

REUTERSWÄRDSKA SLÄKTBOKEN

Ätten Reuterswärd

HISTORIEN ♦ ARVET ♦ MYTEN

av

Fil Dr Ulla Johanson

Reuterswårdska slåktboken
Av fil.dr Ulla Johansson

Råttelser (enligt påpekanden från låsarna och recensenterna):

- Sid 87 femte stycket: skall vara "Berta Marina (B:49), född den 4 oktober 1938."
- Sid 101 fjårde stycket: skall vara Ebbe gifte sig den 2 juni 1951"
- Sid 101 fjårde stycket: skall vara "Peter Ebbe Olof Viktor, född 1953,"
- Sid 102 bildtext ovan: skall vara "Augusta Cassel, f Reuterswårds"
- Sid 110 andra stycket: skall vara "föddes på Stjårnvik vid Karlsborg den 18 januari 1914"
- Sid 111: tredje stycket: skall vara "med f d professorn i grafisk design vid Göteborgs Universitet"
- Sid 112: bildtext vånster: skall vara "foto våren 1946"
- Sid 112 andra stycket: skall vara "vervakningskommissionen i Korea 1958-59"
- Sid 112 tredje stycket: skall vara "avslutade sedan sin militåra karriår med att 1966"
- Sid 126 andra stycket: skall vara "baron Carl August Ehrensward"
- Sid 136 bildtext höger: skall vara "Augusta Reuterswårds, f Holmqvist"
- Sid 187 slåktled V, Elsas barn: skall vara Oscar 1908-1961, Sven 1909-1976, Margareta Bjurström 1911-1990, Carl-Gustaf 1913-1969, Erik 1915-1970.

REUTERSWÄRDSKA
SLÄKTBOKEN

Ätten Reuterswärd

HISTORIEN ♦ ARVET ♦ MYTEN

av
Fil Dr Ulla Johanson

© 1999 Reuterswärdiska Släktföreningen och Ulla Johanson

Grafisk form och originalmontering: Hans Anderson

Omslag: Johan Månsson

Omslagsbild: Ryttmästaren Anders Hof Reuterswärd (1651–1714)

Tryck:

ISBN

INNEHÅLL

Förord	3
Inledning	4
1. DE ÄLDSTA REUTERSWÄRDARNA	
Stormaktstidens Sverige	7
Anders Hof före adelsskapet	8
Officeren Anders Hof adlad Reuterswärd	9
Familjeliv	9
Anders Reuterswärds döttrar	11
Slutet på stormaktstiden	12
Sverige under frihetstiden	13
Anders Reuterswärds son Lorentz Peter och hans familj	14
Lorentz Peters barn- och ungdom	14
Lorentz Peter väljer yrke och bildar familj	15
Ätten Reuterswärd vid frihetstidens riksdagar	16
Lorentz Peter och familjen flyttar till Stora Lund	17
Lorentz Peter i Pommern	17
Lorentz Peter flyttar från Stora Lund till Sättra	18
Lorentz Peters änka	20
Den gustavianska tiden i Sverige	21
Den andra generationen Reuterswärd	23
Lorentz Peters efterlämnade barn	23
Sammanfattning av första och andra generationerna	32
2. ÄTTEN REUTERSWÄRD UNDER 1800-TALET	
Sverige under första hälften av 1800-talet	33
Den tredje generationen	35
Huvudmannagrenen: Adams barn	35
Första yngre grenen: Pers barn	38
Andra yngre grenen: Pontus' barn	42
Sammanfattning av tredje generationen	47
Sverige under Karl XV och Oskar II	47
Den fjärde generationen	49
Huvudmannagrenen	49
Första yngre grenen	53
Andra yngre grenen	57
Sammanfattning av fjärde generationen	63
En sammanfattning av tredje och fjärde generationen	63

3. ÄTTEN REUTERSWÄRD OCH 1900-TALET SVERIGE

Sverige under Gustaf V	65
Huvudmannagrenens femte och sjätte generation	67
Ulriks (A:11), Anders' (A:12) och Pontus' (A:13) barn och barnbarn	67
Patrik Oscars (A:14) barn och barnbarn	72
Första yngre grenens femte och sjätte generation	80
Fredrik Reuterswärd (B:6) barn och barnbarn	80
Knut Reuterswärd (B:12) barn och barnbarn	82
Andra yngre grenens femte och sjätte generation	100
Baltzars (C:14) och Viktors (C:17) familjer	100
Wilhelm Reuterswärd (C:13) barn och barnbarn	101
En sammanfattning av femte och sjätte generationen	119

SAMMANFATTANDE SLUTORD 121

BIOGRAFIER:

Anders Fredrik Reuterswärd (1756 - 1828)	123
Patrik Oscar Reuterswärd (A:14)	135
Knut Reuterswärd (B:12)	143
Wilhelm Reuterswärd (C:13)	158
Stina Reuterswärd (C:28)	165
Blanche Reuterswärd gift Hallström (B:46)	168
Maud Reuterswärd (C:58)	171

TABELLNYCKEL FÖR IDENTIFIERING 175

Släkttavlor	182
Personregister	190

TANKEN PÅ EN SLÄKTBOOK är inte ny. Tanken har varit mer eller mindre ständigt närvarande ända sedan föreningen grundades 1919. Den kommer till synes i protokollen genom åren och olika försök har av enskilda i släkten gjorts att skriva eller samla material till denna bok.

Ett beundransvärt försök gjordes av Knut A H d ä (II) som 1923 publicerade den lilla skriften "Stamtafla över ätten Reuterswärd", som inte bara var ett kronologiskt släktschema utan även innehöll relativt utförliga personhistorier för många individer.

Överste Carl A E (III) fördjupade studiet av släktens stamfader Anders Hof och sedermera även dennes son Lorentz Peter genom sina böcker "En västgöta ryttare", 1984, och "En östgöta ryttare" 1988.

En av Lorentz Peters söner, Anders Fredrik, har behandlats i en biografisk studie av med dr Lennart Norrlin 1953.

Chefsrevisor Erik (III) i Linköping och kommandörkapten Göran (I) i Enköping byggde upp aktningvärda kunskaper genom arkivforskning och studier av speciellt släktgårdar som resulterade i skriften "Reuterswärdska boställen" 1993.

Gösta (I), kammarrådet, var också en synnerligen kunnig forskare om släkten. Han redovisade 1979, i en skrift, släktens utveckling på kvinnostråden d v s reuterswärdska döttrars avkomlingar. Bland handskrivet underlag om släkten Reuterswärd och dess medlemmar i gamla tider måste här omnämnas främst 2 samlingar av dagböcker. Dels Anders Fredriks (1756–1828) och dels Knut A H:s (II) dagböcker som tillsammans bildar en nästan kontinuerlig information om släkten mellan 1793 och 1930. Dessa oskattbara ögonblicksskildringar från tiden förtjänar efter redigering och sovring att ges ut med originalspråkets och ingivelsens färg bevarad. Kanske ett nytt projekt för släktföreningen?

Överstelöjtnanten Bertil (III), som var ordförande i släktföreningen 1976–85, drev frågan om släktbok. Visserligen gavs det ut på släktmötena utmärkta tablåer över "släktträdets" utveckling men behov fanns av en mer läsvärd och fylligare presentation. Tanken föddes att unga släktmedlemmar skulle få en släktbok som gåva av släktföreningen den dag de blev myndiga. Härigenom skulle kunskap om släkten och sammanhållning kunna grundläggas tidigt. Men hur skulle boken se ut? Vem skulle skriva den?

Av en lycklig händelse får Bertil och släktföreningen kontakt med arkivarien, fil dr Ulla Johanson hösten 1994. Det avgjorde saken. Ulla Johanson som är starkt intresserad av personhistorisk forskning hade redan tidigare studerat mycket om släkten Reuterswärd genom att hon kommit i kontakt med de ovannämnda dagböckerna. Få forskare behärskar som Ulla Johanson konsten att ur en mångfald arkiv och andra källor få fram material och ur detta kunna teckna en adekvat bild av vad som varit. Ulla Johanson har med ett stort och aldrig sinande eget intresse och med understöd av ett stipendium från släktföreningen under åren 1995–99 utfört ett storartat arbete. Styrelsen och främst undertecknad har under denna tid lämnat allt stöd som varit möjligt och samarbetet har varit synnerligen givande och stimulerande. Den Reuterswärdska släktföreningen känner stor tacksamhet till Ulla Johanson och hyser stor beundran för hennes fina insats.

Reuterswärdska släkten eller ätten sällar sig nu till det fåtal ätter som givit ut en motsvarande släktbok. Varför är det då så angeläget att känna vår historia, våra förfäders ursprung, miljö och gärning? Svaret är enkelt. Arvet, om vi väljer att kalla det så, från våra föregångare, en eller flera generationer tillbaka, är en del av oss själva vare sig vi vill eller ej. Vår framtids förutsägbarhet ligger delvis i att linjerna dras ut bakåt. Det är därför som politiker och andra omvärldspåverkare är så intresserade av att kunna manipulera oss med historielöshet. För att kunna stå fri måste vi kunna vår bakgrund, kunna vår historia. Det är i grunden en demokratifråga. Ty den välfungerande demokratin kräver självständiga, fria och fritt tänkande individer.

PER REUTERSWÄRD

Ordförande 1993–99

UNDER DE 26 ÅR UNDERTECKNAD arbetat som arkivarie vid Stockholms stadsarkiv har jag som historiker och privat främst intresserad av personhistoria haft möjlighet att botanisera i arkiven även på fritid. En stor del av den forskning som bedrivs av stadsarkivets personal för myndigheter och allmänheten är personinriktad. I början av 1990-talet kom jag i kontakt med den Reuterswärdiska samlingen, med material om Knut Axel Herman Reuterswärds släkt, överlämnad till stadsarkivet 1943 efter sonen Knut Axel Hakons död. Där gjorde jag vad personhistoriker kallar ett fynd. Knut Axel Herman hade i dagboksform fört sin levnadsteckning från 1838 till 1930, det år han dog. Hans berättelse sträcker sig över nästan ett sekel.

Han var far till tio söner, så även deras liv får man information om. Mitt intresse var väckt. På riksarkivet hittade jag några dagböcker skrivna av översten och diplomaten Anders Fredrik Reuterswärd (1756–1828). Böckerna spänner över tiden 1793–1818, fram till 1809 skrivna på franska. Fredrik Reuterswärd var mycket släktkär och vistades långa perioder i sällskap med sina syskon och deras familjer.

Dessa källor var upptakten till min idé att skriva en släkthistoria. Kontakt med Reuterswärdiska släktföreningen visade att även dess styrelse haft planer på att få fram en släktkrönika. I och med denna bok har planerna förverkligats, dels genom forskning i arkiv och bibliotek, främst landsarkivet i Vadstena, Stockholms stadsarkiv, Krigsarkivet, Riksarkivet och Svenskt Biografiskt Lexikons arkiv och bibliotek, till vars tjänstvilliga personal jag riktar ett varmt tack, dels genom många timmar framför datorn. Flera av dagens Reuterswärdare har beredvilligt svarat på mina frågor om föräldrar och syskon. Forskningen och författandet har möjliggjorts genom stipendier från Reuterswärdiska släktföreningen.

Reuterswärdiska ätten är mycket talrik, från tredje generationen uppdelad i tre grenar. För att rättvist kunna få med så många som möjligt inom ett överskådligt antal sidor har innehållet begränsats till att omfatta sex generationer. Gifta döttrars familjer upptas i regel endast med man och barn, ej efterföljande. Då vissa förnamn ofta förekommer i olika familjer inom ätten har en tabell sammanställts för att kunna skilja alla bl a Patrik, Pontus, Fredrik, Anders och Wilhelm åt.

Inom varje ätt finns alltid några personer som träder fram. I denna ätt fanns många att välja på. Boken avslutas med sju biografier över några av dessa. Andra generationens överste Anders Fredrik, som levde ett så intressant liv både utomlands och hemma, de tre grenarnas patriarker, vars ättlingar idag utgör större delen av dagens medlemmar, hovmarskalken Patrik Oscar, överstelöjtnanten Knut A H och översten Wilhelm. Tre framträdande döttrar behandlas även, hovfröken Stina, konstnärinnan Blanche, gift Hallström, och redaktören vid Sveriges Radio Maud.

ULLA JOHANSON

ATT ILLUSTRERA ULLA JOHANSONS fantastiska släktbok och att göra denna fantastiska släkt rättvisa med ett bra bildurval har haft sina problem. Merparten av bilderna kommer ur släktföreningens eget bildarkiv medan andra bilder kommer från privatpersoner och institutioner. Jag vill här framföra ett stort tack till alla som medverkat.

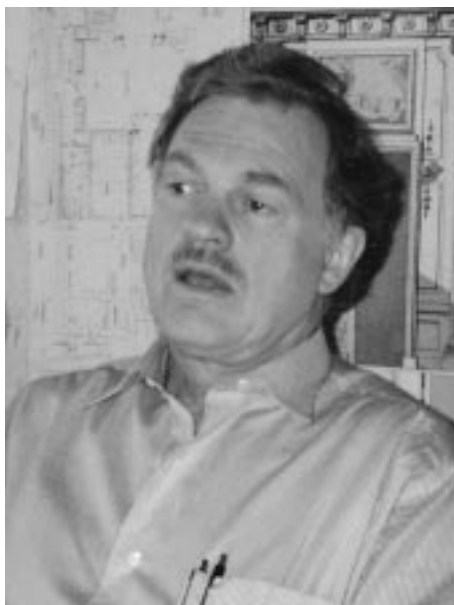
I de äldre generationerna handlar det om avfotografering av porträtt och liknande. Här saknas nyckelpersoner som t ex Per Emanuel (II)(1753-1807) och Pontus (III)(1761-1823) i 2:dra generationen och Anders Wilhelm (III)(1803-1887) i 3:dje generationen. Vi letar fortfarande efter eventuella porträtt av dessa herrar. Även i mellangenerationer och yngre generationer har det

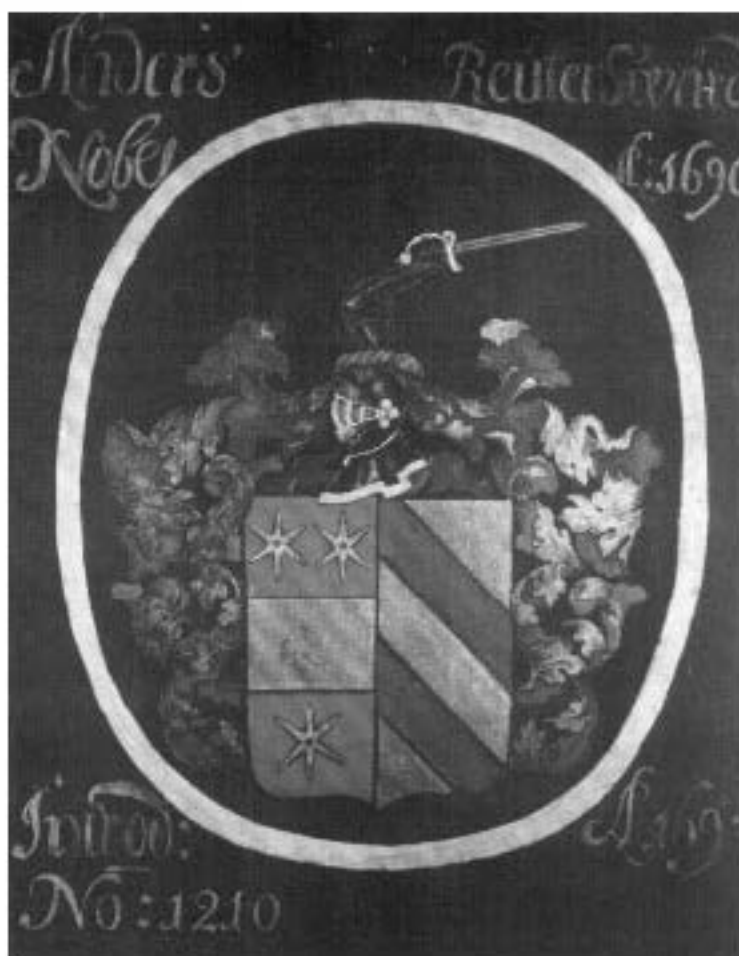
ibland varit svårt att få tag i bra bilder av olika skäl. Fotograferandet började kring 1860-talet i början som huvudsakligen enstaka ateljébilder. Idag finns en uppsjö bilder men problemet har då blivit att de inte är selekterade och inlämnade till arkiv utan jag har varit tvungen att leta direkt ute hos enskilda individer. Slutligen platsbristen i denna bok där en begränsning har varit nödvändig. Jag ber om förståelse för att alla inte har kunnat få plats.

I det val som gjorts märker vi bilder på nyckelpersoner, tidiga grupp- och familjebilder där de flesta finns med. Därefter har vissa personer valts där bra bilder eller speciellt intresse har funnits eller där man har kunnat visa en fortsättning med barn och barnbarn som får representera de nyare och senare generationerna och härigenom även andra framtoningar och yrkesval.

Jag har försökt balansera personbilder med miljöbilder för att ge en bildmässig bakgrund till människorna och för att ge variation. Det handlar om hus och ställen som varit Reuterswärdarnas bostadsmiljöer eller ursprungsmiljöer i äldre tid och i vissa fall även rena interiörbilder av hemmen.

PER REUTERSWÄRD

Reuterwärdska vapenskölden i Riddarsalen på Riddarhuset. Ätten adlad 1690 med nummer 1210.

KAPITEL I

De äldsta Reuterswärdarna

Ätten Reuterswärds vagga stod i Västergötland, nära Lidköping, i Norra Härene prästgård. Där föddes den 16 mars 1651 kyrkoherdesonen **Anders Hof**. Anders tillhörde en genuin prästsläkt. Såväl hans far, farfar och morfar var kyrkoherdar. En morbror till Anders, Lars Otter, blev kyrkoherde i Broddetorp. Hans efterträdare, Magnus A. Forsberg, gifte sig som änkling med en yngre syster till Anders, Margareta Hof. Anders tillhörde en syskonskara på åtta barn. Då Anders var 7 år gammal avled hans far, kyrkoherden Sven Hof. Hans mor Märta Otter fick ensam dra försorg om sin stora barnaskara.

STORMAKTSTIDENS SVERIGE

Anders Hof-Reutersvärd föddes under den tid som kallats stormaktstiden i Sverige. Landet hade vunnit flera stora segrar under 1600-talskrigen och gjort större landvinningar i Europa.

När Anders föddes 1651 var Kristina drottning i Sverige. Hon hyste ett stort intresse för kulturen och försökte göra Sverige till ett mer kulturellt land. Däremot var hon ej intresserad av att gifta sig och skaffa arvingar till tronen. Hon fick riksdagen att välja sin kusin pfalzgreven Karl Gustaf till arvfurste år 1650. Han var son till Karl IX:s dotter Katarina och hade på grund av krigen i Europa vuxit upp i Sverige.

När Anders var tre år, 1654, abdikerade Kristina, lämnade landet och flyttade till Rom. På vägen dit konverterade hon i Innsbruck år 1655 till katolicismen.

Karl X Gustaf tillträdde som kung år 1654 och en av hans första åtgärder var att gifta sig så att landet skulle få tronarvingar. Av politiska skäl valde han Hedvig Eleonora av Holstein-Gottorp. Året därpå föddes deras enda barn, sonen Karl. År 1655 gav sig Karl X Gustaf ut i krig och var därefter mestadels borta från Sverige. Till en början stred han i Polen, först segerrikt men sedan mindre framgångsrikt. Karl X Gustaf vände sig i stället mot Danmark då danske kungen Fredrik III år 1657 förklarade Sverige krig. Han vann under åren 1657–58 flera större segrar och slöt fred med Danmark i Roskilde i februari 1658. Redan samma höst begav sig Karl X Gustaf åter ut i krig mot Danmark men nu mötte han hårdare motstånd och led flera förluster. I februari 1660 hade han kallat till riksdag i Göteborg. Karl X Gustaf insjuknade vid ditkomsten och avled några dagar senare.

Anders Hof hade under sin barndom, han var nu nio år, upplevt tre regenter, Kristina, Karl X Gustaf och nu den femåriga Karl.

Under Karl XI:s omyndighetstid styrdes Sverige av en förmyndarregering, bestående av hans mor och fem riksråd. De äldre adelssläkterna, vars medlemmar varit framgångsrika under 1600-talskrigen, samt Kristinas

adlade favoriter hade vunnit stora rikedomar och land i riket. Sverige var ännu en stormakt och även om det började jäsa i landet under förmyndarregeringen, bl a var det svåra tider för befolkningen genom utskrivningar av soldater och ökande skattetryck, framlevde Anders sina ungdomsår i lugn och ro i Västergötland.

Men efter det att Karl XI, 17 år gammal, tillträdde som kung år 1672 väntade så småningom räfst och rättarting i landet. Karl XI fick överta ett rike där finanserna var dåliga och flottan förintad. Efter en krigsperiod, varom mera nedan, följde reduktionen, förmyndarräfst och år 1682 enväldets genomförande. De stora adelsherrarna fräntogs alla de större förläningarna av kronojord som tidigare regenter frikostigt delat ut. Finanssystemet och förvaltningen förbättrades. Karl XI skapade en ny flotta med örlogshamn i den nyanlagda staden Karlskrona. Men den kanske mest betydelsefulla av Karl XI:s insatser var indelningsverket. Nu fick Sverige en välrustad och välövad här, en organisation som kom att bestå till slutet av 1800-talet. Skickliga officerare adlades av Karl XI för sina bedrifters skull men utan andra större gåvor. Till sist kan nämnas att än i dag (1999) existerar Karl XI:s kyrkolag från 1686, en lag som troligen Anders prästanförvanter uppskattade.

Stamfadern, ryttmästaren Anders Hof Reuterswärd (1651-1714).

ANDERS HOF FÖRE ADELSSKAPET

Det tog tid för Anders att välja yrkesbana, prästkallet låg ju nära till hands. Men 22 år gammal hade han fattat sitt beslut, han tog anställning som ryttare vid Västgöta kavalleriregemente.

Anders Hofs militära bana har utförligt och initierat beskrivits i skriften **En västgöta ryttare – Berättelsen om stamfadern ANDERS HOF-REUTERSWÄRD** av Carl A.E. Reuterswärd. I boken skildras även hans familjeliv. Här följer därför endast en kortare sammanfattning av Anders Hofs militära och civila liv.

År 1673 påbörjade Anders Hof sin militära karriär som gemen ryttare vid Västgöta kavalleriregemente. På grund av Sveriges allians med Frankrike drogs landet 1674 in i Frankrikes krig mot Brandenburg och Holland. Danmark stödde de senare och förklarade Sverige krig 1675. Den unge kungen, Karl XI, drog samman trupper till Bohuslän, där norska trupper dragits samman. Anders Hofs regemente mobiliserades och Anders drog ut i kriget för första gången. Han gjorde tydligen bra ifrån sig för samma år, 1675,

antogs Anders Hof som drabant vid Karl XI:s Drabanter till häst.

Den första drabbning Anders deltog i var slaget vid Halmstad 1676, därefter deltog han även i slaget vid Lund i december samma år och slaget vid Landskrona i juli 1677. Anders Hof överlevde drabbningarna och klarade sig även från farsoter som härjade i lägren. I slutet av 1677 kunde han återvända hem för vintern.

Som drabant tjänstgjorde Anders nära kungen under slagen och Karl XI var tydligen nöjd med hans insatser. Han befordrades i september 1677 till kornett vid Västgöta kavalleriregemente, som han, bortsett från ett par år som ryttmästare vid Upplands femmänningsregemente, kom att tillhöra under hela sin karriär. Han avancerade till ryttmästare och fick majors avsked 1711. Den sista drabbning han deltog i var slaget vid Helsingborg 1710 i februari. Den svenska hären under Magnus Stenbock besegrade danskarna, men med stor manspillan. Bland de sårade vid Västgöta kavalleri var Anders, som därefter lämnade det militära livet.

OFFICEREN ANDERS HOF ADLAD REUTERSWÄRD

Löjtnanten Anders Hof adlades av Karl XI år 1690 och antog namnet Reuterswärd. Ätten introducerades på Riddarhuset 1693. I hans sköldebrev framhålls särskilt hans militära bedrifter varvid de tre fältslagen 1676 och 1677 då han även blev blesserad omnämns. Vidare understryks hans överordnades tillfredsställelse med hans tjänstgöring som officer. Inom släkten Reuterswärd finns en tradition om att Anders skulle ha räddat Karl XI:s liv under slaget vid Lund och därför belönats med adelskap. Carl Reuterswärd tar upp detta i sin bok. Han har ej funnit direkta bevis därför, men framhåller att Anders Hof i egenskap av drabant var i kungens närhet och kan ha gjort en insats under slaget utan att detta blivit dokumenterat.

Som officer vid ett indelt regemente hade man rätt till boställe, vars storlek bestämdes efter officersgraden. Anders' första boställe blev gården Åketorp (Åkatorp), i Gudhems socken. I mitten av 1680-talet hade han efter ett par flyttningar hamnat på bostället Munkagården (Munkgården) i Bolums socken vid Billingen.

I detta sammanhang är det intressant att notera att Bolums innevånare använde Broddetorps kyrka, som var en gemensam kyrka för hela pastoratet. Anders' morbror Lars Otter var kyrkoherde i Broddetorp tills han avled i slutet av 1685 och dit kom senare Anders' syster Margareta som prästfru. Om uppgifterna i Skara stifts herdaminne är korrekta var dessutom Lars Otter gift med Anna Beata Dahl som var en äldre syster till Anders' hustru, Annika (Anna) Dahl.

När Anders' kompani hemförlovades över vintern 1678–79 var han 27 år, nyutnämnd löjtnant med boställe. Då var det tid att se sig om efter en hustru. Han friade till den fyra år äldre prostdottern **Anna Dahl**. Då Anders inte visste hur länge hans kompani fick vara hemma beslöt paret att gifta sig redan den 12 januari 1679 i Stentorps kyrka. De nygifta hade tur, redan i september 1679 slöts fred och regementena hemförlovades.

Anders' regemente omorganiserades i enlighet med det av Karl XI införda indelningsverket. Carl Reuterswärd beskriver Anders förhållanden sålunda (sid 21f):

”Anders Hof tilldelades liksom annat befäl ett antal hemman, varvid ett tjänade som bostad eller ”säte”, andra hemman lämnade räntor till avlöning och ytterligare andra hemman var avsedda för hästhållningen. Som löjtnant skulle Anders hålla sig med tre ridhäs-

tar och ett antal trosshästar eller klippare. Vad bostaden beträffade var en löjtnant berättigad till tre rum och kök. Den årliga räntan uppgick till 120 daler silvermynt. I löjtnantens skyldigheter ingick att hålla sig med värja och två ryttarpistoler. Harnesk ingick i utrustningen fram till 1710.”

Även om årliga övningar förekom var det i fredstid främst lantbruket som sysselsatte officersfamiljerna, samt för kavalleristerna även att alltid hålla sina rid- och trosshästar i god kondition – man kunde inte veta när nästa krig bröt ut!

FAMILJELIV

Efter fredsslutet började Anders Hofs lilla familj att växa, mellan åren 1680 – 1691 föddes fyra döttrar och en son: dottern **Märta** 1680, dottern **Maria Elisabet** 1686, dottern **Anna-Beata** 1688, sonen **Jacob** 1689 och dottern **Christina** 1691, då var hustrun **Anna** 44 år.

När Anders adlats började han se sig om efter en egen gård, ett säteri. Hans släkt hade i flera generationer varit bosatta i Västergötland i Skara stift. Det var därför naturligt att familjen Reuterswärd i första hand sökte sig en lämplig herrgård i eller nära hemtrakterna. Han valde sätesgården Ljunghem, ett fräsesäter i Ljunghems socken. Vid en syneförrättning 1693 omtalas att löjtnanten Reuterswärd köpt säteriet. Det bestod av två hemman, tidigare kallade Ljunghem Lars vid Ledet och Ljunghem Erik Nilsgården. Gården Lars vid Ledet byggdes om till sätesgård av överstelöjtnanten Joen Hökeflycht före 1685.

Vid denna tid rådde fred i riket och den nyadlade löjtnanten Anders Reuterswärd for till Stockholm för att introduceras på Riddarhuset och delta i sin första riksdag 1693. Kungen hade låtit inkalla ständerna som skulle närvara vid hans hustru, drottning Ulrika Eleonoras begravning. Tyvärr finns inte några källor bevarade om Anders från denna tid, men det var säkerligen en stor upplevelse för honom att resa till Stockholm som nybliven medlem av Riddarhuset och mycket att berätta för familjen när han kom hem till Ljunghem.

Efter några lugna fredsår bröt det Stora Nordiska kriget ut år 1700. De svenska regementena mobiliserades. Anders' regemente låg efter en kortare sejour i Danmark, i beredskap i Skåne. Anders var fortfarande löjtnant men i juni 1703 förordnades han som ryttmästare vid det nyuppsatta Upplands femmänningsregemente till häst (enlig SAOB var femmanning en

benämning på reservtrupper, vilka från 1702 uppsattes på så sätt att fem rotar resp rusthåll anskaffade och underhöll en karl resp en karl och en häst, dessa upplöstes efter fredsslutet 1721). Anders' kompani bestod av manskap från Kalmars och Östergötlands län. Som ryttmästare för detta kompani var han tvungen att till stor del vistas i Östergötland.

I februari samma år som Anders utnämndes till ryttmästare hade hustrun Anna Dahl avlidit på Ljunghem, så hemmets vardagssysslor sköttes förmodligen av de två äldsta döttrarna, Märta, 23 år, och Maria Elisabeth, 16 år. Den sistnämnda dottern dog dock endast ett och ett halft år senare, i oktober 1704. Familjen Reuterswärd bestod nu av Anders, tre döttrar och sonen Jacob. Jacob, hade 1703, 14 år gammal blivit antagen som kvartermästare vid faderns regemente. I dessa osäkra krigstider ville antagligen Anders försäkra sig om hans ätt skulle fortleva. Han började se sig om efter en ny hustru, som ju även behövdes på säteriet Ljunghem, eftersom dottern Märta gifte sig i juni 1705 på Ljunghem med kaptenlöjtnanten Gustaf Silfverswärd, även han vid hennes fars regemente.

Anders fann sin nya hustru i Östergötland på säteriet Distorp. Det var **Margareta Sofia Prytz**, änka efter ryttmästaren Johan Edelfelt, som avlidit år 1700. De gifte sig i april 1706 i Rystads församling, han 55 år gammal, hon 38. I församlingens kyrkobok står det under 1706 skrivet:

"Den 22 Aprill wigdes Edle och Wälborne Herre ryttmästaren Anders Reuterswärd herre till Liunghem sampt den edla och wälborna fruu Greta Sophia Preuts till Distorp. Morgongåfan läfwade Hr Ryttmästaren uprätta skrifteligen."

Distorps säteri, Rystads socken, NO om Linköping.

På Margareta Sofia Prytz' fäderneärvda säteri Distorp fanns då hennes son Johan Gustaf, drygt 10 år gammal och dotter Margareta Sofia, 6 år. På Ljunghem bodde, när Anders och sonen Jacob tjänstgjorde vid regementet i Östergötland, endast de två döttrarna, den 18-åriga Anna Beata och den 15-åriga Christina. Eftersom Anders nu fått ett andra hem i Östergötland där han hade sin tjänstgöring bodde troligen hela familjen på Distorp större delen av året. Men sjövägen över Vättern gjorde resterna mellan de två säterierna betydligt kortare än på de då relativt obekväma landsvägarna.

År 1708 fick Anders Reuterswärd den ledigblivna tjänsten som ryttmästare vid sitt gamla kompani vid Västgöta kavalleriregemente. Nu blev det omvänt boende, större delen av året på Ljunghem och kortare besök på Distorp. Samma år i januari hade Anders och hans hustru fått en son, född på Distorp, som döptes till **Lorentz Pehr**. Bland dopvittnena som antecknats i kyrkoboken den 9 januari 1708 var bl a generalmajoren och landshövdingen i Östergötlands län, friherre Jacob Burenskölds hustru Elsa Appellgren, biskopen Spegels dotter Margareta, jungfru Charlotta Tigerhielm och välborne häradshövdingen Johan Lillienadler. Här ser man att krigstider rädde eftersom ovanligt nog övervägande kvinnliga vittnen var antecknade. Jacob Burenskiöld var tidigare överste vid Östgöta kavalleriregemente så han och Anders kände säkerligen varandra från militärlivet.

Glädjen över den nyfödde sonen grumlades några månader senare när de fick besked att sonen Jacob stupat i Polen. Två år senare föddes Anders' och Margareta Sofias andra och sista barn, dottern **Margareta**. Ett halvår efter slaget vid Helsingborg 1710, då, som tidigare nämnts, Anders Reuterswärd sårades, beviljades han avsked, med majors titel, på grund av sina blessyrer.

Några år senare, i slutet av 1714, avled majoren Anders Reuterswärd på Ljunghem, 63 år gammal. Hans änka flyttade snart därefter till Distorp med barnen och de västgötska åren för ätten Reuterswärd var över. Ättens

centrum förflyttades till södra Östergötland och östra Småland. Kvar i Västergötland blev endast Anders' tre äldsta gifta döttrar med sina familjer. Deras barn bar i sin tur ej namnet Reuterswärd utan sina fäders efternamn. Näste Reuterswärd som ägde gård i Skaraborgs län var Anders' sonsonsonson Fredrik Reuterswärd, som var bosatt i Bäcks socken vid sjön Ymsen från mitten av 1860-talet. Han dog på sin egendom Båstebacken 1898. Carl Reuterswärd nämner att drygt 200 år efter Anders' död flyttade Carls far, översten Pontus Reuterswärd till förfaderns hemtrakter.

ANDERS REUTERSWÄRDS DÖTTRAR

När Anders Reuterswärd dog efterlämnade han tre gifta döttrar från det första äktenskapet och en sexårig son och en fyraårig dotter från andra äktenskapet. Hans änka Margareta Sofia Prytz hade endast en son från sitt första äktenskap i livet 1714, Johan Gustaf Edelfelt.

Märta Reuterswärd

Äldsta dottern Märta gifte sig 1705, 25 år gammal, med dåvarande kaptenlöjtnanten vid faderns regemente Upplands femmänningskavalleri, **Gustaf Silfverswärd**. Han var då änklings och 40 år gammal. Märta fick fullt upp att göra i sitt nya hem, gården Uddeberg i Broddetorps socken i Skaraborgs län. Hon fick ta över ansvaret för de sex barnen Silfverswärd från makens första gifte, den äldsta 17 år den yngste tre år. Redan året efter giftermålet föddes Gustafs och Märtas första barn, sonen Anders Gustafsson Silfverswärd. Under de närmaste åren fick de ytterligare tre barn, alla flickor. Endast en av flickorna, den yngsta avled som barn. Märta Reuterswärd avled 1747 på Uddeberg. Även i nästa generation höll sig militärtraditionen levande. Sonen Anders Gustafsson tog avsked som ryttmästare vid Västgöta kavalleriregemente 1754. Dottern Anna Maria gifte sig med livdrabanten och löjtnanten vid Västgöta kavalleriregemente, Jonas Hellberg och dottern Christina gifte sig 1727 med löjtnanten Jesper Svedberg, adlad Swedenborg. Han var son till den kände biskopen i Skara, Jesper Svedberg, vars barn adlades 1719. En av Christinas svågrar var således den kände vetenskapsmannen och religionsstiftaren Emanuel Swedenborg. Ätten Swedenborg existerar fortfarande, så ättlingar till Anders Hof-Reuterswärd dotter Märta lever vidare genom ätterna Silfverswärd och Swedenborg.

Epitafium över Anders Hof Reuterswärd. Ursprungligen i Ljunghems gla k:a, därefter flyttad till Järstorp k:a vid Jönköping.

Anna Beata Reuterswärd

Anders' dotter Anna Beata gifte sig 1712 på Ljunghem med sekundlöjtnanten vid Västgöta kavalleriregemente, **Mattias Häbro**. Han adlades Reutercrona år 1720. Han tog avsked som regementskvartermästare år 1716 och bodde därefter på sina gårdar i Skaraborgs län, bl a Stora Torpa i Segerstads socken och Ljunghem, som Mattias Reutercrona och hustrun Anna Beata löste ut av hennes syskon på 1720-talet. Familjen Reutercrona fick åtta barn. De två äldsta, vilka båda dog i småbarnsåldern var födda på Ljunghem åren 1713 och 1715, de övriga på Stora Torpa. Av de åtta barnen levde endast tre, två söner och en dotter, till vuxen ålder. Dottern Margareta Sofia (kanske döpt efter Anna Beatas styvmor) föddes 1724 och gifte sig 1752 med dåvarande kaptenen vid Jönköpings regemente Carl Fredrik Hammarberg. Sönerna Reutercrona bröt det militära mönstret och valde båda civila karriärer, den äldre, Carl Gustaf, född 1717 avancerade med åren till lagman. Den yngre sonen Erik, född 1719 tjänstgjorde bl a som överjägmästare

och kammarherre. Båda bröderna gifte sig med två systrar Hammarberg åren 1746 och 1751, vilkas bror året efter gifte sig med bröderna Reutercronas syster Margareta Sofia, tala om ingifte!

Anna Beata Reuterswärd blev änka 1750. När hon avled 1772 var hon bosatt hos sonen Erik på hans gård Lyckås i Skärstads socken i Jönköpings län. Ättlingar till Anders dotter Anna Beata lever vidare genom ätterna Reutercrona och Hammarberg.

Christina Reuterswärd

Även Anders' dotter Christina gifte sig med en officer från faderns regemente, regementskvartermästaren **Johan Georg Groen** född i Lübeck. Efter flera krigsstrapatser under Stora Nordiska kriget, med fångenskap och rymningar återkom Georg Groen till Gudhems socken omkring 1711. Han fick avsked från regementet 1718.

Georg Groen och Christina gifte sig 1715. Om familjens vidare öden är inte mycket känt. Båda avled före år 1739. De fick en dotter 1729, **Cecilia Dorotea**, som 1755 gifte sig med dåvarande fänriken vid Skaraborgs regemente, **Fredrik Ulfsköld**. Här löper flera trådar samman. Fredrik Ulfsköld tog avsked som kapten 1775. När hans hustru dör är de bosatta på hans säteri Torpa i Segerstads socken (tidigare Reutercronas). När Fredrik avlider 1814 är han bosatt på Ljunghem!

Alla tre döttrarna från Anders' första äktenskap gifte sig med officerare från faderns regemente, de två äldsta under faderns livstid. Så Anders kände dem förmodligen väl och var nöjd med döttrarnas val.

Margareta Reuterswärd

Yngsta dottern var bara fyra år när fadern avled. Hon växte upp på Distorp i Östergötland. Även hon valde så småningom en militär, sedermera kaptenen **Daniel Enander**. Källor rörande detta äktenskap har ej påträffats. Daniel Enander var son till landskamreren Nils Enander och hans hustru Elisabet Hadorph. Margareta har troligen avlidit i slutet av 1760-talet eftersom kapten Daniel Enander gifter om sig i november 1769 med Eva Elisabet Ekerman, änka efter kyrkoherden i Vist Peter Enewald. Hon var enligt uppgift i ungdomen förlovad med Daniel Enander. Daniel avled på Haddorp i Slaka socken 1774.

SLUTET PÅ STORMAKTSTIDEN

Då Lorentz Peter föddes år 1708 var ej tiderna lika ljusa i Sverige som vid faderns födelse 1651. När Karl XI avled i cancer 1697 hade Sverige samma år plågats av missväxt och stor hungersnöd. Vid Karl XI död levde bara tre av hans sju barn, den unge tronföljaren, den knappt 15-åriga Karl och hans två systrar Hedvig Sofia och Ulrika Eleonora.

Omedelbart efter Karl XI:s död tillsattes en förmyndarregering bestående av Karl XII:s farmor, änkedrottningen Hedvig Eleonora, och fem kungliga råd. Dessa hade alla upplevt Karl XI:s räfst med den tidigare förmyndarregeringen. Med denna i gott minne lät man redan från början tronföljaren vara med vid sammanträden och beslut. Vid den riksdag som kallats till kungens begravning i november 1697 föreslog förmyndarregeringen att den unge Karl skulle förklaras myndig. Riksdagen godkände detta och i december 1697 kröntes Karl XII.

Karl XII försökte att inrikespolitiskt följa i sin fars fotspår. Han levde, som fadern, arbetsamt och enkelt. Karl XII hade även ärvt faderns rädsla för alltför påstridiga rådgivare, och hade endast några få förtrogna, bl a sin tidigare informator Tomas Polus för utrikes ärenden och statsrådet Carl Piper för inrikespolitiken. Piper kom att bli Karl XII:s närmaste man och följde honom genom krigsåren med fältkansliet ända tills Piper blev fånge vid Poltava och senare dog i rysk fångenskap 1716.

Under sina första regeringsår lade kungen ner mycket arbete på att avhjälpa den nöd landet råkat i genom missväxtår, samt återuppbyggandet av Stockholms slott som brann medan Karl XI ännu stod lik på slottet den 7 maj 1697. I den av Karl XII utfärdade tiggardordningen 1698 stadgades för första gången om hjälp till de fattiga i riket, genom att en viss % av boupptecknings- och testamentssummorna skulle erläggas till församlingarnas fattigkassor.

När Stora Nordiska kriget utbröt år 1700 lämnade Karl XII den 16 april huvudstaden Stockholm, dit han aldrig mer under sitt liv återkom. Karl XII började sin krigsbana på ett lysande sätt. Efter att framgångsrikt belägrat Köpenhamn och avväjt hotet från danskarna vann han sin första stora seger vid Narva, då han den 20 november 1700 besegrade ryssarna. Karl XII:s första krigsår var lyckosamma fram till freden i Altranstädt 1706 och fördraget i Wien 1707. Under slutet av 1708 vände krigslyckan för kungen som efter

nederlaget vid Poltava och kapitulationen vid Perevolotjna 1709 tvangs att söka fristad i Bender.

I Sverige hade man före 1709 ej märkbart drabbats av krigs bördan. Men nu blev det påtagligt i hela landet när nya rustningsåtgärder igångsattes. Visserligen vann fältmarskalken Magnus Stenbock den stora segern vid Helsingborg 1710 men samma år drabbades Sverige av den sista stora pestepidemin, i vilken många svenskar och finnar avled.

När Karl XII återkom till Stralsund vid slutet av år 1714 hade tsar Peter erövrat hela Finland och Sverige hade även förlorat andra besittningar i Nord-Europa. Först i december 1715 återkom Karl XII till hemlandet och tog då residens i Lund för att vara närmare krigshändelserna. Med Karl XII:s död vid Fredrikshald den 30 november 1718 upphörde den svenska stormaktstiden och enväldet.

SVERIGE UNDER FRIHETSTIDEN

Karl XII dog ogift och barnlös 1718. Då var tronföljdsfrågan osäker, hans systrar var tronarvingar så länge de var ogifta därefter var lagen oklar. Äldsta systemen Hedvig Sofia hade avlidit, men efterlämnade en son, hertig Karl Fredrik av Holstein-Gottorp. Den yngre systemen Ulrika Eleonora var tronarvinge till 1715 då hon gifte sig med arvprinsen Fredrik av Hessen-Kassel.

Både arvprinsen och hertigen hade stått högt i gunst hos Karl XII. Redan efter dödsbudet började de två agera, och det bildades två partier det "hessiska" och det "holsteinska" som förde fram sina kandidater. En halv seger vann arvprins Fredrik som ville få sin hustru Ulrika Eleonora erkänd som drottning enligt arvsrätt av rådet och riksdagen, vilket skulle ge henne en stark ställning i landet.

Så blev ej fallet utan Ulrika Eleonora valdes till drottning av riksdagen 1719 på dess villkor, vilket begränsade hennes makt och hennes gemål fick endast titeln prinsgemål. Ulrika Eleonora avsåg sig tronen följande år till förmån för sin man Fredrik. Efter det att Fredrik accepterat riksdagens villkor och konverterat till den lutherska läran valdes han av riksdagen och rådet till Sveriges kung den 24 mars 1720 under namnet Fredrik I.

Genom regeringsformen av den 2 maj 1720 överflyttades makten till Riksens maktägande ständer (riksdagens fyra stånd: adel, präster, borgare och bönder). Sveriges regering bestod av 16 riksråd. Den

främste av dessa var kanslipresidenten som ledde kanslikollegiet, rikets högsta förvaltningsorgan. Den förste kanslipresidenten blev Arvid Bernhard Horn som av Alf Åberg beskrivs som "en klok och fredsälskande man och en skicklig riksdagstaktiker."

Kammarherren, skriftställaren och satirikern Carl Gustaf Cederhielm skaldade i anledning av Sveriges nya författning och maktbalansen i riket vid Fredriks kröning:

*"Kung Karl vi nyss begrov, kung Fredrik nu vi kröna.
Så har vårt svenska ur nu gått från XII till I."*

I Sverige längtade man nu efter fred efter de dryga och kostsamma krigsåren. Från sommaren 1719 hade tsar Peters skärgårdsflotta härjat på den svenska ostkusten vars bebyggelse och skogar nedbrändes och härjades, säd och boskap fördes bort och de för den svenska exporten viktiga järnbruken plundrades. Rysshärjningarna pågick först i Roslagen och söderut till Norrköping. När ryska flottan försökte komma in till Stockholm stoppades den i Södra Stäket vid Baggensfjärden. De följande två somrarna var det norrlandskusten som fick besök av ryssarna.

Fredssträvandena gav emellertid resultat, 1719 slöts fred med England, då Sverige avstod från Bremen och Verden. 1720 slöts fred med Preussen då Sverige förlorade delar av Vorpommern och öarna Usedom och Wollin. I freden med Danmark samma år behövde Sverige ej göra några landsavträdelser men fick i stället avstå från tullfrihet i Öresund. Sista land som slöt fred med Sverige var Ryssland. På sommaren 1721 slöt de två länderna fred i Nystad. Den blev kostsam, Sverige förlorade Estland, Livland, Ingermanland, östra delen av Karelen och Viborgs län samt öarna Ösel och Dagö. Härmed var det svenska stormaktsväldet definitivt slut.

Under frihetstiden när makten låg hos regeringen och framför allt riksdagen med det mäktiga sekreta utskottet utvecklades den svenska byråkratin. Då uppstod partiväsendet, visserligen med partier som var lösare sammansatta än senare seklers politiska partier. De två partier som under olika perioder hade makten kallades hattar och mössor, tidvis med olika fraktioner. De styrde riket med partitrogna ledamöter i rådet och riksdagens fyra stånd.

Sverige utvecklades under frihetstiden på många områden såsom det vetenskapliga, det ekonomiska och det kulturella. Bland kända svenska frihetstida vetenskapsmän var botanikern Carl von Linné, fysikern Anders Celsius, teknikern Christoffer Polhem

och den ovan nämnde vetenskapsmannen och religionsstiftaren Emanuel Swedenborg.

På det ekonomiska området blomstrade handel och sjöfart, Ostindiska kompaniet grundades 1731, handeln med trä och tjära ökade, liksom de av ryssarna nedbrända men återuppbyggda järnbrukens produktioner. Den svenska handelspolitiken drevs i protektionistisk och merkantilistisk anda. Nya manufakturer bildades främst inom textilbranschen, men även tobaksspinnerier, glasbruk och porslinsfabriker inrättades.

Kulturellt influerades Sverige av upplysningstidens Europa och de pietistiska tankar som kom till landet. Många av ståndsfamiljernas unga män reste ut i Europa för att bredda sin utbildning.

De första akademierna bildades: Vetenskapsakademien 1739 och Vitterhetsakademien 1753. Den konstintresserade Carl Gustaf Tessin bildade 1735 Kgl. Ritarakademien, Konstakademiens företrädare. Bland flera kända frihetstida konstnärer kan nämnas Per Kraft d ä, Gustaf Lundberg, Carl Gustaf Pilo och Alexander Roslin. I det litterära Sverige uppträdde under frihetstiden författare som Olof von Dalin, Hedvig Charlotta Nordenflycht, Gustaf Creutz och under senare delen kom Carl Michael Bellman in på arenan.

Sverige var under frihetstiden trots allt ett utpräglat jordbrukssamhälle, som sysselsatte 3/4 av den svenska befolkningen. Bönderna fick nu tillstånd att friköpa sina arrendegårdar. Genom det svenska indelningsverket kom en stor del av den svenska arméns officerare och övrig personal att under fredstiden ägna sig åt lantbruk. Jordbruket förbättrades genom storskiftet, och Jonas Alströmer införde potatisodlingen i Sverige.

ANDERS REUTERSWÄRDS SON LORENTZ PETER OCH HANS FAMILJ

Anders' äldste son Jacob dog i Polen vid Novo Solsk 1708, 19 år gammal. Jacob var ogift så den ende manlige arvingen efter Anders Reuterswärd var Lorentz Peter. Han var sex år då fadern avled och växte upp på Distorp med sin mor, sin syster Margareta och sin 13 år äldre halvbror Johan Gustaf Edelfelt. Denne började som volontär vid Östgöta kavalleriregemente 1717. Lorentz Peter följde sin halvbror i spåren och sju år senare kom han till samma regemente som volontär.

Översten Carl A.E. Reuterswärd har även i en skrift, **En östgöta ryttare – Berättelsen om LORENTZ PETER REUTERSWÄRD**, skildrat Anders' sons levnad. Här behandlas sålunda Lorentz Peter själv mera kortfattat och tyngdpunkten i detta avsnitt läggs på hans två hustrur och talrika barnaskara.

LORENTZ PETERS BARN- OCH UNGDOM

Lille Lorentz Peter Reuterswärd hade haft tur. Hans far var ej ute i kriget då han 1708 föddes på Distorp. Familjen flyttade åter till Ljunghem på andra sidan Vättern samma år då fadern blivit chef för Gudhems kompani. När Lorentz Peter var två år gammal lämnade fadern med sitt kompani hembygden för att gå till strid mot danskarna. Anders blev bleserad i slaget vid Helsingborg varefter han fick återvända till och stanna i hembygden. Så under Lorentz Peters småbarnstid hade han både far och mor hemma.

När majoren Anders Reuterswärd dog i november 1714 var Lorentz Peter sex år. Efter faderns död lämnade modern Greta Sofia Prytz med sina två små barn Lorentz Peter och Margareta säteriet Ljunghem och återvände till sin egen gård Distorp i Östergötland. Enligt jordeböckerna stod som ägare till säteriet Ljunghem under Lorentz Peters barn- och ungdomsår "majoren Reuterswärds arvingar". År 1730 hade boet tydligen skiftats och Anders två yngsta, i Östergötland bosatta barn, Lorentz Peter och Margareta, och Anders andra hustru hade blivit utlösta. Som ägare står då Lorentz Peters äldsta systrars män, Mattias Reutercrona och Johan Groen.

Om Lorentz Peters uppfostran och studier har inte några bevarade källuppgifter återfunnits. Förmodligen fick han under de yngre åren undervisning av en informator, vilket var vanligt både på landet och i städerna i ståndspersonernas familjer. Parentetiskt kan nämnas att Lorentz Peters andra dotter, Hedvig Christinas man, notarien Henrik von Sivers, tidigare tjänstgjort som informator hos familjen Reuterswärd. Trots att Lorentz Peter ej återfunnits i bevarade matriklar för katedralskolan i Linköping kan han ha läst där, eftersom matriklarna ej är kompletta.

När Lorentz Peter fyllt 16 år var det tid att tänka på framtiden och yrkesval. Som adelsman kunde han välja en militär eller civil karriär. Sverige var ej längre någon stormakt, nu rädde den tid som kom att kallas Den svenska frihetstiden då byråkratin blomstrade,

riksdagen och rådet bestämde i landet och de politiska partierna började växa fram.

LORENTZ PETER VÄLJER YRKE OCH BILDAR FAMILJ

Redan vid 16 års ålder hade Lorentz Peter beslutat sig för sin framtida yrkesbana – kavalleriet. För en ung man under frihetstidens första decennium, som vuxit upp på landsbygden i militärkretsar och fått släkt och vänner på de olika boställena och gårdarna i hembygden lockade knappast den kyrkliga eller den osäkra civila karriären. För att komma långt på den civila banan fordrades även att man bosatte sig i huvudstaden eller någon större stad. Inom Lorentz Peters släkt på faderns sida fanns det främst militärer och präster. Hans morfar, Peter Andersson Prytz hade emellertid valt en civil karriär, han var sekreterare.

Som officer hade man som del av lönen ett boställe, nog så viktigt när man ville bilda familj. Lorentz Peter antogs som volontär vid Östgöta ryttare år 1724, då 16 år gammal. Han fick börja som korpral utan lön och fem år senare befordrades han till korpral vid Vadstena kompani. Inom dess revir, nära Ödeshög låg Stora Åby församling dit kyrkoherden och kontraktsprosten Fredrik Bagge och hans andra hustru, Sofia Elisabet Bruun, kom 1718 med en stor familj, en son och sju döttrar. På Åby föddes ytterligare två döttrar och två söner. En av de äldre döttrarna var Catharina Beata, född 1711. Med henne blev den unge korpralen Lorentz Peter bekant under slutet av 1720-talet. Kanske lärde de känna varandra genom Johan Harpeman, premiärlöjtnant vid Vadstena kompani. Denne hade under början av 1700-talet tjänstgjort tillsammans med Lorentz Peters' far. Johan Harpeman gifte sig år 1722 med en äldre syster till Catharina Beata. Lorentz Peter och **Catharina Beata Bagge** fattade tycke för varandra och gifte sig 1732. Två år senare utnämndes Lorentz Peter till kornett vid regementet och i december 1735 fick han sitt första boställe. Han bytte emellertid detta mot bostället Styvinge i Vists socken, som tilldelats kornetten Johan Leijonhjelms.

Enligt ett bevarat husesynsinstrument övertog Lorentz Peter bostället Styvinge från midfastan 1736. Av husesynen framgår att Styvinge saknade karaktärsbyggnad, men övriga byggnader på bostället var i ordning. Styvinge låg nära gården Harvestad i grannsocknen Landeryd, som Lorentz Peter ärvde efter sin mor. Man kan förmoda att boställsbytet ägde rum på

Översten Lorentz Peter Reuterswärd (1708–1768).

grund av att kornetten Leijonhjelms behövde en karaktärsbyggnad medan Lorentz Peter i första hand tänkte bo på sin gård Harvestad men även driva lantbruket på Styvinge. För kortare vistelser där, dög förmodligen ett av de mindre husen som bostad. I Östergötlands läns mantalslängd för 1740 upptas under Styvinge kornetten Per Reuterswärds folk.

Den 4 april 1734 föddes familjen Reuterswärds första barn, en dotter, **Margareta Elisabet**. Även nästa barn var en flicka, **Hedvig Christina** född 19 mars 1738 i Vist församling liksom nästa barn, som föddes den 3 april 1740, sonen **Anders Johan**. För de unga adelsätterna var det betydelsefullt att få några söner som kunde föra ätten vidare. Detta var naturligtvis särskilt viktigt för Lorentz Peter som ej hade någon bror i livet, så glädjen var nog stor i familjen när sonen föddes.

De fyra närmast följande barnen var födda i Landeryds församling på Harvestad. Det var tre flickor, **Ulrika Juliana**, född den 16 april 1742, **Maria Charlotta**, född den 13 december 1743, död som spädbarn, och **Catharina Beata**, född den 29 juni 1745, samt

sonen **Per Ernst** som föddes den 29 oktober 1747 men avled dagen efter och fick nöddop hemma.

Gården Harvestad ärvde, som nämnts, Lorentz Peter efter sin mor. Modern Greta Sofia Prytz avled på Distorp den 1 maj 1731. I Rystads församlings dödbok står att hon dog av ålderdom, 63 år gammal. Lorentz Peters äldre halvbror Johan Gustaf Edelfelt bodde med sin familj på Distorp till sin död 1749. Troligen hade sönerna delat på de fasta egendomar som modern lämnade efter sig. För Lorentz Peter och hans familj var Harvestad den för honom lämpligaste gården att bosätta sig på, den låg nära hans boställe Styvinge i grannsocknen. Han ärvde även gården Ullnäs i Örberga socken, samt frälserätten till hemmanet Viprödsle i Ulrika socken. Husesynsinstrumentet från 1747 bekräftar att Lorentz Peter ej varit bosatt på Styvinge och att bostället fortfarande saknade karaktärsbyggnad. Husesynen gjordes efter Lorentz Peters befordran 1747 då en ny kornett, Bleckert Casimir Sparre, skulle tillträda bostället Styvinge.

Allt medan familjen växte tjänstgjorde Lorentz Peter vid Östgöta kavalleri. En kontingent av regementet deltog i ”Hattarnas krig” i Finland mot Ryssland 1741 – 43. Under denna tid var Lorentz Peter kvar i Östergötland men beordrades bl a till Söderköping för att kontrollera regementets munderingar som skulle sändas vidare till Finland. Själv blev Lorentz Peter år 1743 beordrad till Stockholm för att ingå i en beredskapstrupp under Dalaupproret den s k ”Stora Daldansen”. Hemkommen därifrån förflyttades Lorentz Peter under hösten 1743 och våren 1744 till Skåne, där han som regementskvartermästare ingick i en beredskapstrupp från Östgöta kavalleri. Lorentz Peter fortsatte att avancera inom graderna i sitt regemente, 1747 förordnades han till kaptenlöjtnant och den 30 april 1748 till ryttmästare och chef för Vadstena kompani.

ÄTTEN REUTERSWÄRD VID FRIHETSTIDENS RIKSDAGAR

När Anders Reuterswärd avled 1714 efterlämnade han endast en son, den då 6-årige Lorentz Peter, som först år 1732 uppnådde den ålder, 24 år, som krävdes för att få deltaga i riksdagens första stånd, kallat Ridderskapet och Adeln. Vid riksdagen 1720 representerades genom fullmakt ätten Reuterswärd av herr W. Wattrang (troligen kornetten Werner Wattrang).

Fadern Anders deltog vid riksdagen 1693 men ej

vid riksdagarna 1697 och 1713–14. Man bör dock tänka på hur dyrt det var för en adelsman under ständsriksdagarnas tid att deltaga vid de ofta årslånga riksmötena, vilka för det mesta hölls i Stockholm. De tre ofrälse ståndens ledamöter, präster, borgare och bönder, fick hemifrån traktamenten för att täcka sina utgifter för tiden i riksdagsstaden, antingen dagtraktamenten eller en klumpsomma. Adelsmannen däremot fick stå för alla utgifter själv, som bostad, mat, ved och lyse, tjänstefolk, vagn, häst och foder. Genom en bevarad brevväxling år 1755 mellan översten Fredrik Henrik Sparre och hans son dåvarande överstelöjtnanten Carl Sparre, har man fått kunskap om hur priserna i Stockholm steg skyhögt just före och under en riksdag för att sedan bli mer normala igen.

Att varje ätts huvudman skulle deltaga vid riksdagen, vilket under 1600-talet räknades som obligatoriskt, förändrades under frihetstiden till en frivillig rätt. De långa riksdagarna ansågs vara alltför kostsamma för de ättemedlemmar som bodde långt från riksdagsorten. I stället hade ett fullmaktssystem utvecklats. Huvudmannen för en ätt kunde utse ett befullmäktigat ombud att representera ätten vid en riksdag. Denne kunde antingen tillhöra samma ätt eller vara en utomstående adlig person. Detta fullmaktssystem kom under frihetstidens gång att missbrukas, fullmakter köptes upp av representanter för de två stora partierna, hattarna och mössorna, för att säkra partiernas majoritet i riksdagarna. Under 1750-60-talen hade ett flertal fullmakter in blanco uppköpts av partierna som sedan placerade partitrogna ledamöter på strategiska platser, vid de viktiga bänkmannavalen till exempel. Av uppslagslistorna för 1700-talets riksdagar att döma har ej ätten Reuterswärd medlemmar varit frestade av partiernas locktoner. När ej någon representant för ätten kunnat medverka har antingen ätten varit orepresenterad eller fullmakt givits till någon närstående, ofta från Östgöta kavalleris officerskår.

Vid riksdagarna 1723, 1726–27 och 1731, under den tid Lorentz Peter ännu ej uppnått myndig riksdagsålder, var ätten ej representerad i Ridderskapet och Adeln. Vid de följande riksdagarna, 1734, 1738–39, 1740–41 och 1742–43, deltog ej Lorentz Peter. Eventuella orsaker är ej svåra att finna, 1734 var han relativt nygift, 1738–39 var han fullt upptagen med lantbruk, både på bostället Styvinge och sin ärvda gård Harvestad. Åren 1741–43 var han krigsplacerad, som framgått ovan. Men fränsett de extra utgifter som hans representation vid riksdagen skulle dra med sig

då han inte hade någon närmare släkt bosatt i huvudstaden, var troligen den kanske viktigaste orsaken att han helt enkelt inte var intresserad av politik. Vi har ju sett ovan att vid sidan av det militära livet låg hans håg, kunskap och skicklighet på det agrara området. Lorentz Peter skötte sina gårdars lantbruk med god ekonomisk vinning. Vid riksdagen 1746 har "löjtnanten Pehr Reuterswärd" anmält sig för ätten vid riksdagens början, men förekommer ej i Ridderskapet och Adeln's protokoll för riksdagen så förmodligen lämnade han rätt snart riksdagen. Vid riksdagen 1751 var Lorentz Peter närvarande åtminstone vid riksdagens början. Han valdes den 20 september att som en av Ridderskapet och Adeln's 40 representanter ingå i Rikens Ständers Deputation som skulle uppvakta kung Adolf Fredrik och drottning Lovisa Ulrika. Även vid följande riksdag 1755–56 var Lorentz Peter närvarande vid riksdagens början, då han valdes att ingå i ständets deputation som skulle informera Adolf Fredrik om lantmarskalkvalet.

Nästa riksdag ägde rum under det Pommerska kriget 1760–62, "majoren Pehr Reuterswärd" hade tagit ut riksdagspollett och anmält sig till riksdagen. Han förekommer ej i riksdagsprotokollen som aktiv ledamot och stannade förmodligen endast en kort tid, vilket bl a bekräftas av kommunionslängderna (nattvardslängder) i Västra Tollstads församling för åren 1760–62. Vid riksdagarna 1765 och 1769 lämnade ätten Reuterswärd fullmakt till översten vid Östgöta kavalleriregemente Fredrik Horn af Åminne och vid riksdagen 1771 till majoren vid Östgöta infanteriregemente, Carl Göran Rehnberg (från Renstad ej långt från Stora Lund och Sättra).

LORENTZ PETER OCH FAMILJEN FLYTTAR TILL STORA LUND

Som ryttmästare tilldelades Lorentz Peter Reuterswärd ryttmästarebostället Stora Lund i Västra Tollstads socken, grannsocken till Stora Åby, där hans svärfar fortfarande var prost. Enligt husesynsinstrument från augusti 1749 skulle "ryttmästaren Pär Reuterswärd, representerad av auskultanten vid Göta Hovrätt Gabriel Torpadius, från midfastan 1750 vara ansvarig för bostället Stora Lund". En intressant detalj här, Gabriel Torpadius gifte sig 1760 med Lorentz Peters äldsta dotter. Lorentz Peter flyttade till Stora Lund med familjen under 1750, varefter han några år senare sålde gården Harvestad. Lorentz Peter var av

allt att döma en god lanthushållare, men även med sinne för fastighetsaffärer. 1750 sålde han frälserätten till hemmanet Viprödsle till bonden Samuel Larsson (med bibehållen jakträtt) för 450 dsmt och köpte samma år i stället av sin svärfar den närliggande Wittagården i Järstads socken. Några år senare köpte han del i gården Vilsberga i Rogslösa socken. Det köpet betalades av pengar från försäljningen av Harvestad.

Enligt husesynsinstrumentet för bostället Stora Lund bestod karaktärsbyggnaden 1749 av en sal, tre kammare, kök och förstuga. Huset var 24 alnar långt och cirka 16 alnar brett samt 5 alnar högt mellan tak och stenfot. Huset var uppsatt mellan 1695 och 1700 av "fullkomligt furutimmer" och hade renoverats under 1730-talet av ryttmästaren Nils Palmstierna. När familjen Reuterswärd flyttade in på Stora Lund bestod den av en son, Anders Johan, och fyra döttrar. Barnskaran fortsatte växa, den 27 oktober 1750 föddes sonen **Adam Ulrik** och den 19 januari 1753 sonen **Per Emanuel**. Två år senare inträffade en tragedi i familjen. Äldste sonen Anders Johan var knappt 15 år gammal då, men redan korpral vid Östgöta kavalleri. Under en jakt i början av mars blev han vådaskjuten och avled. I Västra Tollstads dödbok står att korpralen Anders Johan Reuterswärd "död av vådlig händelse" begravdes den 7 mars 1755. Lyckligtvis hade Lorentz Peter ändå två söner i livet så ättens bestånd var ej i alltför stor fara. Till glädje för familjen föddes följande år sonen **Anders Fredrik**, den 2 augusti 1756. Ett år senare avled Lorentz Peters hustru Catharina Beata Bagge den 14 september av slag, 46 år gammal och lämnade sin man ensam med sju barn, tre små pojkar, sju, fyra och ett år gamla och fyra flickor, 23, 19, 15 och 11 år. De äldsta flickorna fick troligen tillsammans med tjänstefolket hjälpa fadern med småbarnen och hushållet. Man kan även förmoda att flera av barnens gifta mostrar och deras familjer, vilka bodde i grannsocknarna hjälpte till med bestyren på ryttmästaregården. Men nu tillstötte ytterligare komplikationer för Lorentz Peter och hans familj. Sverige hade gått med i "Sjuårskriget" i hopp om att återerövra hela Pommern, och Lorentz Peter fick order om att hans regemente skulle transporteras till Pommern.

LORENTZ PETER I POMMERN

Svenska Pommern var en av de viktigare provinser som tillföll Sverige genom Westfaliska freden 1648.

Även om provinsen reducerades efter Karl XII:s krig var Pommern av betydelse bl a för Sveriges spannmålsförsörjning och för dess strategiska militära läge som brohuvud för de svenska styrkorna under krigsåren. Såväl Lorentz Peter som hans son Pontus och några sonsöner var vid olika tider förlagda i Pommern.

Sjuårskriget, eller Pommerska kriget, påbörjades år 1756 av Fredrik II av Preussen mot en koalition bestående av Frankrike, Österrike, Ryssland och Tyska riket, som bildats för att stödja maktbalansen i Europa. Fredrik II hade nämligen tidigare slutit en överenskommelse med England – Hannover. Sveriges allierade Frankrike inbjöd Sverige att delta i kriget, vilket Sverige accepterade då man såg en möjlighet att återta de delar som förlorades efter Karl XII:s krig. Carl A.E. Reuterswärd har utförligt skildrat Lorentz Peter och Pommerska kriget i sin tidigare omnämnda biografi.

I oktober 1757 avseglade majoren Lorentz Peter Reuterswärd med en kontingent ryttare och förenades med svenska armén vid Anklam. Han deltog som chef för Vadstena kompani i fälttågen 1758 och 1759. Den 9 december 1759 fick han permission att resa hem för att bland annat vårda sin hälsa.

Den för Lorentz Peter kanske viktigaste händelsen under krigsåren skedde dock på det privata planet. Under en inspektion i januari 1758 besökte han godset Drigge på ön Rügen. Godset ägdes av f d kaptenen Pribbert Achaten von Platen. Denne nu 78-årige godsägare hade en stor barnaskara, 19 barn. Minst två söner var i svensk tjänst 1758, Baltzar Achaten född 1712, då överstelöjtnant vid Löwenfelska regementet i Stralsund och naturaliserad svensk adelsman, samt Ernst Bogislaus född 1738, då fänrik vid samma regemente som halvbrodern. Ernst Bogislaus hade en helsyster den 35-åriga Agatha Ulrika. Hon och Lorentz Peter fann varandra och några månader senare, den 5 maj, gifte sig Lorentz Peter och **Agatha Ulrika von Platen**. Så hade Lorentz Peter fått en ny hustru och hans barn i Sverige en styvmor.

Innan giftermålet hade Lorentz Peter gjort en kortare tjänsteresa till Sverige och informerat barnen om äktenskapsplanerna. När den nya familjen i december 1759 återvände till Stora Lund väntade Agatha Ulrika barn. Flera år senare kom brodern Ernst Bogislaus att bosätta sig i norra Småland och umgicks i slutet av 1700-talet och till sin död 1805 mycket med sin syster och hennes släkt varom närmare nedan.

Lorentz Peter behövde aldrig återvända till kriget

Agatha Ulrika Reuterswärd, f von Platen (1723–1807).

i Pommern. Han fick genom läkarintyg förlängd permission och kunde stanna vid regementet hemma.

Kriget avslutades 1762 då freden slöts mellan de krigförande länderna. Några större vinster skördades ej i detta krig, mer än för Preussen vars ställning som en ny stor militärmakt stärktes.

LORENTZ PETER FLYTTAR FRÅN STORA LUND TILL SÄTTRA

Knappt några månader efter det Agatha Ulrika installerat sig på Stora Lund föddes den 19 mars 1760 hennes och Lorentz Peters första barn, sonen **Lars Maximilian Bogislaus**. Bland faddrarna vid dopet i Västra Tollstads församling nämns Agatha Ulrikas halvbror, dåvarande överstelöjtnanten Baltzar Achaten von Platen och kammarherren Bogislaus von Platen. Följande år den 7 juni 1761 föddes deras andra son **Pontus**. Som första fadder vid dopet nämns översten vid Östgöta kavalleri greve Pontus Fredrik De la Gardie, vilken hedrades med att fadderbarnet fick bära hans namn. Bland faddrarna fanns en faster,

Beata Reuterswärd, gift Reutercrona och halvsystern Ulrika Juliana Reuterswärd. En annan fadder är studenten Nils (Henrik) Sivers, som fem år senare gifte sig med Pontus syster Hedvig. I juli 1762 drabbades emellertid familjen av sorg då lille Lars Maximilian Bogislaus avled i kopporna endast två år och fyra månader gammal.

Medan familjen bodde på Stora Lund fick Lorentz Peter och Agatha Ulrika hålla sitt första bröllop för en av döttrarna, Margareta Elisabet som i augusti 1760 gifte sig med häradshövdingen **Gabriel Torpadius**, son till kyrkoherden i den närliggande socknen Rogslösa.

När Lorentz Peter år 1761 befordrades till premiärmajor vid sitt regemente avstod han från att flytta till majorsbostället utan bodde kvar på Stora Lund. Troligen planerade han och hustrun redan vid denna tid på att skaffa sig ett eget säteri i trakten, nära släkt och vänner. Lorentz Peter hade ju genom arv, lyckade fastighetsaffärer och god lanthushållning skaffat sig kapital.

Efter ett par år hade Lorentz Peter funnit sitt säteri. I början av 1763 köpte han frälsesäteriet Sättra i Röks socken av änkefrun, friherrinnan Magdalena Gustaviana Horn af Rantzien. Under andra delen av 1763 påbörjades flyttningsarbetet till Sättra. Agatha Ulrika väntade åter barn och den 23 oktober 1763 föddes dottern **Agata Amalia**. Hon är varken inskriven i Västra Tollstads, Stora Åbys eller Röks födelse- och dopbok, så troligen bodde den höggravida Agatha Ulrika hos släktingar eller nära vänner under de krävande flyttningsbestyren. Under århundradena före 1900 skedde, bl a på grund av den stora spädbarnsdödligheten, dopet ofta endast någon eller några dagar efter födelsen, och barnet skrevs in i den församlings födelsebok där modern just vid födseln bodde. Hennes styvson Anders Fredrik, född 1756, skriver i sin dagbok att han tillbringade två år av sin barndom på Orrnäs i Ödeshögs församling hos familjen Boije af Gennäs, kanske var det under dessa flyttningsår?

Gamla magasinet (flygel) på Sättra säteri, Röks s:n vid Ödeshög (LP:s huvudbyggnad nedbrunnen, men källaren finns kvar).

Familjens sista barn, **Lovisa Christina Henrietta**, föddes den 27 augusti 1765 i Röks församling, men avled efter 12 veckor av "barnkrämpor". Bland hennes faddrar finner vi bl a två blivande svärsöner till Lorentz Peter, den ovannämnde sekreteraren Henrik von Sivers (som "tappat" Nils och lagt till von) och löjtnanten Ernst Sjösteen. Ett knappt halvår senare, den 1 januari 1766 rustades det åter till bröllop i familjen, det första på Sättra. Den näst äldsta dottern, Hedvig Christina gifte sig med notarien vid slottskansliet, Henrik von Sivers (senare adlad Liljensparre).

Lorentz Peter skötte majorssysslan vid Östgöta kavalleri men ville gärna bli befördrad. Han anhöll i juli 1764 hos kung Adolf Fredrik om överstetjänsten vid Blå husarregementet som blivit ledigt. Den anhållan blev ej bifallen. I stället utnämndes han till kvartermästare (med lika rang som överstelöjtnant vid annat regemente) vid Livdrabantkåren i Stockholm i maj 1765. Tjänst vid Livdrabantkåren var (enligt sonen Anders Fredrik) ej så betungande. I mars 1767 beviljades han överstes avsked. När Lorentz Peter flyttat till Sättra ägnade han sin tid åt säteriets och Wittagårdens skötsel samt deltog i sockenstämmorna i Röks församling. Alltsedan han och hustrun kom hem från Rügen hade de skött sin hälsa genom att "dricka brunn". Förutom den välkända Medevi brunn fanns det flera mindre brunnar eller källor i södra Östergötland. I bland var även några av barnen med vid brunnsvistelsen. Carl A.E. Reuterswärd har funnit en brunnsvisa från 1767 där Lorentz Peter och hans hustru Agatha omnämns samt även deras äldsta dotter Margareta Elisabet och hennes man häradshövdingen Gabriel Torpadius. Dessa hade nyligen förlorat en dotter, Charlotta Amalia, och hade troligen blivit

medbudna av hennes föräldrar som tröst och uppmuntran.

Året därpå den 27 januari 1768 avled översten Lorentz Peter Reuterswärd på Sättra 60 år gammal. Han hade fått en stor barnaskara, tio barn med första hustrun och fyra med den nyblivna änkan 44-åriga Agatha Ulrika von Platen. Av barnen levde 1768 sju från den första kullen och två från den andra. Lorentz Peter efterlämnade fyra söner så ätten Reuterswärds framtida fortbestånd var väl tillgodosett. Han avled i Röks församling, men begravdes någon månad senare i Ödeshög. I kyrkoräkenskaperna för Ödeshög år 1768 finns följande notis: "Fastlagssöndagen Ifrå(n) fru Öfwerstinnan i Sättra är gifwit till Kyrkjan för Kläckor och bärklädning, nyttjade wid dess Salige Herres begrafning, 2 daler. – Wij önska öfwer Henne Guds Nåd och Milde Wälsingelse."

Redan den 12 februari 1768 gjordes bouppteckningen efter Lorentz Peter. Närvarande var änkefrun Agatha Ulrika samt hennes omyndiga barn Pontus och Agata Amalia samt fem av barnen från Lorentz Peters första äktenskap. Endast två av de äldre var frånvarande, livdrabanten Adam Ulrik som tjänstgjorde i Stockholm samt hans gifta syster Hedvig Christina även hon bosatt i Stockholm. För att bevaka att allt gick rätt till var barnens närmaste fädernefrände, kusinen Erik Reutercrona, då vice häradshövding, närvarande.

Den omfattande och detaljerade bouppteckningen visar att Lorentz Peter väl sörgt för sin stora familjs försörjning. Den visar en behållning efter avdragna skulder, på närmare 35 000 daler silvermynt (dsmt), dvs 105 000 daler kopparmynt (dkmt). Under 1760-talet var Sveriges statsfinanser i uruselt skick med myntförsämring och index-stegring som följd. När mösspartiet övertog makten 1765 påbörjades en sanering av landets ekonomi med sträng sparsamhet som följd. Allt detta hade tagits i beaktande vid bouppteckningen efter Lorentz Peter framför allt vid värdeberäkningen av hans fasta egendom. Gårdens avkastning kan på intet sätt svara mot den dryga köpesumma som Lorentz Peter hade erlagt. "Ty tilltror man sig ej i avseende på närvarande tids beskaffenhet, att den till högre värde utföra än 24 000 dsmt."

När man försöker översätta olika tidens penningvärde jämförs ofta med pris på kreatur. Några exempel från Lorentz Peters bouppteckning: 1 vagnshäst 75 dsmt, 1 ungt sto 50 dsmt, 1 oxe 40 dsmt, 1 ko 24 dsmt, 1 bagge 6 dsmt, 1 bock 6 dsmt, 1 galt 5 dsmt och 1 suga 4 dsmt.

LORENTZ PETER REUTERSWÄRDS ÄNKA

Lorentz Peters änka och barn med familjer fick uppleva många spännande år, från frihetstidens fall, en ung upplyst kung som uppmuntrade konsten och litteraturen i landet och främjade ett rikt kulturliv, även influerat av europeiska strömningar. Ett mindre framgångsrikt krig, ett kungamord, missväxtår, nya krig och till slut en statskupp.

Genom sonen Anders Fredriks efterlämnade dagböcker (1792–1818) kan man följa den stora sammanhållning som präglade den Reuterswärdska ätten under dessa år. Hur man genom täta besök och vistelser hos varandra hela tiden umgicks, gladdes, oroades och sörjde tillsammans. Anders Fredrik tillbringade många timmar på resor i sällskap med sina många niècer och nevöer. Innan Anders Fredrik får berätta genom sina dagböcker följer en kort biografisk sammanställning över Lorentz Peters familjemedlemmar.

Änkefru Agatha Ulrika von Platen bodde kvar några år på Sättra med sina två små barn och några av de ogifta och yngre styvbarnen, till dess arvingarna sålt säteriet. År 1776 är hon bosatt med barnen på Tormenäs i Rogberga församling där styvdottern Ulrika Juliana detta år gifte sig med kaptenen Ernst Fredrik Sjösteen.

Familjen Sjösteen flyttade följande år till Jönköping men dit följde endast systemen Catharina Beata med.

När sonen Pontus gifte sig 1793 bodde han i Vadstena. Där är även modern och systemen Agata Amalia bosatta i slutet på 1700-talet. Styvsonen Anders Fredrik berättar i sin dagbok att han vid ett besök i Sverige under vintern 1792 – 1793 på vägen från Brüssel till Stockholm träffade sina släktingar i Östergötland.

"Nästa dag for jag med Karl Adolf Torpadius (syster-son) och hans hustru till Fritz Enander i Väversunda. Efter diné till Vadstena där jag fann min mor, mina systrar Karin och Agata och min bror Pontus. Jag tillbringade kvällen på Starby hos hans blivande hustru mademoiselle Vult von Steijern."
(översatt från franska)

Anders Fredrik skriver även att man umgicks mycket med styvmoderns bror, översten Ernst Bogislaus von Platen, särskilt sedan denne år 1793 gift sig och bosatt sig på Älmtaryd i Kronobergs län som ej låg alltför långt bort.

År 1806 var Agatha Ulrika mantalsskriven i Vadstena bosatt i Skenningekvarteret och hade två

pigor i tjänst. Samma år flyttade hon till styvdottern Ulrika Juliana och hennes familj som då var bosatta på Mjölsefall i Kisa socken. Hon avled stilla där den 29 juni 1807 enligt dödboken ”av ålderdom. 84 år gammal”. Sonen Pontus var krigsplacerad i Stralsund 1806–07. Han skriver i brev till hustrun i Sverige att han var orolig för sin mor och svärfader, vilka båda var gamla och skröpliga. Han fruktade att han ej skulle få se sin mor igen. Så blev det också, han kom tillbaka från kriget cirka tre månader efter hennes död. Styvsonen Anders Fredrik Reuterswärd kom till Mjölsefall samma dag som styvmodern avled och berättar i sin dagbok (i översättning):

”Den 29 juni 1807. For från Ekäng till Mjölsefall med Gustava och Sofie Sjösteen och bror Adams barn Pontus och Ulrika. Alla mädde bra på Mjölsefall utom min gamla mor som länge varit sjuk; jag besökte henne vid sjukbädden och stannade drygt en timme. Hon kände igen mig och var mycket glad att se mig. Hon gav mig sin välsignelse. Jag var mycket rörd att se henne så sjuk. På samma kväll omkring klockan 8 dog min gamla mor – det verkade som hon väntat med att dö till min ankomst.”

Anders Fredrik var ju bara ett år när hans mor dog och två när styvmodern kom till familjen så de starka känslor han kände för henne var helt naturliga, hon var den enda mor han känt.

Enligt bouppteckningen efter henne var sonen Pontus ende arvingen men ”fru överstinnan har förut med varm hand givit sina barn all sin egendom undantagandes det lilla som vid hennes dödsstund fants henne tillhörigt...” Bouppteckningen upptar i allt 661 riksdaler specie.

såväl svensk som europeisk. När en av Gustaf III:s bestående insatser, bildandet av Svenska Akademien 1786, firade sitt 50-årsjubileum skrev skalden Esaias Tegnér en jubileumsdikt kallad Sång den 5 april 1836. I den hyllar han de stora gustavianska kulturpersonligheterna. Här följer den näst sista ofta citerade versen:

”Där låg ett skimmer över Gustavs dagar,
fantastiskt, utländskt, flärdfullt om du vill,
men det låg sol däri, och hur du klagar,
var stodo vi, om de ej varit till?
All bildning står på ofri grund till slutet,
blott barbarit var en gång fosterländskt;
men vett blev plantat, järnhårt språk blev brutet,
och sången stämd och livet mänskligt njutet,
och vad GUSTAVISKKT var blev därför även
svenskt.”

Denna strof säger mycket om den gustavianska epoken.

De sista åren av frihetstiden urartade det politiska livet, det var inte bara hattar och mössor som tvistade utan även inom riksdagen var stånden oense, adeln mot de tre ofrälse stånden. Den stora stridsfrågan var framför allt att de ofrälse stånden ville ha rätt till högre ämbeten. Detta inverkadde även på de militära ämbetena och den svenska officerskåren kände sig hotad. Dessutom ansåg överlag officerarna att deras avlösningsförhållanden skulle förbättras. Kung Adolf Fredriks ställning i riket var aldrig stark och försämrades ännu mer efter den misslyckade statskuppen 1756, där hustrun drottning Lovisa Ulrika, syster till Fredrik II av Preussen, haft en komprometterande roll. Adolf Fredrik ansågs vara god och välmenande

DEN GUSTAVIANSKA TIDEN I SVERIGE

Lorentz Peter dog under de sista åren av frihetstiden och hans barn levde till stor del under den gustavianska tiden.

Det gustavianska tidskedet kom till stor del att präglas av Gustaf III genom hans stora intresse för kultur,

Mjölsefalls säteri, Kisa s:n, S Linköping.

men osjälvständig. Han är mest känd för sina privatintressen, svarvyrket och målning. När han dog 1771 väntade sonen, den unge begåvade och handlingskraftige kronprinsen Gustaf i kulisserna. Vid dödstillfället befann han sig i Paris där han sökte Ludvig XV:s stöd. Gustaf III insåg snart att han måste agera för att få den makt han ansåg att en kung skulle äga i sitt rike. Tillsammans med överste J.M. Sprengtporten, överjägmästare J.C. Toll och franske ministern i Stockholm planerade Gustaf III en statskupp, vilken kungen utlöste den 19 augusti 1772. Gustaf III fick livgardet på slottet på sin sida och under samma dag även övriga i Stockholm inkvarterade militärtrupper. Sprengtporten agerade framgångsrikt i Finland och Toll i Skåne. Två dagar senare den 21 augusti skrev ständerna under den regeringsform kungen författat, baserad på en delning av makten där dock tyngdpunkten låg hos kungen.

Under 1770-talet genomförde Gustaf III flera reformer, som avskaffande av tortyr, spannmålshandelns frigivande, förbättring av hälsovården och en myntrealisation. Vid riksdagen 1778–79 var Gustaf III:s popularitet som störst, även om en viss opposition kunde märkas. Under 1780-talet vände trenden och uppskattningen av Gustaf III minskade. Vid riksdagen 1786 blev kungen varse hur impopulär han blivit. Gustaf III tog chansen att få tillbaka folkets förtroende genom ett framgångsrikt krig. Han provocerade fram ett krig i Finland mot Ryssland 1788, som han själv ledde. Oppositionen bland flera officerare i Finland var hög och 1788 bildades det s k ”Anjalaförbundet” som protesterade mot Gustaf III:s krig. Samtidigt hotade även Danmark att träda in i kriget. Detta anses ha räddat kungen som ej var någon stor fältherre men var en ytterst skicklig politisk taktiker. Gustaf återvände till Sverige och for runt i landet och underbläste den svenska allmogens såväl danskhat som adelsfientlighet. Han fick även Preussen på sin sida. Anjalaförbundet krossades och Danmark utfärdade en neutralitetsförklaring. Det ryska kriget avslutades 1790 utan landavträdelse.

Vid riksdagen 1789 genomdrev Gustaf III trots motstånd från Ridderskapet och Adeln ”Förenings- och säkerhetsakten”, vilken väsentligt ökade kungens makt. Den urgamla rådsinstitutionen avskaffades, Högsta domstolen blev högsta dömande instans. En ständsutjämning genomfördes. Speciellt böndernas ställning förbättrades, skattebönderna garanterades full äganderätt till sin jord, inberäknat skogsavverkning, jakt och fiske och böndernas rättigheter att köpa

frälsejord utökades. Städernas rättigheter garanterades av kungen. Man måste understryka den sociala förbättring som nu infördes i Sverige på fredlig väg under samma tid som Frankrikes blodiga revolution.

Flera av Gustaf III:s reformer retade många i Sverige, särskilt fanns inom Ridderskapet och Adeln de som såg Gustaf III som en despot. En sammanväring bildades bl a av generalen Pechlin, samt f d officerarna Claes Horn och Adolf Ribbing, vilka planerade att mörda kungen. Själva uppdraget åtog sig en f d kapten Jacob Johan Ankarström, som rent personligt ansåg sig illa behandlad av kungen. Under en operamaskerad den 16 mars 1792 sköts Gustaf III och han avled i sviter av skottskadorna två veckor senare. En av Lorentz Peters döttrar, Hedvig Christina, kom att uppleva dramat på nära håll då mordutredningens chef var hennes make polismästaren i Stockholm, lagmannen Henrik Liljensparre, som under de senare åren genom sin ställning i Stockholm stött Gustaf III:s reformarbete.

Kronprinsen Gustaf Adolf var endast 13 år när fadern dog. Hans farbror, hertig Karl av Södermanland utsågs till förmyndare till 1 november 1796 då Gustaf IV Adolf nått myndig ålder. Hertig Karls regenttid kallades allmänt ”den Reuterholmska eran”, då hans nära vän, Gustaf Adolf Reuterholm, i praktiken styrde landet.

Den gustavianska tiden avslutas med Gustaf IV Adolf som började sin regeringstid utan kontroverser. Han var ej särskilt intresserad av administration utan lät de högre ämbetsmännen sköta den del av regeringen. Kungen var mer intresserad av utrikespolitik, vilken dock kom att präglas av hans motvilja mot den franska republiken och Napoleon, som indirekt kom att leda till krigsförluster mot både Frankrike, 1805–07 och mot Ryssland och förlusten av Finland 1808–09. Oppositionen växte i Sverige och Gustaf IV Adolf avsattes genom en statskupp den 13 mars 1809.

Lorentz Peters son, översten Anders Fredrik Reuterswärd tjänstgjorde vid detta tillfälle vid livdrabantcorpsen och var på slottet bara några timmar innan kungen arresterades. Han har själv i en dagbok beskrivit sitt liv i Stockholm vid denna tid (se närmare om detta sid 130).

DEN ANDRA GENERATIONEN REUTERSWÄRD

LORENTZ PETERS EFTERLÄMNAD BARN

Catharina Beata och Agata Amalia Reuterswärd

Lorentz Peters två yngsta döttrar förblev ogifta. Om Agata Amalia finns inte många uppgifter. Hon som var född 1763 var knappt fem år när fadern dog. Av bevarade husförhörslängder (många saknas från tiden före 1790) framgår att hon 1776 bodde med modern i Tormenås i Rogberga församling i Småland, då hennes halvsyster Ulrika Juliana gifte sig. När och varifrån hon flyttar till Vadstena där hon var bosatt 1792 är ej känt. Hon var närvarande som fadder i Malexanders församling när halvbrodern Adams dotter Christina Charlotta döptes 1782. Hon avled i Vadstena den 17 september 1805 38 år gammal ”av lungsot med flera plågor”.

Catharina Beata som var 23 år när fadern dog bodde ännu 1776 tillsammans med familjen i Tormenås. Hon flyttade med systemen Ulrika och hennes man kaptenen Ernst Fredrik Sjösteen till Jönköping 1777. Troligen flyttade hon några år senare till Ödeshög eller till släkten på Stora Åby. Catharina Beata kom nämligen att ansluta sig till den herrnhutiska väckelserörelsen som växte fram i och kring Ödeshög 1778. Herrnhutismen eller evangeliska brödraförsamlingen uppstod i Sverige under 1700-talets förra hälft och erkändes som luthersk. Efter en nedgång under mitten av 1700-talet då svärmiska element tog över växte rörelsen igen under senare delen av 1700-talet.

Den lokala rörelsen började på gården Orrnäs nära Ödeshög hos Reuterswärd's vänner, den friherrliga familjen Boije, som alla blivit väckta, tillsammans med fröknarna Adlerfelt, Catharina Beata Reuterswärd och en kyrkoherdeänka Hiertstedt. Tillsammans med dessa började pastor Eek hålla uppbyggelsestunder i komministergården i Stora Åby. Kretsen ökades med några från allmogen. Den från början lilla kretsen fick senare en betydande omfattning och spred sig till Västra Tollstad, Heda, Rök och Trehörna församlingar. När Adolf Sten, brödraförsamlingens ledare i Norrköping kom på besök till Ödeshög 1790 hade

han fått höra att fröken Reuterswärd en tid varit påverkad av de swedenborgska idéerna (kanske genom släktförbindelserna, hennes kusin var ju gift med brodern till Emanuel Swedenborg!) blev han rädd att hon skulle sprida dessa tankar i Ödeshögekretsen. Han talade med henne i enrum och hon intygade att hon insett att swedenborgarna ej satte värde på försömläran och att hon nu fått förlåtelse av Herren för sina avvikelser. Enligt uppgift skulle hon därefter blivit så fäst vid makarna Sten att hon följde dem runt i trakten. Kretsens ledande personlighet komminister Eek predikade sista gången i advent 1794 och dog några veckor senare.

Ungefär vid denna tid förekommer Catharina Beata i Vadstena i några notiser men om hon var bosatt där eller bara på besök hos modern är ej klarlagt. I husförhörslängd för Kisa församling 1799 – 1803 är Catharina Beata Reuterswärd upptagen under Klevsfall med anteckning ”logerar i häradshövding Blomqvists hus”.

Hon avled i Kisa den 11 mars 1804 av feber, 59 år gammal. I bouppteckningen efter henne omtalas att hon 1802 skrivit ett testamente till förmån för sin systerdotter Gustava Filipina Sjösteen, född 1785, som under senare år varit i hennes hus. Bouppteckningen upptar en behållning på 93 riksdaler banco.

Margareta Elisabet Reuterswärd

Som redan nämnts gifte sig **Margareta** Elisabet med häradshövdingen Gabriel Torpadius 1760. Han hade tjänstgjort som regementskrivare och auditor vid Östgöta kavalleriregemente och idkade även lantbruk i Stora Åby. Troligen en man i Lorentz Peters smak. De välsignades med åtta barn, varav tre dog före vuxen ålder. Häradshövding Torpadius avled 1786 på Åby Västergård och hustrun Margareta i Norrköping år 1802, av lungsot. När hennes bror Anders Fredrik besökte henne i december 1792 bodde hon i Stora Åby. Den ende sonen, **Carl Adolf** var född 1764 i Stora Åby. Han valde den militära banan. När Carl Adolf gifte sig 1792 med sin kusin **Hedvig Johanna Götherhielm** var han fänrik. Han avled 1835 på Åby Västergård. Av de fyra döttrarna Catharina **Agata**, född 1763, **Ulrika** Christina, född 1765, Sibilla **Gustava** Johanna, född 1772 och **Margareta** Charlotta, född 1776, gifte sig endast Ulrika. Hon vigdes i Stora Åbys kyrka 1792 med kaptenen **Johan Fredrik Ehrenstråhle**. När Anders Fredrik Reuterswärd under åren 1806 – 1809 besöker Säby säteri i Bäckaby socken i Småland ägdes detta av kapten Ehren-

stråhle och fänrik Torpadius, vilka båda med sina familjer var mantalsskrivna där. De följande åren besökte Anders Fredrik familjen Ehrenstråhle på Änganäs i Småland.

De tre ogifta döttrarna Torpadius togs väl om hand av sina Reuterswärdiska släktingar sedan deras föräldrar dött. Enligt husförhörslängder bodde mademoiselle Agata Torpadius på Ekäng i Asby socken hos morbrodern kapten Adam Reuterswärd och hans familj i början av 1800-talet men flyttade 1821 till Mjölby. Hos morbrodern överste Anders Fredrik Reuterswärd och hans fru på Rosenholm i Lannaskede församling bodde systrarna Gustava och Margareta ännu flera år efter överstens död 1828. Av överstens detaljerade dagbok under åren 1805 – 1818 framgår även hur hela slakten umgicks flitigt och reste på långa besök till varandra. Anders Fredrik som gifte sig på ålderns höst, 1815, var mycket förtjust i att resa runt till sina nära släktingar och vänner, helst i sällskap med några niècer och nevöer under resorna i hembygden och närliggande gårdar men även till och från Stockholm.

Hedvig Christina Reuterswärd

Prosten Henrik Jacob Sivers och hans hustru Anna Maria Aschanius son Nils Henrik föddes i Norrköping 1738. År 1760 var Nils Sivers, 22 år, informator hos familjen Reuterswärd på Stora Lund. Som fadder till yngsta dottern Reuterswärd 1765 nämns han som sekreterare **Henrik von Sivers**. Kanske var det hägrande äktenskapet med en adelsfröken orsak till hans förändring av namnet, en anfader skall ha burit namnet von **Sivers**. När han gifte sig på nyårsdagen 1766 med **Hedvig** Christina var han notarie vid kgl. slottskansliet. Hedvig blev sålunda den första Reuterswärd som flyttade för gott till huvudstaden Stockholm.

Första åren i Stockholm bodde familjen vid Drottninggatan i hörnet av Karduanmakaregatan i Klara församling. Omkring 1780 köpte Henrik von Sivers en fastighet nära Humlegården, där han och hans familj sedan var bosatta. Familjen fick fyra barn mellan 1768 och 1774, vilka alla utom det första är födda i hovförsamlingen i Stockholm. Då mannen hade tjänst vid kgl. slottskansliet hade familjen rätt att tillhöra denna församling. Henrik von Sivers hade ett stort hushåll, 1784 upptar taxeringslängden förutom familjen, en informator, en jungfru, två pigor och en köks-piga. År 1786 adlades Henrik von Sivers och tog som adelsnamn **Liljensparre**. Han hade då avancerat inom

Margaretha Elisabeth Rd (1734–1802) g Torpadius.

slottskansliet till sekreterare och polismästare. Han fick lagmans titel 1784. Under senare delen av 1700-talet skulle en "lyx-skatt" erläggas om man höll sig med möbler av siden, förgyllningar etc, förutom de vanliga skatterna för lön, fönsterlufter, tjänstefolk, hästar och vagnar. Det slarvades en hel del i redovisningen av detta i Stockholm, men som polismästare måste ju Henrik Liljensparre föregå med gott exempel. På så sätt vet vi hur hans bostad såg ut 1790, enligt mantals- och taxeringslängden.

Polismästaren, hans hustru och dotter hade var sitt guldur, och en 18-årig son ett silverur. Polismästarelönen var 300 dsmt. Våningen hade 24 enkla och 10 mindre fönsterlufter, i två rum fanns sidentapeter, -soffor och -stolar. I tre rum fanns sidensängar, i ytterligare ett rum såväl säng, som soffa och stolar av siden. Det är anmärkt att förgyllningen i rummen är oäkta. Till hushållet hörde även en arbetshäst och tre vagnhästar samt en ridhäst. Kungl. Maj:t och Kronan består med vagn.

Hedvig kom att på nära håll få uppleva bl a mordet på kungen Gustaf III, då hennes man som polismästare hade ansvaret för mordutredningen. Liljensparre

stod i gunst hos Gustaf III och även några år senare hos förmyndarregeringen, d v s hertig Karl och Reuterholm. Han blev tillförordnad överståthållare ett år 1792–93, därefter förordnad att biträda regeringen i Pommern. Detta var ett sätt för Reuterholm att bli av med den alltför nitiska Liljensparre i Stockholm. Efter det han återkommit 1797 blev han sedermera ledamot av tulldirektionen.

Efter 35 års äktenskap avled Hedvig i Stockholm i Hedvig Eleonora församling (Ladugårdslandsförsamlingen) den 16 januari 1801 av "hetsig sjukdom", 63 år gammal. Hennes äldste son, assessorn Per Henrik Achatius hade avlidit redan 1795 av nervfeber. Redan året efter, 1802 gifte den då 64-åriga Henrik Liljensparre om sig med sin hustrus systerdotter, den 24-åriga **Catharina Charlotta Sjösteen**. Man kan förmoda att detta var ett äktenskap grundat på vänskap och familjetillhörighet. Vid mantalsskrivningen i Stockholm 1810 upptas i Liljensparres hushåll även hustruns syster Fredrika Sjösteen. Några barn föddes ej i detta äktenskap och enligt Anders Fredrik Reuterswårds uppgifter vistades ofta systrarna Sjösteen och enda dottern Liljensparre hos varandra i Stockholm eller på Mjölsefall. Även Henrik Liljensparre gästade ofta släkten i Östergötland och Anders Fredrik umgicks med honom och hans familj i Stockholm, efter det han återkommit till Sverige 1805.

Ulrika Juliana Reuterswård

Ulrika Juliana var den sista av Lorentz Peters döttrar som gifte sig. Hon hade hunnit bli 34 år när hon 1776 i oktober trädde i brudstol med kaptenen vid artilleristaten, Ernst **Fredrik Sjösteen**, född i Väversunda samma år som hustrun, 1742. Fredrik och Ulrika var kusiner, hans mor Florentina Bagge var syster till Ulrikas mor Catharina Beata Bagge. Parentetiskt kan sägas att Fredriks syster Elisabet Dorothea Sjösteen i sitt äktenskap med Samuel Berzelius fick sonen, den sedermera kände professorn m m friherren Jöns Jacob Berzelius.

Året efter bröllopet är familjen Sjösteen bosatt i Jönköping, i Jönköping Sofia församling där alla barnen var födda. Som sin äldsta syster fick Ulrika åtta barn, en son och sju döttrar, vilka alla levde till vuxen ålder. År 1792 flyttade hela familjen till herrgården Mjölsefall som de köpt, och där de bodde resten av livet. Endast det äldsta barnet, Agata Florentina, född 1777 avled före modern. Dottern dog på Mjölsefall 1804. Den enda dotter som gifte sig var den ovan nämnda Catharina Charlotta som gifte sig

med Henrik Liljensparre. Ulrika avled på Mjölsefall den 15 januari 1813 av bröstsjukdom, 71 år gammal. Hennes man dog på Mjölsefall år 1828, av ålderdom, 85 år gammal. Systrarna Sjösteen, Catharina Charlotta, Ulrika, Fredrika Juliana, Beata, Gustava och Maria Sofia förekommer flitigt i Anders Fredriks dagböcker, då de ofta reste med honom och bodde hos honom såväl i Stockholm som på Eksebo och Rosenholm. Sonen Fredrik Sjösteen, militär som sin far och morfar, slutligen överstelöjtnant, gifte sig 1815 med Adam Reuterswårds dotter, den jämnåriga Christina Charlotta. När Ulrika avled skrev prästen i Kisa en kort nekrolog i dödboken. Där står bl a under den 15 januari:

"Ulrica Juliana Sjösteen född Reuterswård. Herr Capitainen Ernst Fredric Sjösteens K. Husfru i Mjölsefall... Vålbemälte Fru har i sina heliga pligters uppfyllande, som Maka, Mor, Vän, Matmoder och Nästa i en oskrymtad Gudsfrugtan i Guds och Människors kärlek, i välgörande och hjälp mot underhafvande och Nödens Barn, visat huru man bör, huru man kan, vara och blifva lycklig i tiden, sorgd och saknad i döden, säll och salig i evigheten. Hon begrofs under stora Lönnen på Kisa kyrkogård d 26 Januari kl. 6 om aftonen."

Adam Ulrik, Per Emanuel och Pontus, Lorentz Peters söner

Tre av Lorentz Peters fyra söner, **Adam Ulrik**, **Per Emanuel** och **Pontus**, valde samma yrkesinriktning som fadern. Alla tre började den militära karriären som korpraler vid Östgöta kavalleri för att sedan fortsätta vid andra regementen. Liksom fadern kom de även att ägna sig åt lantbruk.

Den äldste, Adam, föddes på Stora Lund i oktober 1750. Redan vid 8 års ålder blev han antagen som korpral vid faderns regemente och fem år senare som kvartermästare. Sin aktiva militära tjänst påbörjade han vid livdrabanterna år 1767. När bouppteckningen efter fadern uppgjordes antecknades att Adam var frånvarande på grund av militärtjänst i Stockholm. Adam återvände inom tio år till hembygden, år 1775 då han genom byte med en annan officer blev löjtnant vid Östgöta infanteriregemente. Han utnämndes till stabskapten vid samma regemente 1779 och beviljades avsked 1785.

Enligt vigselbok för Vårdsnäs församling vigdes välborne löjtnanten vid Ydre kompani Adam Ulrik Reuterswård och jämnåriga fröken **Christina** Vilhelmina **Gyllenhök** på Kristineberg i Vårdsnäs kyrka

den 29 september 1778. Hon var dotter till den då avlidne kaptenen Anders Gyllenhöök och var född på det löjtnantsbostället, Maljeryd i Malexanders socken, dit det nygifta paret flyttade. Där föddes också deras första barn, sonen **Per Christian** år 1779, som dog tre år gammal. Efter Adam år 1779 utnämns till kapten flyttade man till egendomen Danskebo i samma socken. Familjen utökades med tre barn, **Fredrik Anders** 1780, Christina **Charlotta** 1782, och **Hedvig Margareta** 1784. Den goda kontakten mellan syskonen Reuterswärd går bl a att utläsa i fadderanteckningarna vid Adams åtta barns dop. Det vimlar av representanter från familjerna Reuterswärd, Torpadius, von Sivers (Liljensparre) och Sjösteen, förutom östgöta-officerare och präster.

År 1785 beviljades kapten Adam Reuterswärd avsked. Han började se sig om efter en lämplig egendom för sig och sin växande familj. I början av år 1786 hade han funnit vad han sökte, säteriet Ekäng i den närliggande socknen Asby. Här föddes ytterligare fyra barn, **Per Adam** 1786, **Pontus Herman** 1788, **Ulrik Vilhelm** 1789 och **Ulrika Carolina** 1790. På 12 år hade Adam och hans hustru fått åtta barn varav sju kom att leva till vuxen ålder. På senare år kom Adam att, förutom åt lantbruket, ägna sig åt det kommunala livet i Asby. Ett exempel från sockenstämmoprotokollen 1813 – 1817. När Kungl. Maj:t lagstodgade att varje socken från 1816 var tvungen att till Kronan in natura prestera den ålagda kvantiteten salpeter per år lämnade Adam Reuterswärd in ett projekt över inrättandet av en salpetersjuderiinrättning till sockenstämman. Hans projekt godkändes och stämman valde kapten Reuterswärd, löjtnant Aminoff och två

Kapten Adam Ulrik Reuterswärd (I) (1750–1817). Notera armbindeln – tecken från 1772 på officerare som var kungatrogna (Gustav III).

sockenmän till direktörer för sjukningen. Han kvarstod i denna befattning till sin död.

På sitt kära Ekäng avled Adam i bröstfeber 1817, 67 år gammal, medan hans hustru Christina Vilhelmina avled 1837 hos sin gifta dotter Christina Charlotta Sjösteen på Öringe i Marbäcks socken. Hon hade då varit sängliggande i nära tre år. Redan år 1832 hade Adams änkefru förordnat om fördelningen av hennes fasta och lösa egendom och med vissa förbehåll avstått densamma till barn och barnbarn. Sonen Per Adam övertog Ekäng efter fadern. Det framgår av Anders Fredriks dagbok hur väl man trivdes i

Ekängs säteri vid sjön Sommen, Östergötland

det gästfria hemmet på Ekäng. Av syskonen hade Adam täta kontakter med sin syster Ulrika som 1792 flyttade till den relativt närliggande egendomen Mjölsefall. När brodern Anders Fredrik flyttat hem till Sverige fann han de första tio åren sitt andra hem på Ekäng. Under somrarna var det livliga kontakter mellan syskon och syskonbarn och besöken var många på Ekäng. Som noterats kunde man även hitta sin hjärtans kär bland kusiner och fränder.

I Historiskt-Geografiskt och Topografiskt Lexikon öfver Sverige, 2:a bandet från 1860 beskrivs frälsäteriet Ekäng:

”...Sedan år 1786 har Ekäng tillhört familjen Reutersvärd, af hvilken ätt f.d. notarien i Krigskollegium P.A.Reutersvärd, var gårdens ägare 1857. Egendomen som gifver omkring 80 à 100 tunnor säd af alla slag årligen, har god tillgång på löfskog, gifvande fiske i sjön, goda fruktträdgårdar med till stor del yngre träd planterade af egaren, samt vinterföder 18 à 20 nötkreatur, 1 par hästar och omkring 30 får. Linodlingen som fordom var ansenlig här, likasom öfverallt i Ydre härad, har nu mera betydligt aftagit, sedan bomullstyger blifvit vanliga och fås för vida bättre pris än linet...”

Bouppteckningen efter Adam tog fyra dagar att upprätta, då man var mycket noga med alla ting som fanns i husen, uthus, spannmålsbodan och källare, liksom den underlydande egendomen Horsnäs, samt allt som hörde till lantbruket, både boskap och redskap. Själva huvudbyggnaden bestod av två våningar, vindsrum och källare. När man läser brodern Anders Fredriks dagbok med alla besök på gårdarna under hela året och särskilt sommaren, undrar man hur i all världen alla gäster, som ofta stannade flera dagar eller veckor, fick rum. Bouppteckningen över huvudbyggnaden på Ekäng visar varför detta ställe var så populärt i släkten. Här är det spaciöst och i övervåningen fanns ett flertal gästrum, Blå Gästkammaren, Röda Gästkammaren, Herrekammaren och Alkovkammaren, alla försedda med ordentliga sängar plus tälsängar och ett upplag av sängkläder i alla gästrummen. Blev det riktig trängsel fanns även extra kammare med sängar på vinden. Tjänstebostäder fanns i flyglarna. Adam hade verkligen kommit långt från bostället Stora Lund där han föddes 1750.

Adams tre år yngre bror Per föddes också på Stora Lund. Han blev antagen som sekundkorpral vid Östgöta kavalleri 1764, 11 år gammal, och tre år senare som korpral. Därefter florerar flera avvikande uppgifter om hans fortsatta militära placeringar i litte-

raturen. Enligt de biografiska anteckningarna av krigsarkivarien Steckzén i Västerbottens regementes historia skall han ha börjat sin aktiva militärkarriär 1773 som sergeant vid Västerbottens regemente, där han samma år utnämndes till premiäradjutant. År 1775 blev Per fänrik vid Upplands regemente. Året efter avancerade han till löjtnant, transporterades till Sprengtportenska regementet där han utnämndes till stabskapten 1783. Per beviljades avsked 1786 i september och samma år i november gifte han sig med en stockholmsfröken, mademoiselle Hedvig (kallad **Hedda**) Sofia **Qvast**, 32 år, dotter till den år 1781 avlidne grosshandlaren i Stockholm, kommerserådet Magnus Qvast Petersson. De gifte sig i Stockholms Storkyrka, samma kyrka i vilken hon döptes 1754.

Per köpte frälsäteriet Björnskog, som låg i Småland i Hulstjös socken den 6 november 1786 enligt köpebrevet. Hit flyttade Per och hans hustru Hedda efter giftermålet och som sin far och äldre bror Adam övergick Per till att ägna sig åt sitt säteri och dess lantbruk. Här föddes familjens två barn, **Maria Sofia**, den 23 november 1787 och **Carl Gustaf**, den 22 januari 1791. Som faddrar var en stor del av såväl faderns som moderns släkt närvarande, t ex Pers mor, bror Adam, systrar, sväger Ernst Sjösteen och syskonbarn, samt Heddas bror och systrar. Björnskog låg relativt nära Vetlanda, så vägen från Ekäng och Mjölsefall var ej så lång.

Per fick ej så många år med sin familj på sitt gods, han avled drygt 54 år gammal i flussfeber den sista april 1807. Hans änka Hedda satt enligt testamente i orubbat bo och skötte säteriet till dess sonen under hennes senare år tog över. Hedda kom att leva till mycket hög ålder. Hon avled på Björnskog av ”ålderdom” den 21 april 1852, 98 år gammal! Enligt Anders Fredrik Reuterswärds dagbok var besöken på Björnskog frekventa även efter broderns död, liksom Heddas och barnens visiter hos övriga släkten.

Pontus Reutersvärd, den yngste av Lorentz Peters söner, blev den som tjänade kronan längst av bröderna, även om Anders Fredrik ej tog avsked förrän 1814. Anders Fredrik hade nämligen vistats utrikes mellan 1783 och 1805, då han, dels tjänstgjort vid den franska regementet Royal Suédois, dels innehaft diplomattjänst. Som sina två bröder, Adam och Per, började Pontus vid Östgöta kavalleri. Han inskrevs som korpral 1768 vid sju års ålder, men han började sin aktiva tjänst vid Bohusläns dragonregemente 1775 i november. Han passerade graderna i samma regemente fram till 1812 då han fick överstes avsked.

Båda bröderna, Adam och Per, tog avsked ur armén på mitten av 1780-talet och kom således ej att delta i krig. Pontus däremot deltog för första gången i Gustaf III:s krig mot Ryssland 1789 – 1790, han var då stabskapten med löjtnants indelning. Han deltog med Bohusläns regementes norra bataljon som han övertog befälet över i november 1789. Några månader senare utnämndes Pontus Reuterswärd till major i armén. Hans bataljon överfördes efter kriget på kanonslupar till Stockholm varefter han med bataljonen avmarscherade från Stockholm till Bohuslän i november 1790.

Den 11 juni 1792 fick Pontus kaptens indelning vid regementet och utnämndes till kompanichef. Under julen 1792 vistades Pontus i Vadstena, där hans mor då bodde. Brodern Anders Fredrik berättade ju, som vi läst ovan, att han under denna tid var på besök på Starby Kungsgård där Pontus blivande hustru, den 22-åriga **Christina Eleonora Vult von Steijern** bodde. Den 27 september 1793 rustades till bröllop på Starby, då Pontus och Christina vigdes. De bodde under de första åren i Vadstena där deras två äldsta pojkar **Pontus** och **Per Gustaf** föddes, 1794 respektive 1796.

År 1797 hade familjen flyttat in på kaptensbostället Ormo, beläget i Ytterby socken nära Kungälv. Här föddes ytterligare åtta barn mellan åren 1797 – 1810, av vilka tre dog i småbarnsåldern. Pontus' och Christinas elfte och sista barn föddes 1814 på Rimstad i Skeppsås församling men hon avled redan efter sex månader.

Pontus utnämndes till överstelöjtnant i armén 1801 och fick premiärmajors indelning vid sitt regemente 1805. Hösten året därpå kommenderades Pontus ut i krig igen. Han låg i Stralsund från november 1806 till augusti 1807. Under hela denna tid har han flitigt skrivit brev till sin hustru Stina och hans brev är bevarade i Reuterswärdska arkivet på riksarkivet. Tyvärr finns ej hennes brev bevarade, vilket kanske är förklarligt, han låg ju i fält. Hustruns lillebror **Isak Vilhelm Vult von Steijern** är med vid samma kommendering, han var då kapten vid samma regemente, och han gläder sig åt att ha nära släkt att umgås med. Pontus oroade sig för den vanskliga postgången under krigstid, varför han numrerade alla sina brev. Då hela sviten är bevarad var tydligen postgången till Sverige pålitlig! Brevens genomsyras av den kärleksfulla och förtroliga stämning som rådde i familjen. Pontus berättar om såväl nära vardagshändelser som krigets fortgång. Brevens från hustrun tog tydligen betydligt längre tid

**Överste Pontus Reuterswärd (III) (1761–1823),
pennteckning ca 1805.**

och han oroar sig ständigt att han ej får några rader från henne. På julaftonen 1706 börjar han på ett brev. Han saknar de sina, det är ju första julen familjen ej firat tillsammans, och ännu inte några brev från Stina. Hans gamla mor och sväger skriver dock flitigt och berättar om vad som sker i Östergötland. När han avslutar brevet den 29 december har han till stor glädje just fått två brev från hustrun, daterade den 5 och 12 december.

Pontus skriver om livet i Stralsund där han umgås med hovmarskalken Achates Carl von Platen och sin moster på Rügen. Maten är bra, sex rätter till middag, men tyvärr plågas han ofta av tandvärk. Han handlar tyger till hustrun och barnen samt låter sy skjortor till sig själv. Ännu så länge betalas traktamente och utlandslön så han står sig gott. I slutet av februari börjar det emellertid bli ont om pengar och han har ej fått betalt. Man märker i breven hur humöret skiftar, när han får brev från sin mor att hon ej kommer att leva länge till, och svärfadern också är döende, då går breven i moll även om han förtröstar sig på Gud.

”Att Min Stina skaffar sig ondt i ögonen genom

onödigt gråtande är ei bra, ty därmed hielper intet och Herren har ju magt at beskydda mig. Hvarföre skola wi misströsta på Hans Godhet. Adieu Min Älskade Stina” (ur brev den 12 mars 1807)

Stilleståndet under våren 1807 går honom på nerverna, livet i Stralsund är så tråkigt. Han vill åter marschera och möta fienden för att få komma däriifrån. Pontus lider av bröstvärk och snuva då och då, men gläds åt att han fått en häst i skänk av sina släktingar där. Han ber sin hustru att ej nämna det för någon hemma, så att avundsjuka kan uppstå, men han uppskattar sina tyska anförvanter. Han klarar sig ekonomiskt men får bara 1/3 av avlöningen utbetald, dock har hans traktamente ökat då han nu tjänstgör som brigadchef (brev 5 juni 1807). Den 16 juni har Pontus tydligen fått klagomål från sin Stina att han ej skriver flitigt nog. Han känner sig förnärad och berättar att han skriver mest av alla gifta män i Stralsund och är nog den ende trogen äktenskapet. Han längtar hem att få bära en grå rock, ty att i åtta månader ha gått i full uniform är ledsamt. Det sista bevarade brevet är från den 21 juli 1807 då han fått besked att hans mor och svärfadern båda dött med några dagars mellanrum i slutet av juni.

På hösten 1807 var Pontus åter hemma. Anders Fredrik skriver i dagboken att Pontus anlant till Mjölsefall den 13 oktober 1807. Anders Fredrik skickade då genast bud efter brodern Adam (Per hade ju dött under våren 1807). Adam kom genast den 16 oktober till Mjölsefall med sina barn Christina Charlotta, Pontus och Ulrik.

I dagboken denna dag skriver Anders Fredrik:
”Alors nous etions tous les trois freres et notre Soeur unique, assemblees et Dieu sait si pareille chose arrivera plus onc (någonsin) bas monde.”

Följande år var Pontus kommenderad i Norge med regementet. Under slutet av 1809 kom han hem igen. Troligen flyttar familjen nu till Herrestads socken nära Uddevalla. Pontus Reuterswärd fick överstes avsked 1812 och han belönades även med Guldmedalj för tapperhet i fält. Följande år har han köpt egendomen Rimstad i Skeppsås socken ej långt från Vadstena, och här tillbringade han resten av sitt liv. Enligt husförhörslängden för Skeppsås inflyttade överste Pontus Reuterswärd och hans familj från Herrestad i Bohuslän år 1813. Pontus avled på Rimstad den 30 mars 1823, 61 år gammal, av inflammatorisk feber. Familjen bodde kvar ett halvår på Rimstad efter hans död. Änkefrun Christina flyttade till Vadstena i oktober 1823 med de två döttrarna, Ulrika och Charlotta. Hon

drabbades där av koleraepidemin 1834 och avled den 9 september.

Anders Fredrik Reuterswärd

Den av Lorentz Peters söner som blev mest berömd var Anders Fredrik, född på Stora Lund 1756 och död på Rosenholm i Lannaskede socken 1828. Han gifte sig på äldre dar och dog barnlös. Under den gustavianska tidsepoken var det av bröderna Anders Fredrik som representerade ätten Reuterswärd vid riksdagarna. Han tog ut riksdagspollett till riksdagarna 1778, 1786 och 1809. Vid riksdagen 1789 då Anders Fredrik vistades utomlands var hans systerson Per Henrik Liljensparre fullmäktig för ätten. Det framgår av Anders Fredriks dagbok att vid riksdagen 1809 var han endast närvarande under första veckan av riksdagen.

Genom Anders Fredriks bevarade dagböcker får man lära känna hela hans samtida släkt. Hans stora kärlek för familjen och vännerna framträder med hans egna ord i dagboken. De stora händelserna i världen framskymtar endast någon gång. Han började sin bana som militär, fortsatte som diplomat och slutade yrkeslivet som officer i livdrabantkåren och överste i armén. Hans nära vänskap med Axel von Fersen d y och dennes syster Sofia, speglad i dagböcker och brev, präglar en stor del av hans liv under åren 1783 till 1816.

Anders Fredrik ägnas en utförlig biografi i sista delen av denna bok, se sid 123 ff. I detta avsnitt i boken, som behandlar de första generationerna av ätten Reuterswärd, då ätten ännu ej förgrenat sig i tre grenar, följer här några små utdrag ur Anders Fredriks två bevarade dagböcker från tiden 1792 till 1818.

Den ena dagboken omspannar tiden 1792 till den 12 oktober 1803 och den upptar till största delen hans tjänster i utlandet. Där förekommer endast en resa till Stockholm under december 1792 samt hans tid i Sverige till 17 april 1793 då han återvände till sin tjänst utomlands, varifrån följande citat är hämtat (sid 25f):

” 1792 Dec.bre le 18...et arriva le même jour à 1 heure l’après midi à Stockholm j’y trouvai mes anciens amis et Parents qui tous furent très contents de me voir de retour après une absence dans les Païjs Etrangers de près de Six ans.”

Övriga citat från denna dagbok återfinns i biografien över Anders Fredrik.

Den andra dagboken börjar i Wien den 13 oktober 1803. Den upptar tiden från den 13 oktober 1803

och slutar den 3 augusti 1818, med en lucka för tiden 24 september 1814 till 28 september 1816.

Den 22 augusti 1805 fick Anders Fredrik Reuterswärd en depesch från Helsingborg att greve Düben skulle avlösa honom som chargé d'affaires i Wien. Han skulle anlända i september och Anders Fredrik skulle inskola honom under tre veckor innan han fick återvända till Sverige. Düben kom den 19 september och den 9 oktober påbörjade Anders Fredrik hemresan från Wien. Den 8 november lämnade han Stralsund och for till Ystad samma dag. Han uttrycker i dagboken glädjen att få komma hem efter 19 år utomlands, förutom det korta besöket vinter 1792–93. Liksom den gången tog han vägen till Stockholm via sina släktingar i Småland och Östergötland. Han hälsade på Ehrensträhles på Änganäs (Johan Fredrik, gift med Anders Fredriks systerdotter Ulrika Christina Torpadius) och åkte tillsammans med dem till systersonen Carl Adolf Torpadius på Säby.

"1805 Nov. bre Le lendemain 15. mes nièces Torpadius viennent avec nous et nous arrivames de soir chez mon frère Pierre à Björnskog."

... man fortsatte sedan till brodern Adam på Ekäng, där alla stannade till den 19

"du matin, que mes 3 nièces, les filles de Adam, ainsi que son fils Pontus viennent avec nous à Mjölsefall chez Sjösteén où nous arrivames le même soir; Je ne saurai jamais décrire la joie de revoir tous mes chers Parents, joie bien reciproque de leur part. Je restai à Mjölsefall jusqu'au 22. du matin, alors ma nièce Christine Charlotte vint avec moi... à Stockholm... Christine Charlotte alla d'abord loger chez Liljensparre."

(sid 40 f)

Efter en vår i Stockholm år 1806 reste Anders Fredrik till Östergötland (sid 50):

"Juin. Le 21 au matin, mes nièces Cathrine Charlotte, Frederique, et Christine Charlotte, partirent avec moi de Stockholm pour Mjölsefall; la première nuit nous couchames à Stora Åby jusqu'ou mon Beau Frère Liljensparre nous accompagna; la seconde nuit couchames à Brinck, et le 23 à 5 hr l'après diner (!) Nous arrivames à Mjölsefall où était devant nous Oncle Bogisl: Platen, et où vinrent le même soir mes Parents de Ekäng, mes nièces Torpadius et les Ehrensträhles avec leurs Enfants (mon frère Pierre avec sa Femme et Enfants ne vint que le 28)."

Anders Fredrik berättar att onkeln även hade med sig sin svåger baron Carl Gustaf Koskull, som roade sig

Översten och diplomaten Anders Fredrik Reuterswärd (1756–1828).

mycket med våra ungdomar (C G Koskull var en ung svåger, född 1782).

"Le 27. au Soir il eut une petite fête à Ultricelund, qui fut très jolie; les jeunes gens y chantèrent des couplets à l'oncle Platen aux Sjösteén, et à moi; il y eut une illumination et on y dansa une Polonoise."

(sid 51)

Den ende brodern som ej var med på Mjölsefall i slutet på juni 1806 var Pontus och hans familj. Han var då bosatt på Ormo, hans kaptensboställe i Bohuslän. Efter att ha varit två veckor på Ekäng beslutar sig Anders Fredrik att resa till Ormo och tog med sig några syskonbarn (sid 52):

"Juillet Le 9 à 6 hrs du matin je partis pour Ormã chez mon frère Pontus, prenant avec moi mes 3 nièces Christine Charlotte Reutersw; Margr. Charlotte Torpadius et Sophie Sjösteen, ainsi que mon neveu Pontus qui fut Notre Cocher toute la route..."

(resan gick via Jönköping och Alingsås och man var framme på Ormo den 11 juli klockan 4 på eftermiddagen)

... trouvant mon frère, ma Belle Soeur et leurs 6 Enfants en bonne santé."

På hemvägen passerades Falköping som Anders Fredrik kallar "une petite miserable Ville en Vestrogothie." Man reste först till Mjölsefall där sällskapet stannade i två veckor. Den 4 augusti reste Anders Fredrik till Ekäng, denna gång med niëcerna Gustafva och Margareta Charlotta Torpadius och nevön Per Adam. På Ekäng roade sig Anders Fredrik mycket med jakt och fiske. Så fortsatte sommaren med flera veckolånga besök hos släktingarna, alltid i sällskap med några niëcer och nevöer. Fester avlöste varandra och "Nous nous amusames beaucoup pendant ce tour, car l'oncle Bogislav et moi dansèrent toujours aussi avec la jeunesse" (sid 58). Som mest bestod resällskapet av 7 niëcer och 3 nevöer på en resa från Ehrenstråhles på Änganäs till Carl Adolf Torpadius på Säby.

Anders Fredrik beskriver även ett olycksfall som han råkade ut för på Säby, där han älskade att fiska. Den 20 september var han som vanligt ute och fiskade då

"...j'eus alors le malheur de glisser dans le Bateau et tomba la tête la première dans le Lac qui était assez profond, et ou je manquai d'être noyé; heureusement qu'après avoir été deux fois au fond, je parvins à me sauver en m'attachant au bord du Bateau, dans lequel je reussis enfin de me jeter, sans le culbuter, ce qui n'était pas une chose aisée. Mon neveu Ulrich, qui ramoit, me remit de suite à terre, et je rendis grace à dieu qui m'avait sauvé de ce danger. Je retourne de suite à la maison pour me secher, me laver tous le corps avec d'l'eau de Vie, et me mettre au lit pour me rechauffer après ce Bain froid" (sid 60).

När Anders Fredrik efter sommaren och hösten 1807 återvände till Stockholm skriver han: "Je quittai Ekäng avec beaucoup de regrets, d'abord à cause de mes Parents, qui j'y laissai et lesquels j'aime beaucoup, et ensuite puisque je m'y trouvai superieurement bien, sans la moindre gêne." (sid 79)

Från våren 1809 har Anders Fredrik övergått till att skriva dagboken på svenska. En intressant upplysning om hur lång tid en färdväg kunde ta lämnar han bl a under sommaren 1809:

"Julj Den 20 foro Ehrenstråhlens och Christina Charl; samt Charlotte Liljensparre med sina systrar landvägen, och jag med Carl Adolph, hans fru, alla 3 flickorne Torpadius och lilla Ulla Rswärd från Ekäng till Mjölsefall, vi sistnämnde som rodde och gingo ankommo dit kl. 3 eft. mid. de andra ey förr än kl. efter 7. om afton."

(sid 154) I December samma år får man veta

"den 19 om afton kom Ulrich Reuterswärd till Stockholm, från sin fångenskap i Ryssland; han bodde hos mig. Den 29 om eftermiddagen reste Ulrich Rswärd bort från Stockholm, hem till Ekäng." (sid 159)

När Anders Fredrik köpte Eksebo i oktober 1809 hjälpte flera av hans syskonbarn till med hushållet under somrarna 1810–11. Efter det han sålt Eksebo i augusti 1811 med god avans, började han sommaren 1812 se sig om efter ett mer ständsmässigt hem. Han besökte flera ställen men fann att säteriet Rosenholm helt motsvarade hans förväntningar och köpte det i juli 1812. Anders Fredrik räknade med att flytta dit under våren 1813 och anställde en hushållerska, Johanna Laurell, som skulle börja i mars 1813. Även nu ställde syskonbarnen upp när han flyttade in:

"Mars Den 20. på aftonen återkom Carl Rswärd och medförde då sin syster Marie Sofie, för att hjälpa mig vid uppackning och arrangering. Den 26 om eft. mid. reste Carl Rswärd och Marie Sofie tillbakars till Björnskog, emedan Calle ärhölte en Express med uppbrots ordres att prompt till Companiet, att marschera med Reg.tet till Carlsrona." (sid 183)

Under våren och sommaren hade han sedan hjälp av flera niëcer, som omväxlande var hos honom. Under midsommaren det året hade han för första gången en midsommarfest hemma på Rosenholm med en stor del av släkten.

När man läser äldre svenska är det lätt att tolka ord enligt dagens betydelse, vilket gör att man kan få en tvärt motsatt uppfattning än vad det verkligen står. Två ord som ofta misstolkas är rätt och ganska.

När Anders Fredrik under en vistelse på Ekäng 1814 skriver (sid 188): "Mars den 26 då Chr. Charl. och Hedda Rswärd följde med mig, först på en timme till Hwitfeldts på Aspa, samt sedan till Olstorp där vi blefvo rätt välkomna och hade ganska roligt." kan man tro att det var väl inte särskilt trevligt på det besöket. Men, så fel man har, ganska i äldre svenska betyder: mycket, högligen, i hög grad, övermåttan, ytterst, synnerligen; rätt användes för att ge större eftertryck åt ett påstående: verkligen, i sanning, sannerligen (SAOB). Dessa ord använde Anders Fredrik ofta i beskrivningar i dagboken om resor och släktbesök. Tyvärr har denna feltolkning insmygit sig i Lennart Norrlins för övrigt mycket informativa bok **Anders Fredrik Reuterswärd**, som bland annat ingående behandlar Anders Fredrik och Axel von Fersen d y samt Anders Fredriks tid utrikes.

SAMMANFATTNING AV FÖRSTA OCH ANDRA GENERATIONERNA

Ovan skildras de äldsta Reuterswärdarna, från den adlade Anders Hof till och med hans barnbarn. Eftersom Anders' son, Lorentz Peter, efterlämnade tre gifta söner med barn, delas sedan ätten upp i tre grenar: huvudmannagrenen, Adam och hans barn, 1:a yngre grenen, Per och hans barn, samt 2:a yngre grenen, Pontus och hans barn. Eftersom de äldsta generationerna är gemensamma för hela ätten Reuterswärd har de här individuellt ägnats ett större utrymme. Anders Hof, hans barn och barnbarn levde under tre olika tidsepoker av Sveriges historia; under 1600- och 1700-talen samt 1800-talets första decennier. När man, som ovan, närmare försöker belysa deras liv, även om det av utrymmesskäl har blivit något summariskt, framträder ändå hur mycket ätten Reuterswärd's första generationer präglats av sin egen tid. Med Anders Fredriks ordval kan man säga att det är ganska spännande och rätt intressant att följa de Reuterswärd'ska familjemedlemmarna genom årtiondena.

Anders Hof Reuterswärd var en typisk representant för den svenska stormaktstiden. En karolinsk prästson från den västgötska landsbygden, som valde den militära banan och stred för kung och fosterland. Han var en tapper officer och belönades även därför av kungen med adelskap.

Hans son Lorentz Peter, född under den karolinska epokens sista decennium, levde sitt vuxna liv i frihetstidens Sverige. Liksom fadern valde han militäryrket, men satsade i frihetstidens anda även på lantbruk inom sin hembygd, som för hans del var södra Östergötland.

Av Lorentz Peters söner var Anders Fredrik en äkta gustavian. Såväl Anders Fredrik som hans bröder valde först en militär karriär. Efter avslutad militärtjänst bosatte sig hans tre bröder på sina egendomar i Östergötland och nordöstra Småland samt sysselsatte sig med lantbruk och kommunala engagemang.

Anders Fredrik däremot tog tjänstledigt från den svenska armén för att pröva sin lycka i Frankrike i regementet Royal Suédois. Han kom, delvis genom sin vänskap med Axel von Fersen d y, in på den diplomatiska banan. En sådan detalj som att han skrev sin egen dagbok på franska visar hans stora förtrogenhet med språket. Han lyckades också med konststycket att hålla sig väl med de styrande såväl i Sverige som i Frankrike under sin livstid. Anders Fredrik som i viss

mån var Axel von Fersen behjälplig med hans försök att rädda den franska kungafamiljen, äter tio år senare middag hos Napoleon och besöker Malmaison. Han umgås i Stockholm med Gustaf IV Adolf, och senare även med Karl XIII och hans hustru, liksom den nye svenske kronprinsen, Karl Johan.

Genom Anders Fredriks dagböcker får eftervärlden kunskap om hur nära varandra medlemmarna av ätten Reuterswärd stod, såväl på den manliga som den kvinnliga sidan. Om samhörigheten inom släkten var unik är svårt att fastställa. Det kan delvis bero på att man i hembygden rörde sig inom en relativt begränsad umgängeskrets, de indelta officersfamiljerna och prästfamiljerna. Å andra sidan så hämtade både Per och Anders Fredrik sina hustrur från Stockholm. Vilka båda genast kom in i samhörigheten i hembygden.

Alla Anders Hof-Reuterswärd's döttrar gifte sig med officerare. Av Lorentz Peters tre gifta döttrar, var det bara en som valde en militär.

Under frihetstiden, år 1748, stiftades tre riddarordnar i Sverige, Serafimerorden, Svärdsorden (RSO, för förtjänta militärer) och Nordstjärneorden (RNO, för förtjänta civila). RSO tilldelades Lorentz Peter år 1751, Anders Fredrik år 1795 och Pontus år 1799.

Pontus fick även Guldmedalj för tapperhet i fält.

KAPITEL 2

Ätten Reuterswärd under 1800-talet

SVERIGE UNDER FÖRSTA HÄLFTEN AV 1800-TALET

Tiden från 1809 och till 1800-talets mitt brukar populärt kallas Karl Johanstiden. Efter statsvälvningen 1809 då Gustav IV Adolf avsattes samt, liksom sina arvingar, förlorade rätten till Sveriges krona, utsågs hans farbror hertig Karl till riksföreståndare. Då denne i juni 1809 undertecknade den nya, och ännu gällande regeringsformen, valdes han till kung av ständerna. Eftersom den barnlöse Karl XIII var till åren kommen och sjuklig blev, jämte fredssträvandena, val av tronföljare en av de första frågorna som måste lösas. Under hösten 1809 valdes den i Sverige populära danske prinsen Kristian August av Augustenborg till tronföljare. Han adopterades av Karl XIII följande år under namnet Karl August. Denne avled dock redan den 28 maj 1810 under en militärövning i Skåne, då han föll av hästen, enligt obduktionen var dödsorsaken slaganfall. Rykten uppstod emellertid i landet som gjorde gällande att tronföljaren blivit förgiftad av gustavianerna och främst beskylldes riksmarskalken Axel von Fersen d y och hans syster Sophie, gift Piper för att ligga bakom det s k mordet. Vid likprocessionen i Stockholm den 20 juni 1810, där Axel von Fersen deltog, uppstod pöbeluppträden och nära Riddarhustorget tvingades Fersen stiga ur sin vagn och massakrerades till döds. Fersens syster Sofie fick

skydd på Vaxholms fästning där hon bodde i närmare ett halvår. Fersens vän, översten Anders Fredrik Reuterswärd, befann sig vid tiden för mordet hos sina syskon i Östergötland. När han återkom till Stockholm den 29 november 1810 fick han i uppdrag av kungen Karl XIII att eskortera Sophie Piper till hennes säteri Löfstad i Östergötland. Så återigen kom en Reuterswärd att spela en roll, om än liten, i det historiska skeendet.

Efter Karl Augusts död stod Sverige åter inför ett tronföljarval. Främst på initiativ av löjtnanten friherre Carl Otto Mörner framfördes bland aspiranterna den franske marskalken och fursten av Ponte Corvo, Jean Baptiste Bernadotte som efter vissa påtryckningar på regeringen framfördes som dess kandidat. Riksdagen i Örebro valde därefter den 21 augusti 1810 marskalk Bernadotte till svensk tronföljare sedan även Napoleons tillstånd inhämtats. Jean Baptiste anlände till Stockholm i november 1810, då han adopterades av Karl XIII och antog namnet Karl Johan. Kronprinsen insåg att hans popularitet i Sverige var beroende av utrikespolitiska framgångar. Efter att först ha hållit kontakt med både Frankrike och de allierade England - Ryssland valde han under 1812 sida - mot Napoleon. Efter Napoleons nederlag 1813 skrev Karl Johan till honom: "I politik, Sire, finns det varken vänskap eller hat; det finns bara förpliktelser att fylla mot de

folk som Försynen har kallat oss att styra.” (Från Den svenska historien, del 8, sid 59)

Det synbara resultatet av kronprins Karl Johans utrikespolitik var att Sverige och Norge förenades i en union 1814, med gemensam kung, men delvis skilda statsråd. Karl XIII hade helt accepterat den nye kronprinsens idéer och det var främst denne samt utrikes statsministern Lars von Engeström som i praktiken styrde Sverige under Karl XIII:s sista år. Den siste gustavianske kungen avled i november 1818 och efterträddes på tronen av den förste bernadottska kungen, Karl XIV Johan, som regerade till sin död 1844.

Karl Johans regeringstid präglades av hans fredspolitik. Då fred rådde fick Sverige möjlighet att återhämta sig efter kriget och att utvecklas inom riket. Ett ännu i dag mycket använt synligt bevis från 1800-talets innovationer är ”Sveriges blåa band”, Göta kanal, trafikleden som förbinder Östersjön med Kattegatt. Dess skapare var överstelöjtnanten Baltzar Bogislaus von Platen, som parentetiskt kan nämnas, var syssling till översten Pontus Reuterswärd. Kanalbygget beslutades vid 1809 års riksdag och tog 23 år att helt färdigställas. Den invigdes i september 1832.

Såväl inom musiken som litteraturen kallas denna tid ”den romantiska tidsåldern”. Vi finner här namn som Frans Berwald, en av dåtidens störste tonsättare, och romanskompositören Adolf Fredrik Lindblad. Jenny Lind föddes i Stockholm 1820 och gjorde 1838 succé på Stockholmsoperan som Agata i Friskythen. Det än i dag spelade sångspelet Wermlänningarne hade urpremiär 1846. Bland mångfalden stora författare kan nämnas E.G.Geijer, E.Tegnér, C.J.L.Almqvist och C.M.Franzén. År 1830 i december utgav Lars Johan Hierta första numret av Aftonbladet. Inom vetenskapens ram finner man bland andra den världsberömda kemisten Jöns Jacob Berzelius (även han som framgått ovan släkt med ätten Reuterswärd), ångbåtsbyggaren Samuel Owens samt inte minst uppfinnaren John Ericsson och hans äldre bror Nils Ericson, järnvägsbyggaren. Per Henrik Ling skapade den svenska gymnastiken och initierade Gymnastiska Centralinstitutet. Den svenska folkskolan kom till 1842.

Karl XIV Johan omgav sig med ett flertal skickliga politiker som kom att ha inflytande över såväl in- som utrikespolitiken. Bland de främsta fanns statsrådet Gustaf Fredrik Wirsén, utrikesministern Gustaf af Wetterstedt och inte minst generaladjutanten greve Magnus Brahe.

Under sina sista dagar lär Karl Johan ha fällt de berömda orden ”Ingen har fyllt en bana liknande min”.

Karl XIV Johan avled i mars 1844 och efterträddes då av sin son, den 44-åriga kronprinsen Oskar. Han kom till Sverige som 11-åring och fick redan från början framstående lärare. Förutom i svenska och norska språken undervisades han i såväl militära som humanistiska ämnen, i administration, statsrätt och språk, samt vetenskap och konst.

Oskar gifte sig 1823 med prinsessan Josefina af Leuchtenberg och i äktenskapet föddes fyra söner, prinsarna Karl, Gustaf, Oskar och August, samt en dotter, prinsessan Eugenia. När Oskar I tillträdde som kung 1844 var han väl insatt i rikets skötsel. Oskar som hade en mer liberal inställning än sin far och var öppen för förändringar började sina regeringsår med en moderatliberal regering. Flera nya reformer tillkom under slutet av 1840-talet bl a 1846 års fabriks- och hantverksordning, genom vilken skråtvänget avskaffades och 1847 års fattigvårdsförordning, samt 1849 års läroverksreform.

Till skillnad mot sin far blev Oskar I en av skandinavismens förespråkare under 1840-talet. Oskar hyste ett stort utrikespolitiskt intresse och vann även erkänsla för sin diplomatiska skicklighet. Under Krimkriget höll Sverige-Norge och Danmark en neutral linje. Omkring 1850 hade Oskar övergivit de liberala tankarna och regerade i stället i konservativ anda. Från 1857 var Oskar I av svår sjukdom förhindrad att sköta regentskapet som tills vidare övertogs av äldste sonen Karl 1857. Oskar avled i juni 1859 och efterträddes då även formellt av sonen Karl XV.

Under denna tidsperiod började en borgerlig liberalism att växa fram. Allmänt sett så ökade Sveriges befolkning, även om en stor del dog i den stora farsoten som drabbade Sverige, koleraepidemin 1834. Skiftesreformer infördes på landsbygden, vilket kom att inverka på den jordbrukande befolkningen, där jordbruksproletariatet ökade starkt. Den fattigdom som många jordbruksarbetares familjer drabbades av blev en av orsakerna till den stora emigrationsvågen som startade vid 1800-talets mitt. Sverige började vid samma tid alltmer att utvecklas till ett industrisamhälle, som gjorde att många familjer från landsbygden sökte sig till industristäderna.

Väckelserörelserna började vinna insteg i riket och nykterhetsrörelsen bredde ut sig främst genom prosten Peter Wieselgren. Författarinnan Fredrika Bremer kämpade för en förbättrad ställning för kvinnorna i samhället.

DEN TREDJE GENERATIONEN

I och med att Lorentz Peter efterlämnade tre söner med barn delades ätten i tre grenar: Huvudmannagrenen (Adam Ulriks familj, A i tabellen), 1:a yngre grenen (Per Emanuels familj, B i tabellen) samt 2:a yngre grenen (Pontus' familj, C i tabellen). Så gott som samtliga medlemmar av ätten var, när tredje generationen tog över, bosatta relativt sett nära varandra i södra Östergötland och norra och mellersta Småland. I den bevarade levnadsteckningen av Knut Reuterswärd (B:12), som tillhörde fjärde generationen och var född 1838, berättar han bl a om livet på Björnskog och Åkershult och hur nära man umgicks inom släkten. Han har beskrivit sin barndom och det dagliga livet under barndomen och ungdomsåren. Förhållandena var troligen lika på de olika reuterswärdiska gårdarna så varför inte börja detta kapitel med några av Knuts minnen i ett gemensamt avsnitt. (del 1, sid 14, under år 1852):

"Hemmet och lefnadssättet var enkelt men ytterst gästfritt och gladt...Men det var egentligen långväga, (ej närmaste grannarna, som man umgicks med mycket ofta, förf ant.) som besökte hemmet och dessa voro flera dagar. Åkershult egdes då aff.d. Öfverstelöjtnanten Fredr. Reuterswärd (A:3, barnen A:11-15, förf ant) och han hade 4 glada söner, Anders Wilhelm, Ulrik, Pontus och Patrik, samt en dotter Minna, gift med Brukspatron Carl af Ekström. Alla desse voro som barn i huset hemma, jemte stabskaptenen, löjtnant Liljensparre... Då företogs matsäcksutfärder, spelades spektakel, tablåer och konserter, utklädningar m m."

(sid 15)

Knut omnämner alla grannfamiljer i trakten som man umgås med:

"Vid julkalasen å alla dessa ställen var liflig dans och muntert lif med lekar och upptåg. Om somrarne dansades vid Lannaskede helsobrunn."

(del 1, sid 54, under år 1865):

"Upplyftande äfven att minnas familjelifvet... Det var ett flitigt och idogt hem. Far var mycket händig i all slags handastöjd, hade mycket verktyg och kunde sjelf laga allt i huset. Gjorde alla solf (beståndsdel i väfstol) till de talrika väfnaderna, band nät m.m. I sin krafts dagar steg han upp kl. 4 om mornarna och sof aldrig middag. Mor steg upp 5 på sommarn [annars] 6 och var sedan hela dagarne flitig vid

väfstolen om sommaren samt stickning hvvari hon var en mästarinna om vinteraftnarne. Systrarna voro lika verksamma. Mina bröder finga när de voro fria fälla kökshandukar och grofva lakan samt sy ihop lappar till lapptäcken. Jag slapp med att häckla om vintern och spola om sommaren. Emedlertid jag är tacksam och glad åt mitt gamla hem och min uppföstran som skedde i kärlek."

HUVUDMANNAGRENNEN: ADAMS BARN

När huvudmannen, förre kapten och godsägaren Adam Reuterswärd (A:1) dog på sitt säteri Ekäng år 1817 levde fem av hans och hustrun Christina Gyllenhööks (A:2) åtta barn, tre söner och två döttrar. Första barnet, sonen **Per Christian** dog tre år gammal i Stockholm och hans fjärde son **Pontus** Herman (A:7), fänrik vid livgrenadjärregementet, avled under kriget i Torneå i december 1808, ogift 20 år gammal. Dottern Hedvig Margareta (A:5), av familjen kallad **Hedda**, gift 1815 avled i barnsäng året efter. Den 13 oktober 1815 hade Adam rustat till dubbelbröllop på Ekäng. Hans två äldsta döttrar den 33-åriga Christina **Charlotta** (A:4), och Hedda, 31 år gammal, gifte sig i hemmet denna dag. Charlotta gifte sig med sin jämnåriga kusin, majoren **Fredrik Sjösteen** och Hedda med lanthushållaren **Svante Henrik Rääf i Småland**.

Charlotta Reuterswärd (A:4)

När Charlotta gifte sig med Fredrik Sjösteen flyttade familjen till Göteborg, där Fredrik tjänstgjorde vid Göta artilleriregemente. Han hade deltagit i fälttågen och var med vid stormningen av Leipzig 1813. Han avancerade till överste och utnämndes till Riddare av Svärdsorden.

År 1832 flyttade familjen Sjösteen med två söner och en dotter till säteriet Öringe i Marbäcks socken. Om översten står det i husförhörslängden att han var i militärtjänst i 16 år och tog avsked 1831. Han var sedlig, sparsam och religiöst sett s k swedenborgare. Samtidigt flyttade även Charlottas mor, änkefrun Christina Reuterswärd (A:2), dit från yngsta dottern Ullas hem på Ekeby. Hon avled där på midsommardagen 1837, 87 år gammal. Enligt anteckning i bouppteckningen hade änkefru Reuterswärd då varit sängliggande i nära tre år. Sina tillgångar hade hon redan 1832 genom disposition fördelat mellan sina barn.

Överste Sjösteen dog 79 år gammal på Öringe år

1861. Charlotta levde kvar där som änkefru och var 91 år gammal när hon avled 1873. Då hon avled ärvde hennes dotter, Charlotta Ulrika Wilhelmina (**Minna**), född 1819, med sin make, kapten Johan Adolf Malmberg, Öringe. Minnas två bröder, **Ernst** och **Melker Sjösteen**, hade dött unga och ogifta, så Minna var ensam arvinge. 1895 övertogs gården av Minnas son **Oscar**.

Ulrik Reuterswärd (A:8)

Adams yngste son **Ulrik** Vilhelm, född 1789 på Ekäng, valde den militära karriären. Han blev förare vid Kronobergs regemente 1807, avancerade till löjtnant 1812. I februari 1808 kom Ulrik till Stockholm för att passera graderna och bodde då hos sin farbror, översten Anders Fredrik. Ulrik deltog i kriget 1808 och kom i rysk fångenskap vid reträtten till Helsinge, den 28 september enligt farbrodern Anders Fredriks anteckningar. Ulrik återkom från fångenskapen till Stockholm 19 december 1809 och bodde då närmare två veckor hos farbrodern innan han för vidare till Ekäng. Han blev löjtnant 1812 och var även med under fälttågen 1813-14. Ulrik belönades med Guldmedalj för tapperhet i fält 1814 och fick som officer goda vitsord. Ulrik tog avsked 1817 som kapten i armén. När bouppteckningen efter fadern uppgjordes i januari 1818 var Ulrik närvarande men flyttade sedan utrikes. När modern avled 1837 står antecknat att sonen Ulrik vistas utrikes. Han avled i Schweiz 1871, biografiska uppgifter om honom från tiden efter 1818 saknas.

Ulla Reuterswärd (A:9)

Yngst i syskonskaran var dottern Ulrika Carolina (kallad **Ulla**), född på Ekäng 1790. Hon gifte sig vid 35 års ålder med den 23 år äldre prosten **Johan Adolf Nygren** i Ekeby församling. Ulla blev bara 46 år gammal, hon dog på Ekeby 1836. Familjen Nygren fick en dotter, **Wilhelmina** Antoinette som föddes 1828 i Ekeby. Hon gifte sig med patron på Herrestad i Marbäcks socken, **Gustaf Henrik Forshäll**.

Per Adam Reuterswärd (A:6)

Adams son **Per Adam** (konsekvent nämnd med båda namnen i farbroderns dagböcker) var den ende av hans söner som ej valde den militära banan. Han var född 1786 på Ekäng och efter faderns död hjälpte han modern med skötseln av säteriet. Efter hennes ovan nämnda disposition 1832 av sin fasta egendom övertog Per Adam Ekäng, han ärvde halva gården och

köpte ut sin syster Charlotta. Några år senare, 1839, köpte han Horsnäs av brodern Fredrik och systemen. Ytterligare en gård i trakten, Idebo, köpte Per Adam 1853.

Per Adam fick tjänst i Stockholm 1817 som kanslist i utredningsdepartementet vid krigskollegiet, och den 3 juni 1820 fick han kanslists fullmakt. Först den 14 december 1826 fick han kanslists lön. Förmodligen tog driften av säteriet Ekäng och egendomen Horsnäs som Per Adam skötte vid sidan av sin tjänst mycket av krafter. Mellan åren 1841 och 1844 var han tjänstledig från kollegiet på grund av sjukdom. Han beviljades avsked den 26 september 1845 vid 59 års ålder. Under sin tid på Ekäng och i bouppteckningen tituleras han kungl.sekreterare.

Per Adam ansågs vara en originell man, han har under tiden i Stockholm kallats snål och obenägen att bjuda ut bekanta och vänner. Under sin aktiva tjänstetid i huvudstaden bodde Per Adam först på Kungsholmen några år men flyttade sedan till Tavastgatan på Södermalm där han hade en mindre våning med en hushållerska som enda hjälp. Sina tillgångar lade Per Adam troligen på sina egendomar i Östergötland. På Ekäng hade han ett stort bibliotek, som han donerade till stiftsbiblioteket i Linköping.

I sin hembygd blev Per Adam kanske främst känd som den som introducerade den första ångbåten i Sommen. År 1857 köpte han i Uddevalla en ångbåt, som efter en besvärlig färd på Göta kanal kom till Vadstena. Sedan transporterades den på landsväg till Sommen och sattes i sjön. Från hösten 1857 drev Per Adam den som last- och passagerarbåt på sjön. På båten transporterades bl a trävaror, spannmål och potatis. Man kunde även företa lustresor med båten runt sjön. Men båten gick med förlust och Per Adam klagade över den dåliga beläggningen. Något år efter Per Adams död lades den upp definitivt.

En kanske mindre känd sida av Per Adam var hans intresse för sånglekar och ballader. Det finns bevarat ett flertal av honom upptecknade sånglekar, men även ballader, av vilka några är upptecknade av honom själv, några av Per Adam gjorda avskrifter. (Bengt Jonsson, Svensk balladtradition, sid 357).

Per Adam förblev ogift. Efter sin farbror överste Anders Fredrik Reuterswärd's död 1828 blev Per Adam förmyndare för sina två ogifta kusiner, Margareta och Gustava Torpadius. År 1853 skrev Per Adam ett mycket villkorsfullt testamente, i vilket han skänkte sina gårdar Ekäng, Horsnäs och Idebo till Malexanders och Asbys församlingar. Hans tanke var

att hemmanen efter hans död skulle inrättas till slöjdskola och underhålla fattiga barn. På grund av det invecklade testamentet kom sockenstyrelserna överens med Per Adams efterlevande att i stället inrätta en fond för fattiga barns undervisning och försörjning.

Fredrik Reuterswärd (A:3)

Den ende av Adams söner som efterlämnade barn var hans äldste son, överstelöjtnanten Fredrik Anders Reuterswärd, född den 27 november 1780 på löjtnantsbostället Maljerud i Malexanders socken.

Liksom sin broder Pontus Reuterswärd (A:7) tjänstgjorde Fredrik vid livgrenadjärregementet där han inskrevs som fänrik utan lön 1794. Han erhöll fänriksindelning 1799 och tjänstgjorde i kriget i Tyskland. År 1806 kom Fredrik i fransk fångenskap vid Lübeck och kom hem först 1810. Samma år blev han löjtnant vid sitt regemente. Strax efter det han kommit hem gifte sig Fredrik på Ribbingshov med **Hebbla Carolina Ridderborg** (A:10), närmare bestämt den 22 februari 1811. Fredrik fortsatte sin tjänstgöring vid livgrenadjärregementet, år 1825 blev han 3 major och utnämndes samma år till riddare av Svärdsorden. Fredrik erhöll överstelöjtnants avsked 1833. Fredrik belönades med Karl XIV Johans medalj 1855.

Fredrik och hans hustru bodde efter giftermålet på fideikommisset Ribbingshofs ägor i Norra Vis socken. Hebbblas far, majoren Carl Fredrik Ridderborg, som var fideikommissarie hade dött redan 1807. Hennes yngre bror Jacob Fredrik Georg, sedermera kammarherre, blev då, endast 5 år gammal, fideikommissarie. Under hans minderårighet (från 1811) och även längre fram i tiden sköttes Ribbingshov av

Överstelöjtnanten Fredrik Anders Reuterswärd (I)
(1780–1858).

hans sväger Fredrik Reuterswärd. Bland annat skedde på Fredriks initiativ en påbyggnad av en våning på mangårdsbyggnaden. Samtliga Fredrik och Hebbblas sju barn föddes i Norra Vis socken. Fem på Sjövik, säteri på Ribbingshofs ägor, **Christina Ulrika Charlotta** född 1812 och död samma år "av barnplågor", **Carl Fredrik** Evert född 1813, död 1828, **Ulrik Adolf** (A:11) född 1816, **Anders Wilhelm** (A:12) född 1817 och **Pontus** (A:13) född 1819. De två yngsta föddes på Ribbingshov, **Patrik Oscar** (A:14) född 1820 och **Vilhelmina Johanna** (A:15) född 1823. Vid barnens

dop upptas flera faddrar av ätten Reuterswärd, samt de nära släktingarna Sjösteen och Torpadius.

På Sjövik bodde även Fredriks svärmor med familj. När Ribbingshov renoverats flyttade familjen Reuterswärd omkring 1820 dit, medan svärmor modern stannade på Sjövik.

Fredrik köpte 1834 Åkershults säteri i Korsberga socken, inte långt från Björnskog, där

Ribbingshofs herrgård vid sjön Sommen, Östergötland.

hans farbror Pers (B:1) familj bodde. Mellan 1828 och 1834 arrenderade Fredrik säteriet Linnevad i Allhelgona församling nära Skänninge. Under denna tid studerade hans två söner Ulrik och Anders i Linköping. När familjen 1834 flyttade till Åkershult var bara de tre yngsta barnen med, sonen Ulrik var skriven i Linköping, och Anders flyttade till Stockholm, sonen Carl Fredrik avled på Linnevad den 1 juni 1828 i vattusot.

Hustrun Hebbla dog 50 år gammal på Åkershult julaftonen 1838. År 1850 sålde Fredrik Åkershult som åter köptes till släkten av hans kusin på Björnskog, Carl Gustaf Reuterswärd (B:4), vars söner, först Fredrik sedan Knut övertog gården. Vid samma tid hade Fredrik frånträtt all sin arvejord till sina barn. Han flyttade 1850 tillsammans med sin son Patrik till sonen, löjtnanten Pontus och hans familj på Östraby och bodde där till 1857 då han flyttade till sonen Anders och hans familj på Ramkvilla. Fredrik avled där den 6 april 1858 av blodslag drygt 77 år gammal.

Bland huvudmannagrenens tredje generation var det fortfarande den militära karriären som dominerade. Tre av de fyra sönerna valde militäryrket. Av dessa tre stupade en i kriget, Pontus, och en, Ulrik, tog tidigt avsked och flyttade utomlands. Per Adam var den förste av ätten Reuterswärd som från början valde ett civilt yrke. Av de tre döttrarna gifte sig en med militär, Charlotta, en med en präst, Ulla, och en med en lanthushållare, Hedda. Alla tre flickorna hade passerat 30 år innan de gifte sig. Sonen Fredrik var den

ende sonen som gifte sig och fick ansvaret för denna grens fortlevnad.

Genom överste Anders Fredrik Reuterswärds ovan på flera ställen citerade dagböcker har det klart framgått att han ända fram till sitt giftermål 1815, tillbringade långa tider hos brodern Adam på Ekäng och hos systemn Ulrika på Mjölsefall. Från dessa gårdar företog han såväl dagsresor, som vecko- eller månadslånga resor och alltid i sällskap med några av dessa syskons barn. När han köpte först säteriet Eksebo och sedan Rosenholm var det Adams barn som främst bodde hos honom och hjälpte till med iordningsställande och flyttningar. Det är därför lätt att förmoda att Adams döttrar tyckte det var trevligt att umgås med sin världsvana och mycket sällskapliga farbror Anders Fredrik och inte hade tid att fästa sig vid någon lämplig man. Anders Fredrik gifte sig i februari 1815 och i oktober samma år gifte sig två av Adams döttrar, Charlotta och Hedda.

FÖRSTA YNGRE GRENEN: PERS BARN

Kaptenen Per Reuterswärd (B:1) och hans hustru Hedvig Sofia, kallad **Hedda** (B:2), fick endast två barn, en son och en dotter, vilka båda levde då Per dog på Björnskog år 1807, endast 54 år gammal.

Dottern **Maria Sofia** (B:3) var då 20 år, sonen **Carl Gustaf** (B:4) 16 år. Enligt ett av makarna Reuterswärd år 1805 upprättat testamente skulle den efterlevande maken/makan i sin livstid "orubbad bibehållas wid all egendomen, så löst som fast, samt efter bägges död deras dotter Fröken Reuterswärd skall tillfalla all wid dödstiman befintelig lös egendom och i fastigheten en tredjedel efter Lag."

Hedda tog över skötseln av Björnskog och bodde där med barnen. År 1811 köpte översten Anders Fredrik Reuterswärd säteriet Eksebo och två år senare sålde han det och köpte Rosenholm, båda låg relativt nära Björnskog. Av hans dagböcker får man veta att Anders Fredrik nu kom att umgås rätt mycket med familjen på Björnskog och Sofia och

Sjövik, vid sjön Sommen, Östergötland.

Carl som Anders Fredrik kallade brorsbarnen var på somrarna 1811 till 1814 ofta hos honom, ibland med modern, ibland tillsammans med sina kusiner. Den nära samhörigheten inom släkten framträder så tydligt i Anders Fredriks skildringar av umgänget med släkten och nära vänner.

Mari-Sofi Reuterswärd (B:3)

Maria Sofia, kallades av brorsonen Knut (B:12), som växte upp med sin faster på Björnskog, i hans levnads-teckning hela tiden **Mari-Sofi**, vilket troligen var det namn hon kallades för i familjen i vuxen ålder. Mari-Sofi, som var äldsta barnet, föddes på Björnskog 1787. Hon förblev ogift och kom att leva större delen av sitt liv på Björnskog. År 1826 köpte brodern Carl Gustaf Björnskog av modern med förbehåll att hon och dottern Mari-Sofi skulle sitta orubbade i stora byggnaden samt ha fyra kor och fyra får med gratis föda, dessutom skulle de två få tillräckligt med spannmål och potatis. Carl Gustafs son Knut som relaterar detta, påpekar hur drygt detta underhåll blev för fadern, farmodern blev 98 år och dog ej förrän 1852!

Några år efter moderns död flyttade Mari-Sofi till Berg (sedermera Hultsjöberg) i Hultsjö socken. Hon blev på äldre dagar rätt sjuklig och två av hennes ogifta brorsdöttrar, de pietistiskt sinnade Emma (B:11) och Sofia Lovisa (B:10) flyttade till Hultsjöberg för att

sköta henne. Emma bodde där till 1874 då hon gifte sig, men Sofia Lovisa blev kvar ända till Mari-Sofi avled den 10 januari 1875. I sitt testamente lämnade hon alla sina ägodelar till sina brorsdöttrar, något som verkligen förargade deras bror Knut.

Carl Gustaf Reuterswärd (B:4)

Carl Gustaf föddes på Björnskog 22 januari 1791 och växte upp där. När han var 16 år avled fadern. Året innan hade han inskrivits vid Växjö läroverk, vilket han lämnade efter något år och valde i stället den militära banan. Dessutom skulle han hjälpa sin mor med skötseln av Björnskog, som hon ärvde efter sin man. Husförhören för Björnskog visar att Carl Gustafs mor och syster ej bodde ensamma på Björnskog. Där bodde även en fosterdotter, Maria Ulrika Pontén, född i Hultsjö 1808. Hon var dotter till adjunkten magister Johan Pontén, vars hustru avled på prästgården vid dotterns födelse. Maria Ulrika flyttade från Björnskog 1830. Troligen en äldre väninna, änkefru Beata Mannerstedt, född 1758, bodde också hos Carl Gustafs mor mellan åren 1821 och 1828.

Carl Gustaf valde det regemente som var beläget närmast Björnskog, Jönköpings regemente. Han skrevs in som sergeant 1807 och blev samma år förare. År 1808 fick han tjänst som fänrik utan lön, fänriks

Björnskogs herrgård, Hultsjö s:n, Småland, foto 1891.

lön fick han först i maj 1811. Han deltog i krigen både mot ryssarna i norr 1809 och mot fransmännen i Tyskland 1813, samt i Norge 1814. Som belöning för sina insatser belönades Carl Gustaf med guldmedalj för tapperhet i fält. Han hade avancerat inom regementet till löjtnant 1812, med kaptens namn heder och värdighet 1815. Han utnämndes till kaptan, först vid generalstaben 1817, året efter vid sitt regemente, då han samtidigt fick löjtnants lön. Ekonomiskt sett var inte militäryrket lönande, särskilt för de yngre officerarna, då lönerna släpade efter i graderna. Carl Gustaf tjänstgjorde i flera år som brigadadjutant vid 6. infanteribrigaden och avslutade sin militära karriär som överstelöjtnant i armén 1837. Den 7 april 1847 beviljades han avsked. Carl Gustaf blev riddare av Svärdsorden 1824 och fick Karl XIV Johans medalj 1855.

Efter det att Carl Gustaf blivit brigadadjutant och gift sig 1821 arrenderade han gården Tormenäs i Rogberga socken, som låg mellan Jönköping och Huskvarna. Den uppmärksamme läsaren kommer kanske ihåg namnet Tormenäs? Mycket riktigt, här gifte sig Lorentz Peters dotter Ulrika år 1776, då änkefru Reuterswärd, född von Platen, under några år bodde här med de yngre barnen efter Lorentz Peters död. Carl Gustaf gifte sig på Nobynäs i Lommareds socken den 3 juli 1821 med **Eleonora Christina Carlheim-Gyllensköld** (B:5). De nygifta flyttade till Tormenäs, där familjen snart utökades med sex barn, den förstfödda, **Sofia Lovisa Carolina** föddes där 1822 i september men dog på Tormenäs redan i mars 1830 i bröstfeber. År 1824 föddes två tvillingpojkar, Per Svante **Fredrik** (B:6) och Carl Mauritz **Wilhelm** (B:7), döttrarna **Vendela Eleonora Vilhelmina** (B:8) föddes 1826 och Amalia **Augusta** Charlotta (B:9)

Överstelöjtnant Carl Gustaf Reuterswärd (I) (1780–1858).

1828. I maj 1830 föddes på Tormenäs en flicka, som i dopet fick samma namn som sin i mars samma år avlidna syster, **Sofia Lovisa Carolina** (B:10).

Under åren på Tormenäs var Carl Gustaf, enligt sonen Knuts anteckningar, nästan dagligen på sin arbetsplats och då slöt hans föräldrar "trofasta vänskapsband" med familjen Posse på säteriet Rosen-

lund nära Jönköping, där Knut tillbringade många helger under skolåren i Jönköping (se sid 143), en vänskap som Knut fortsatte efter föräldrarnas död. År 1826 köpte Carl Gustaf Björnskog av modern. Men då modern skulle bo kvar under sin livstid, så arrenderade Carl Gustaf i stället gården Brunseryd nära Björnskog. Familjen lämnade Tormenäs för Brunseryd under

Brunseryds gård intill Björnskog.

till överstelöjtnant 1837 och följande år var han tillförordnad chef vid sitt regemente under två månader.

Vid 65 års ålder beviljades Pontus avsked från Bohusläns regemente. Han hade vigtt sitt liv åt regementet, och förblev ogift. Han blev Riddare av Svärdsorden 1836 och tilldelades Karl XIV Johans medalj 1854 och samma år var han närvarande i Stockholm vid avtäckandet av Karl XIV Johans staty. Det berättas att det på Bohusläns regementes officersmäss förvaras en soffa, tidigare placerad på regementets gamla övningsplats Backamo med följande inskription:

"Denna soffa egdes år 1794 af Öfverstelöjtnanten Pontus Reuterswärd, skänktes år 1812 till sonen som öfverlemnade densamma till Begagnande framför Kongl. Bohusläns Regementes Officerspaviljong Att den der underhålles och begagnas så länge som möjligt derom anhåller vördsamt Pontus Pson Reuterswärd."

Pontus släktkänsla framträder bl a i Knut Reuterswärds (B:12) levnadsteckning där denne under 1857, då Knut som 19-årig kadett var närvarande vid lägret på Axevalla skrivit:

"Vid Bohusläns regemente, som äfven deltog i detta läger, var öfverstelöjtnant Pontus Pontusson Reuterswärd, som visade mig mycken välvilja och släktkärlek, samt inbjöd mig flere gånger på middag, på hvilket man naturligtvis den tiden satte mycket värde."

Pontus avled i Uddevalla den 19 december 1862. När bouppteckningen uppgjordes var ej arvingarna, hans två då levande syskon, brodern Anders och system Ulla, närvarande. Boet uppgavs av ogifta Sofia Jansson, vilken vårdat Pontus under hans sista sjukdom. Av bouppteckningen framgår att Pontus var medlem av Amaranterorden och Frimurarorden. Enligt Pontus dagbok upptogs han i tredje graden i frimureriet redan den 11 september 1823 i Linköping, den 29 september 1832 hade han avancerat till sjunde graden.

Pontus Pontusson skrev, liksom farbrodern, översten Anders Fredrik Reuterswärd och kusinen Carl Gustafs son Knut (B:12) dagböcker. Två av hans böcker är bevarade, från 1823 - 1825 och 1831 - 1838.

Den första boken börjar vid faderns död och hans stora saknad efter fadern lyser igenom i båda de bevarade böckerna. Pontus förblev ogift, men några svärmerier förekommer i hans dagböcker. Mademoiselle Hedda från Vadstena, som ibland vistades på Starby, är han mycket förtjust i 1823, men hon försvinner

efter något år ur dagboken. År 1838 är det mademoiselle Leonora von Schwerin som upptar hans tankar. För övrigt visar hans dagböcker vilka otroligt flitiga brevskrivare man var i släkten Reuterswärd. Pontus nämner alla brev han får och besvarar nästan omedelbart. Hans bröder och systrar samt hans gamle farbror Anders Fredrik Reuterswärd på Rosenholm tillhör de flitigaste.

På lediga stunder reste Pontus mycket omkring i trakterna kring Uddevalla. Som ungarl och utan någon egen gård att bruka kunde Pontus spendera en hel del tid på visiter och besök hos släkt och vänner där man fördrev tiden med "spektakel" och viraspejande. Över dagböckerna vilar dock ett drag av svärmod. Pontus saknade sin far oändligt mycket. Han upplevde det som en katastrof, när fadern, "hans första, säkraste, kanske även endaste vän" gick bort. Han börjar, i den andra bevarade boken, året 1831 med orden "Jag var ej född till sällhet". Men efter några betraktelser över ensamheten, övergår han till att beskriva nya resor och upplevelser. I början av september 1832 besökte Pontus brodern Anders vid Göta kanals arbetsstation Carlsborg och skriver då:

"Mången aftonstund slöt Barndomens förtroliga Brödraband sin trollring omkring oss och Wänskapen ökade med Brödranamnet vår tillgifvenhet för hvarandra; Om Principer någon gång skilde våra tankar, skilde dock alldrig någon ting våra hjertan, som alltid med känsla klappade för hvarandra."

Gustaf Reuterswärd (C:5)

Pontus' son **Gustaf** Achates föddes 10 juli 1800 på kaptensbostället Ormo. När familjen flyttat till Ormo under 1797 föddes två söner 1797 och 1799, som båda avled som spädbarn. Så man kan förstå föräldrarnas glädje när Gustaf överlevde småbarnsåldern då barnadödligheten i Sverige vid sekelskiftet ännu var mycket hög. Det har ovan berättats om flera av släkten Reuterswärds småbarn, som dött i tidig ålder.

Till skillnad mot sina två äldsta bröder skrevs inte Gustaf in som volontär vid Bohusläns regemente redan som liten pojke. Det kan ha berott på att fadern var krigsplacerad i Stralsund 1806-1807.

Samma år som Gustaf fyllde 19 år antogs han som fanjunkare vid Jönköpings regemente i februari 1819. Familjen hade då flyttat till Rimstad i södra Östergötland och hans äldre kusin Carl Gustaf Reuterswärd (B:4) var då kapten vid Jönköpings regemente. Han blev fänrik utan lön 1823 och fick några år senare sergeants indelning. År 1833 blev Gustaf löjtnant vid

1831, vilket var bekvämare för Carl Gustaf då han övertagit skötseln av Björnskog.

På Brunseryd utökades familjen med ännu en dotter 1833, **Emma** Maria Ulrika (B:11). Knut berättar i sin levnadsteckning att man under 1833 utökade stora byggnaden på Björnskog, man påbyggde en våning och reverterade huset. Därefter lämnade familjen Brunseryd och bosatte sig på Björnskog i en flygel samt disponerade fem rum i den nybyggda övre våningen. Här kom familjens två yngsta söner till världen. **Gustaf Adolf Otto** föddes 1835, men avled tragiskt av en olyckshändelse 1839, då han föll i en kokhet vörtbalja, enligt Hultsjö församlings dödbok. **Knut** Axel Herman (B:12) slutligen föddes den 11 april 1838.

Carl Gustafs mor, Hedda avled i april 1852, 98 år gammal. Vid ett besök på Björnskog 1845, beskriver nygifta Amalia Spaldencreutz (A:24) (gift med Pontus Reuterswärd (A:13), Carl Gustafs kusinbarn) för sin mor familjelivet på Björnskog.

"Vi blefvo obeskrifligt vänligt emottagna - surprise-rades av en gentile prologue (skrifven och utförd af alla 4 Flickorna och lille 7-årige Knut) till Pontus och mig - en transparent med ett P.A. Ack! hvad alla äro vänliga mot mig! Lördagen var lite lång - dracks caffè på e.m. hos Farmor - goda vänliga blinda Gumman... Efter spektaklet dansades till klockan 12 - i ett litet trångt rum, efter en fiol - men muntert och roligt. Farbror dansade sjelf. Endast om aftnarna se vi Herrarna - hela dagarna spela de kort..."

Efter moderns död lät Carl Gustaf omändra och renovera hela undervåningen på Björnskog, först nu fick familjen, enligt Knut, äntligen en bekväm bostad. Samtidigt köpte Carl Gustaf tillbaka Åkershult till släkten, överstelöjtnanten Fredrik Reuterswärd (A:3) hade sålt gården till en inspektor. Knut berättar att fadern som släkting fick återbörda egendomen för 23 500 kronor. Hans son Fredrik fick därefter arrendera gården och 1864 köpte sonen Knut Åkershult av fadern för 40 000 kr.

Carl Gustaf insjuknade i bröstlidande i december 1864 och avled stilla den 4 mars 1865. Knut beskriver sin far i sina anteckningar:

"Mången nyttig lärdom bevarad för hela lifvet har jag fått av honom och det är upplyftande att minnas en sådan ädel och helgjuten personlighet. Han var i ordets fulla bemärkelse en ärans man, och en föresyn (förebild?) för sin omgivning och sin ort. Munter och gladlynt, förlegen och klok, intog en framskjuten ställning var han uppträdde. Häftig till lynnet, var

Carl Gustaf Reuterswärd (II) och hans maka.

dock allt snart glömt. Hans person var respektingivande. Han var en ansedd och i Allmänna värf mycket anlitad man. Upplyftande är äfven att minnas familjelivet i mitt gamla oförgätliga hem. Aldrig hörde man någonsin ett ondt eller hetsigt ord vexlas mellan far och mor och aldrig "grälade" de. Hvad far ville, ville mor och hvad mor ville, ville far."

Själva begravningen beskrivs sålunda:

"Fredagen den 17 mars ägde begrafningen rum. Kl. 11 f.m. var samling i sorgehuset, då det bjöds caffè och vin och konfekt, hvarefter åstägades till Hultsjö kyrka, hela vägen var kantad med små granar utsatta af underhafvande och folket i de ställen man passerade. Dessa granar stodo på plogkanterna. Prestafverna fördes af fars gamle vänner Öfverstelöjtnanterna Rudebeck på Svanås och Neiglick i Jönköping. Jordfästningen förrättades af prosten Bolin. (anteckning i marginalen "Mycket snö och kallt") Därefter var stor middag och rummen voro fulla af folk. Bland långväga märktes Kapten Ridderstedt och Pontus Reuterswärd (A:13, för anm), som var värd - värdinnor friherrinnan

Gyllenkrook och fröken von Hartmansdorf. Dagen efter middag för de underhållande och tredje dagen för fattiga.”

Carl Gustafs änka, Eleonora Reuterswärd bodde kvar några år på Björnskog, men det blev för stort för henne att sitta med hela egendomen. Den 6 juli 1868 såldes Björnskog till brukspatron Claes Johan Ulfsparré, med tillträde den 1 oktober. I slutet av september var auktion på Björnskog på alla lösörens, och det gamla boet revs upp. Enligt Knut såldes en massa gamla antika värdefulla saker alldeles för billigt...

”och man hade ej råd eller förstånd att ropa in saker som varit värdefulla. Så slumpades bort stora speglar och Kristallkronor, tvenne ovanligt stora serviser, som tillhört öfverste Reuterswärd på Rosenholm, slumpades bort dussinvis och förskingrades. Vackra silfversaker, deribland ett stort sockerskrin och tvenne stora sockerurnor med vapnet, samt allt bordsilfver m.m.”

Den 1 oktober flyttade Knuts mor till hans familj på Åkershult. Men redan på nyåret 1869 insjuknade modern och avled stilla och fridfullt den 8 januari.

Den första yngre grenens tredje generation bestod bara av två syskon. Den ogifta dottern Mari-Sofi bodde med sin far och mor så länge de levde och

Starby Kungsgård vid Vadstena.

Rimstad, Skeppsås s:n, Östergötland.

därefter, när hon blev sjuklig, togs hon om hand av broderns döttrar. Sonen Carl Gustaf, valde liksom fadern militäryrket och då vid ett regemente som ej låg så långt från hemorten. Genom Knuts beskrivningar av fadern Carl Gustaf får man veta att han hemma var en mycket händig och praktiskt lagd familjefar och i det officiella livet en uppskattad person. Genom sönerna Fredrik (fyra barn) och främst Knut (elva barn, varav tio söner) kom den femte generationen att bli desto talrikare.

DEN ANDRA YNGRE GRENEN: PONTUS' BARN

Lorentz Peters yngste son Pontus (C:1) och hans hustru Christina (**Stina**) Eleonora Vult von Steijern (C:2) fick elva barn, födda mellan 1794 och 1814. Av

dessa dog fyra i småbarnsåldern. **Anders** föddes 1797 på kaptensbostället Ormo i Ytterby socken, nära Kungälv, där han avled året efter, endast tio månader gammal. 1799 föddes nästa barn på Ormo, **Ulrik Sebastian**, som bara levde en månad. Det sista barnet som föddes på Ormo var **Beata Sofia**, som föddes 1810 och dog i nervfeber på Rimstad i Skeppsås socken nära Skänninge, den 4 augusti

regementet. Året innan flyttade han, enligt husförhörslängd, från Vadstena till Ljungarums församling, där han arrenderade säteriet Tokarp, beläget strax söder om Jönköping. Nu började det bli tid att bilda familj och Gustaf gifte sig i Jönköping den 28 mars 1837 med handlanden Isak Lindqvists dotter, 23-åriga **Vendela** Carolina (C:9). 1839 lämnade Gustaf och hans hustru Tokarp och arrenderade det näraliggande säteriet Torpa. Där föddes familjens första barn, **Augusta Carolina** i maj 1840. Då hade Gustaf redan köpt säteriet Klämostorp i Järstorps socken och familjen flyttade dit samma år. Där bodde sedan familjemedlemmar ända till 1907 då sonen Carl avled. Den 31 augusti 1842 dog den två-åriga dottern Augusta Carolina av slag. Den 3 december samma år föddes sonen **Carl** August (C:10) på Klämostorp och drygt två år senare, den 28 januari 1845 föddes deras yngsta barn dottern **Maria** Christina (C:11). Gustaf som fortsatt sin tjänstgöring som löjtnant vid Jönköpings regemente, var ej stark och redan den 14 januari 1847 avled han i lungsot på Klämostorp endast 46 år gammal. Den unga änkan, som lämnades ensam med två små barn övertog skötseln av Klämostorp. Enligt bouppteckningen efter Gustaf blev hans yngre bror, kaptenen Anders Reuterswärd (C:7) utsedd till förmyndare för de två små barnen.

Anders Reuterswärd (C:7)

Den yngste brodern, **Anders** Wilhelm, var den förste Reuterswärd som gick igenom krigsskolan vid Karlberg. Han blev antagen som kadett 1819 och utexaminerades tre år senare. Anders blev fänrik vid Närkes regemente samma år, 1822 och avancerade till kapten vid sitt regemente. Han begärde avsked från regementet 1848. Under Göta kanals byggande tjänstgjorde Anders under senare delen av 1820-talet som adjutant åt greve Baltzar von Platen (hans fars syssling) vid dennes arbete med kanalbygget.

Anders gifte sig i Vadstena 1835 med sin 19-åriga kusin **Augusta** Fredrika Elisabet **Vult von Stejern** (C:12) och två år senare var familjen bosatt på säteriet Rotenberg i

Östra Stenby socken i Östergötland. På Rotenberg föddes 11 av Anders och Augustas 12 barn. Barnen kom tätt, äldsta barnet, Pontus Henrik **Wilhelm** (C:13) föddes den 5 mars 1837, följande år den 13 augusti föddes Carl August **Baltzar** (C:14). Den 16 augusti 1839 föddes första dottern **Augusta** Christina (C:15) och den 9 oktober 1840 kom **Helga** Kuni-gunda (C:16) till världen. Nästa barn, dottern **Sigrid Eleonora** föddes den 22 juni 1843 men avled efter två månader i leversot. Sonen **Fredrik Anders**, som föddes den 17 augusti 1844 dog även han efter två månader, enligt dödboken av slag. Familjen hade nu förlorat två spädbarn och när Augusta åter blev havande under 1845 hoppades man säkert på en lycklig utgång, men också nu grusades förhoppningarna. När sonen **Viktor** föddes den 30 mars 1846 var det en för tidig förlossning och han levde endast tre timmar. Man kan föreställa sig oron i familjen när man väntade nästa barn. Den 5 maj 1848 föddes så **Viktor** Erland (C:17), som klarade sig över den känsliga småbarnsåldern. I augusti 1849 föddes nästa barn, sonen **Axel Arvid**, som dock avled i gulsot efter två veckor. Följande år, den 26 december 1850 föddes dottern **Beata Maria**, som klarade de första kritiska åren men dog i scharlakansfeber den 16 juni 1857. Sista barnet som föddes på Rotenberg var dottern **Emmy** Elisabeth Charlotta (C:18) som föddes den 15 augusti 1855.

Anders och hans familj flyttade 1857 till den närliggande kungsgården Skenäs i grannsocknen Östra Husby och därifrån till säteriet Mauritzberg i samma socken. På Skenäs föddes familjens yngsta barn, dottern **Thora** (C:19) den 13 juni 1860. Såväl Rotenberg som Skenäs och Mauritzberg låg vackert

**Klämostorp, Järstorps s:n,
Jönköpings län**

1814. Där föddes familjens yngsta barn **Gustava Vilhelmina** den 7 januari 1814, som dock avled i slutet på juli samma år i mässling. Sonen **Fredrik Leonard** som föddes på Ormo den 1 juli 1805 uppges i "Elgenstierna" (allmänna benämningen på Den introducerade svenska adelns ättartavlor I-IX, av Gustaf Elgenstierna) ha avlidit på Ormo den 5 juli 1806. Detta är felaktigt, sonen levde när familjen 1813 flyttade till Rimstad och avled där den 5 juli 1816, 11 år gammal, enligt Skeppsås dödbok av "okänd sjukdom". Detta bekräftas även av översten Fredrik Reuterswärd som med tre syskonbarn besökte sin bror Pontus och hans familj på Ormo sommaren 1806. han skriver i sin dagbok under den 11 juli att han vid ankomsten fann sin bror Pontus, hans hustru och de sex barnen vid god hälsa.

När översten Pontus Reuterswärd, drabbad av inflammatorisk feber, avled på Rimstad den 30 mars 1823 levde således sex av de elva barnen, **Pontus, Per Gustaf, Gustaf Achates, Ulrika Eleonora, Anders Wilhelm** och Christina **Charlotta**. Äldste sonen Pontus (C:3) var i Stockholm när fadern dog men reste omedelbart till Rimstad och överste Pontus Reuterswärds fyra söner bar kistan till graven. Hans änka Stina flyttade efter ett halvt år till Vadstena, hon var ju född på Starby kungsgård vid Vadstena, och hade släkt och vänner där. Med henne flyttade döttrarna Ulla (C:6) och Lotta (C:8), samt sonen Gustaf (C:5). Enligt husförhörlängden för Rimstad, stannade sonen Anders (C:7) kvar på Rimstad i flera år medan sonen Per (C:4) flyttade till Västmanland och Pontus lämnade Rimstad den 23 april och återvände till Uddevalla. Stina Reuterswärd avled under koleraepidemin i september 1834.

Ulla och Lotta Reuterswärd (C:6 och 8)

Båda Pontus' döttrar, Ulla, född på Ormo i juli 1802, och Lotta, född där i september 1808, förblev ogifta. Efter faderns död bodde de med modern i Vadstena. Modern ägde en gård i Klosterkvarteret (nr 83), vilken var upptagen i hennes bouppteckning, jämte andelar i bruk, gruvor och lantegendomar. De sex syskonen sålde gården efter moderns död 1834 och systrarna flyttade till en morbror i Vadstena, majoren Henrik Sebastian Vult von Steijern, vars dotter gifte sig med deras bror Anders 1835. De bodde hos majorens familj till i oktober 1844 då morbrodern avled. Strax därefter flyttade de båda systrarna till Jönköping. Lotta avled 46 år gammal i Jönköping Sofia församling den 2 mars 1855 av bröstlidande. Efter systemens

död flyttade Ulla till en mindre hyreslägenhet där hon bodde med en piga till hjälp. När Ulla avled 17 september 1887 var hon drygt 85 år gammal. I dödboken benämns hon stiftsfröken. Hon hade skrivit ett testamente till förmån för sin bror, kaptenen Anders, och sin avlidne bror Gustafs två barn. Enligt bouppteckningen levde hon under relativt knappa omständigheter, boets behållning var endast 127 kr.

Per Reuterswärd (C:4)

Den näst äldste sonen, **Per Gustaf**, föddes i Vadstena den 14 januari 1796. Fadern såg nog gärna att han valde militärbanan och redan som sexåring skrevs han in som volontär vid samma regemente som fadern, Bohusläns regemente. När Per växte upp valde han emellertid sjön. 16 år gammal blev han kofferdisjöman och två år senare, 1814, medelstyrman vid arméns flotta. Följande år utnämndes Per till underlöjtnant vid arméns flotta men begärde redan 1818 avsked. Därefter bodde han, så länge fadern levde, med familjen på Rimstad. I Skeppsås husförhörlängd är antecknat att Per flyttade till Västmanland den 26 april 1823. Där försvinner spåren efter honom i källorna. I moderns bouppteckning, upprättad i början av 1835 är han upptagen bland arvingarna, så då bör han ännu varit i livet. Per är däremot ej upptagen bland syskonen, som var arvingar, i den ogifte brodern Pontus' bouppteckning 1863, då var han troligen död.

Pontus Pontusson Reuterswärd (C:3)

Pontus Pontusson, den förstfödde sonen, var den av bröderna som nådde längst i den militära karriären. Redan som 4-åring skrev fadern in honom som volontär vid sitt regemente. Sina studieår avslutade Pontus i Lund 1810 med studentexamen och en teologiexamen. Efter detta började han sin aktiva karriär vid Bohusläns regemente, där han utnämndes till fänrik 1811 (med lön från 1813). Han deltog med sitt regemente i fälttåget i Norge under åren 1813 - 1814. Pontus stannade vid samma regemente, 1822 blev han kapten.

Året efter bevistade han faderns begravning i Rimstad. Vid återkomsten kommenderades han som som truppfchef och marscherade med en trupp på 283 man genom Västergötland fram till Göta kanal, där han övervakade truppens grävningsarbeten på olika platser längs kanalen. 20 år senare övervakade han en arbetsstyrka från regementet som tjänstgjorde vid Trollhätte kanals färdigställande. Pontus utnämndes

belägna vid Bråviken. Då Anders kommit till åren tog han avsked från sin militärtjänst 1848. Jämsides med denna hade han fortsatt att tjänstgöra vid Göta kanalverket. Han fick där en fast kamrerstjänst 1862 och då flyttade han 59 år gammal med familjen till verkets kamrersboställe Stora Hårstorp i Motala landsförsamling. År 1854 blev han riddare av Vasaorden. Sedan Anders pensionerat sig 1882, vid 79 års ålder, flyttade han efter något år med hustru och hemmarvande barn till Motala, där Anders dog den 15 november 1887. Hans änka avled i Helsingborg den 11 februari 1907, där två av hennes döttrar var bosatta.

År 1833, två år innan Anders gifte sig och bildade familj, fick han tillfälle att göra en längre utlandsresa i Tyskland, från 10 mars till 21 juli. Hela resan har Anders skildrat i en, i Reuterswärdiska familjearkivet på Riddarhuset, bevarad dagbok. På omslaget har Anders skrivit:

"DAGBOK under en resa i Tyskland 1833 såsom tjänstgörande kammarherre hos Grefvinnan von Schwerin födt Putbus." Grevinnan Ulrika Vilhelmina Putbus var född 1762 och dog på Husby, nära Norrköping, 1843. Hon var 1833 änka efter generalmajoren greve Kurt Filip Carl von Schwerin.

På första sidan i dagboken står "Minnen från år 1833. Wänskapsfullt tillegnade Augusta Elisabeth von Steijern".

Boken är mycket välskriven och Anders berättar levande om sina upplevelser, men även innersta tankar. Under sjöresan från Köpenhamn till Kiel råkade han

ut för en stark storm som livfullt skildras. Denna episod på resan avslutas:

"...snart nog grep oss mörkret. Månan lyste väl ännu, men äfven denna öfvergaf oss och slutligen woro wi lemnade i det djupaste mörker. Stormen som jämmerligt klagade från Tackel och Tåg, accompanerad af wågornas brusande och båda gemensamt som åstadkommo en rullning på Fartyget så att man med plats kunde stå på däck. Mastens oupphörliga knarrande och det beständiga bullret af Tågändarna, som slängdes fram och åter; En stark tjocka med snöglopp; mindre säkert farwatten och Capitenens osäkerhet om hwär wi befunno oss, detta allt gemensamt ingaf hos den mindre sjöwane en afskräck för detta Element. Det är i sådan moment som nu då man wet sin osäkra ställning mellan lif och död som Menniskan lär känna sig sjelf, och denna bekantskap är ganska rolig att ha gjord. Man har aldrig förut wetat det mod och det lungn man har i samma stund, och min öfvertygelse är att detta hwilar helt och hållet på det goda medvetande jag äger om min redeliga wandring i lifvet; har jag denna tillfredställelse innom mig sjelf då är liqviden snart uppgjord och antingen min graf blir i jorden eller hafwt kan wara det samma. Ödets skickelse var emellertid ej att så snart sluta wår bana. det war blott en wäckelse: att stunden wet man inte, utan bör wara redo. Dagen grynade wälkomnare än någonsin, wi satte åter till fulla segel och en strykande fart förde oss genom den wackra skärgård som gör inloppet till Kiel."

(sid 20-22)

Rotenbergs säteri, Ö. Stenby s:n, Östergötland.

Pontus (C:3) beskriver sin bror Anders i några rader i anledning av en skildring av Göta kanals invigning i Söderköping 1832: "Brodern sig lik, rastlös verksam, arrangerade och iordningsställde för den stora, af Nationen önskade och af många betviflade, festen som skulle ega rum vid Göta Canals öppnande."

I en nekrolog över Anders sägs: "Kapten Reuterswärd gjorde sig på grund av sin ovanliga duglighet, insikt och organisatoriska förmåga, samt sin humanitet och städse vänliga och tillvinnande sätt, förtjänt av såväl sina förmäns som underlydandes aktning och oinskränkta förtroende".

Den andra yngre grenens tredje generation bestod av sex syskon, som levde till vuxen ålder, fyra söner och två döttrar. Döttrarna förblev ogifta och var efter faderns död bosatta först i Vadstena och sedan i Jönköping. Samtliga fyra söner började sitt yrkesverksamma liv som militärer, dock ingen vid samma regemente. Den äldste, Pontus, valde faderns regemente, näste son arméns flotta och de två yngsta Jönköpings respektive Närkes regemente.

Per Gustaf blev endast en kort tid vid flottan och försvinner sedan ur källorna, och Anders övergick vid 45 års ålder till en lång och trogen tjänst vid Göta kanalverk och med sin stora barnskara, sju vuxna barn, sörjde han ensam för denna grens fortlevnad.

SAMMANFATTNING AV TREDJE GENERATIONEN

Adams, Pers och Pontus' barn växte upp till ett nytt historiskt skede i Sverige. En ny kungaätt på tronen, Finland förlorat för alltid, i stället en ny union med Norge och framför allt en lång fredsperiod. Inom flera vetenskaper gjordes nya upptäckter och rön, vilka med tiden kom att förbättra människornas levnad, bli en minskade barnadödligheten, som kommer tillsynes inom ätten Reuterswärd, där av tredje generationens barn flertalet överlevde småbarnsåldern.

Den tredje generationen bestod i allt av 15 barn, 9 söner och 6 döttrar som nådde vuxen ålder. Som framkommit ovan valde alla pojkar utom en militäryrket. Per Adam (A:6) blev ättens förste medlem som valde ett civilt yrke. Hälften av flickorna gifte sig medan hälften förblev ogifta. Av denna generation Reuterswärd var fortfarande de flesta bosatta i hemtrakterna i södra Östergötland och östra Småland. Av

huvudmannagrenen var det bara Ulrik (A:8) som flyttade och sedan bosatte sig utomlands. Hans bror Per Adam var visserligen under sin civila ämbetskarriär delvis bosatt i Stockholm men återvände snart till sitt kära Ekäng. Båda syskonen i första yngre grenen bodde hela livet i sin hemtrakt och av andra yngre grenens syskonskara stannade fyra kvar i hemtrakten medan den äldste Pontus (C:3) som förblev ogift tjänstgjorde vid Bohusläns regemente och bodde kvar i Uddevalla till sin död. Men för honom var hemtrakten där, hans far tjänstgjorde ju vid samma regemente och Pontus var redan officer vid regementet och nästan 20 år gammal när fadern 1813 lämnade Uddevallatrakten för Östergötland. Det finns dock många bevis på att Pontus besökte sina släktingar och uppehöll en livlig korrespondens med dem. Hans bror Per vet man inte något mer om än att han flyttade till Västmanland efter faderns död.

Tredje generationens äldsta medlemmar var de sista som fick uppleva sitt fosterland i krig, och som nämnts ovan fick de, som hade åldern inne och blev kommenderade i fält 1813-14, Ulrik (A:8) och Carl Gustaf (B:4) guldmedalj för tapperhet i fält. Carl Gustaf, Fredrik (A:3) och Pontus (C:3) blev Riddare av Svärdsorden och Anders (C:7) av Vasaorden.

SVERIGE UNDER KARL XV OCH OSKAR II

När den 33-åriga Karl XV tillträdde som kung i Sverige-Norge 1859 var han den förste infödde Bernadotteättlingen på tronen. År 1850 gifte han sig med prinsessan Lovisa av Nederländerna. I äktenskapet föddes endast två barn, dottern Louise, sedermera drottning av Danmark, och sonen Carl, född i december 1852, som avled drygt ett år gammal, varför Karl XV:s tre år yngre broder Oskar blev arvprins. År 1864 kom fröken Augusta Reuterswärd (C:15) till hovet som hovfröken, först hos prinsessan Louise och efter hennes giftermål hos drottningen.

Den stora inre reformen under Karl XV:s tid var den nya riksdagsordningen som stadfästes 1866. Redan 1841 hade ett tillsatt konstitutionsutskott föreslagit en representationsreform genom införande av ett tvåkammersystem. Förslaget föll då men behandlades sedan kontinuerligt vid varje riksdag fram till 1854, med avslag eller vilande som resultat. Den starke mannen i Karl XV:s konselj var justitiestatsministern Louis De Geer som tillträdde 1858. Under hans tid tillkom bl a den nya kommunalreformen 1862, den

nya strafflagen och även näringsfrihetsförordningen 1864. Hans viktigaste insats var dock han förslag till ny riksdagsrepresentation. Han lade fram ett tvåkammarförslag 1863, vilket bifölls av ständerna 1865. Den nya riksdagsordningen, stadfäst 1866 togs i bruk följande år. Drottning Lovisa avled 1871 och året efter dog Karl XV i Malmö under återresan från en hälsokur i Aachen. Under sina sista år led han av en försvagad hälsa.

Karl XV efterträddes av brodern Oskar, hertigen av Östergötland, som vid trontillträdet var 43 år. Oskar II visade från början ett stort intresse för den svensk-norska unionens bevarande och främjandet av gemensamma syften för de båda rikena.

Oskar II hade år 1857 gift sig med prinsessan Sofia av Nassau och de fick fyra söner, Gustav (1858), Oskar (1859), Carl (1861) och Eugen (1865) så den berna-dottska arvsföljden var säkrad.

Under uppväxtåren undervisades prins Oskar bl a av den norske sjömiliteren W.Haffner. Prinsen hade tidigt visat intresse för militära ämnen och främst sjövapnet. Han kom att passera graderna inom flottan. Oskar blev 1858 viceamiral och generallöjtnant. Han författade även flera krigshistoriska arbeten. Såväl Karl XV:s som Oskar II:s stora intresse för det militära området framkommer bl a i Knut Reuterswärd's levnadsteckning, första delen (1838-1908).

Oskar valde som valspråk "Brödrafolkens väl", vilket pekar på hans stora mål, att få de två ländernas befolkning enade kring unionsidén. Trots hans ansträngningar lyckades han ej motverka den antiunionella stämningen i Norge. Den 26 oktober 1905 erkände Oskar Norge som en suverän stat, skild från unionen med Sverige.

De stora inrikesfrågor som dominerade i riket under Oskars regeringstid var försvars- och grundskattefrågorna, som löstes genom försvarsreformen 1901, rösträttsfrågor, samt striden mellan frihandelsvänner och tullvänner. I denna fråga framträdde den tullvänlige hovmarskalken Patrik Reuterswärd, som ledde ett, år 1888, konstituerat protektionistiskt majoritetsparti (1888-1904). Det industriella samhället växte snabbt under slutet av 1800-talet, vilket i sin tur indirekt blev orsak till att den gamla svenska socialpolitiken i grunden måste moderniseras till det nya samhällets krav. År 1881 introducerades den socialdemokratiska arbetarrörelsen i Sverige genom skräddarmästaren August Palm.

Den stora utvandringen av svenskar (och även norrmän) till främst Nordamerika startade redan

under 1840-talet men kulminerade under 1870- och 1880-talen. Bland de svenskar som utflyttade fanns även Oscar Reuterswärd, som 1893 flyttade till Boston där han kom att verka som tandläkare fram till första världskriget då han återvände till Sverige.

Inom teknikens område under denna period skedde flera stora förändringar, ångbåten tog över sjöfarten på segelfartygens bekostnad och järnvägar började byggas kors och tvärs i Sverige. Den fotografiska tekniken fick sitt genombrott under 1860-talet. Ett flertal svenska uppfinningar kom till under denna epok bl a Alfred Nobels dynamit, Lars Magnus Ericssons bordstelefon, samt Gustaf de Laval's separator.

Den svenska kulturen under senare delen under 1800-talet kom att uppvisa flera stora män och kvinnor. Då kom friluftmåleriets genombrott med bl a Oscar Törnå, Carl Fredrik Hill, Gustaf Rydberg, Alfred Wahlberg och Per Ekström. Nationalromantiken föddes och i Sverige kom ett flertal stora konstnärer och författare av båda könen i rampljuset. Där fanns bland många berömda konstnärer Richard Bergh, Anders Zorn, Carl Larsson och Ernst Josephson. August Strindberg blev stor både som författare och konstnär. Nu framträdde författare som Gustaf Fröding, Verner von Heidenstam, Viktor Rydberg och Carl Snoilsky, samt på kvinnliga sidan Victoria Benedictsson och Selma Lagerlöf. Utanför Sverige skördade den svenska operasångerskan Kristina Nilsson stora framgångar.

1800-talets senare del var även de stora upptäcktsresornas tid, Adolf Nordenskiöld på Vega i Nordostpassagen, S.A.Andrée med luftballongen Örnen mot nordpolen och Sven Hedin i Asien. I Sverige grundade Artur Hazelius 1891 friluftsmuseet Skansen, med bl a byggnader från hela landet för att kunna visa kommande generationer äldre tiders livsmiljö.

Oskar II avled den 8 december 1907 och efterträddes av sonen, den 49-årige kronprinsen Gustav.

DEN FJÄRDE GENERATIONEN

Av fjärde generationen var det 21 barn som levde upp i vuxen ålder. Av dessa tillhörde 5 huvudmannagrenen och var födda mellan 1816 och 1823, 7 tillhörde första yngre grenen, den äldste född 1824 och den yngste 1838. Andra yngre grenen bestod av 9 som föddes mellan 1837 och 1860. Man ser här en intressant utveckling, hur de tre generationernas barnaskaror tidsmässigt var födda under en lång tidsperiod, nästan ett halvt sekel. Man kan se förklaringen till den stora ålderskillnad som finns mellan de olika grenarnas medlemmar inom de yngre generationerna. Som framkommit av de redan beskrivna generationerna var det många av Reuterswärdarna, såväl manliga som kvinnliga, som hade en hög levnadsålder, vilket även gäller för senare generationer. Några från denna generation levde in på 1930-talet.

HUVUDMANNAGRENNEN

Av denna grens tredje generation var det endast en av sönerna, Fredrik (A:3), som gifte sig och bildade familj. När hans hustru Hebbla (A:10) avled 1838 levde fyra söner och en dotter: **Ulrik Adolf**, **Anders Vilhelm**, **Pontus**, **Patrik Oscar**, och **Vilhelmina Johanna**. Familjen bodde mellan 1834 och 1850 på Åkershult, när pojkarna blivit vuxna och delvis flyttat hemifrån hade de ändå säteriet Åkershult som sin oas, där man vilade ut på ferier och helger. Knut Reuterswärd (B:12) som växte upp på närbelägna Björnskog skriver i sin levnadsteckning bl a om sitt gästfria och glada hem där ofta ungdomarna från Åkershult var på besök. När Pontus 1845 på hösten var helt nygift besökte han och hans hustru Amalia Björnskog i några dagar, där även Pontus' syskon var och firade brudparet.

När Fredriks barn gifte sig och bosatte sig på olika gårdar, ej så långt från hemtrakterna,

**Sjöröds säteri, Öggestorps s:n,
Småland.**

framkom många namn och gårdar som verkade bekanta från tidigare: Ramkvilla, Schmitterlöws, Ehrensträhles. Javisst, det är vår flitige resenär, den andra generationens överste Anders Fredrik Reuterswärd, som ju skildrat alla sina resor och visiter med sina unga syskonbarn. Ramkvilla var en gård under Hallsnäs, senare styckad därifrån, där Fredrik och ungdomarna ofta var på besök, där bodde översten Anders Fredrik Reuterswärd's sväger, Julius Fredrik Vult von Steijerns änka Gustava Magdalena Ehrensträhle med sina barn. Anders Fredrik var t o m dubbelt släkt med familjen, änkefrun var en systerdotter till honom. En annan familj som Fredrik och ungdomarna frekvent besökte var Schmitterlöws som bodde på Olstorp. Huvudmannättens fjärde generation knöt nu familjeband med Schmitterlöws och brukade gården Ramkvilla!

Ulrik Reuterswärd (A:11)

Äldste sonen **Ulrik**, född 1816, valde redan från början en civil karriär, han började sina studieår i Linköping, blev student i Uppsala 1836 och avlade kansliexamen 1840. Ulrik fick därefter tjänst i Stockholm vid krigskollegiet, som kammarskrivare. Under 1840-talet vistades han till stor del i Stockholm men var fortfarande mantalsskriven på Åkershult hos fadern. När denne 1850 flyttade till sin son Pontus, flyttade Ulrik till sin bror Anders på Ramkvilla. Anders hade något år tidigare gift sig med Ebba Schmitterlöw. Den 2 augusti 1853 gifte sig Ulrik på familjen Schmitterlöws gård Holmeshult i Fröderyds socken med hennes syster **Julie Emerentia Constance Schmitterlöw**, född 1828. Systrarnas far hade avlidit 1851 men hans änka och två gifta döttrar bodde kvar på gården.

Ulrik och Julie bodde efter giftermålet på Holmeshult, som låg mellan Ramkvilla och Lannaskede och skötte gården under några år. Troligen köpte de ut de andra arvingarna (änkan och fem systrar) för i husförhörslängden 1855 står Ulrik och hans hustru som ägare till Holmeshult. Här föddes deras två söner **Carl Fredrik** Edvard den 12 augusti 1854 och **Gustaf** Oskar Eugen den 3 maj 1856. Samma år såldes gården och de flyttade till Sjöryd i Öggestorps socken. Där föddes dottern Eleonora Charlotta **Emerentia** Augusta den 18 juli 1857. Efter en tid där flyttade familjen till Eksjö. Därifrån flyttade de till Stockholm i december 1865 till Jacobs församling, med bostad vid Norrmalmstorg. Ulrik titulerar sig nu kungl. sekreterare. Men Ulrik och familjen blev ej länge på denna adress, ett år senare gick flyttlasset till Ramkvilla. Möjligen har flytten till Stockholm vid denna tid orsakats av att krigskollegiet, där Ulrik hade en kammarskrivartjänst, hotades av nedläggning och Ulrik ville bevaka sina intressen. Krigskollegiet upphörde med utgången av år 1866.

1871 kom familjen åter till Stockholm men var ännu kyrkoskrivna i Ramkvilla. 1874 kyrkoskrevs familjen i Klara. Man bytte bostad flera gånger och i december 1886 flyttade Ulrik ensam till Ramkvilla och hustrun Julie och de nu vuxna barnen bodde kvar i Stockholm.

Ulrik avled enligt uppgift på lasarettet i Eksjö den 14 mars 1891 och begravdes på Lannaskede gamla kyrkogård. Bouppteckningen efter Ulrik upprättades på Svartåsen i Nävelsjö socken ej långt från Lannaskede. Boet som uppgavs av hans bror Pontus (A:13) lämnade ej någon behållning.

Anders Wilhelm Reuterswärd (I) (1817–1911) och hans maka Ebba Rd, f von Schmiterlöw (1823–1910).

Anders Reuterswärd (A:12)

Ej heller Fredriks andre son, Anders, född 1817, valde en militär karriär utan föredrog så småningom, efter några år i Stockholm och på utrikes resa, att stanna i hembygden och ägna sig åt lantbruk. När Anders återkommit till Åkershult i slutet på 1830-talet blev han inte kvar där så länge utan 1840, då han hunnit bli 23 år, flyttade han först till sin släkting Carl Gustafs (B:4) säteri Erikstad för att lära sig lantbruk. Efter det han under ett par år praktiserat där och på ett annat säteri arrenderade han 1842 säteriet Earyd. Efter ett par år, 1844 flyttade han igen, nu till Wäbyholms säteri som arrenderades på två år. I samband med flytten till

Ramkvilla gård, Ramkvilla s:n, Småland, foto 1891.

Wäbyholm gifte Anders sig för första gången, med **Gustava Charlotta Augusta Geijer**, född 1812. De fick en son den 9 oktober 1844, **Fredrik Vilhelm**, som dog samma dag och en dotter, **Hulda Carolina Gustava**, den 23 juli 1845, som avled efter tre veckor. Året efter lämnade Anders och hans hustru Wäbyholm. Paret ansökte nu om skilsmässa, vilket på 1800-talet var en komplicerad historia, då både tings- eller hovrätten och stiftet skulle bevilja en skilsmässa. Vid rätten behandlades skilsmässor som brottmål. Under väntan på skilsmässan arrenderade Anders en gård i Villstads socken. Skiljebrev för honom och hustrun utfärdades den 7 februari 1849 och en månad senare lystes det för honom och **Ebba Schmitterlöv** i Fröderys församling. Anders och Ebba, som var barn- och ungdomsvänner, vigdes den 19 mars 1849 på Holmeshults säteri. Säteriet som ägdes av Anders' svärfar, arrenderades av den nygifta familjen. Här föddes familjens två äldsta barn, dottern **Carolina** Charlotta Helena i februari 1850 och sonen **Fredrik Vilhelm** i november 1851. Samma år avled svärfadern på Holmeshult. Anders och hans familj ville nu ha eget och flyttade till Ramkvilla gård.

Ramkvilla var en avstyckad egendom från det större säteriet Hallsnäs. Där residerade änkefrun Gustava Vult von Steiern, som var född Ehrensträhle. Hon var både svägerska och systerdotter till Anders' farfar, och familjen på Hallsnäs tillhörde slakten Reuterswärd nära vänkrets. Äntligen hade Anders kommit till en gård som han och familjen trivdes på och familjen blev bofast, närmare 25 år på Ramkvilla. Här föddes ytterligare två barn, sonen **Christoffer Axel Teodor** år 1855, som avled i rödsot två år senare, samt dottern **Emilia** i september 1859. År 1856 flyttade Anders' svärmor till Ramkvilla och året efter flyttade Anders' far Fredrik (A:3) dit. Under vissa perioder bodde även Anders' äldre bror Ulrik med och utan familj där. Under 1870-talet köpte Anders' yngste, men framgångsrikaste bror, Patrik (A:14) Ramkvilla. Anders bodde dock kvar där som arrendator av gården i ytterligare några år, först 1877 lämnade han Ramkvilla. Anders och hans hustru Ebba bodde sedan på några andra gårdar ej långt därifrån i Fröderys socken.

Ebba avled, 87 år gammal, 1910 och Anders, 94 år gammal, 1911, båda i Skara. Bouppteckningen uppgjordes av döttrarna, vilka båda då blivit änkor, sonen lämnade fullmakt till sina systrar. Anders kom ju att leva till en mycket hög ålder så samtliga barnen var i 60-årsåldern vid faderns död. Anders hade, liksom sin far, fördelat sina tillgångar till barnen tidi-

*Major Pontus Reuterswärd (I) (1819–1900)
g Spaldencreutz.*

gare och bouppteckningen upptog smärre tillgångar och begravningskostnader som gick jämnt ut.

Pontus Fredriksson Reuterswärd (A:13)

Sonen **Pontus**, född 1819, var den ende av Fredriks söner som valde militäryrket och förblev militär hela sitt yrkesliv. 18 år gammal blev han sergeant vid Smålands grenadjärbataljon och ett år senare avlade han officersexamen vid 2. militärdistriktets examenskommission. Efter det att Pontus haft några kortare tjänstgöringar vid olika regementen kom han som underlöjtnant till Kalmar regemente 1845 där han blev kvar hela sin tjänstgöringstid.

Pontus befordrades till kapten av 1. klassen och kompanichef 1865. Han deltog i flera kommanderingar vid armésammandragningar 1848, 1853 och 1854. År 1873 utnämndes Pontus till major i armén och beviljades 1878 avsked med rätt att som major kvarstå i armén.

Pontus blev RVO 1865 och RSO 1867. Mellan åren 1863 och 1871 var Pontus överbefälhavare för Eksjö frivilliga skarpskytteförening.

som just återbetalats, varför han ej kunnat betala brodern Fredrik, som nu "brummar förfärligt". Troligen har han behövt kapital då han efter 1870 köpt två fastigheter. Tio dagar innan Wilhelm dog, den 20 november, skrev han ett brev till Knut med tack för inbjudan till jul, tyvärr har han så mycket att göra att han omöjligt kunde komma. Den 30 november 1875 avled Wilhelm ogift i Vrigstad 51 år gammal i rosfeber. Enligt bouppteckningen ägde Wilhelm när han avled fastigheten Norregård i Stockaryd och boningshus i Vrigstad. Han ärvdes av sina fem då levande syskon.

Augusta (B:9) och Sofia Lovisa (B:10) Reuterswärd

Carl Gustafs döttrar Augusta och Sofia Lovisa förblev ogifta och bodde hemma eller i hemtrakten hela sitt liv. Knut säger om sina systrar, med undantag av Vendela, att de blev pietistiskt sinnade och undandrog sig så mycket som möjligt sällskapslivet. I stället blev de till stor glädje och sällskap för sina närmaste.

Augusta föddes på Tormenäs i mars 1828. När hon var 6 år gammal flyttade familjen till Björnskog. Där bodde då även hennes faster och farmor, som säkert kunde berätta mycket spännande från gamla tider för sina barnbarn. Farmor Hedda var ju född 1754 i Stockholm och hade upplevt många spännande skeden i Sverige, från 1700-talets frihetstid och gustavianska tiden till Karl XIV Johan. Släktens nestor, översten Fredrik på Rosenholm, som många gånger underhållit sina syskons barn och barnbarn om öden och äventyr i Europa m m hade avlidit 1828, liksom hans fjorton år äldre syster Ulrika Sjösteen, så nu var farmor Hedda näst äldst i släkten. Den äldsta var Adams änkefru Christina, född 1750 som avled 1837.

När brodern Fredrik återkom från militärtjänsten 1853 och hade eget hushåll på Åkershult så hjälpte systrarna honom. Augusta hushållade åt honom sedan den äldre system Vendela gift sig 1857. Augusta var emellertid ej stark och fick på grund av tilltagande sjuklighet lämna Åkershult och flytta hem till Björnskog igen. Knut berättar att system Augusta avled den 10 december 1867 efter långvarig sjukdom och begravdes i Hultsjö en snöig och mycket kall 15 december. Enligt dödboken var dödsorsaken vattusot.

I maj 1830 föddes på Tormenäs åter en dotter, **Sofia Lovisa**, även hon växte upp på Björnskog. Efter att hennes syster dött 1867 flyttade Sofia Lovisa till sin 80-åriga faster Mari-Sofi som lämnat Björnskog och bodde på en gård i närheten, Berg (sedan Hultsjö-

berg). Hon skötte fastern till hon avled i januari 1875. Under åren 1870 till 1874 var även system Emma bosatt där. Efter fasterns död hyrde Sofia Lovisa en liten lägenhet i Brunseryd. Liksom brodern Wilhelm besökte Sofia Lovisa Åkershult och firade även flera jular hos Knut och hans familj. Hon bodde kvar i Brunseryd, enligt bouppteckningen efter henne ägde hon en lägenhet kallade Borgen på Sävsjö Kistegårds ägor. Sofia Lovisa avled där den 17 januari 1894. Hennes gamla trotjänarinna, Anna Sofia Nilsdotter, blev ihågkommen i ett testamente där Sofia Lovisa disponerade flera förmåner för henne. Sofia Lovisa efterlämnade en smärre förmögenhet som ärvdes av hennes fyra då levande syskon.

Vendela (B:8) och Emma (B:11) Reuterswärd

Carl Gustafs äldsta dotter, **Vendela** Eleonora Vilhelmina föddes i mars 1826 på Tormenäs. När brodern Fredrik flyttade till Åkershult som arrendator i början av 1850-talet skötte hon hans hushåll, en nyttig praktik för henne innan hon skulle sätta bo. Vendela var den första i syskonskaran som gifte sig. Den 29 september 1857 höll Carl Gustaf och hans hustru bröllop på Björnskog då Vendela gifte sig med den 7 år äldre komministern i Solberga, **Johan Peter Dahlstedt**. Han var därefter i många år seminarierector i Växjö och slutade sin karriär som kyrkoherde i Nöbböle. Vendela, den mest utåtriktade av systrarna, reste ibland med Knut och hans hustru bland annat till stora lantbruksmöten i Malmö 1865, då även Köpenhamn besöktes. På denna resa var även brodern Wilhelm med. Året efter denna resa födde Vendela sitt första barn, en dotter **Maria Eleonora**. Vendela var då 40 år gammal. Hon fick ytterligare två barn, en son 1869, **Per Håkan Emanuel**, som avled 15 år gammal, och en dotter **Hanna Augusta**, som föddes i juli 1871. Vendela blev änka 1897. Hon avled 81 år gammal på Hälleberga prästgård i november 1907. Året innan var det, enligt vår sagesman brodern Knut, stor fest och mycken trevlighet när system Vendela fyllde 80 år.

Carl Gustafs yngsta dotter, **Emma** Maria Ulrika, föddes på Brunseryd i Rogberga socken i maj 1833. Hon växte upp på Björnskog och var liksom sina ogifta systrar, enligt brodern Knut, mycket pietistiskt sinnad. Liksom sina äldre systrar var hon mycket hjälpsam mot sin nära släkt. Hon skötte hushållet åt brodern Wilhelm då han återkommit från Stockholm och tills han flyttade till Stockaryd 1870, då barndomshem-

När Pontus fått tjänst vid Kalmar regemente ansåg han tiden mogen att bilda familj. I augusti 1845 gifte han sig med **Amalia Spaldencreutz** på sin blivande hustrus säteri Östraby i Hults socken. Hon var då änka sedan 1840 efter en officer vid Smålands husarregemente, Vilhelm Henrik Djurberg. Amalias förste make hade 1836 köpt Östraby av överstelöjtnanten Adolf Hård. Amalia ärvde säteriet vid makens död.

Östraby ägdes sedan under 25 år av Pontus' familj och där föddes familjens två barn. Sonen **Pontus Vilhelm Akates** föddes på juldagen 1846, och avled 1857 på Östraby, 11 år gammal i hjärnfeber, dottern **Honorine** Augusta Amalia Emerentia föddes den 2 april 1852. Mellan åren 1850 och 1857 bodde även Pontus' far Fredrik på Östraby som pensionär. Enligt husförhörslängderna bodde även Pontus' svärmor, Maria Spaldencreutz, född Skragge på Östraby. Även Pontus' bror Patrik är upptagen på Östraby 1850 till 1852 då han flyttade till Stockholm i samband med sitt äktenskap och tjänstgöring i Stockholm. En beskrivning av Östraby tryckt 1865 säger att säteriet, som då ägdes av kapten Reuterswärd, hade en stor trädgård med fruktträd, bra åkerjord och att där var gott fiske och god jakt.

Pontus och familjen flyttade 1870 in till Eksjö och överlämnade Östraby till brodern Patrik. Enligt bouppteckningen efter Pontus hade han i oktober 1889 sålt allt sitt lösöre till brodern Patrik, ett inte så ovanligt sätt under 1800-talet, om man ville ta ett lån fick man en köpehandling och lösöret behövde ej upptagas i bouppteckningen. Pontus avled 81 år gammal i Eksjö den 16 april och året efter dog hans då 89-åriga änka Amalia även hon i Eksjö.

Patrik Reuterswärd (A:14)

Fredriks yngste son **Patrik** Reuterswärd blev den fjärde generationens framgångsrikaste representant, även om den för ättens fortlevnad mest betydande måste ha varit Knut (B:12) med sina tio pojkar som alla levde upp till vuxen ålder.

Patrik presenteras mer utförligt i en biografi sid 135 ff och presenteras endast kortfattat här.

Patrik som föddes på Ribbingshov 1820 blev samtidigt som sin ett år äldre bror Pontus sergeant vid Smålands grenadjärkår 1837.

Han tog avsked från armén med kaptens namn heder och värdighet 1855. Tre år tidigare hade han gift sig med en förmögen bruksägardotter, bosatt i Stockholm, **Augusta** Jacobina **Holmqvist** (A:27). De fick en son i september 1853, **Carl** Fredrik Casper och

Hovmarskalken Patrik Oscar Reuterswärd d ä (I)
(1820–1907).

en dotter, Hebbbla Johanna Cecilia **Augusta** (A:30), den 24 februari 1855. Tre veckor senare avled Patriks unga hustru i barnsängsfeber. Patrik lämnades således ensam med två små barn, i samma situation som hans farfarsfar, Lorentz Peter Reuterswärd stod 100 år tidigare. Liksom denne hade han lyckan att relativt snart fästa sig vid en ny kvinna och i oktober 1856 vigdes i S:ta Eugenia församling i Stockholm Patrik och **Anastasia** Charlotta Teresia **Rouget de S:t Hermine** (A:28). I Patriks andra äktenskap föddes två döttrar, Maria Charlotta **Teresia** (A:31) i januari 1858 och **Cecilia** Helena Amalia (A:32) i februari 1860. Patrik tjänstgjorde mellan åren 1852 och 1861 som adjutant till överståthållaren i Stockholm och 1860 utnämndes han till RNO. När Patrik bodde i Stockholm höll han sitt hem öppet för unga släktingar i staden. Så skriver Knut (B:12):

"Vidare var jag ofta gäst hos Kaptenen sedermera Hovmarskalken Patrik Reuterswärd och äfven hos hans snälla och förmögna Svärmöder enkefru Holmqvist. Efter ett par år afled hans snälla älskliga fru Augusta och medan jag var kvar på Karlberg bevis-

tade jag äfven hans 2dra bröllopp med fröken Anastasia Rouget de St Hermine hos hennes far, Öfverstelöjtnanten. Stod fadder till dottern i detta äktenskap Thères, som föddes 1858"
(sid 23)

Nu började Patriks många förtjänstfulla år inom Sveriges näringsliv och riksdag. Sin långa verksamma tid vid riksdagen hade Patrik påbörjat redan 1844 och han satt sedan i riksdagen ända till seklets slut. Förutom att han skötte alla de bruk och lantegendomar han ägde, främst i Västmanland, Dalarna och Småland, satt han som ledamot i Västmanlands läns landsting från 1866, där han under åren 1874 till 1896 var ordförande. Patrik var även ordförande i Västmanlands läns hushållningssällskap och från 1881 ledamot av Lantbruksakademien. Patrik bildade 1874 Porla brunns AB och satt i styrelsen i Motala mekaniska verkstads AB. Åt 1876 erhöll han hovmarskalks titel.

Vilhelmina Reuterswärd (A:15)

Fredriks yngsta barn och enda dotter **Vilhelmina** var född på Ribbingshov 1823. Efter moderns död 1838 bodde hon med fadern på Åkershult, där hon tio år senare gifte sig med bruksägaren **Johan Carl af Ekström**. De nygifta flyttade snart upp till Drottningholm och bodde då hos Vilhelminas svärmor, grevinnan Julie Charlotta af Ekström (född von Rosen) i hennes stora hus i Kanton. Där föddes den 27 augusti 1850 det första barnet, en son, **Karl Adolf Johan Patrik**, som med tiden blev en framgångsrik representant inom svenska näringslivet, bl a som ordförande i Svenska Cellulosaföreningen och disponent i Forshaga och Brattfors AB.

1851 flyttade familjen af Ekström till gården Bergby i Riala. Där föddes ytterligare en son 1852, **Fredrik Magnus Constans**, som blev direktör och konstnär, främst känd som porträttmålare. Strax före jul 1853 fick Vilhelmina en liten dotter, som dog efter en månad av bröstsjuka och några veckor senare avled även Vilhelmina i sviter efter förlossningen.

För de båda sönerna af Ekström var ett stort antal faddrar upptagna (dottern fick nöddop) och här ser man åter bevis på den stora samhörigheten inom släkten Reuterswärd. Där finns representanter för alla grenarna Reuterswärd, liksom Sjösteen och Liljen-sparre samt flera af Ekström och von Rosen.

Huvudmannagrenens fjärde generation, Adams barnbarn, innehåller fem ättlingar, Fredriks fyra söner och en dotter. Denna grens generation är den första där civila karriärer överväger. Endast en son var militär under hela sitt yrkesverksamma liv, en son lämnade sin militära karriär vid 35 års ålder för ett mycket framgångsrikt liv, såväl inom inrikes- och regionalpolitiken, som inom det svenska näringslivet under andra delen av 1800-talet. En son ägnade sig både åt en civil karriär i statens tjänst och lantbruk, medan en son ägnade hela sitt liv åt lantbruk. Även dottern gifte sig civilt.

Intressant att notera är att av de fyra sönernas barn, vilka kom att leva till vuxen ålder, 11 stycken, var det flickor som dominerade, 7 stycken.

FÖRSTA YNGRE GRENEN

Som Per Reuterswärds (B:1) ende son vilade ansvaret för denna grens fortlevnad på Carl Gustaf (B:4). Han och hans hustru Eleonora måste ha känt glädje när hon vid andra barnafödelsen fick två tvillingpojkar, vilka båda överlevde barnaåren. Deras första barn, dottern **Sofia**, dog drygt sju år gammal. Efter fyra döttrar fick familjen åter en pojke, som dock avled knappt fyra år gammal. Året innan den gossen dog föddes familjens yngsta barn, Knut. När Carl Gustaf avled 1865 var alla barnen vuxna, yngste sonen Knut var då 27 år.

Fredrik (B:6) och Wilhelm (B:7) Reuterswärd

Tvillingarna Fredrik och Wilhelm föddes 1824 i april på Tormenäs i Rogberga. När de var tio år gamla flyttade familjen in i en flygel på släktgården Björnskog. Deras yngste bror Knut berättar i sin levnadsteckning att han vid tio års ålder kom till skolan i Jönköping och bodde under skolåren i pension i staden. Man kan förmoda att det då var var den gängse uppfostran för de söner som bodde på säterier och större gårdar och att även Knuts äldre bröder sändes till Jönköping. I husförhörslängderna från 1800-talet är inte längre informatorer lika ofta förekommande som under 1700-talet.

Knut berättar om skolåren i Jönköping bl a om den stora planen runt skolan med väldiga träd:

"En tillräcklig tummelplats för våra lekar och det lektes också på den tiden, hvarom nutidens ungdom (skrivet 1909) ej kan göra sig en föreställning... Då

met Björnskog skulle säljas. I stället flyttade Emma då till sin gamla faster på Berg i närheten där hon skötte hennes hushåll fram till 1874.

Emma var då 41 år och hade en fått en viss praktik att sköta hushåll. Hon hade lärt känna kyrkoherden i Ölmestads pastorat, **Per August Peterson**. Denne var nybliven änkeman, hans hustru hade avlidit i barnsäng 1873, då hon födde sitt trettonde barn. Kyrkoherden stod ensam med 9 barn, som överlevt spädbarnsåldern. Barnen var mellan 16 och 1 år. Man förstår att Emma, då kyrkoherde Per August Peterson anhöll om hennes hand, med sitt pietistiska sinne kände sig beredd att ta hand om honom och hans stora familj.

Knut uppehöll även kontakten med Emma och hennes familj och Knut och familjen reste emellanåt på besök till Ölmestads prästgård. I mars 1899 avled Emmas man i sitt hem. Emma dog i Stockholm 8 december 1921 men begravdes i Ölmestad.

Knut Reuterswärd (B:12)

Carl Gustafs yngsta barn, sonen **Knut Axel Herman**, föddes på Björnskog i april 1838. Han har själv berättat om sin lyckliga barndom och ungdomstid i ett harmoniskt hem. När han föddes var hans två tvillingbröder redan 14 år och gick i skolan i Jönköping. Men Knut hade fyra systrar som hjälpte hans mor att ta hand om sin lillebror. Knut blev den framgångsrikaste i denna kull och definitivt den äldste. Den kanske största tillgången för denna släktgren är att Knut har nedtecknat sitt livs historia i en levnadsteckning från födelseåret 1838 och till 1930, några månader innan han avled. Denna är skriven i två inbundna böcker, vilka är bevarade i hans arkiv, som överlämnades till Stockholms stadsarkiv av sonen Knut år 1943. Ovan har på flera ställen kortare citat från Kurts dagbok medtagits för att ge texten en personlig prägel av den Reuterswärdiska sfären under 1800-talet och början av 1900-talet. Liksom sin farfars bror, översten Anders Fredrik Reuterswärd, vars bevarade dagböcker även relaterats ovan, har Knut i sina skildringar ofta med sina släktingar och den starka släktkänsla som rådde under hans levnad. Knut tecknas i en biografi i sista delen av denna bok, här följer endast en kort sammanfattning.

Efter avslutade skolstudier i Jönköping, genomgick Knut en förberedande kadettskola i Stockholm från höstterminen 1852. Hösten 1853 avlade han inträdesexamen till kadettskolan på Karlberg och började där i december 1853. Knut utexaminerades i decem-

Överstelöjtnanten Knut A H d ä (II) (1838–1930).

ber 1858 och blev då underlöjtnant vid Kalmar regemente.

Han tjänstgjorde hela tiden vid detta regemente, och utnämndes slutligen till överstelöjtnant 1893. År 1879 blev Knut riddare av Svärdsorden. Han ansåg själv att han blev förbigången 1895 när en ny överste skulle utses vid regementet och en, enligt Knut, sämre meriterad officer, men med en sväger som var generalmajor, utsågs. Med illa dold skadeglädje berättar också Knut när den nyutnämnde översten kapitalt gjorde bort sig när svågern besökte regementet. Ytterligare ett bakslag för Knut kom följande år när han ej heller fick befattningen som kommandant på Karlsborg. En månad efter det sista beskedet lämnade Knut in sin avskedsansökan. Den beviljades med tillstånd för Knut att kvarstå som överstelöjtnant i armén. Vid sidan av den militära tjänsten kommanderades Knut att inspektera alla militärövningar vid läroverken i 2:a militärdistriktet mellan 1887 till 1894.

Knut hade även från år 1864 till 1885 drivit säteriet Åkershult, som han köpte av fadern innan sitt giftermål. Åren 1865 till 1887 satt han som ordförande i Östra härads hushållsgille, och som ledamot

behöfdes ingen läromästare härtill. Vi hittade på sjelfva. Från det snön gick af till den kom igen singlade bollarna i luften och lyror kunde fås höga som kyrkotaket - men togos också. En mängd bollar hamnade på kyrktaket och man fick sedan köpa dem af en sotare."

(sid 6)

Knut berättar att man på vintern främst sysslade med skridsko- och källbacksåkning och hela året fotvandringar.

Jönköpingstrakten var idealisk. Vid nordlig storm bildades vid Vättern höga fantastiska is- och snöbankar, där man grävde grottor och fästningar - där vilda krig och stora bragder utkämpades. När Vättern låg blank kunde man ibland åka ända till den 4 mil bort liggande Visingsö.

Fadern Carl Gustaf skrev in tvillingarna som fanjunkare vid sitt regemente d v s Jönköpings regemente. Fredrik valde den militära banan, men ej Wilhelm.

Fredrik avlade officersexamen 1841 och blev, efter några år vid dalregementet, underlöjtnant vid Jönköpings regemente 1847 och utnämndes till löjtnant 1852. Fredrik tänkte säkerligen fortsätta sin militära karriär men råkade som nyutnämnd löjtnant ut för en sprängningsolycka som gjorde att han förlorade hörseln. Fredrik tvingades därför begära avsked i april 1853. Han återvände till sina föräldrar och arrenderade en av faderns gårdar, Åkershult. När Knut skildrar detta i sin levnadsteckning säger han att brodern Fredrik som var löjtnant vid Jönköpings regemente p g a tilltagande dövhet var tvungen begära avsked, han nämner ej någon olycka. Enligt Knut hjälpte systrarna ungtkarlen Fredrik med hushållet, först Vendela sedan Augusta.

Fredrik gifte sig 1862 med Johanna **Sofia Andersson**, 28 år gammal, som arbetade på Åkershult och var född på en närbelägen gård. Det sades att hon var den enda som han kunde läsa på läpparna och kommunicera med. Enligt Knut fick Fredrik under 1864 erbjudande om tjänst som förvaltare på den stora egendomen Ymsjöholm i Västergötland, hos grevinnan Hamilton, nybliven änka med fem söner. Den 1 oktober 1864 flyttade Fredrik och hans familj, hustrun och dottern **Anna** Christina, född 1863, från Åkershult till Ymsjöholm.

På Ymsjöholm föddes två söner, Adolf **Fredrik** i november 1867 och Gustaf **Patrik** i augusti 1872. Knut berättar att han besökte brodern Fredrik och hans familj i augusti 1874. Då var Fredrik förvaltare

på säteriet Borrud, ej långt från Ymsjöholm. Sista gången Knut nämner ett besök hos Fredrik var under våren 1883 då Knut med hustrun och de två äldsta sönerna i åtta dagar gästade Fredrik på hans egendom Båstebacken, även den vackert belägen vid sjön Ymsen i Bäcks socken. Yngste sonen, Carl **Axel**, föddes på Båstebacken i december 1875. Fredrik avled på Båstebacken, 74 år gammal i september 1898 och hustrun Sofia i Hedvig Eleonora församling i Stockholm 1917. Ett gåvobrev bifogat bouppteckningen visade att Fredriks änka skulle sitta i orubbat bo.

Tvillingbrodern **Wilhelm** valde en civil karriär i statens tjänst. Han blev student vid Uppsala universitet 1844 och avlade kameralexamen 1847. Året efter blev han antagen som e o kammarskrivare i kammarkollegiet, följande år i krigskollegiet. Wilhelm blev t f kammarförvant i kammarkollegiet 1858. När lillbrodern Knut reste till Stockholm för första gången 1852 på hösten hade han sällskap på resan av Wilhelm som, enligt Kurt, tjänstgjorde i veckorna där. Resan till Stockholm företogs kanalvägen, medan bröderna reste hem till julen med häst och vagn.

"Till julen reste min bror och jag hem, 42 mil på 3 dagar, i ganska svårt väglag, skakande på bandvagn utan fjädrar skjutslegan var då 50 öre milen och man åkte efter 2 hästar."

(sid 12)

Under Karlbergstiden (1853-58) nämner Knut de personer som gästfritt bjöd på goda måltider, främst satte han sin bror Wilhelm, som hela tiden bodde i Stockholm och tjänstgjorde i kammarkollegiet och hos vilken han alltid hade sitt tillhåll, då han ej var bjuden någon annanstans.

Wilhelm fick tjänst som häradsskrivare i hemtrakten 1860 och avancerade till kronofogde 1862. Han bodde i föräldrahemmet Björnskog, så länge det var i släktens ägo. Under sista åren på Björnskog skötte systemen Emma hans hushåll. Wilhelm flyttade 1870 till Stockaryd, där sterbhuset efter fadern ägde några gårdar. Han köpte ett eget hus i Vrigstad något år därefter. Wilhelm höll fortfarande kontakt med brodern Knut och hans familj, och firade flera jular hos denne på Åkershult. Hösten 1874 var Knut på besök hos Wilhelm i Vrigstad, det var sista gången han såg sin bror.

I två bevarade brev från Wilhelm till Knut daterade i november 1875 bedyrar Wilhelm att han har så mycket att göra, vilket är orsaken till att han numera så sällan besöker brodern och hans familj. Han beskriver sina trassliga affärer, lånat pengar av Patrik (A:14)

av Jönköpings Hushållningssällskaps förvaltningsutskott. Knut hade också varit uppskattningsman vid domänvärderingar i både Jönköpings och Kronobergs län. Fortfarande aktiv efter avslutad militärtjänst sökte Knut en befattning som domänintendent i Kalmar län och den 30 november 1896 utnämndes han till t f domänintendent. Denna befattning uppehöll Knut till och med 1907.

Knut satt som direktörssuppleant i Smålands hypoteksförening 1865 till 1888. Det framgår av dagboken att han, med sin växande barnaskara, behövde extra inkomster vid sidan av sin militära lön.

Efter något års uppvaktning friade Knut 1863 till den 18-åriga ”fagra Betty Lindström samt fick ett lyckosamt ja”. Knut och Elisabet (**Betty**) **Lindström** gifte sig i december 1864. Mellan åren 1866 till 1890 fick familjen 11 barn, 10 söner och en dotter, som dock dog 8 år gammal. Alla sönerna levde till mogen ålder. Med tanke på alla uppdrag Knut hade, som höll honom hemifrån långa tider, måste man verkligen beundra hans hustru Betty, som hade största ansvaret för barnens uppfostran och det stora hushållet.

De åtta första barnen föddes på Åkershult: **Carl Gustaf** Leonard i februari 1866, **Adolf** Fredrik Vilhelm i augusti 1867, **Elisabet** Eleonora Vilhelmina Eugenia i juni 1869, som avled där i mars 1877 i difteri, **Knut** Axel Hakon på nyårsdagen 1873, **Oscar** Per Herman den 1 december 1874, **Fritz** Emanuel i december 1878, **Henrik** Eugen i oktober 1881 och **Thorsten** Knutsson i april 1883. De yngsta sönerna föddes i Växjö, **Åke** Knutsson i maj 1884, **Patrik** Knutsson i november 1886 och **Folke** Knutsson i april 1890. Knut avled 92 år gammal i maj 1930 i Växjö och hans hustru dog där året efter.

Första yngre grenens fjärde generation bestod av en kull på nio barn varav sju levde till vuxen ålder, tre söner och fyra döttrar. Av denna grens tre pojkar valde två militär karriär, dock måste den ene, Fredrik, i förtid avbryta sin militära bana på grund av olyckshändelse, och i stället övergå till lantbruk. Han tjänstgjorde först som förvaltare och sedan drev han en egen gård. Fredrik är även den förste manlige ättlingen till Anders Hof som bosatte sig i anfaderns hemtrakter i Västergötland. Den tredje sonen valde en civil karriär, först i Stockholm men snart återbördad till hemtrakten, östra Småland. Av döttrarna som ansågs vara pietistiskt inriktade, valde två att gifta sig med präster,

medan de andra två som ogifta ägnade sig åt att hjälpa och stödja sina nära släktingar.

Som nämnts ovan under huvudmannagrenens fjärde generation, så dominerade där bland sönerns barn antalet döttrar. Inom denna gren är det tvärtom. Av de tre sönerna var en ogift, de övriga två efterlämnade 13 söner och en dotter, som levde till vuxen ålder.

ANDRA YNGRE GRENEN

Av denna grens tredje generation, Pontus' barn, var det två söner som gifte sig och bildade familj. Av Gustafs tre barn levde två och av Anders' 12 barn levde sju till vuxen ålder.

När Gustaf dog på Klämestorp 1847, endast 47 år gammal, stod hans 33-åriga änka Vendela (C:9) ensam med en 5-årig son, **Carl** August och en 2-årig dotter **Maria** Christina. Deras farbror, kaptenen Anders Reuterswärd utsågs till barnens förmyndare. Familjen ärvde tillsammans Klämestorp men även stora skulder. Bouppteckningen visade ett underskott på närmare 17.000 riksdaler banko, så det var hårda tider för den lilla familjen. Vendela och barnens förmyndare beslöt emellertid att de skulle behålla Klämestorp och driva lantbruket själva. Vendela bodde kvar hela sitt liv på Klämestorp även sedan sonen gift sig. Hon avled där i mars 1901.

Carl Reuterswärd (C:10)

Carl föddes på Klämestorp i december 1842. Hans två år tidigare födda syster hade avlidit bara några månader innan Carl föddes så trots sorgen glädde sig föräldrarna åt att så snart få ett nytt litet barn i familjen. Carl växte upp på Klämestorp med sin mor och lilla syster Maria.

Carl avlade studentexamen i Uppsala på luciadagen 1860. Vid 18 års ålder var det svårt att välja sitt yrke. Liksom så många Reuterswärdare före honom beslöt han sig för att pröva på det militära livet. I januari 1861 blev Carl furir vid Jönköpings regemente men begärde avsked samma år, han hade då beslutat att satsa på föräldragården. Två år senare, 1863, övertog Carl förvaltningen och blev disponent på Klämestorp. I början av 1860-talet hade man börjat med en grundlig reparation och viss ombyggnad av samtliga byggnader på Klämestorp. Carl ansågs vara en driftig och framsynt person, sträng men rättvis samt av sina samtida anställda och vänner mycket avhållen.

Under åren 1877 - 1884 var den Allmänna nordiska

Carl August Reuterswärd (III) (1842–1907) Klämostorp.

Adèle Rd, f Bredenberg (III) (1843–1886) Klämostorp.

hästskötareskolan förlagd till Klämostorp, en uppskattad tid i skolans historia. Under flera perioder mellan 1873 och till sin död satt Carl som ledamot av Jönköpings läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott och från 1887 även i Jönköpings läns lasarettsdirektion. Carl erhöll Jönköpings hushållningssällskaps stora guldmedalj. År 1891 blev Carl utsedd till revisor i riksbankens kontor i Jönköping. Han blev riddare av Vasaorden 1901. Vid sidan av sitt arbete med lanthushållningen var Carl känd som en konst-samlare och bibliofil. Han var även en välkänd hippolog, bl a som en av utgivarna till Nordiska stuteriboken.

Carl gifte sig i Jönköping i september 1869 med **Adèle Rosalie Bredenberg**, som var född i Stockholm 1843. Äktenskapet förblev barnlöst och Adèle avled i lunginflammation på Klämostorp den 2 december 1886. Några år senare lärde Carl känna änkefru **Anna Minton**, änka efter häradshövdingen Carl Minton. De gifte sig i Göteborg i september 1892 och Anna flyttade in på Klämostorp med två döttrar, där hon blev en god husmor i det gästfria hemmet. Liksom maken var hon mycket omtyckt bland godsets anställda.

Under sina sista år var Carl hårt pressad ekonomiskt sett och när han avled på Klämostorp var han försatt i konkurs. Situationen för hans änka var densamma som för hans mor när hon 60 år tidigare övertog Klämostorp.

Maria Reuterswärd (C:II)

Maria Reuterswärd föddes på Klämostorp 28 januari 1845. Hon var bara två år då fadern avled och ett år senare blev hon delvis förlamad. En svårt drabbad flicka som, enligt samtida besökare, växte upp till en förtjusande dam. Hon bodde med modern och broderns familj på Klämostorp fram till början på 1900-talet, då hon flyttade in till Jönköping. Eva Löwenadler, vars mor växte upp på Klämostorp, som styvdotter till Carl (C:10), säger om Maria i ett brev: "En förtjusande dam, som alla de år jag minns, hade ett utsökt litet vackert hem i Jönköping." Marika Löwenadler skriver om sin mors tid på Klämostorp: "...Mammans älskliga svärmöder och svägerska, fru Vendela och fröken Maria Reuterswärd, vilka bodde på Klämostorp, deltog givetvis vid alla tillfällen."

När Maria Reuterswärd avled i Jönköping i mars

1937, 92 år gammal stod i en dödsruna bl a: "För alla som kommo i beröring med henne efterlämnar hon minnet av en synnerligen fin personlighet, som sedan ungdomen hårt prövats. Hon blev nämligen redan i barndomen delvis förlamad. Hennes sista önskan var att få vila på sin hembygds kyrkogård. På Järstorps kyrkogård sover hon nu ock den sista sömnen." Med Marias död 1937 dog Gustafs släkt inom den 2 yngre grenen ut.

Wilhelm Reuterswärd (C:13)

Som tidigare relaterats (sid 45) fick Anders (C:7) och hans hustru 12 barn, varav sju, tre pojkar och fyra flickor, levde till vuxen ålder. Barnen växte upp i ett hem som beskrivits vara präglad av en gammaldags enkel fromhet utan överdrifter. Varje kväll lästes aftonbönen högt.

Äldst i syskonskaran var Pontus Henrik **Wilhelm**. Han föddes i mars 1837 på säteriet Rotenberg där han växte upp. Wilhelm valde den militära banan och blev kadett vid Karlberg 1852. Han avgick därifrån 1853 och ett år senare blev Wilhelm student i Uppsala. Han började sin militära karriär som furir vid Närkes regemente efter studentexamen. År 1855 avlade han officersexamen och blev samma år underlöjtnant vid Närkes regemente och 1861 löjtnant.

Mellan 1855 och 1861 hann Wilhelm vid sidan av militärtjänsten avlägga kansliexamen 1858, och samma år få en e o tjänst som kanslist i civildepartementet samt under åren 1859- 1860 företa en utlandsresa i Tyskland, Österrike, Schweiz och Italien. Liksom fadern hade rest ut i Europa 1833 och beskrivit hela resan i dagboksform började även Wilhelm föra dagbok. Boken är även den bevarad i Reuterswärdska familjearkivet men består till större delen av blanka sidor. Wilhelm började resan den 9 oktober 1859. Dagboken slutar när Wilhelm är i Marseille för att resa till Italien.

Efter hemkomsten fortsatte Wilhelm sin bana vid regementet och utnämndes till andre regementsadjutant 1864 och förste adjutant 1866. Under åren 1867 till 1869 tjänstgjorde Wilhelm även som notarie i riksdagens första kammars kansli. Han fortsatte samtidigt att avancera i graderna och utnämndes 1886 till överstelöjtnant. Wilhelm tjänstgjorde alla år vid Närkes regemente fram till 1890 då han utnämndes till överste och chef för Västgötadals regemente 1 februari men varifrån han transporterades till samma befattning vid 1:a livgrenadjärregementet 31 oktober.

Överste Wilhelm P H Reuterswärd d ä (III) (1837-1899).

I april 1898 beviljades Wilhelm avsked med tillstånd att kvarstå som överste i armén.

Wilhelm tog sig även tid för lokalpolitik, såväl inom Örebro kommunala verksamhet som landstingets. Han var stadsfullmäktiges ordförande 1880-1891 och vice ordförande i Örebro läns landsting 1888-1890. Under sin tid i Örebro stadsfullmäktige var Wilhelm bland dem som började driva fram Örebro från att vara en småstad till att bli en modern industrialiserad stad. Dessutom fick Wilhelm uppdrag utanför den regionala politikens sfär, han var verkställande direktör i Hjälmare kanal- och slussverks AB från åren 1880 och till sin död. För sina stora militära och civila insatser belönades Wilhelm med ett flertal utmärkelser, RSO 1877, KVO2kl 1890, KSO2kl 1893 och KSO1kl 1897.

Wilhelm gifte sig i Jacobs församling i Stockholm den 1 juni 1869 med 25-åriga Carolina **Adelaide Brändström** (C:20). Som hemadress uppgav han Motala, men ett år senare var familjen bosatt i Örebro. Familjen växte nu relativt snabbt, år 1870 föddes första barnet, dottern **Augusta** Carolina Henriette, nästa år föddes Carl Per **Pontus**, och följande år Anders

Wilhelm och 1874 **Carl** Henrik Edvard, samtliga barn födda i Örebro. Följande år i mars avled den unga hustrun och Wilhelm lämnades ensam med fyra små barn, det äldsta endast fem år. I tidigare generationer har, som framgått ovan, funnits nära släktingar, som hjälpt till i hemmen, men av Wilhelms systrar var två redan gifta och två för unga. Med den nära kontakt som det visat sig hölls mellan de närmaste inom den reuterswärdska släkten kan man förmoda att Wilhelms mor eller hans bror Baltzars hustru ställt upp för honom. Äldsta barnet, dottern Augusta, togs om hand av sin mormor, änkefru Brändström.

Tre år senare hade Wilhelm funnit sig en ny maka och den 15 juli 1878 stod bröllopet i Olshammars kapell vid Aspa bruk mellan Wilhelm och Johanna Beata **Carolina af Robson** (C:21). Carolina beskrivs som en kvinna, vilken med aldrig sviktande omsorg och plikttrohet satte hemlivet i första rummet. Den

T.h. Wilhelm Reuterswärd d ä's (III) (1837–1899) första barnkull: fr.v. Wilhelm, Carl, kapten Wilhelm d ä och Pontus. Foto 1876.

Nedan: Wilhelm Reuterswärd d ä's andra barnkull: fr.v. Olof, Stina, Gustaf, Eva och Gustav Ros, siittande fr.v. Carolina, Elin (g Ros). Foto 1904.

28-åriga Carolina kom till ett hem med fyra små moderlösa barn, för vilka hon blev en god och omtyckt styvmor. När hon snart fick egna barn visade hon, enligt vad som berättats, en sällsynt förmåga att på ett klokt, rättvist och kärleksfullt sätt sköta de två barnkullarna. Dottern **Elin** Johanna föddes 1879, år 1880 föddes Rutger **Olof** Albert, **Gustaf** Fredrik Achates föddes 1882. De två yngsta döttrarna var födda, Carolina Elisabet **Christina** år 1884, **Eva** Ulrika Beata år 1885. Även barnen i andra kullen var födda i Örebro.

Från 1890 var Wilhelm och hans familj bosatta i Linköping och på somrarna bodde man på Västana. Wilhelm avled i Stockholm den 26 maj 1899. Hans hustru Carolina levde länge efter sin makes bortgång, hon dog i Stockholm, 89 år gammal, den 21 mars 1939, ett år före sin berömde kusin Verner von Heidenstam. Carolina var, då hon avled, den äldsta i släkten.

Baltzar (C:14) och Viktor (C:17) Reuterswärd

Även Anders' två yngre söner, Baltzar och Viktor valde som unga den militära banan. Carl August **Baltzar** föddes i augusti 1838 på Rotenberg. Han var bara ett år yngre än brodern Wilhelm och de två bröderna kom att stå varandra nära (se sid. 158). Även Baltzar började, liksom Wilhelm, sin militära karriär som furir vid Närkes regemente 1855, det regemente där deras far tjänstgjort under sin militära tid. Baltzar avlade studentexamen 1858 och officersexamen 1859. Baltzar utnämndes till underlöjtnant vid 1:a livgrenadjärregementet 1859 och blev 2:e löjtnant 1864. År 1871 ville Baltzar övergå till en civil karriär och beviljades avsked med tillstånd att stå kvar som löjtnant i armén. Han utnämndes till kapten i armén 1879. Definitivt avsked ur krigstjänsten begärde Baltzar 1907.

Baltzar gifte sig i oktober 1866 med 22-åriga **Julia** Axelina Fransina **Danckwardt-Lillieström** (C:31). När deras enda barn, sonen Baltzar **Filip** Pontus, föddes följande år i oktober var de bosatta på Landsjö i Kimstads socken i Östergötland. I sin civila karriär, Baltzar kom nu att ägna sig åt fångvården, fick Baltzar och hans familj flytta flera gånger. Han fick 1878 tjänst som bevakningsbefälhavare på Långholmen men flyttade samma år till Örebro där han utnämns till direktör för länscellfängelset. Två år senare blev Baltzar direktör vid länscellfängelset i Gävle. Där stannade familjen i två år varefter Baltzar återvände till samma tjänst i Örebro. I oktober 1900 begärde han avsked. I sitt civila yrke hade Baltzar säkerligen stor

nytta av sina erfarenheter från armén. För sina civila insatser blev Baltzar Riddare av Vasaorden 1899. Sina senare år, efter det han tagit avsked, var Baltzar och hans hustru bosatta i Linköping, där han avled den 14 januari 1919 och hustrun den 25 september 1921.

Baltzars tio år yngre bror **Viktor** Erland antogs som kadett vid Karlberg 1869 och utexaminerades 1874. Samma år blev han underlöjtnant vid 1:a livgrenadjärregementet, som brodern då redan lämnat. Två år senare transporterades han till samma befattning vid Gotlands nationalbeväring där han utnämndes till löjtnant 1881. Fem år senare transporterades Viktor till Hallands bataljon och blev där regementskvartermästare 1889 samt följande år kapten. År 1893 beviljades han avsked såsom kapten i bataljonens reserv.

29 år gammal vigdes Viktor och 20-åriga **Anna** Hedvig Pauline **Björksten** (C:33) på Stockholms slott den 10 november 1877. Annas far var då slottsfogde. Familjen flyttade till Skänninge där första barnet föddes, **Elsa** Anna Alida Viktoria den 10 augusti 1879. Även nästa barn dottern Augusta **Maria** Paulina föddes i Skänninge i april 1881. Tredje barnet var också en dotter som föddes på Wik på Värmdö i september 1882, **Helga Hildur Viktoria**. Hon avled endast en månad gammal. Bland närvarande faddrar till den lilla dottern nämns Viktors far och mor. Fyra år senare, i juni 1886, när sonen Ebbe **Viktor** Teodor föddes bodde Viktor och familjen i Motala. Där föddes också Viktor och Annas yngsta barn, **Anders** Wilhelm i september 1888. När Viktor fått tjänst som regementskvartermästare 1889 flyttade familjen till Halmstad.

Efter ett par år avled Anna, den 5 juni 1892 och Viktor var nu, liksom hans äldsta bror Wilhelm drygt 15 år tidigare, ensam med fyra små barn. För Viktor tog det betydligt längre tid att finna en ny maka, först 12 år senare, gifte han sig i Malmö med provinsialläkaren Nils Lukas Anderssons dotter, 33-åriga **Ebba** Maria **Andersson** (C:34). Familjen bosatte sig på Hökhult i Pjätteruds socken, nära Älmhult. Där föddes deras enda barn, dottern Ebba **Viktoria** Eufrosyne i mars 1908. Viktor avled i hemmet i Malmköping 1932. Hans efterlevande maka, Ebba blev 97 år gammal, hon avled 1968.

Augusta (C:15), Helga (C:16) och Emmy (C:18) Reuterswärd

Tre av Anders' fyra döttrar gifte sig och alla när de var omkring 30 år gamla. **Augusta** Christina var den äldsta dottern, född på Rotenberg i augusti 1839. När

hon var 25 år gammal utnämndes hon år 1864 till hovfröken hos prinsessan Louise. När prinsessan gift sig med danske kronprinsen och flyttat till Köpenhamn, blev Augusta hovfröken hos drottning Lovisa 1869. Under sin tid vid hovet träffade Augusta kammarherren Gustaf von Essen. Tycke uppstod och en tid efter det drottning Lovisa avlidit 1871 lämnade båda sina tjänster vid hovet. Augusta var kvar så länge det danska kronprinsparet stannade i Stockholm efter kronprinsessan Louises mors begravning. Enligt Fritz von Dardel hoppades greve Piper och Augusta Reuterswärd att de dagligen skulle få hålla kungen sällskap men det blev bara några enstaka gånger.

Ryttmästaren **Gustaf von Essen**, som blev greve efter faderns död 1874, gifte sig med Augusta i februari 1872 på Stora Hårstorp vid Motala. År 1877 befriades greve von Essen från sina svenska åtaganden och blev preussisk undersåte. Han hade då efter sin äldsta faster, Jeanna Sofia Carolina, som dog ogift, ärvt och tillträtt godsens Falkenhagen och Hankenhagen i Preussen. Redan två år senare, 1879, avled Gustaf efter bara några dagars sjukdom i Helsingborg. Äktenskapet var barnlöst. Augusta kom att bo kvar i Helsingborg, varifrån hon hade nära till Köpenhamn. Den vänskap som uppstått mellan Augusta och prinsessan Louise kom att vara hela livet och Augusta besökte ofta det danska hovet, även sedan Louise blivit drottning. Augusta, som präglats av faderns religiösa inställning blev mer stärkt i sin tro vid umgänget med den svenska drottningen och hennes dotter. När hon flyttat till Helsingborg besökte hon ofta missionshuset där. Två av hennes systrar kom att bosätta sig i samma stad, varom närmare nedan. Efter faderns död flyttade så småningom modern till Augusta i Helsingborg, där hon dog 1907. Augusta avled vid 85 års ålder, den 6 januari 1924.

Anders' näst äldsta dotter **Helga** Kunigunda, född i oktober 1840 på Rotenberg, var den första av döttrarna som gifte sig. Bröllopet stod i Motala den 2 januari 1868 och brudgum var distriktsläkaren **Marcellinus** Laurentius **Pettersson**, född 1829. I äktenskapet föddes sonen **Ludvig**, som även han utbildade sig till läkare och tog efternamnet **Reuter**. Doktor Pettersson avled i Töreboda 1875. Helga avled i Stockholm dagen före julaftonen 1924, 84 år gammal. Båda systrarna blev således änkor efter endast sju års äktenskap och avled båda samma år.

Dottern **Emmy** Elisabet Charlotta var drygt femton år yngre än sina systrar. Hon föddes på Rotenberg i augusti 1855 och växte närmast upp med sin

sju år äldre bror Viktor och den fem år yngre systemen Tora. Emmy, beskrivs som en kroppsligt bräcklig kvinna men med en stark inneboende natur och en naturlig livlighet. Hon blev liksom sin äldsta syster starkt påverkad av den religiösa grundtonen i hemmet. När hennes äldsta syster, som nybliven änka 1879, skapat sig ett hem i Helsingborg flyttade Emmy dit. Den 16 år äldre Augusta tog hand om systemen med en moderlig och kärleksfull omvårdnad. När Augusta gick till missionshuset för att lyssna på olika föredrag följde Emmy med. Där träffade Emmy sin blivande man, ingenjören Harald **Wilhelm Widmark**. Den 17 mars 1883 friade Wilhelm till Emmy, som noterar i sin almanacka "Min lyckligaste dag!" Drygt fyra månader senare gifte de sig i Motala landsförsamling och bosatte sig därefter i Helsingborg, där Wilhelm Widmark var disponent vid Helsingborgs mekaniska verkstad. Han tog även aktivt del i stadens styrelse där han var en av de ledande i stadsfullmäktige, i kyrkorådet och i fattigvårdsstyrelsen. Han var aktiv in i det sista och avled under en resa till Norge på Röda Korsets sjukhem i Stockholm midsommarafton 1904. Emmy överlevde maken i många år, hon avled i Helsingborg, 74 år gammal den 19 mars 1928.

Thora Reuterswärd (C:19)

Anders' och Augustas tolfte och yngsta barn var dottern **Thora**. Hon föddes på Skenäs kungsgård i mitten på juni 1860. Hon var som systrarna präglad av barndomshemmets fromma och religiösa anda. Thora var den enda av systrarna som ej gifte sig. I slutet av 1880-talet flyttade Thora till Helsingborg, där två av hennes systrar bodde. Där ägnade hon sitt liv åt omsorg för de olyckligt lottade barnen i Helsingborg. Hon fick tjänst som lärarinna vid det då nyss inrättade Hemmet för vanföra i Helsingborg. När hemmets föreståndarinna 1893 lämnade tjänsten i Helsingborg för att tillträda som föreståndarinna för Hemmet för lytta och vanföra i Stockholm, anmälde sig Thora som sökande till den lediga tjänsten.

Hemmet drevs av Föreningen för bistånd åt vanföra inom Skåne. Vid föreningens styrelsesammanträde den 1 maj 1893 utsågs Thora enhälligt till föreståndarinnebefattningen. Thora ägnade skolan och föreningen all sin kraft och nedlade hela sin själ för att hjälpa och förbättra livet för sina skyddslingar. Hon nämns med rätta som en av de banbrytande inom vården för de vanföra i Sverige.

Som föreståndarinna visade Thora god organisationsförmåga och bra chefsegenskaper, vilket gjorde

att skolan under Thoras ledning växte till en betydande institution med mångdubblad personal och budget. Thora tjänstgjorde i närmare 35 år vid hemmet, varav 30 år som chef. År 1915 tilldelades hon Guldmedalj för medborgerlig förtjänst. Thora valdes med tiden in i föreningens styrelse där hon aktivt verkade till ålderns höst. Hon avled i Helsingborg den 28 december 1937.

Den andra yngre grenens fjärde generation, som upplevde vuxen ålder, bestod av Gustafs (C:5) två barn och Anders' (C:7) sju, i allt fyra pojkar och fem flickor. Två flickor förblev ogifta; Anders' dotter Thora, som var den första kvinnan i Reuterswärdiska släkten som skaffade sig en egen karriär och blev en av de banbrytande inom sitt gebit, vanförevården, samt Gustafs dotter som, tidigt handikappad, levde ett stillsamt liv med modern.

Anders' tre övriga döttrar gifte sig med män, vilka alla hade civila yrken. Anders' tre söner valde en militär karriär. En av sönerna lämnade dock det militära yrket och övergick till högre befattningar inom fångvården.

Gustafs familj dog ut med hans barn, båda barnlösa, medan Anders' samtliga gifta barn skänkte sin far och mor ett flertal barnbarn.

De tre sönerna efterlämnade 8 söner och 7 döttrar som levde till vuxen ålder.

SAMMANFATTNING AV FJÄRDE GENERATIONEN

Ätten Reuterswärd's fjärde generation fick leva i ett land i fred. Under denna generation utvecklades i världen teknik och industri och man kunde relativt snart resa ut i Europa med tåg eller ångbåt och skaffa sig kännedom om främmande kulturer, något som tidigare främst gällt militära ättemedlemmar och då med betydligt långsammare färdmedel och under helt andra premisser.

Den fjärde generationen bestod av 11 pojkar och 10 flickor, som upplevde vuxen ålder. Här ser man bevis på att den under 1800-talet förbättrade hygien och sjukvården gjort att småbarnsdödligheten ej krävde så många offer som tidigare, samt att sönerna ej dog på slagfältet. Mellan de tre grenarnas barn som hörde till denna generation var det en stor ålders-

skillnad, äldst var huvudmannagrenens Ulrik (A:11), född 1816, och yngst andra yngre grenens Thora (C:19), född 1860.

Fjärde generationen efterlämnade i allt 25 söner och 15 döttrar, en bra stomme att bygga vidare på. Intressant är fördelningen inom grenarna, där huvudmannagrenens femte generation kom att bestå av 4 pojkar och 7 flickor, första yngre grenen av 13 pojkar och en flicka, samt den andra yngre av 8 pojkar och 7 flickor.

Militärkarriären är inte allena rådande för denna generations män. Av de sju söner som valde militäryrket avbröt fyra den karriären för annan verksamhet. Två söner valde från början att driva lantbruk och två en civil karriär i statlig tjänst. Döttrarna blir mer självständiga, fyra förblev ogifta och en av dem skapade sig en egen yrkeskarriär.

Även om ännu flera av de reuterswärdiska familjerna bodde kvar i sina hemtrakter i östra Götaland, börjar en del att tidvis flytta på sig, främst till huvudstaden, men även till andra delar av Svealand. Och en, Fredrik (B:6), återvänder till stamfaderns trakter i Västergötland.

Sedan översten Anders Fredrik Reuterswärd på 1780-talet lämnat sin tjänst vid hovet hade inte någon medlem av ätten tjänstgjort där förrän fjärde generationens Augusta (C:15) från 1864 och Patrik (A:14) från 1878 fick befattningar vid hovet. Men att flera av släkten Reuterswärd's officerare även någon gång umgicks med medlemmar av kungafamiljen vittnar bl a Knut (B:12) och Pontus (C:3) i sina efterlämnade anteckningar.

Av fjärde generationens medlemmar tilldelades följande utmärkelser: Pontus (A:13) RVO och RSO; Patrik (A:14) RNO, KVO1kl och KmstkVO; Knut (B:12) RSO; Carl (C:10) RGrFrO och RVO; Wilhelm (C:13) RSO, KVO2kl, KSO2kl och KSO1kl; Baltzar (C:14) RVO; och slutligen Thora (C:19) GMmf.

EN SAMMANFATTNING AV TREDJE OCH FJÄRDE GENERATIONEN

En framträdande förändring vad gäller tredje och fjärde generationens yrkesval är att officersbanan ej längre är lika dominerande som tidigare, utan de civila yrkena i offentlig tjänst, samt lantbruket, vinner insteg bland dessa generationers söner.

HUVUDMANNAGRENENS FEMTE OCH SJÄTTE GENERATION

ULRIKS (A:11), ANDERS' (A:12) OCH PONTUS' (A:13) BARN OCH BARNBARN

Huvudmannen för ätten efter överstelöjtnanten Fredrik Reuterswärd, (A:3) som avled 1858 var dennes äldste son Ulrik (A:11). När Ulrik dog 1891 efterlämnade han två söner, **Carl Fredrik** Edvard (A:17) och **Gustaf** Oskar Eugen (A:18), samt en dotter Eleonora Charlotta **Emerentia** Augusta (A:19). Äldste sonen Carl Fredrik blev huvudman efter faderns död, men Carl Fredrik efterlämnade endast döttrar så när han avled 1944 övergick huvudmannskapet för ätten till hans brorson, Nils **Gösta**.

Carl Fredrik Reuterswärd (A:17) och hans familj

På Holmeshult föddes i augusti 1854, Ulrik och Julias första barn, **Carl Fredrik**. Under Carl Fredriks barndom flyttade familjen, som framgått ovan, ett flertal gånger inom hemtrakten och även en kort period till Stockholm. 1871 flyttade familjen till Stockholm från Ramkvilla men pojkarne Carl Fredrik och Gustaf började i Ladugårdslands lägre elementarläroverk i andra klassen redan vårterminen 1870. Trots ålderskillnaden gick bröderna hela tiden i samma klass eller ring. Efter avslutad skolgång i elementarskolan skrevs bröderna in i Stockholms gymnasium i reallinjens första ring i september 1873. Carl Fredrik slutade efter andra ringens vårtermin, enligt anteckning för beväringsexercis. Han fick avgångsbetyg från andra ring i september 1875. Carl Fredrik studerade vid Teknologiska institutet 1875-77. Han anställdes 1877 som ingenjör och nivellör vid statens järnvägsbyggnader i Norrland. År 1881 blev han stationsskrivare vid SJ i Stockholm, 1904 1:e stationsskrivare och blev 1905 expeditionsföreståndare. Vid 60 års ålder beviljades Carl Fredrik avsked. Liksom fadern var han hela sitt verksamma liv i civil tjänst.

Carl Fredrik gifte sig på valborgsmässoafton 1884 med grosshandlare Semmy **Josephsons** 22-åriga dotter **Marie-Louise** (A:33). I samband med vigseln flyttade den unga familjen till Observatoriegatan 6. Vid sekelskiftet flyttade Carl Fredrik och familjen till

Odengatan 68 där de bodde kvar hela sitt liv. Marie-Louise avled i januari 1940 och Carl Fredrik fyra år senare i lunginflammation, nästan 90 år gammal. Inom släkten Reuterswärd uppskattades Carl Fredrik och hans hustru, särskilt för sitt mycket trevliga och alltid gästfria hem i den charmanta våningen på Odengatan i Stockholm. Carl Fredriks föräldrar lämnade inte något arv efter sig till sina barn. Men Carl Fredrik och hans hustru Marie-Louise fick en bekymmerslös ålderdom tack vare en årlig avkastning av en arvsfond som Marie-Louises föräldrar upprättat. När Marie-Louise avled 1940 fick hennes man, enligt testamente, uppbära avkastningen av arvsfonden under sin återstående livstid. Carl Fredrik var under flera år den Reuterswärdska släktföreningens ordförande. Han avled 1944.

I äktenskapet föddes två döttrar, **Ester** Maria Elisabet Constantia (A:34) den 7 juni 1887 och **Marianne** Louise Eleonora (A:35) den 6 december 1889. Marianne gifte sig först av systrarna. Hon firade bröllop med kaptenen **John Gösta Gottfrid Wellenius** i Gustaf Adolfskyrkan i Stockholm den 7 juni 1916. Redan 1923 flyttade hon hem till föräldrarna igen och 1927 var skilsmässan ett faktum. Hon bodde kvar på Odengatan 68 resten av sitt liv. Marianne avled den 28 februari 1953.

Ester gifte sig året efter systemn med godsägaren **Erik Tronberg**. Hon skildes i mars 1923 och gifte om sig i december samma år med disponenten **Josef Cornelius Holm**. Efter ny skilsmässa gifte sig Ester ytterligare en gång i november 1943 med f d bankkassören **Karl Emil Eurenus Johnsson**. Ester avled 91 år gammal 1978.

Gustaf Reuterswärd (A:18) och hans familj

Sonen **Gustaf** föddes på Holmeshult den 3 maj 1856. Gustaf, som var två år yngre än sin bror Carl Fredrik, började i skolan i Stockholm i samma klass som sin bror. De gick först i Ladugårdslands lägre elementarläroverk och antogs båda till reallinjens första klass i Stockholms gymnasium hösten 1873. Efter brodern slutat i andra ring fortsatte Gustaf och avlade mogenhetsexamen våren 1877. Vid studentskrivningen i modersmålet valde Gustaf ämnet "Hvilka voro de vigtigaste följderna af Karl XI:s reduktion." I den godkända uppsatsen (som är bevarad i skolans arkiv på Stockholms stadsarkiv) är Gustaf mycket positiv till Karl XI (den kung som adlade hans stamfar) och dennes åtgärder. Hans lärare, som tydligen ej var så

Ätten Reuterswärds tredje och fjärde generation levde under ett händelserikt sekel, som började med ett Sverige, vars befolkning huvudsakligen var inriktad på jordbruk och försvar och som slutade med ett industrialiserat Sverige. I seklets början utkämpades ett krig, som resulterade i förlust av Finland och union med Norge. Därefter inleddes den långa fredsperiod som ännu råder (1999) och då landet utvecklades i alla riktningar: inom näringslivet, kommunikationsväsendet, inrikespolitiken och kulturlivet.

Inom de tre förstnämnda områdena gjorde flera medlemmar av ätten Reuterswärd insatser, inom näringslivet bl a hovmarskalken Patrik (A:14) och disponenten Carl (C:10), samt de reuterswärdiska officerarna, som vid sidan av militärtjänsten drev lantbruk. Inom kommunikationsväsendet kan nämnas de två kanal- och slussverksbolagen, där Anders (C:7) verkade vid Göta kanal (planlagd av hans äldre släkting Baltzar von Platen) och Anders' son Wilhelm (C:13) vid Hjälmare kanal som verkställande direktör. Tredje generationens Per Adam (A:6) började ångbåtstrafik på Sommen. Även inom detta område finner man Patrik (A:14) som främjade järnvägsintressen i Västmanland, där han t o m fick ett lok uppkallat efter sig. Inom inrikespolitiken var Patrik ännu mer dominerande. Ända från tvåkammerssystemets genomförande 1866 satt Patrik i första kammaren under resten av seklet. Han var en mycket känd man inom de politiska kretsarna och verkade i riksdagen aktivt i bl a tull- och unionsfrågor. Men även på det regionala området var Patrik en verksam man inom Västmanlands landsting. Inom den lokala och regionala sfären var även Wilhelm (C:13) verksam.

Vad gäller kulturlivet däremot var ätten Reuterswärd mer passiv. Knut (B:12) och hans familj gick på Operan, de lyssnade på Kristina Nilsson, och besökte Stockholmsutställningen 1897. De unga söner som fick tillfälle att resa utomlands, bl a Anders (C:7) och hans son Wilhelm (C:13), besökte flera europeiska städers slott, museer och gallerier. Men på de aktiva, kreativa reuterswärdarna får man vänta ytterligare en generation.

Under tredje och främst fjärde generationen skedde kvinnornas genombrott inom släkten. Här möter man den tredje generationens unga änka Vendela (C:9) som fortsatte driva det stora lantbruk hennes man, jämte skulder, lämnat efter sig, tills den 5-årige sonen vuxit upp. Till den fjärde generationen hörde ättens två första kvinnor med eget arbete, systrarna Augusta (C:15) och Thora (C:19). Augusta tjänstgjorde vid

hovet hos prinsessan Louise och hennes mor drottning Lovisa. Thora blev chef för Hemmet för vanförebarn i Helsingborg och gjorde stora insatser för vanförevården i Sverige. Thora var den första kvinna av ätten Reuterswärd som belönades med medalj.

I skymundan ställde även flera av de pietistiskt influerade reuterswärdiska kvinnorna upp med hushållsarbete och omsorg för sina släktingar. Förglömmas skall ej heller de hustrur, som trots flitigt barnafödande ändå orkade att fostra stora barnaskaror och sköta de ofta mycket gästfria hemmen. Särskilt bör nämnas Anders' (C:7) hustru Augusta, hon födde 12 barn mellan 1837 till 1860, och Knuts (B:12) hustru Elisabet som födde 11 barn, varav tio pojkar alla växte upp till mogen ålder. Hennes man Knut, hade vid sidan av sin officerstjänst, ett flertal andra uppdrag och var mycket på resande fot. Så det var Elisabet som fick dra största lasset. Både Knut och Elisabet som blev mycket gamla, 92 respektive 85 år fick innan de gick bort ett flertal barnbarn, samt ett barnbarnsbarn.

Som de första generationerna visade, präglades varje generation av sin tid, så även 1800-talets Reuterswärd-generationer. Tack vare bevarade dagböcker och levnadsteckningar kan man få glimtar av dessa generationers liv.

Genom överstelöjtnanten Knut (B:12) Reuterswärds levnadsteckning kan man följa ungdomens Knut på besvärliga resor med häst och vagn till Stockholm, till den medelålders Knuts båt färder från Kalmar till Stockholm och den äldre Knuts järnvägsresor. Knut är en typisk representant för de 1800-talsofficerare som, vid sidan av sin tjänst drev jordbruk för att försörja familjen.

Överste Wilhelm (C:13) Reuterswärd däremot representerar det senare 1800-talets officer som kombinerade en framgångsrik militärtjänst med lokala och regionala uppdrag.

Hovmarskalken Patrik (A:14) Reuterswärd representerar det senare 1800-talets framgångsrika män med civila yrken. Med sitt engagemang för riksdagsfrågor och regionala problem, samt sin företagsamhet som bruksägare är han typisk för "den nya tidens män".

KAPITEL 3

Ätten Reuterswärd och 1900-talets Sverige

SVERIGE UNDER GUSTAV V

Som relaterats tidigare var Oskar II kung i Sverige-Norge när riket gick in i det tjugonde århundradet. Redan fem år efter sekelskiftet upplöstes personalunionen mellan Sverige och Norge. Två år senare avled kung Oskar och efterträddes av sonen Gustav. Kronprins Gustav reste ut i Europa 1878-79 på en rundresa bl a för att eventuellt finna en hustru. Han gifte sig i september 1881 i Karlsruhe med prinsessan Viktoria av Baden. Kronprinsens ordonnansofficer var då löjtnanten Carl Reuterswärd (A:29) och hovfröken hos den blivande kronprinsessan Viktoria var friherrinnan Rosa von Ungern-Sternberg. Dessa två fann varandra och gifte sig följande år i Karlsruhe.

Under sin tid som kronprins hade Gustav flera gånger fått tjänstgöra som regent, varit ordförande i en mängd kommittéer och med sin hustru representerat Sverige-Norge vid ett flertal högtidligheter i Europa. När han 1907, 49 år gammal, besteg den svenska tronen förklarade han att han ej tänkte låta kröna sig, samt förespråkade en enklare livsstil vid hovet. På Gustav V:s initiativ skedde det historiska trekungamötet i Malmö i december 1914, då de nordiska länderna kom överens om samverkan och en enhetlig neutralitetspolitik under världskriget. Kungen var mycket idrottsintresserad, bl a var han en av stiftarna till Sveriges Centralförening för idrottens

främjande 1897 och dess förste ordförande. Mest känd blev Gustav för sitt tennisspel, under pseudonymen "Mr G" vann han flera segrar.

I äktenskapet med Viktoria föddes tre söner, Gustav Adolf, född 1882, Vilhelm, född 1884, samt Erik, född 1889. Drottning Viktoria bildade 1914 Drottningens Centralkommitté, till en början för att organisera och leda nödhjälpsarbete under första världskriget sedan för olika nödhjälpsinsatser i Sverige. Viktoria led av en klen hälsa och vistades långa tider utomlands, bl a på Capri. Hon avled 1930.

Sonen Gustav Adolf, kronprins 1907, gifte sig 1905 med prinsessan Margareta av Storbritannien. I äktenskapet föddes fyra söner och en dotter. Äldsta sonen arvrinsen Gustav Adolf omkom i en flygolycka 1947, 41 år gammal. Kronprins Gustav Adolf gifte 1923 om sig med lady Louise Mountbatten.

1800-talets svenska bondesamhälle hade vid ingången till det tjugonde århundradet börjat förvandlingen till en modern industristat, bl a genom den industriella revolutionen och invånarnas rörlighet inom riket, landsbygdens yngre agrara befolkning drogs till städerna och större industrisamhällen. "Det nya Sverige" presenterades på allvar vid den stora industriutställningen i Stockholm 1897. Utvecklingen av Sverige under 1900-talets första hälft resulterade i en för landet kraftig expansion och ett ökat välstånd för befolkningen. Under samma tid stärktes

imponerad av denne kung har antecknat i marginalen "Enväldet nämns inte!"

Innan Gustaf var färdig i gymnasiet hade han inskrivits som volontär i Kalmar regemente i mars 1876. Efter mogenhetsexamen antogs Gustaf på krigsskolan på Karlberg varifrån han utexaminerades hösten 1878 och utnämndes därefter till underlöjtnant vid Kalmar regemente. Han var kvar vid samma regemente under alla år, men tjänstgjorde från 1881 vid Generalstabens. Han utnämndes 1899 till kapten. Gustaf blev år 1900 riddare av Svärdsorden. Under sina sista år bodde Gustaf och hans familj i Vadstena där han på ledig tid tjänstgjorde som gymnastiklärare. Gustaf avled i Vadstena den 13 juni 1904.

Liksom brodern fann Gustaf sin hustru i den förmögna kretsen i Stockholm som tillhörde den mosaiska församlingen, nämligen grosshandlare **Bendixsons** unga dotter **Anna**. Det var kanske så att Carl-Fredriks hustru Marie-Louise presenterade de två för varann.

Gustaf gifte sig den 1 oktober 1887 med 22-åriga **Anna Hedvig** (A:36).

Hittills hade Gustaf bott med modern och systemen i Stockholm när han inte tjänstgjorde vid regementet. Efter giftermålet 1887 flyttade den nygifta familjen till Sturegatan 8. Året efter, den 17 juli, föddes det första barnet, dottern **Märta Cecilia** (A:38) och fyra år senare den 1 april 1892 sonen **Nils Gösta** (A:39). Båda barnen var födda i Hedvig Eleonora församling. Under de år Gustaf var gift med Anna stod han som delägare till fastigheten Humlegårdsgatan 12, som ägdes av Bendixsonska sterbhuset.

De två makarna kom dock ej överens, den musikaliska Anna ville ägna sig åt sång, något Gustaf ej var positiv till. För att få skilsmässa, som på denna tid ännu räknades som brottmål vid rätten, reste Anna till Köpenhamn, varefter Gustaf kunde anklaga henne för att ha förlupit hemmet och hon skrev därifrån att hon ej ämnade återvända till mannen. Någon tid senare återkom hon till Stockholm. Målet var uppe vid Stockholms tingsrätt den 1 juni 1893.

Vid rätten begärde parterna att Anna skulle ha vård om dottern och Gustaf om sonen. Gustaf avsåg att låta sin mor fostra sonen under småbarnsåldern. Rätten fällde utslag som yrkats. En intressant uppgift i rådhusrättsprotokollen är att Annas ombud vid rättegången var dåvarande vice häradshövdingen Karl Staaff.

Gustaf ansåg att sonen under spädbarnstiden borde vårdas hos Anna men han begärde hos Svea hovrätt

Kaptenen Gustaf O E Reuterswärd (I) (1856–1904).

att statsrådet friherre Axel Rappe skulle förordnas till barnens förmyndare, intill dess han önskade återta förmyndarskapet för sonen, vilket bifölls. Sångerskan Anna Bendixson gifte om sig år 1900 med den kände violinisten och tonsättaren Tor Aulin. Anna avled i Göteborg 1945. Eftersom Gustaf dog redan 1904 bodde sonen Gösta och dottern Märta hos sin mor och hennes man samt två halvsyskon fram till 1910.

Gustaf hade funnit en ny maka, han gifte sig år 1901 med **Anna Maria Kierkegaard** (A:37), själv kallade hon sig Marianne i bevarade brev. Familjen bosatte sig i Vadstena men Gustaf avled efter endast tre års äktenskap och Anna flyttade åter hem till sin fars gods Averby i Bo socken i Örebro län.

Gustafs dotter **Märta** förblev ogift. Hennes stora intresse var böcker och hon tjänstgjorde vid Kungliga Biblioteket från den 1 januari 1909 till den 31 juli 1948 då hon avgick med pension. Hon tjänstgjorde på svenska tryckavdelningen och hade även under kortare perioder varit på handskriftsavdelningen där hon förvärvat goda kunskaper i läsning av äldre stilar. Märta avled 1960, 72 år gammal.

Sonen **Gösta** fick, när han fyllde 60 år, i Svenska

folkrörelserna (de politiska, fackliga, religiösa, nykterhetssträvande, och idrottsliga föreningar som bildades) och Sverige demokratiserades bl a genom förändringar av skatte- och sociallagstiftningen samt ett i flera steg reformerat undervisningsväsende. Vid 1900-talets början väcktes krav på förändrad rösträtt, både allmän och kommunal skulle vara lika för alla, både män och kvinnor.

Samtidigt hade en politisk partibildning skapats och 1905 skedde parlamentarismens första framgång då den liberale Karl Staaff bildade den första enpartiregeringen. I början var flera missnöjda med parlamentarismens genomslag. Missnöjet kulminerade med borggårdskrisen 1914, då Gustav V försökte att åter öka kungamaktens inflytande. I borggårdstalet framhöll Gustav V att försvarsfrågan i sin helhet måste lösas i detta nu och underströk vikten av arméns och flottans förstärkning.

Parlamentarikernas tillskyndare segrade dock och från 1917 har den politiska makten varit förankrad i riksdag och regering. Även om det svenska partiväsendet formades under de första decennierna av 1900-talet så hade de moderna politiska partierna legat i startgropen en längre tid. Bland de första partierna som uppträdde i riksdagen var första kammarens protektionistiska parti som bildades av Patrik Reuterswärd och hans tullvänliga riksdagsgrupp den 16 januari 1888. Det har sagts att Patrik Reuterswärd var den förste verkligt erkände partiledaren i vår historia. (Torgny Nevéus)

Det socialdemokratiska partiet bildades av August Palm 1889, dess förste riksdagsman var Hjalmar Branting som tog plats i andra kammaren 1896. Under de första decennierna av 1900-talet växlade de svenska regeringarna relativt ofta, 1920-talet har kallats minoritetsparlamentarismens tid. Från Per Albin Hanssons segerrika val 1932 kom den socialdemokratiska politiken att styra Sverige i flera decennier, 1936 i samarbete med Bondeförbundet. Under andra världskriget styrdes Sverige av en samlingsregering under Per Albin Hansson.

Sverige kom att stå utanför både första och andra världskriget, 1914-18 respektive 1939-45. Svenskar deltog dock som frivilliga i dessa krig och i spanska inbördeskriget 1936-39, så även medlemmar av släkten Reuterswärd.

Vid 1900-talets början gjorde bilismen på allvar sitt intåg. Den som först insåg att bilen kunde, rätt utvecklad, bli ett nyttfordon för alla var amerikanen Henry Ford, som 1902 startade sin bilfabrik och utvecklade

löpande bandprincipen. I Sverige hade VABIS (Vagnfabriks AB i Södertälje) fattat beslut om biltillverkning 1897. Maskinfabriks AB Scania i Malmö hade sin första provbil klar 1901. Dessa två bolag bildade tillsammans AB Scania-Vabis 1911 och blev därmed den första stora bilkoncernen i Sverige. Vid 1900-talets början sågs även de första flygplanen i luften. Bröderna Wright visade 1903 vägen, då med segelflyg. I Paris presenterade Alberto Santos-Dumont den första flygmotorn 1906. Sveriges förste kände flygare var Carl Cederström 1910, men den mest berömda blev svenskamerikanen Charles Lindbergh som 1927 var den förste att ensam flyga över Atlanten. Det svenska trafikflyget startade med ABA (AB Aerotransport) på initiativ av Carl Florman 1924.

Den svenska kulturen blomstrade under senare delen av 1800-talet med ett flertal, ovan nämnda berömda personer (se sid 000). Vid sekelskiftet dominerade nationalromantiken såväl konsten som litteraturen i Sverige. Vi har konstnärerna Anders Zorn som med förkärlek skildrade sitt Dalarna, liksom Carl Larsson. Författarna följde efter, de värmländska författarna Selma Lagerlöf och Gustaf Fröding, småländske Viktor Rydberg, stockholmare Hjalmar Söderberg och norrländske Pelle Molin. Även tonsättarna följde den nationalromantiska stilen, av vilka kan nämnas Wilhelm Peterson-Berger, Hugo Alfvén och Ture Rangström.

Dagbladet hederstiteln "Hela Sveriges örtagårdsmästare". Detta syftade på hans stora insatser som trädgårdsarkitekt och trädgårdsdirektör vid SJ. Han skapade och förnyade trädgårdar vid flertalet av Sveriges järnvägsstationer, från Trelleborg till Polcirkeln.

Gösta tog realexamen i Stockholm 1910. Han började sina studier mot sitt mål, trädgårdsarkitekt, vid Adelnäs trädgårdsskola i Östergötland 1915. Under 1920 studerade Gösta vid teknologiska institutet i Köpenhamn och efter erhållet statsstipendium förkovrade han sig under 1921 i Danmark, Tyskland, England och Frankrike.

År 1922 blev Gösta trädgårdsarkitekt i Stockholm och från 1938 även trädgårdsdirektör vid Statens Järnvägar. Det sistnämnda uppdraget uppehöll han till och med 1960, då 68 år gammal.

Gösta engagerades även av Gustav V att under åren 1934-37 renovera Ulriksdals slottsträdgård. Med detta följde sedan flera uppdrag vid ett flertal slott och herrgårdar. Gösta blev känd som en stor dendrolog och botanist och vid trädgårdsutställningen i Umeå 1944 erhöll han första pris i klassen ritningar. Vid sidan av sitt arbete publicerade Gösta flera böcker om trädgårdar och blommor samt deras skötsel. Dessutom har han utgivit flera barnböcker. Gösta utnämndes till riddare av Vasa Orden 1952.

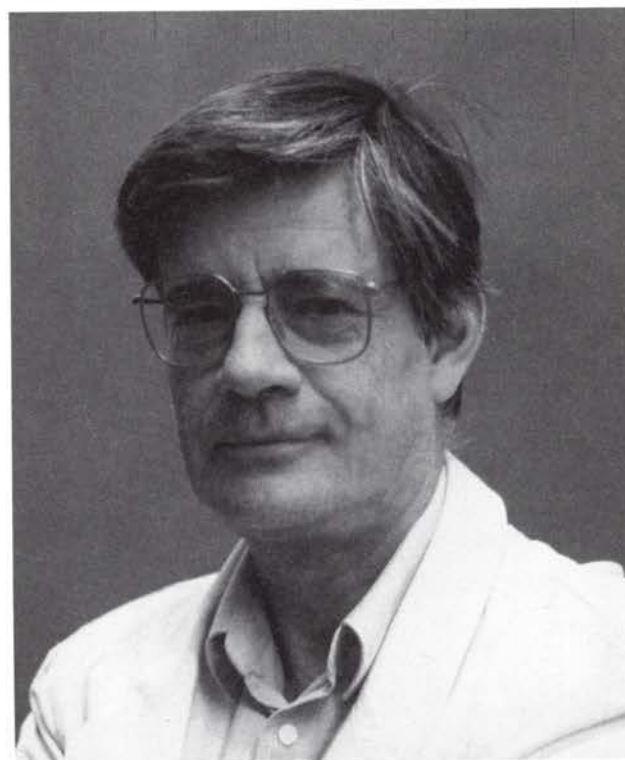
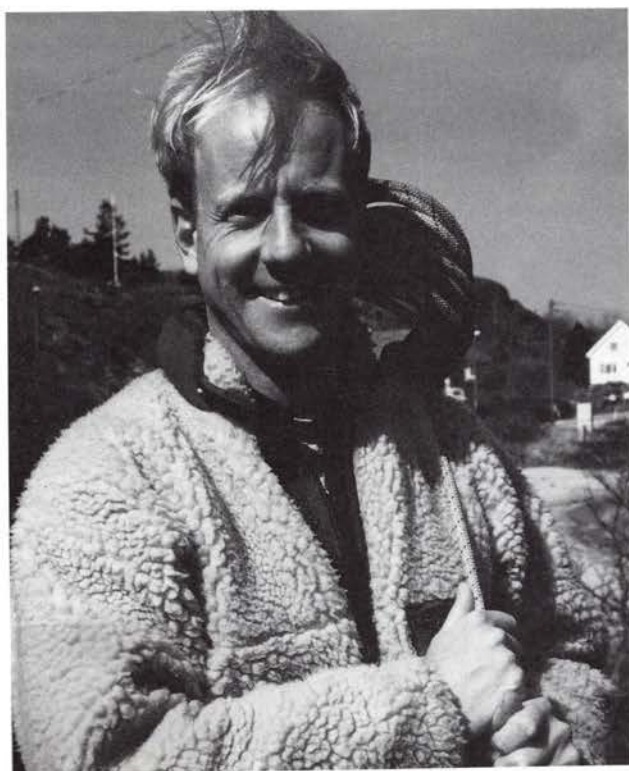
Gösta växte upp i ett hem genomsyrat av musik och kultur, modern som sjöng och styvfadern, violinisten och tonsättaren Tor Aulin, umgicks i de stock-

Trädgårdsarkitekten Gösta Reuterswärd (I) (1892–1980).

Nedan t.v. sonsonen Mount Everests besegrare, "Äventyraren" Mikael Reuterswärd (I) f 1964, Stockholm.

Nedan t.h. sonen TV-producenten Måns Reuterswärd (I) f 1932, Vaxholm

holmska kulturkretsarna. Från denna krets hämtade Gösta som nybliven trädgårdsarkitekt sin första hustru, den kända dansösen och skådespelerskan **Jenny Hasselqvist**. De gifte sig i september 1923. Fyra år senare skildes de, i januari 1927. Jenny gifte ej om sig, hon avled på Höstsol 1978. Gösta däremot gifte om sig i november 1927 med konstnärinnan **Märta Hjortzberg**. De fick i april 1932 sonen **Måns Ulrik Göstasson**, ättens nuvarande huvudman (1999). År 1930 flyttade familjen till Villa Skogshyddan på Djurgårdsbrunnsvägen, där de bodde livet ut. Märta avled 1968 och Gösta 1980.

Emerentia Reuterswärd (A:19)

Ulriks och Julies yngsta barn dottern Eleonora Charlotta **Emerentia** Augusta, kallad **Emerence**, föddes på Sjöröd i Öggestorps socken i Jönköpings län, den 18 juli 1857. Under Emerences barndom flyttade hennes familj ofta. När Emerence var fjorton år flyttade hela familjen för andra gången till Stockholm. Där bytte man bostad flera gånger och 1886 återvände hennes far Ulrik ensam till Småland medan övriga familjemedlemmar bodde kvar i Stockholm.

Emerence beskrevs som "en mörk sympatisk intelligent skönhet" men även med ett häftigt humör. Det berättades att fadern var den ende i familjen som verkligen stod henne nära. Så det måste ha varit ett hårt slag när han lämnade Stockholm. Emerence rörde sig i societetslivet i Stockholm och hade många goda vänner. Hon mötte vintern 1888 en ung studerande vid Tekniska högskolan, Carl Erik Lundin, en brorson till den rike stockholmsgarvaren Anders Lundin, kallad "Kungsholmskungen". De blev nära vänner, en vänskap som övergick till kärlek. Emerence blev med

barn och de unga två hoppades att kunna gifta sig. I ett bevarat brev från juni 1888 skriver Erik till sin älskade som då var hos släktingar i Göteborg. Brevet andas kärlek, men även en antydning av ånger över vad de gjort och hur framtiden skulle gestalta sig. Med Emerence känslofulla sinne kan man förstå att hon bevarade brevet, i vilket Erik hoppas att snart få bo med henne "som min kära lilla hustru", vilket han skrev var hans högsta önskan och att han längtade efter det foto hon lovat skicka honom. Men den unge Lundin ville inte gifta sig med Emerence efter det att barnet, en pojke, fötts i januari 1889. Hennes familj kom överens med Erik att han skulle stå för kostnaderna för barnets underhåll hos fosterföräldrar.

Barnet togs ifrån Emerence, vilket gjorde henne helt uppriven och sjuk. Hon vårdades i några år på sjukhus. Hon återvände till Stockholm 1894, mot moderns och brödernas vilja, som ansåg att det var lugnare för Emerence på landet. Men Emerence ville bo i Stockholm, där hon ända sedan ungdomsåren bott och hade vänner. Från 1896 bodde Emerence för sig i Stockholm. Nu tog Emerence ett stort och för den tiden mycket modigt steg. Den 20 juli 1896 lämnade hon in en stämning till Stockholms rådhusrätt på barnafadern, som under äktenskapslöfte med henne sammanavlat ett gossebarn som ännu levde. Hon yrkade antingen att äktenskapet skulle fullbordas eller att han till henne och barnet skulle utbetala ett årligt underhåll. Emerence, som ej hade råd att anlita någon erfaren rättshjälp, hade under rättegången när ärendet behandlades och inlagorna upplästes flera gånger avbrutit domaren med tillrättalägganden. Rätten drog sig tillbaka och fann att av det sätt hon uppträtt kunde hon ej tillåtas föra sin egen talan. Målet uppsköts tills hennes förmyndare, bröderna, blivit hörda. Då Emerence handlat helt utan att informera sin familj nekade bröderna att ta någon befattning med systemen. Rätten beslöt att avskryva målet.

Denna rättegång förekom i tidningen Fäderneslandet som tog Emerence i försvar och förklarade indirekt att det är svårt för en ensam kvinna att klara sig i den snåriga rättsprocessen. "...Fröken R. lär emellertid ha hoppats mycket af denna rätte-

Villa Skogshyddan, Kgl Djurgården, Stockholm.

gång, hvilken hon med hänsyn till sitt namn och sina anhöriga under årtal dragit sig för att väcka. Hon hade naturligtvis i första rummet väntat att bli förklarad som hr Lundins hustru. Men så resolverar rätten helt enkelt att saken skall afskrivas. Och dermed står hon der utan hjälp af den rättvisa, hon påräknat. Hade hon haft penningmedel till sitt förfogande och kunnat anlita en sakkunnig advokat, hade saken troligen ej blifvit så lätt afklippt, utan möjligen fått en helt annan utgång." Något fick dock Emerence troligen ut av det hela. I sin inlaga till rätten säger sig barnafadern vara villig att för Emerence räkning årligen erlägga 200 kronor under hennes livstid.

Emerence bodde kvar i Stockholm resten av sitt liv. När hon var 60 år flyttade Emerence 1917 hem till sin mor på Västmannagatan och bodde där tills modern, 94 år gammal, avled 1922. När Emerence dog tre år senare, 68 år gammal, står som adress Odengatan 68, d v s hennes bror Carl Fredriks hem. Det är glädjande att Emerence och hennes familj försonades till slut och att Emerence fick tillbringa sina sista åtta år med familjen. Man måste beundra Emerence för det mod och den framåtanda hon visade när hon, under 1800-talets sista år, som ensamstående kvinna sökte vinna ett mål vid rätten. Vad som 100 år senare är en självklarhet var då något mycket uppseendeväckande.

Anders Reuterswärd's (A:12) barn och barnbarn

Överstelöjtnanten Fredriks (A:3) andre son **Anders** Vilhelm fick 6 barn i sina två äktenskap, men båda barnen i första äktenskapet dog som spädbarn. Av de fyra barnen i andra äktenskapet avled endast sonen Christoffer Axel Teodor som småbarn. De två äldsta barnen i andra äktenskapet, **Carolina** Charlotta Helena (A:22) och **Fredrik** Vilhelm (A:23) föddes på Holmeshult där de tillbringade barnaåren fram till 1859 då Anders och familjen flyttade till Ramkvilla. Där föddes yngsta barnet, **Emilia (Milly)** Vilhelmina Andretta (A:24).

Carolina föddes den 12 februari 1850. Vid 22 års ålder gifte hon sig med ingenjören och löjtnanten vid väg- och vattenbyggnadskåren, **Adolf** Jacob Fredrik **af Ekenstam**, född 1838. Adolf arrenderade två gårdar i närbelägna Fröderyds socken, Västerkvarn och Klev. På Västerkvarn föddes två söner, varav den yngste dog vid två års ålder. Den äldre sonen, Anders Gustaf Fredrik af Ekenstam, född 1873, utbildade sig liksom fadern till ingenjör. Carolinas man avled 1908 och året

efter drabbades hon av en ny stor sorg då hennes son drunknade i Ontario i Kanada. Carolina avled i Eksjö 1927.

Anders yngsta dotter **Milly** föddes i september 1859. Hon växte upp på Ramkvilla och när hon var 18 år gammal flyttade hon med sina föräldrar och brodern till gården Klev som hennes far arrenderade mellan åren 1877-1895. 29 år gammal gifte sig Milly på Klev den 18 september 1888 med underlöjtnanten vid Kalmar regemente **Axel** Vilhelm Henrik **Bennich**. Efter vigseln reste de nygifta till Nordamerika men återkom till Sverige senast under 1890 eftersom deras dotter **Greta** Emma Helena föddes detta år i Nävelsjö socken nära Lannaskede. År 1891 flyttade familjen Bennich till Klev men återvände till Nävelsjö 1894. Slitningar uppstod i äktenskapet, bl a sas det att löjtnanten Bennich hade ett hetsigt och oregerligt humör. Milly återvände till sina föräldrar med dottern Greta under 1895 sedan hon blivit skild från sin make.

Fyra år senare, 1899, gifte Milly om sig med sin några år äldre kusin, sjökaptenen och skeppsmätaren **Carl** Samuel Oskar **Trygger**, som adopterade hennes lilla dotter Greta. Carl Trygger avled i januari 1911 i Göteborg och Milly 1937.

Sonen **Fredrik** föddes 23 november 1851. Efter avslutad skolgång antogs han till kadett på Karlberg i september 1871 varifrån han utexaminerades den 2 juni 1877. Efter Karlberg utnämndes Fredrik till underlöjtnant vid Kalmar regemente. Han avancerade vid regementet till kapten och övergick till reserven 1907, vilken han lämnade vid 65 års ålder 1916. Fredrik utnämndes till riddare av Svärdsorden 1899.

Fredrik gifte sig i Jönköping i oktober 1885 med den 22-åriga **Elin** Sofia (A:23a), dotter till bruksägaren Julius Martin **Kruckenbergs**. Knut Reuterswärd (B:12) berättar i sina anteckningar att han var värd och talman (toastmaster) vid bröllopet, och att även Fredriks farbror Patrik (A:14) och dennes son Carl (A:29) var med. Äktenskapet var barnlöst.

Vid sidan av militärtjänsten hade Fredrik flera andra uppdrag, bl a var han förvaltare på Ramkvilla 1885-92 och därefter på Fägreå i Ödestugu socken i Småland t o m 1895. Samma år blev han inspektör vid livförsäkringsaktiebolaget Nordstjernen. Fredrik var några år kamrer vid Varbergs havsbad och Lundsbrunnns badinrättning samt tillsyningsman på Varbergs fästning. Fredrik blev 1917 föreståndare för Skaraborgs läns fornminnesförening i Mariestad och Vadsbromuséet.

Under Fredriks sista år bodde han och Elin i Ulricehamn, där Fredrik avled den 3 februari 1929. Han begravdes i Jönköping på gamla västra kyrkogården. Som nybliven änka flyttade Elin till Stockholm. Redan ett år senare återvände hon till sin födelsestad Jönköping där hon avled 1951.

Ur Ulricehamns tidning den 7 februari 1929:

*"...Den bortgångne var en officer av gamla stam-
men och gjorde sig mycket avhållen och värderad i en
stor vänkrets. Han var särskilt utrustad med
humorns gudagåva och strödde välvilligt omkring
sig av detta sitt guldförråd."*

Honorine Reuterswärd (A:26)

Fredriks son Pontus (A:13) och hans hustru Amalia (A:25) fick två barn, sonen **Pontus Vilhelm Achates**, vilken avled 11 år gammal och dottern **Honorine Augusta Amalia Emerentia** som föddes på Östraby den 2 april 1852. Honorine var fem år gammal när brodern avled. Honorine, hennes föräldrar och mormor **Maria Catharina Spaldencreutz** bodde kvar på Östraby till 1870 då de alla flyttade till Eksjö. Där dog Honorines föräldrar, fadern år 1900 och modern 1901. År 1913 flyttade Honorine till Stockholm, men flyttade vidare till Östergötland senast 1915. Hon har daterat sitt testamente i Motala den 29 juli 1915. År 1923 var Honorine på besök i Stockholm vid tiden för mantalsskrivningen och var då upptagen på Norrtullsgatan 10 A med anteckning "tillfälligt besök för läkarvård - mantalsskriven i Vadstena". Hon avled ogift 1928, då bosatt på Nybrogatan 34 i Stockholm. Enligt hennes bouppteckning ägde Honorine gravplats på Hults kyrkogård.

I Honorines bouppteckning kan man även utläsa att hon efter föräldrarnas död behållit lösöret i föräldrahemmet. Hon skänker i sitt testamente, bl a en tavla till Nationalmuseum som var målad på glas och 1780 beställd i Kina och som skänkts till läkaren Nils Skragge, vilken var mormorsfar till Honorine. Vidare ger hon till Elisabeth-Hemmet i Södertälje (hem för betalande äldre damer) rumsmöblemang, sängkläder, linne och bordssilver. Detta skänktes med uttryckligt förbehåll att intet därav fick säljas, utlånas eller bortskänkas. Honorine gav också smycken och möbler till åtta namngivna damer. Hennes kusin Caroline af Ekenstam (A:22) fick möbler och linne att använda under sin livstid (Caroline avled dock året före Honorine). Slutligen ärvde fru Vera Jönsson, född af Ekenstam, eller hennes bröstarvingar allt återstående

lösöre, även det med förbehåll att det ej fick säljas, samt all kontant behållning.

Fru Vera Jönsson, som var bosatt i Eksjö hade omhändertagit boet och uppgav det vid bouppteckningen, tillsammans med det tidigare skrivna testamentet. Behållningen av boet uppgavs till närmare 11 000 kr.

Honorine kallade sig med viss rätt författarinna. Några böcker skrivna av henne finns ej katalogiserade men under åren 1892-1896 skrev hon kortare romaner, som publicerades i den välkända stockholmstidningen Ny Illustrerad Tidning i följetongsform, bl a "Mignonette" och "Vårfröst". Möjligen har hon tidigare eller senare publicerat sig på samma sätt.

PATRIK OSCARS (A:14) BARN OCH BARNBARN

Överstelöjtnanten Fredrik Reuterswärd's yngste son, hovmarskalken Patrik Reuterswärd fick fyra barn, en son, **Carl Fredrik Casper** och en dotter, Hebble Johanna Cecilia **Augusta** i sitt första äktenskap och två döttrar, Maria Charlotta **Teresia** och **Cecilia Helena Amalia** i andra äktenskapet. Alla fyra barnen var födda i Stockholm, sonen Carl i Jacobs församling och de tre döttrarna i Klara församling. I detta sammanhang bör noteras att hovmarskalken Patrik, som tillhörde fjärde generationen av ätten Reuterswärd, var den förste av ätten som var stadigt bosatt i Stockholm och alla hans barn var födda i Stockholm.

Augusta (A:30), Teresia (A:31) och Cecilia (A:32) Reuterswärd

Äldst av de tre döttrarna var Augusta som föddes den 24 februari 1855. Hennes mor avled i barnsängsfeber och fadern gifte om sig efter ett år, varefter systemen Teresia (familjärt kallad Thérèse) föddes den 6 januari 1858 och yngsta dottern Cecilia den 12 februari 1860. Flickorna var relativt jämnåriga och hade under uppväxttiden stor glädje av varann. Patriks familj tillbringade vintrarna i Stockholm och somrarna i Bergslagen, främst på Baggå.

Augusta, den äldsta dottern, gifte sig först. Knappt 20 år gammal stod hon brud i Stockholm i Göta livgardesförsamlingen den 28 januari 1875. Brudgum var dåvarande löjtnanten vid regementet, sedermera översten **Johan Ludvig August Falkman**. Hennes man hade, liksom hennes far, tjänst vid hovet. Johan Falkman var överadjutant hos Oskar II. Familjen

Oscar Falkman (1877–1961).

Cecilia Reuterswärd, g Ossbahr (I) (1860–1916).

utökades inom fyra år med tre barn, söner **Ludvig** och **Oscar** samt dottern **Anna**. De två sönerna nådde med åren höga tjänster, Ludvig, född 1876, blev chef för Livgrenadjärregementet 1923 och befordrades 1934 till generalmajor i armén, Oscar, född 1877, valde den civila banan inom den uppblomstrande industrivärlden i Sverige. Möjligen inspirerad av sin morfar valde Oscar att utbilda sig inom bergsvetenskap och ägnade sig efter examen åt bruksrörelse. Han var en av initiativtagarna till en prospekteringsverksamhet, som ledde till upptäckten av bolidenfyndigheterna. En epokgörande verksamhet tog under Oscars ledning fart i Norrbotten där en helt ny bergslag växte upp med Oscar som verkställande direktör för Bolidens gruvaktiebolag. Augusta avled i Stockholm den 14 februari 1879 (Göta livgardesförsamlingen) efter endast fyra års äktenskap, i barnsäng efter dotterns födelse.

Mellandottern **Thérèse** gifte sig fem år efter systemen den 30 oktober 1880 i Svea livgardesförsamlingen med underlöjtnanten vid regementet, greve Hugo **William Hamilton**, vilken slutade sin militära karriär som överste och chef för Västernorrlands rege-

mente. I äktenskapet föddes en son 1883, Gustaf (**Gösta**) Patrik, en slagfärdig och upptägsrik man, allmänt kallad "kattgreven" efter en incident i Uppsala 1906. Thérèse avled i Stockholm den 9 maj 1928, hennes man dog 1931 och den ogifte sonen 1932.

Patriks yngsta dotter, **Cecilia**, stannade längst av systrarna i föräldrahemmet. Först vid 32 års ålder gifte hon sig i Stockholm i november 1892 med **Richard Emanuel Ossbahr**. Denne kombinerade en militär karriär, där han slutade som överste 1903, med en civil karriär inom bank- och postväsendet. Han var generalpostdirektör 1907, ett släktrelaterat yrke, Richards farfar var postmästare i Södertälje under 1800-talets första hälft. Richard och Cecilia fick även de endast en son, **Carl Patrik**, född 1893. Denne valde en civil karriär, bl a tjänstgjorde han som protokollsekreterare i justitierevisionen, från 1949 var han advokat i Stockholm. Carl intresserade sig även för inrikespolitik och var under flera perioder stadsfullmäktigeledamot i Stockholm, samt riksdagsman i Andra kammaren en valperiod. Cecilia avled i juni 1916, hennes man Richard 1936 och sonen Carl 1985.

Carl Reuterswärd (A:29) och hans familj

Patriks son **Carl** valde den militära banan. 18 år gammal blev han furir vid 1.livgrenadjärregementet. Carl avlade studentexamen vid Nya Elementarskolan i Stockholm vårterminen 1873 på reallinjen. Hans främsta ämnen var historia och geografi (A), franska, engelska, fysik och kemi (AB). Samma år den 14 juli antogs Carl som elev vid Kungliga Krigsskolan på Karlsberg. Efter examen därifrån i september 1874 utnämndes Carl till underlöjtnant vid 1.livgrenadjärregementet men förflyttades i slutet av samma år till livregementets husarkår.

Carl fortsatte sin karriär vid samma husarregeremente, varifrån han som överstelöjtnant beviljades avsked 1908, med skyldighet att kvarstå i reserven. Under tiden oktober 1890 - oktober 1891 tjänstgjorde Carl vid 1.Badisches Leibdragoner Regiment nr 20.

År 1880, ungefär vid samma tid som fadern tillträdde som hovmarskalk hos kung Oskar hade även Carl utnämnts till tjänst vid hovet, först som ordonansofficer hos kronprins Gustav, från 1889 som kronprinsens, från 1908, kungens adjutant. Carl efterträdde sin far 1905 som verkställande direktör vid Porla brunns AB. Efter faderns död övertog han även ansvaret för de egendomar och bruk som Patrik efterlämnade. Under senare år köpte han Villa Vallombrosa i San Remo, där han och hustrun tillbringade en stor del av ålderdomen.

Carl valdes till hedersordförande i Reuterswärdiska släktföreningen 1925 till vilken förening han gav en frikostig donation.

När kronprins Gustav 1881 gifte sig i Karlsruhe med prinsessan Viktoria av Baden var Carl med i

Överstelöjtnant Carl F C Reuterswärd (I) (1853–1932).

kronprinsens uppvaktning. Vid hovet i Karlsruhe lärde Carl känna en av hovfröknarna, friherrinnan **Rosa Elisabet Franciska von Ungern-Sternberg** (A:40). Efter det kungliga bröllopet utnämndes Rosa till hovfröken hos den nyblivna kronprinsessan av Sverige. Carls och Rosas vänskap fördjupades och i

Kejsar Wilhelm II t.v. och kung Gustav V t.h. vid statsbesöket 1908. Bakom kungen t.h. hans adjutant överstelöjtnanten Carl F C Reuterswärd.

Hovfröken Rosa Reuterswärd f von Ungern Sternberg (I) (1856–1938) med barnen fr.v. Patrik, Vivy, Margareta, Gösta. Foto 1896.

juli 1882 gifte de sig i Karlsruhe. I äktenskapet föddes fyra barn. Augusta Teodora **Viktoria** 1883, och Carl Reinhold **Patrik** 1885 föddes på Äspenäs i Lännäs socken i Örebro län, och sonen **Gösta** August Cecil 1887 på Carls egendom Gäringstorp i Västra Vingåkers socken. Dottern Frances Anna **Margareta** föddes i november 1891 under det år Carl tjänstgjorde i Baden. Familjen var då bosatt på Herrenalb i Württemberg. Carl avled 1932 och hans hustru Rosa 1938.

Carl blev riddare av Svärdsorden 1895 och han tilldelades under sitt liv ett flertal svenska och utländska ordnar, medaljer och minnestecken. Carls hustru Rosa tjänstgjorde som hovfröken hos kronprinsessan Viktoria och utnämndes efter det Viktoria blivit drottning till statsfru 1908, vilken tjänst hon innehade till drottningens död.

Av Carl och Rosas döttrar förblev den äldsta, Viktoria, kallad **Vivy**, (A:41) ogift. Hon avled i Rättvik den 30 maj 1916. Dottern **Margareta** (A:44) gifte sig i Stockholm i maj 1913 med dåvarande löjtnanten vid Svea artilleriregemente, friherre **Samuel Lars**

Margareta Reuterswärd (I) (1891–1971), g m generallöjtnanten Samuel Åkerhielm.

Åkerhielm, som slutade sin militära karriär som generallöjtnant. I äktenskapet föddes två döttrar, av vilka en avled strax efter födseln. Dottern Margareta **Elisabeth** föddes 1915 på Ulriksdal, hon gifte sig 1944 med redaktören **Stig-Arne Öström de Boussard**, vilken avled 1981. Margareta Åkerhielm dog 1971 och hennes make 1976.

Diplomaten Patrik Reuterswärd (A:42)

Carl Reuterswärds äldste son, **Patrik** föddes den 27 januari 1885, liksom systern Vivy, på Äspenäs i Lännäs socken i Örebro län. Han satsade redan från början på en diplomatisk karriär. Inom ätten Reuterswärd var han den andre diplomaten, före Patrik var det endast hans farfarsfarfars bror överstelöjtnanten Anders Fredrik Reuterswärd som 1794 till 1806 tjänstgjorde inom den svenska diplomatiska kåren.

Patrik tog studenten i Örebro 1902 och avlade jur. utrikes kand. examen i Uppsala 1907. Samma år anställdes Patrik som attaché vid utrikesdepartementet. Mellan åren 1908–1912 tjänstgjorde Patrik i New

York, Paris, Tokio och Peking, i Tokio som t f chargé d'affaires.

Efter en kortare tid vid utrikesdepartementet i Stockholm utnämndes Patrik till t f generalkonsul och konsulardomare i Shanghai. När första världskriget bröt ut återvände Patrik till Stockholm som t f chef för utrikesdepartementets rättsavdelning. Även om Patrik under kriget var placerad i Stockholm fick han några extra uppdrag, han var biträdande sekreterare vid nordiska ministermötet i Stockholm 1917 och var sekreterare vid den svenska handelsdelegationen till Washington samma år.

Efter krigsslutet fortsatte Patrik att tjänstgöra utrikes som förste legationssekreterare eller t f chargé d'affaires i Köpenhamn, Berlin och London. Patrik var Sveriges representant vid Oderkommissionens sammanträde i Breslau 1920. I juni 1924 utnämndes Patrik till legationsråd i Bern, Wien och Budapest och var då även chargé d'affaires i Wien och Budapest. Patrik slutade sin diplomatbana som minister, från 1928 till 1935 i Riga, Tallinn, Kaunas, därefter i Bukarest och Sofia. Han avgick under 1949 och pensionerades.

Patrik gifte sig i Uppsala 1913 med rådmansdottern **Karin Herdin**, född i Uppsala 1889. Patrik blev den

Ovan: Envoyén och ministern Patrik C R Reuterswärd (I) (1885–1963).

Familjebild. Övre raden fr.v. Reinhold, pappa envoyén Patrik (I), Carl, mamma Karin f Herdin. Undre raden fr.v. Erik, Patrik, Göran och Gösta.

FÖRSTA YNGRE GRENENS FEMTE OCH SJÄTTE GENERATION

Tack vare två av denna grens fjärde generations söner blev grenens fortbestånd säkerställt, Fredrik (B:6) fick tre söner samt en dotter och Knut (B:12) tio söner som alla uppnådde relativt hög ålder.

FREDRIKS (B:6) BARN OCH BARNBARN

Äldsta barnet, dottern **Anna** Christina (B:14), föddes den 16 mars 1863 medan Fredrik och hans hustru Sofia (B:13) ännu bodde kvar på Åkershult. Året efter flyttade familjen till Västergötland till säteriet Ymsjöholm där Anna och hennes två äldsta bröder växte upp. Fadern hade fått tjänst som förvaltare på godset. När Annas yngste bror Axel föddes i december 1875 hade Fredrik och hans familj flyttat till Fredriks egen gård Båstebacken i Bäcks socken ej långt från Ymsjöholm. Anna bodde kvar i föräldrahemmet så länge fadern levde, men då han avlidit 1898 flyttade hon till Stockholm. Ett halvår efter faderns död gifte Anna sig i Stockholm med vaktmästaren vid Jernkontoret Carl **Fritiof Törnå**.

Anna och hennes man bodde i Stockholm, först i tjänstebostad i Jernkontorets stora hus vid Kungsträdgårdsgatan. Familjen utökades i januari 1900 med en dotter **Ingrid** Kristina. Under året 1913 flyttade familjen till Östermalm och efter några år bosatte man sig på Grevturegatan 34 B. Hos dem flyttade även Annas mor Sofia in 1916. Modern avled där året efter i april av hjärtbesvär, 82 år gammal. Sofia hade tydligt förvaltat och sedan sålt gården Båstebacken med förtjänst för vid sin död efterlämnade hon drygt 25.000 kr till de fyra barnen. När Fredrik (B:6) avled 1898 upptog bouppteckningen som tillgångar ca 30.000 kr, vilket i stor sett var Båstebackens värde.

Fritiof Törnå dog 1928 och hans hustru Anna 1931. Deras enda barn, dottern Ingrid, 31 år gammal då modern dog, hade utbildat sig till advokat. Ingrid avled ogift i september 1958.

Fredriks äldste son **Adolf Fredrik** (B:15) föddes på Ymsjöholm den 7 november 1867. Till skillnad från flertalet av de reuterswärdiska familjerna där barnen kom relativt tätt under 1700- och 1800-talen var det flera år mellan Fredriks och Sofias fyra barn. Fredrik blev efter avlagd studentexamen volontär vid Närkes

regemente 1888 där han året efter utnämndes till sergeant. Fredrik antogs som elev vid Karlbergs krigsskola den 17 juli 1889 och utexaminerades drygt ett år senare och utnämndes då till underlöjtnant vid sitt regemente.

År 1893 transporterades Fredrik till Jämtlands fältjägarregemente, där han avancerade till kapten 1905. Även om Fredrik var förlagd i Östersund vistades han i Stockholm under åren 1902 till 1910. Han bodde åren 1902 till 1905 hos sin syster och sväger vid Kungsträdgårdsgatan. Fredrik flyttade ut därifrån under vintern 1905 då han gifte sig med **Anna** Oskarina **Lagerlöf** (B:15a). Två år senare, 1907, flyttade han ensam tillbaka till systemens familj. Efter ett par år var skilsmässan mellan Fredrik och Anna ett faktum. Äktenskapet var barnlöst. Hon bodde sedan kvar i Stockholm och avled efter flera års sjukdom 1933.

Fredrik flyttade till Östersund 1910, blev riddare av Svärdsorden 1911 och fick senare Österrikiska Röda Korsets hederstecken med krigsdekoration. Efter fredsslutet 1918 beviljades Fredrik avsked med rätt att stå kvar i reserven. Samma år kom han åter till Stockholm där han så småningom lärde känna Märta **Astrid Törnå**. De två gifte sig 1935, han 70 år gammal och hon 51 år. De fick dock ett långt äktenskap och bodde hela tiden på Grevturegatan 74, där han avled 93 år gammal 1960. Astrid avled där ett år senare. Fredrik var den ende av bröderna som valde en militär yrkeskarriär.

Även Fredriks (B:6) andre son, Gustaf **Patrik** (B:16) såg dagens ljus på Ymsjöholm. Han föddes i mitten av augusti 1872. När han var några år gammal flyttade familjen till Fredriks inköpta gård Båstebacken där Patrik tillbringade sin barndom. Patriks håg låg åt den kamerala banan. Efter att han redan som 17-åring börjat som brukselev på Billsjö bruk blev han 1890 bruksbokhållare där under några år. Men redan 1892 började Patrik sin bankmannakarriär, då som banktjänsteman vid Härnösands enskilda banks stockholmskontor. Han förkovrade sig utomlands, med en banktjänst i Hamburg och med studier i Paris. Åter i Sverige utnämndes Patrik 1899 till sifferrevisor vid Härnösands enskilda banks norrlandskontor. Redan 1901 befordrades Patrik till verkställande direktör för samma banks avdelningskontor i Sollefteå.

Patrik avslutade sin bankmannakarriär vid Svenska Handelsbanken i Stockholm. Han flyttade till Stockholm 1913 och blev sedan kvar i huvudstaden i resten av sitt liv. Patrik tog avsked från banken 1926. Med denna yrkesbakgrund var han självskriven som revi-

representant av huvudmannagrenens sjätte generation som främst förde grenen vidare på den manliga sidan. Gösta (A:39) fick endast en son, de övriga enbart döttrar. Patrik och Karin fick sex söner, vilka alla levde vid faderns frånfalle. Den äldste sonen, **Carl Vilhelm Patrik** föddes i Shanghai i juli 1914, **Reinhold Patrik Oskar** var född i Stockholm, i Oskars församling, i mars

Regeringsrådet Erik A P Reuterswärd (I) f 1917, foto 1984 Uppsala.

Kommendörkaptenen Göran E P Reuterswärd (I) (1919–1994), f d fartygschef Jagaren Hälsingland, foto 1962.

Arkitekten SAR Björn Reuterswärd (I) f 1946, Östersund, bl.a. stadsarkitekt i Åre kommun.

Tekn.dr. professor vid LTH, arkitekten SAR, Lars Reuterswärd (I) f 1949, Lund.

Fil. dr. professor emeritus vid Sth universitet, Patrik A A Reuterswärd (I) f 1922, Solna, foto 1997.

1916, där även **Erik** August Patrik föddes i augusti 1917, medan **Göran** Edgar Patrik var född i Klampenborg, utanför Köpenhamn, i augusti 1919. De två yngsta sönerna, tvillingarna **Gösta** Fredrik Patrik och **Patrik** Anders Adolf, föddes i London den 10 november 1922. Efter pensioneringen bosatte sig Patrik och familjen på S:t Paulsgatan i Stockholm. I november 1961 flyttade han och hustrun till Näsby Park där Patrik avled 1963 och hans hustru Karin 1981.

I Sveriges statskalender 1963, sista året f d ministern Patrik Reuterswärd levde upptas i kalendern såväl fadern, som alla sex sönerna. Fadern som f d envoyé och riddare av Nordstjerneorden, sonen Carl var då fil. dr och avdelningsdirektör vid FoA, sonen Reinhold var jur.kand. och tjänstgörande konsul i New York, medan Erik var lagbyråchef vid kammarrätten. Sonen Göran var den ende militären bland sönerna, han var då kommandörkapten i Sjöofficerskåren, och riddare av Svärdsorden. Av tvillingarna var Gösta jur.kand. och advokattfiskal vid kammarkollegiet och Patrik fil. dr och docent i konsthistoria med konstteori.

Av sönerna avled forskningschefen Carl 1989, kanslirådet Reinhold 1984, kommandörkaptenen Göran 1994 och kammarrådet Gösta 1989. Två av sönerna f d regeringsrådet Erik och professor emeritus Patrik lever ännu (1999). Det kan vara av intresse att notera att av dessa sex bröders sammanlagt 14 barn var tio flickor och fyra pojkar.

Hovjägmästaren Gösta Reuterswärd (A:43)

Carl Reuterswärds yngre son **Gösta** föddes den 10 april 1887. Han tog studenten i Skara 1907 och blev samma år volontär vid livregementets husarer, faderns regemente. Gösta avlade officersexamen i december 1909 och blev samtidigt underlöjtnant på stat vid samma regemente.

1910-11 var Gösta, som den förste av släkten Reuterswärd, elev vid Strömsholms ridskola. Som nyutnämnd löjtnant kom Gösta som elev till Artilleri- och Ingenjörshögskolan 1913 för en tvåårig utbildning.

Efter att under två år, 1915-16, varit skvadronsbefäl vid kavalleriets officersapirantskola i Eksjö begärde Gösta avsked från lön. 1918 beviljades Gösta avsked, men kvarstod i reserven till 1920.

Gösta gifte sig i augusti 1915 i Gunnilbo socken i Västmanland med kabinettskammarherren J A **Nordenfalks** dotter Anna **Mary** Louise. Följande år började han som disponentassistent på Ferna bruks AB, där han var biträdande disponent till 1929. Åren 1918-19

Hovjägmästaren Gösta A C Reuterswärd (I) (1887-1963)

var Gösta även verkställande direktör vid Porla brunns AB. Mellan åren 1929-48 var Gösta disponent vid Jäders bruk och 1948 utsågs Gösta till slottsfogde vid Drottningholm och Tullgarn. År 1949 utnämndes han till hovjägmästare och blev även förvaltare för Rosersbergs slottsegendom 1952. Samma år utnämndes Gösta till kommandör av Vasa Orden.

Jakt hade ända från pojkkåren varit Göstas stora intresse och det sägs att han i ungdomsåren sköt sin första älg i barndomstrakten, han var född i Västra Vingåker. Gösta invaldes redan 1912 i Kgl. Jaktklubben och han var en av stiftarna av Stockholms stads och läns dreverklubb. I denna klubbstyrelse var han ordförande i flera år. Gösta drabbades i början av oktober 1963, vid 75 års ålder, av hjärtslag under en älgjakt vid Malingsbo (nära barndomstrakten) och avled nästan omedelbart.

Gösta och Mary fick fyra döttrar, **Viveka** född i juli 1916 i Stockholm, **Hedvig** född på Ferna bruk i april 1918, **Anna** född 1 december 1919 och yngsta dottern **Caroline** född i juli 1922, båda de sistnämnda födda i Stockholm. Anna avled endast sex år gammal den 6 september 1925 i Stockholm. Även systern Viveka dog

sor i Reuterswärd ska släktföreningen. Patrik förblev ogift och avled den 2 november 1956, då bosatt på Grev Magnigatan 18, där han hade bott sedan 1938.

Den yngste sonen i familjen Carl **Axel** (B:17) föddes på faderns gård Båstebacken i Skaraborgs län den 4 december 1875. 17 år gammal blev Axel den förste av ätten Reuterswärd som antogs som elev vid Chalmers i Göteborg. Han utexaminerades därifrån 1896. Under åren 1897 och 1900 arbetade Axel kortare perioder på olika platser i södra Sverige för att skaffa sig praktisk erfarenhet på sitt specialgebit - utvecklingen av elektriciteten.

Axel blev vid sekelskiftet direktörsassistent i Göteborg då spårvägen där skulle elektrifieras, vilket arbete var slutfört 1906. Följande år fick Axel i uppdrag att projektera och sedan leda de elektriska anläggningarna i Jönköping, spårvägen och elektricitetsverket. 1907 utnämndes Axel till chef för såväl Jönköpings elektricitetsverk och spårvägar, som för Jönköpings kommunala affärsverk. Dessa befattningar uppehöll han t o m 1927. Samtidigt var han även verkställande direktör för Södra Vätterns kraftaktiebolag 1920-1926.

Under sina år i Jönköping projekterade och anlade Axel flera kraftstationer i Jönköpings län.

Axel återvände till Göteborg 1927, då som verkställande direktör för Göteborgs spårvägar, vilken befattning han innehade till dess han vid 68 års ålder avgick med pension. Under de senare åren i Göteborg, 1939-40, anlade Axel Sveriges första trådbusslinjer där. Med sin stora kunskap och intresse för järn- och spårvägar blev han även invald i flera föreningsstyrelser med anknytning till dessa områden, bl a i Svenska spårvägsföreningen 1910-43, och 1912-21 i Svenska elektricitetsverksföreningen, samt som ordförande i Svenska lokaltrafikföreningen 1940-43. Axel Reuterswärd har även publicerat flera arbeten och artiklar inom sina specialområden. Axel blev riddare av Nordstjerneorden 1933.

Vid sekelskiftet lärde Axel känna den några år äldre Angelina **Maria Palmær** (B:29). De gifte sig i Göteborg 1903 och fick under åren 1905-08 tre döttrar. När Axel pensionerat sig flyttade familjen 1944 till Malmö. Axel avled 1963 och hans hustru 1968.

Äldst av Axels döttrar var **Gertrud** Sofia Angelina (B:30), född i Göteborg 25 januari 1905. Gertrud utbildade sig till hushållslärare i Stockholm där hon bodde inackorderad under utbildningstiden 1926-32. Därefter flyttade Gertrud till familjen i Göteborg och tjänstgjorde senare i Malmö. Hon gifte sig 1935 med

Civilingenjören och verkst. direktören Carl Axel Reuterswärd (II) (1875-1963), den svenska trådbussens skapare, foto 1943.

disponenten **Thure** Alfred Georg **Jakobsson**, vilken avled 1984, Gertrud tjänstgjorde som hushållslärare i Malmö. Hon dog 90 år gammal 1995. Gertrud fick två barn, en dotter **Monica**, född 1940 gift med **Per Löfqvist**, och en son **Patric**, född 1948, fastighetschef.

Andra dottern, **Eva** Gunhild Maria (B:31), föddes i Jönköping 5 december 1906. Hon gifte sig 1932 med bankkamrer **Folke** Bernhard **Stålhös**. Efter några år i Göteborg bosatte sig familjen i Stockholm. De fick en dotter, **Gunilla**, född 1937 och skild från **Jan Bellander**. Eva dog 1969.

Yngsta dottern Anna Signe Maria, kallad **Maj** (B:32), föddes den 20 maj 1908 även hon i Jönköping. Maj gifte sig 1937 med **William** Gillis David **af Sandeberg**. Maj och hennes man fick två döttrar, **Madeleine**, född 1939, och gift 1965 med ingenjören **Hans** Julius **Skattum** och **Rangela**, född 1943, gift 1967 med civilingenjören **Ulf** Einar **Wallin**. Både Madeleine och Rangela yrkesutbildade sig, Madeleine till chefssekreterare och Rangela till läkarsekreterare. William avled 1992.

ung, 20 år gammal 1936. Hedvig gifte sig 1942 med överingenjören **Fritz Hedborg** och Caroline 1961 med tandläkaren **Sven-Gunnar Hesselgren**, död 1986.

Liksom farmodern Rosa kombinerade Caroline och även hennes mor Mary familjelivet med egna yrken, Caroline utbildade sig till sjukgymnast, hon pensionerades som byrådirektör i socialstyrelsen. Mary Reuterswärd utsågs av Kgl. Maj:t till ledamot av Statens läroboksnämnd 1948 och till ordförande i styrelsen för kronprinsessan Lovisas barnsjukhus 1952. Mary avled 1975.

Som tidigare framgått levde huvudmannagrenen vidare på den manliga sidan tack vare tredje generationens Fredrik Reuterswärd (A:3), som efterlämnade fyra vuxna söner, Ulrik, Anders, Pontus och Patrik, vilka alla gifte sig och bildade familj. Som framgått i detta avsnitt var det knappt om vuxna söner inom grenen även i femte generationen.

Ulrik (A:11) fick två söner och en dotter, Anders (A:12) en son och två döttrar, Pontus (A:13) ende son dog elva år gammal, medan en dotter levde till vuxen ålder, yngste brodern Patrik (A:14) fick en son och tre döttrar. Ännu mer krisartat blev det under nästa generation. Av Ulriks två söner fick den ene två döttrar, den andre en son och en dotter. Anders' sons äktenskap var barnlöst, medan Patriks son i sin tur fick två söner och två döttrar. Så i denna grens sjätte generation hade antalet söner decimerats till tre. Genom sjätte generationen har dock huvudmannagrenens fortlevnad säkrats. Ulriks sonson Gösta (A:39) fick en son och Patriks sonson Patrik (A:42) fick i sitt äktenskap sex söner.

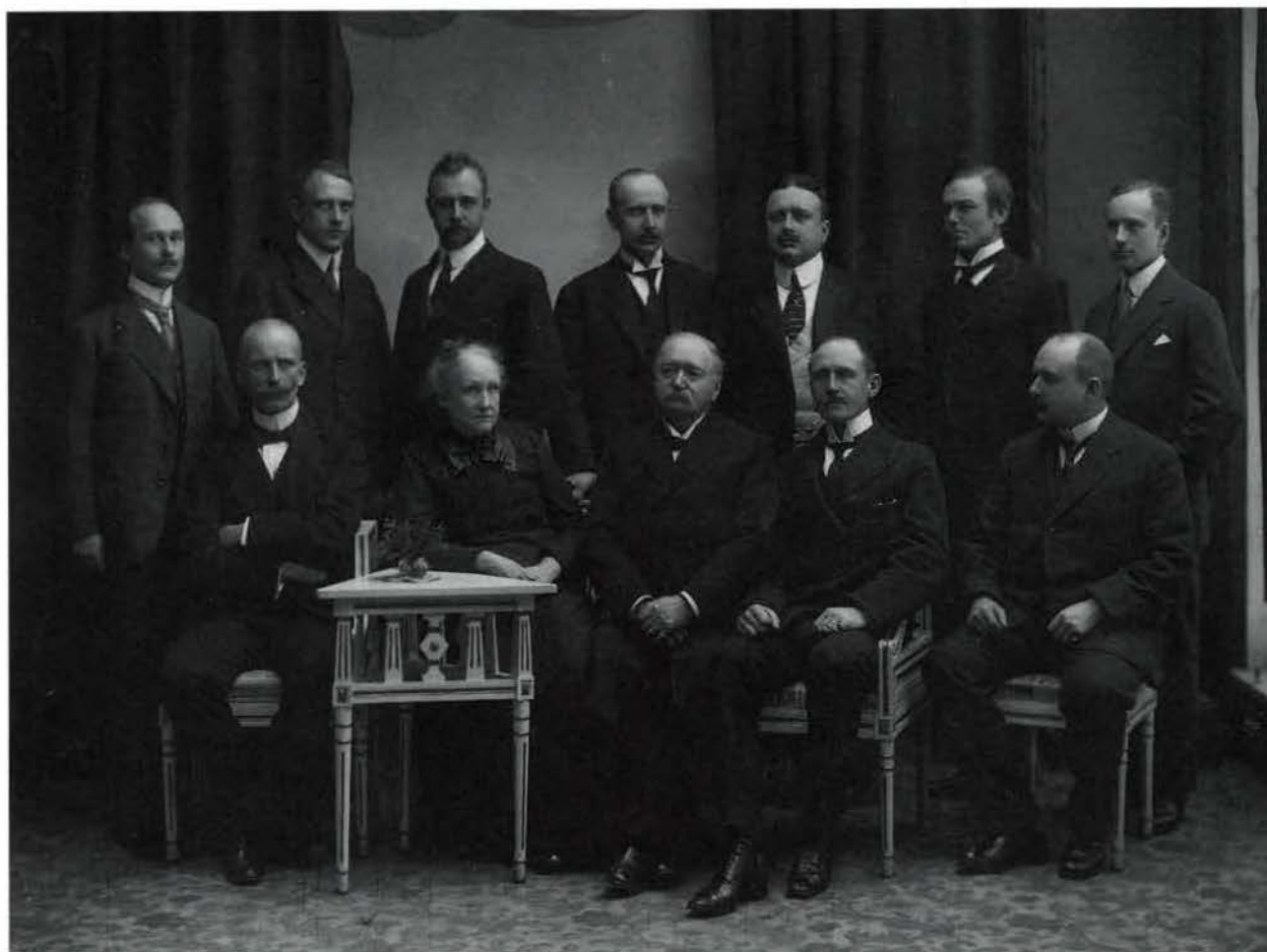

Mary Reuterswärd, f Nordenfalk (I) (1894–1975) och dottern Hedvig Reuterswärd, f 1918, g Hedborg, foto ca 1940.

Av barnen i femte generationen valde endast en son ett helt civilt yrke medan de tre övriga valde den militära banan, dock kombinerad med civila tjänster. Av sjätte generationens tre söner återfinns släktens förste representant som valt den diplomatiska banan, även om översten Anders Fredrik Reuterswärd under åren 1794–1805 tjänstgjorde som diplomat i Europa var dock den militära karriären väsentligast för honom. Här finner vi även en trädgårdsarkitekt, samt en disponent och hovjägmästare, som vid 30 års ålder lämnat militäryrket för att syssla med sitt stora livsintresse skogsbruk och natur och jakt.

Ferna herrgård, Västmanlands län.

Överstelöjtnanten Knut A H Reuterswärd (II) och hans hustru Elisabeth Rd, f Lindström, med 10 söner på guldbrylllopsdagen 28 december 1914. Stående fr.v. Torsten, Patrik, Fritz, Henrik, Oscar, Folke och Åke. Sittande fr.v. Carl-Gustaf, Elisabeth, Knut, Adolf och Knut jr.

Fredriks (B:6) tre pojkar efterlämnade inte några söner, och endast en av dem, Axel, efterlämnade barn, alla tre döttrar. Värt att notera är emellertid att Fredriks pojkar var de första med namnet Reuterswärd som fötts i Västergötland nära de trakter där stamfadern Anders Hof bosatte sig. Anders Hof och hans äldste son Jacob född 1689, som avled 19 år gammal, var båda födda i östra Västergötland men med familjenamnet Hof. Lorentz Peter däremot föddes på moderns gård Distorp i Östergötland.

KNUTS (B:12) BARN OCH BARNBARN

Som nämnts tidigare fick Knut och hans hustru Betty elva barn. Enda dottern, Elisabeth, dog endast åtta år gammal, hennes bröder däremot uppnådde alla en relativt hög levnadsålder. Av sönerna var det endast en son, Åke, som förblev ogift hela livet. Två äktenskap förblev barnlösa, Fritz' och Folkes, en son,

Henrik och hans hustru adopterade en dotter. Adolf och Patrik fick enbart döttrar, men i de återstående fyra familjerna, Carl Gustafs, Knuts, Oscars och Thorstens, föddes både döttrar och söner, vilka kunde föra namnet Reuterswärd vidare inom denna gren av ätten.

Sönerna Åke (B:26), Fritz (B:23) och Folke (B:28)

Knut och Bettys son **Åke** Knutsson föddes i Växjö stadsförsamling den 4 maj 1884. Han var det nionde barnet i familjen och det första som ej föddes på Åkershult, familjen hade flyttat in till Växjö sommaren 1883. Åke växte upp i Växjö, liksom sina bröder undervisades han först i hemmet för att i tioårsåldern fortsätta i första klassen vid Växjö läroverk. Åke avlade studentexamen i juni 1904. Han valde en civil kassabana. Åke arbetade vid Mo och Domsjö AB mellan 1905 och 1917, från 1912 som kassaförvaltare. Under 1917 flyttade han till Stockholm, där han fick tjänst

som kassör, huvudbokförare och på senare år som revisor. Åke förblev ogift, kanske var det därför han hade mer tid för sina nära, han var nämligen den sammanhållande länken i brödrakretsen. Han hade under åren ofta tid att besöka sina föräldrar i Kalmar eller Växjö. År 1926 flyttade Åke till en lägenhet på Kommenörsgatan 31, där han bodde kvar hela sitt återstående liv. Han avled, 89 år gammal, 1973.

Fritz Emanuel föddes på Åkershult den 15 december 1878. Han var den femte sonen i Knuts och Bettys barnaskara. Man bestämde att han skulle döpas den 3 januari så att även de äldsta bröderna som gick i skola i Växjö kunde deltaga under sitt jullov. Fritz var sex år när familjen lämnade Åkershult för att under skolterminerna bo i Växjö. Somrarna tillbringades fortfarande på Åkershult, som fadern arrenderat ut med villkor att under sommaren kunna bo där med familjen. Först år 1889 såldes Åkershult för gott. Fritz' far och mor tog ofta några av pojkarna med på resor. Knut kunde ibland ha med en i taget även på kortare tjänsteresor. 1897, året innan Fritz enligt planerna skulle avlägga studentexamen, flyttade familjen till Kalmar. Flytten blev jobbig för fadern, ty hustrun Betty hade varit på lasarettet och opererats två gånger 1897 och behövde resa bort och vila sig. Fritz tog ledigt från skolan en termin för att hjälpa till hemma, samtidigt som han arbetade hos en fotograf i Kalmar. Fritz fortsatte efter sabbatsterminen vid gymnasiet i Kalmar och avlade studentexamen där den 2 juni 1899.

Efter studentexamen flyttade Fritz till Stockholm, där han fick tjänst vid riksbankens huvudkontor. Han fortsatte trots flytten till Stockholm att besöka föräldrahemmet vid jultid och sommarsemester. Fritz hade, liksom brodern Patrik, en stark konstnärlig ådra som han ville utveckla och slutade därför på riksbanken 1904 för att ägna sig åt konsten på heltid. Redan den 18 maj 1904 reste Fritz till Paris för ett par månaders konststudier och återvände till föräldrahemmet den 18 juli.

Han fortsatte strax därefter vidare till Stockholm. Där fanns nämligen den kvinna som han drygt ett år senare gifte sig med, Emilia Charlotta **Matilda Jungstedt** (B:23a), en av sin tids största svenska operasångerskor. Sommaren 1905 tog Fritz Matilda och hennes två söner från ett tidigare äktenskap, Clarence och Knut, med till sina föräldrar för att presentera sin blivande familj. Samma år, den 21 oktober, förlovade sig Fritz och Matilda och den 6 november 1905 ägde bröllopet rum i Saltsjöbaden, där Fritz' föräldrar och

Fritz Reuterswärd (II) (1878–1956) 18 år gammal, foto 1896.

tre äldre bröder var med. Knut, Matildas svärfar, berättar i sin levnadsbeskrivning att familjen dagen före bröllopet var på Operan och såg Carmen. Titelrollen Carmen var en av mezzosopranen Jungstedts paradroller och enligt uppgift från Operans arkiv sjöng Matilda rollen kvällen innan hon skulle gifta sig, föreställningen slutade klockan 11 på kvällen!

Matilda hade debuterat på Operan år 1889 som Bergadrottningen i "Den bergtagna", hon var engagerad vid Operan under åren 1889 till 1910 med några års uppehåll då hon uppträdde på scener utanför Stockholm. Hon gästspelade även senare vid Operan, Knut skriver i sina anteckningar under oktober 1914: "d 13 uppträdde Matilda för sista gången i Carmen (på Operan) på sin 50årsdag, storartad blomsterhyllning, samt beröm i alla tidningar." Matilda erhöLL Litteris et artibus 1894 och valdes till ledamot av Musikaliska Akademien 1915.

Äktenskapet höll på att sluta olyckligt redan en månad efter bröllopet. Den 16 december insjuknade Fritz i en mycket svår blindtarmsinflammation och svävade länge mellan liv och död. Fadern beskriver

Direktören för konstgalleriet "Färg och Form" Fritz Reuterswärd (II), foto 1924.

Mezzosopranen Matilda Jungstedt-Reuterswärd (II) (1864–1923), g m Fritz Rd, som Carmen i operan Carmen (Operans bildarkiv).

den oroliga jul som tillbringades med bl a Fritz' styvsöner innan man den 28 december fick besked att Fritz var något bättre och klarat krisen, och, skriver Knut, man kunde åter andas ut.

Efter bröllopet flyttade Fritz in i Matildas lägenhet på Birger Jarlsgatan 15 men redan två år senare gick flyttlasset till Danderyds församling där familjen bosatte sig i Villa Solhaug i Stocksund. Fritz och Matilda reste på flera resor under första hälften av 1910-talet, då Matilda gästspelade och Fritz målade.

År 1917 återvände Fritz och Matilda från Stocksund till Stockholm. Från 1919 bodde de i en egen bostadsrättslägenhet vid Karlaplan 11, på fem rum och kök. Fritz utsågs vid denna tid till direktör för det 1918 grundade Svensk-franska konstgalleriet i Stockholm och 1934 till verkställande direktör för Konstaktiebolaget Färg och Form.

Matilda avled den 21 november 1923, vid 59 års ålder, efter en hjärnblödning. Fritz bodde på flera adresser efter Matildas död tills han 1936 flyttade till Stadsgården 10, där han bodde till sin död den 10 augusti 1956. Äktenskapet var barnlöst. I sina testa-

menten hade Fritz och Matilda testamenterat hela boet, efter det båda avlidit, till Matildas son, målaren Knut Jungstedt.

Fritz var främst känd som landskapsmålare. Han målade gärna landskap i vårens eller höstens tid och hämtade bl a motiv från hemtrakterna vid Kalmar och från Östergötland. Men även fjällen i Sverige och Norge lockade honom. Redan 1910 deltog han i en hembygdsutställning i Kalmar. Fadern Knut skriver: "25 (maj) öppnades en utställning på Kalmar slott. Fritz utställde 14 taflor och en bonad i serskildt rum." År 1914 invaldes Fritz i Konstnärsklubben i Stockholm.

Folke Knutsson var den yngste i brödraskaran. Han föddes i Växjö den 13 april 1890. Folke tog studentexamen vid Kalmar läroverk i maj 1910. Han fortsatte sina studier vid Stockholms högskola, där han avlade kansliexamen 1913. Den 10 november samma år fick Folke tjänst på landskontoret i Kronobergs län. Året efter fick han tjänst vid Smålands m fl provinsers hypoteksförening där han slutade 31 oktober 1919. När Folkes far Knut fick reda på detta skrev han i sina

anteckningar efter det han redogjort för sonen Patriks uppslagna förlovning:

"Ungefär vid samma tid lemnade Folke oss det förkrossande meddelandet att han till Hypoteksföreningen ingifvit sin afskedsansökan och ärnade sluta der den 31 oktober - Inga skäl kunde rubba hans beslut och han sade att han skulle resa med Patrik till Paris för att lära sig språk och sedan skulle han nog slå sig ut. han hade samlat sig ett litet kapital på en 4 000 kr så att han kunde reda sig ett par år. Men han gick från en inkomst af 6 000 Kr för att kasta sig ut i det okända och börja på nytt, ehvad befattning han än kunde få."

(sid 203)

Ett år senare var Folke tillbaka i Växjö. Knut skrev: "November 8 reste Folke till Stockholm för att söka skaffa sig plats - som misslyckades!" Knut var fortfarande arg på Folke för hans agerande. Man kan förstå en drygt 80-årig far som hela livet slitit, som militär och lantbrukare samt med flera extra uppdrag, för att försörja sin stora familj och ge barnen utbildning, samtidigt som man även förstår Folke, världskriget var över och Europa åter öppet och med brodern Patrik som vid denna tid bodde mer i Paris än Sverige. Något år senare noterar Knut emellertid med tillfredsställelse att Folke fått tjänst på advokatbyrå i Växjö.

Folke bodde kvar i Växjö hela livet där han tjänstgjorde som advokat och notarie fram till pensionen. Han köpte egen villa i Växjö och gifte sig den 2 augusti 1931 med **Esther Rupertson** (B:28a), född 1896. Äktenskapet var barnlöst. Folke avled i Växjö 89 år gammal 1979, Esther dog där 1986.

Sönerna Adolf (B:20), Henrik (B:24) och Patrik (B:27) och deras döttrar

Tre av Knuts söner, Adolf, Henrik och Patrik, efterlämnade endast döttrar i sina äktenskap. Äldst av dem var **Adolf** Fredrik Vilhelm som föddes på Åkershult den 7 augusti 1867. Adolf inskrevs i Växjö läroverk 1877 där han avlade studentexamen våren 1889 med kristendom, historia, geografi och engelska som bästa ämnen. I sina yngre dagar var Adolf en aktiv idrottsman och tävlade framgångsrikt i bl a ridning och skytte. Adolfs intresse för idrott började tidigt, redan i skolan var han mycket duktig i gymnastik och deltog vid uppvisningar. Fadern Knut berättar att Adolf vid en uppvisning under skolavslutningen den 8 juni 1886 bröt ett bröstben, fördes till lasarettet, där han blev kvar i tre veckor. Den idrottsliga spänsten behöll han långt upp i åren.

Efter avlagd examen 1889 blev Adolf volontär vid Kronobergs regemente. Under hösten 1889 och våren 1890 var han elev vid infanterivolontärskolan och blev sergeant vid sitt regemente samma vår. Han antogs den 28 juli 1890 vid krigsskolan på Karlberg. Samma år blev Adolf även kammarpage hos drottning Sofia. Han utexaminerades från Karlberg i oktober 1891 och utnämndes till underlöjtnant vid Kronobergs regemente. 1903 blev Adolf kapten vid regementet och gick 1910 på majorskurs i Uppsala. Han fick 1919 avsked som major i armén och med tillstånd att kvarstå i regementets reserv. Adolf blev Riddare av Svärdsorden på Svenska flaggens dag 1912.

Vid sidan av sitt militära liv tog Adolf aktiv del i den civila verksamheten i Växjö och hembygden. Han var verkställande direktör i Växjö torv AB och i byggnadsaktiebolaget Argus. Han satt i styrelsen i flera företag i länet och var verksam inom försäkringsbranschen.

Adolf hade lärt känna en älsklig flicka i Växjö, **Dagmar Helena Forsberg** (B:37), född 1871, dotter till bankdirektören Frans Forsberg i Växjö. De eklaterade sin förlovning den 13 januari 1892 och gifte sig i Växjö den 7 november 1894. Adolfs far Knut (B:12) har antecknat i sin levnadsbeskrivning att han i maj 1896 fick sina två första barnbarn "den 1 maj föddes Gerhard på Svartsjö och den 8 maj föddes Hjördis." **Hjördis** Sigrig Elisabet (B:38) blev Adolfs och Dagmars enda barn. Hon gifte sig med fil. dr **Ragnar Söderqvist** i Växjö 1920. Hjördis avled 1986. Adolf och familjen besökte ofta hans föräldrahem vid de stora högtiderna och över sommaren. När Adolfs far och mor flyttade tillbaka till Växjö 1912 blev kontakterna emellan de två familjerna ännu tätare.

Adolfs hustru Dagmar avled på sjukhus i Köpenhamn den 27 maj 1929 i kretsen av sina närmaste. Adolf bodde kvar i Växjö hela livet och dog i sitt hem i januari 1941. Adolf hade även en litterär ädra och utgav flera böcker som främst behandlade hembygden, bl a "Minnen från den gamla tidens hembygd och skola" och "Den gröna skogens sagor", som skildrade den smäländska naturens hemligheter. Han skildrade även sin fars liv i boken "En åttioårig krigares levnadsminnen". Adolf hade fått tillgång till faderns bevarade levnadsanteckningar där han hämtat mycket stoff.

Nästan 13 år gammal var Adolf då han från sitt inackorderingsrum i Växjö skrev till modern:

Skolgossen Adolf Reuterswärd (II) (1867–1941).

"Vexiö den 23 Maj 1880.

Snälla älskade mamma!

Tack för brevet, som vi fick i från mamma. Vet mamma att nu äro svalorna komna och körsbärs och äppleträden står i full blomma. Idag hafva vi varit bjudna till fröknarna Wennelin, hvilka äro mostrar till gossarne Schultz. Jag har också varit och helsat på Leonard Key, hvilken har ondt i halsen så att han icke kan gå i skolan, utan har varit inne några dagar. Nu hafva vi icke mera än tre veckor till terminens slut och det tänker jag går snart. Det är så vackert väder här i staden, så att man kan taga till sommarkläder närsom helst. Snälla mamma, om det går bud någon gång hit till staden, så skicka då med våra hvite mössor, ty det är så varmt att gå med sådana tjocka mössor, nu när det är så varmt. Det är roligt att mina kaniner mår bra bara inga hökar eller ormvräkar tager dem. Nu är jag så sömnig att jag ej kan skriva mera. Hälsa Knut, Oskar och Fritz ifrån mig. Och hälsa pappa ifrån mig om mamma skrifer till honom innan söndag, ty då skrifer jag sjelf till honom om söndag. Mammans lydige gosse ADOLF"

Henrik Reuterswärd (II) (1881–1964) 19 år gammal, foto 1900.

(Med vi menas här Adolf och den ett år äldre brodern Carl Gustaf)

Knuts och Bettys son **Henrik** Eugen föddes på Åkershult den 18 oktober 1881, men när Henrik var två år flyttade familjen till Växjö under skolterminerna och vinterhalvåret, från våren 1889 bodde familjen året runt i Växjö, då man var tvungna att sälja Åkershult. Henriks far Knut utsågs till domänintendent i Kalmar län 1897 och familjen flyttade till Kalmar. För Henrik betydde det att han fick byta skola till Kalmar läroverk, där han avlade studentexamen den 7 juni 1901. Efter sommaren reste Henrik till Karlskrona för att fullgöra sin ettåriga värnplikt.

Efter värnplikten tjänstgjorde Henrik vid Mo och Domsjö AB några år. År 1905 blev Henrik svensk handelsstipendiat och avreste från Göteborg till Kap den 16 juni för att studera handel i Sydafrika. Han återkom med båt från Kap till London den 17 mars 1906.

Några månader efter sin hemkomst, den 20 maj 1906, gifte sig Henrik i brodern Fritz' och hans hustru Matildas lägenhet på Birger Jarlsgatan med sin kusin Siri **Anna Sofia Ekenman** (B:47), född 1875, dotter

till häradshövdingen Viktor Nils Ekenman och Sofia Lindström, moster till Henrik. Anna var då änka efter vice häradshövdingen Carl Axel Vilhelm Ek. Med henne kom även tre söner till familjen, Germund Anders Magnus Vilhelm Ek, född 1894, Lars Anders Gabriel Nils Ek, född 1897 och Sven Anders Karl Johan Ek född 1900.

I sina anteckningar skriver Henriks far Knut ofta om sönerns och deras familjers besök i föräldrahemmet. Henriks visiter nämns flera gånger under åren men mestadels kom han ensam. Henriks styvsöner gör även enstaka besök. Under 1909 berättar Knut att Henrik den 10 november rest till Göteborg för att fortsätta till Boston och pröva sin lycka i USA. Men, enligt Knut, kom Henrik hem från Amerika den 17 augusti 1910. Under januari 1912 reste Knut och Betty till Göteborg och gästade Henrik och hans familj, som då var bosatta där.

År 1913 flyttade Henrik och familjen från Göteborg till Stockholm, Henrik titulerades nu köpman eller avdelningschef. När Henrik flyttat till Stockholm fick han och hustrun alltid besök av hans föräldrar när de var i Stockholm, liksom Henrik och Anna allt oftare besökte hans föräldrar. Familjen var först bosatt på Luntmakargatan 64 men flyttade efter ett år till Sturegatan 46. När första världskriget bröt ut i augusti 1914 inkallades Henrik till landstormen norr om Stockholm.

Den äldste styvsonen lämnade familjen 1915 och reste till Göteborg. Två år senare flyttade Henrik och familjen till Birger Jarlsgatan 58. 1920 begärde direktören Henrik Reuterswärd hemskillnad och flyttade till Storgatan 55. Hans hustru och hennes två hemmarande söner bodde kvar på Birger Jarlsgatan ytterligare ett par år. Anna avled 1948.

Den 10 september 1921 gifte Henrik om sig med den 23-åriga Ebba Ingeborg (**Inga**) **Sjögren** (B:48). Enligt fadern Knut skedde vigseln hemma hos hennes fosterfar, professor Vilhelm Carlheim-Gyllensköld. Familjen bosatte sig på Lovisagatan 2 under några år. Efter några flyttningar inom Östermalm kom direktören Henrik Reuterswärd och hans hustru Inga 1938 till Grev Magnigatan 4, där de bodde kvar resten av livet. Henrik avled 1964 och hans hustru Inga 1972. Äktenskapet förblev barnlöst varför Henrik och hans hustru i januari 1942 anhöll vid Stockholms rådhusrätt att få adoptera barnet Berta **Marina** (B:49), fött den 3 oktober 1938. Familjen hade haft Marina i sin vård sedan 8 januari 1941. Anhållan bifölls den 21 maj 1942. Marina har under många år varit ekono-

michef vid British Airways och är sedan flera år släktföreningens sekreterare.

Patrik Knutsson var Knuts och Bettys näst yngsta barn. Han föddes i Växjö den 14 november 1886. Patrik fick under barndomen flera svåra sjukdomar. När Patrik var drygt ett år gammal insjuknade alla de hemmavarande bröderna (7) i mässling. Patrik var värst drabbad och fick som följsjukdom lunginflammation. Tre år senare drabbades småbröderna Patrik och Folke av scharlakansfeber och låg till sängs drygt tre veckor. Patrik gick i läroverk i Kalmar och avlade studentexamen 25 maj 1908. Tre dagar senare åkte han till Stockholm och ryckte in som värnpliktig vid Svea livgarde. Efter slutad värnplikt 1909 började Patrik att arbeta vid Riksbanken där han placerades i Göteborgskontoret. Patriks konstnärsegenskaper började framträda redan nu, han umgicks en del med brodern Fritz och hans familj. Patrik reste till Paris den 1 mars 1913 och återvände därifrån först den 23 juni. Riksbanken var tydligen tillmötesgående med tjänstledighet för de extra anställda. Den 17 augusti 1917 blev Patrik ordinarie i Riksbanken.

Sommaren 1914 tillbringade Patrik en veckas sommarledighet tillsammans med brodern Knut. De cyklade från Stockerud och runt i de "gamla släkttrakterna", Björnskog, Hultsjö, Hjertlanda, Säfsjö, Lannaskede, Korsberga och Åkershult. De återvände sedan hem med tåg från Vetlanda. När världskriget utbröt inkallades Patrik till Svea livgarde, varifrån han permitterades i slutet av januari 1915.

I maj 1918 åkte Patrik till Riksbankens huvudkontor i Stockholm och begärde ett års tjänstledighet för att idka studier i Göteborg, vid Valands målarskola, vilket beviljades honom. Sommaren 1918 reste Patrik till Korsberga för att måla av Åkershult. Efter sitt studieår i Göteborg kom Patrik hem i augusti 1919 och talade om att han förlovat sig med landshövdingen De Geers dotter Eva. Knut skildrar detta i sin levnadsteckning. Han och Betty blev förtjusta i Eva som tillsammans med Patrik gästade dem under slutet av augusti och september. Patriks blivande svärmor Agatha Wachtmeister kom från Johannishus och Patrik och Eva gästade sedan släkten där. Knut berättar vidare att i september gästade Eva och hennes föräldrar dem i Växjö. Knut finner den nya blivande släkten mycket trevlig och synnerligen generös mot det blivande brudparet.

Patrik skulle resa till Stockholm i slutet av september. Knut: "Patrik uppskjöt dag efter dag resan, var dyster och grubblande, samt hade ingen aptit. Slutli-

gen söndagen den 28 omtalade han att han slagit upp förlovningen, vilket slog ned som en bomb och vi fingo skämmas för släkten De Geer och Wachtmeister, som visat Patrik så oändligt mycken vänlighet - en annan kvinna hade kommit emellan." (sid 201) Detta var första gången som någon av Knuts söner gjorde något han ogillade, och första gången som en förlovning inte fullföljdes i hans familj. Knut skulle så småningom få vänja sig med den liberalare synen på familjebildning som alltmer utvecklades under 1900-talet och anamades av flera söner.

Patrik beslöt sig för att resa till Paris och måla och, som nämnts ovan, följde trots faderns motstånd även den yngste sonen Folke med Patrik till Paris. Under 1920 studerade Patrik vid Académie Moderne i Paris. Han gjorde även flera studieresor runt i Medelhavsländerna. Knut berättar att Patrik och den mycket konstintresserade brodern Henrik med hustrun Anna och styvsonen Sven under november-december 1920 tillsammans reste runt i Italien, Frankrike och Spanien. Alla fyra firade jul i Paris.

Patrik blev kvar i Frankrike ända till 1928, han var skriven i Svenska församlingen i Paris till 1932. Men han var ofta hemma i Sverige under dessa år. Patrik hade utställningar i Göteborg 1921 och i Stockholm 1927, och han passade även på att besöka sina föräldrar, han var bl a med i Växjö när föräldrarna firade diamantbröllopsdag den 28 december 1924.

I mars 1928 skrev Patrik till fadern att han förlovat sig i Paris med **Margareta Bager** (B:58), född den 1 november 1902, från Malmö och som han lärt känna i Paris. De ville gifta sig snart och den 19 mars vigdes de i S:t Petrikyrkan i Malmö. Margareta var dotter till grosshandlare Axel Harald Bager. Patriks två bröder Adolf och Thorsten var närvarande. Den 1 mars samma år hade Patrik skaffat sig lägenhet i Stockholm på Torstensongatan 9. Patriks 90-åriga far noterar att de nygifta kom till hemmet i Växjö den 26 mars och stannade till 12 april, då de fortsatte till Stockholm. Under några år pendlade familjen mellan Stockholm och Paris, innan man bosatte sig i Stockholm för gott. Den 30 november 1928 föddes dottern Renée Ingrid **Elisabet** (B:59) i Paris. De fick ytterligare en dotter, Ellen **Marianne** (B:60), som föddes den 30 maj 1932. Hustrun Margareta utbildade sig till gymnastikdirektör. Äldsta dottern Elisabet arbetade som kanslist på utrikesdepartementet och gifte sig 1958 med kanslirådet i utrikesdepartementet, **Carl-Filip Högstedt**. På nyårsdagen 1971 gifte Elisabet om sig med flygkaptenen i SAS, **Folke Ringborg**.

Konstnären Patrik Reuterswärd (II) (1886–1971) sextio år, foto 1946.

Dottern Marianne gifte sig med **Ingvar Collin**, VD i BP Chemicals AB. Marianne utbildade sig till lärare.

År 1936 flyttade Patrik och hans familj till Bergsgatan 57 där han och hustrun bott kvar hela sitt liv. Patrik avled i augusti 1971, 84 år gammal. Hustrun Margareta lever ännu (1999) och är nu ätten Reuterswärds äldsta levande medlem, 97 år gammal.

Konstnären Patrik Reuterswärd blev den av allmänheten mest kände av Knuts tio söner. Från 1935 tillhörde Patrik gruppen "Färg och Form" och var även medlem av Konstnärernas riksorganisation. Från 1935 och framåt hade Patrik ett flertal separatutställningar i Stockholm men först 1953 fick han sitt stora genombrott vid en separatutställning visad i Stockholm på Färg och Form. Arbeten av Patrik finns bl a på Nationalmuseum, Moderna muséet i Stockholm, Göteborgs konstmuseum och hos ett flertal svenska konstmuseer runt om i riket. Han är även representerad i Kunsthalle i Hamburg.

Patrik ansågs vara specialist på att skildra dels naturen, särskilt från Öland och Skåne, dels stadsbilder och interiörer. Men Patrik målade även porträtt och stilleben. Patrik kom också att samarbeta med sin

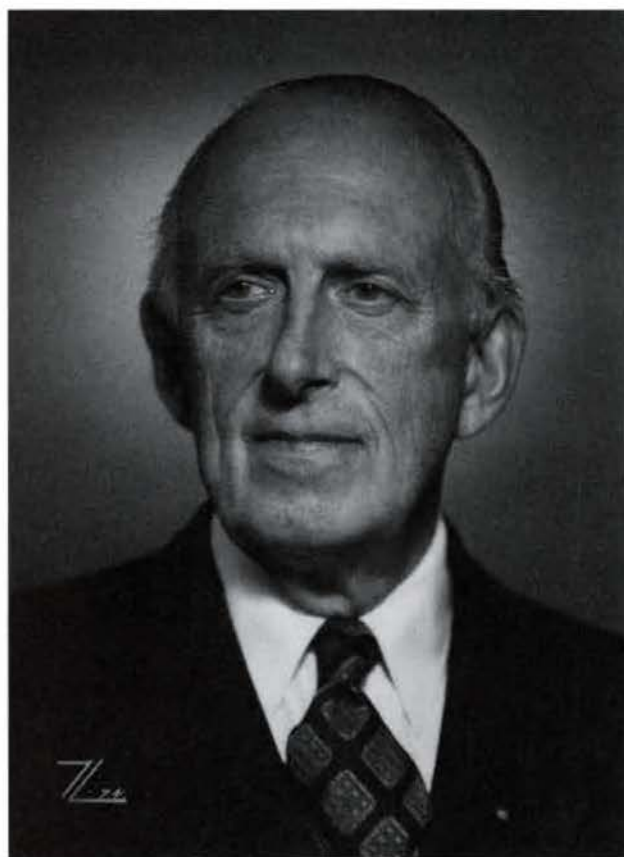
Sonen Knut och hans familj

Sonen **Knut** Axel Hakon (B:21), Knuts och Bettys tredje son föddes på Åkershult på nyårsdagen 1873. Knut växte upp på Åkershult och inskrevs i Växjö gymnasium i andra klassen 1883 och avlade studentexamen där på latinlinjen 11 juni 1893. Knuts bästa ämnen i gymnasiet var de allmänbildande ämnena historia, geografi, naturalhistoria och kristendom. Enligt fadern reste Knut till Stockholm 1 september samma år för att uppsöka faderns gode vän generalintendent Thorén och tala om sina framtidsplaner som intendent. I november 1893 antogs Knut till intendentaspirant vid Kronobergs regemente. Knut avlade reservbefälsexamen 1894 och intendenturofficersexamen den 5 juni 1895. Hösten 1895 träffade Knuts far generalintendenten Thorén i Hultsfred och denne sade då till honom att "Har du fler sådana pojkar som Knut, så skicka dem till mig!"

Åren 1895-96 tjänstgjorde Knut som tf regementsintendent vid Älvsborgs regemente och blev under 1896 ordinarie intendent vid regementet. Denna tjänst upprätthöll Knut till 1913 då han fick tjänst vid krigsskolan vid Karlberg. Knut utnämndes till kapten vid intendentutkåren 1914. Mellan 1914 och 1925 var Knut intendent och kasernofficer vid krigsskolan samt även intendent vid Karlbergs kungsgård. Han tilldelades krigsskolans plakett i silver 1921 och guldmedalj 1924. Tidigare, 1912, hade Knut blivit riddare av Vasaorden och 1927 av Nordstjerneorden, samt 1930 riddare av Johanniterorden. Mellan åren 1925 till pensionen 31 december 1930 tjänstgjorde Knut vid intendenturstaben.

Den 1 januari 1906 eklaterades förlovningen mellan Knut och 28-åriga **Dagmar Vilhelmina Schumacher** (B:39) och den 4 maj samma år stod bröllopet i Jakobs kyrka i Stockholm. I samband med vigseln blev Knut delägare i hus i Stockholm. Familjen fick tre barn, äldsta barnet, sonen **Stig** Vilhelm Knutsson föddes i Borås den 17 februari 1907, dottern **Barbro** Vilhelmina Elisabet Knutsdotter föddes i Stockholm den 13 september 1910 och yngsta barnet, dottern **Margareta** Vilhelmina Elisabet Knutsdotter, föddes på Karlberg den 5 augusti 1915.

När Knut slutade tjänsten på Karlberg 1925 flyttade hela familjen till Floragatan 17 i Stockholm. Liksom brodern Adolf hade Knut en förmåga att skriva ner berättelser om det som stod honom nära. Han publicerade ett flertal smärre skrifter och artiklar om bl a Kungl. krigsskolan på Karlberg, Karlbergs slott, om Stallmästaregården och Haga rediviva. Han

Kanslidirektören i Uppsala stad Stig Reuterswärd (II) (1907-1980).

var även intresserad släktforskare och har skrivit om sin mors släkt "Lindström på Edh" (1918) och sammanställt en släkttavla över ätten Reuterswärd (1923). Knut var även en av de initiativtagare som stiftade Reuterswärdska släktföreningen 1919, och var dess skattmästare i 15 år. Han var också en av stiftarna till Solna hembygdsförening och muséet på Karlberg.

Knut och Dagmar flyttade isär 1933. De lämnade då Floragatan, Knut flyttade till Ynglingagatan och Dagmar samt flickorna till Grevgatan. År 1935 var skilsmässan ett faktum. Knut avled tio år senare, den 11 maj 1943. Dagmar bodde kvar på Grevgatan till 1936, då de två äldsta barnen gift sig flyttade hon och yngsta dottern hem till moderns familj, Schumacher, på Kommendörsgatan. I mars 1958 flyttade Dagmar till Hemmet för ståndspersoner där hon avled i oktober samma år.

Sonen **Stig** (B:40) tog studenten vid Norra Latin i Stockholm 1925 och fortsatte studera vid Stockholms högskola där han avlade juris kandidatexamen 1930 och samma år blev e o notarie vid Svea hovrätt. Från december 1921 till mars 1934 tjänstgjorde Stig som biträde till domhavanden i Nyköpings domsaga.

äldre bror Adolf och illustrerade bl a dennes böcker "Den gröna skogens sagor" del I-II (1925-1929).

Artikeln om Patrik Reuterswärd i "Svenskt konstnärslexikon" avslutas med följande sammanfattning om hans konst:

"Hans måleri är gediget som hälleberget. Och han dras till bergets hårda monumentala fasthet. Han får ett klippigt kustparti att avteckna sig mot rymd eller mark, så att man förnimmer dess karga trygghet. Liksom han i sin ungdom var lyhörd för industrialismens sot och tristess, har han senare blivit det för naturens och vardagslivets förtätade stämningar. 'Utsikt från ateljén en vinterkväll' är i sin tyngd och svärmod ett fasetterat rikt stämningsmåleri. Fast och klar komposition och känslig modellering paras i hans måleri med en djup tonande och klangfull kolorit."

(Emmy Melin)

KNUTS SÖNER CARL GUSTAF (B:19), KNUT (B:21), OSCAR (B:22) OCH THORSTEN (B:25) OCH DERAS BARN

Fyra av Knuts tio söner säkrade namnet Reuterswärds fortlevnad under 1900-talet i den 1:a yngre grenen, de fick sammanlagt åtta söner, som alla levde till vuxen ålder.

Sonen Carl Gustaf och hans familj

Knut och Bettys första barn, sonen **Carl Gustaf Leonard** (B:19), föddes på Åkershult den 4 februari 1866. Knut antecknade:

"Söndagen den 4 februari kl.1 eftermiddagen föddes var son Carl Gustaf Leonard. Frambars till dopet av sin farmor, faddrar (min) syster Emma, Sophia Lindström, Alma Ouchterlony, kaptenerna von Porat och Key, löjtnant Fr. Lithigius och notarien Ekenman."

Här möter vi bl a notarien Ekenman och Knuts svägerska Sofia Lindström, vilka senare gifte sig och fick dottern Anna, som Knuts son Henrik äktade 40 år senare!

Carl Gustaf tillbringade sin barndom på Åkershult där han hade den ett år yngre brodern Adolf och den tre år yngre systemen Elisabeth som lekkamrater. Knut och Betty tog ofta de tre barnen med på olika besök under helgtider, så de lärde känna familjerna i hemtrakten. Efter det att småbröderna Knut junior och Oskar fötts, 1873 och 74, tog Knut ensam med

sig de två äldsta sönerna på några resor bland annat till Gränna och till pojnkarnas faster Emma på Ölme-stad. I januari 1877, när Carl Gustaf skulle fylla 11 år, reste Betty med honom och Adolf till Växjö där bröderna inackorderades på Seminariet och intogs i första klassen i Växjö skola. Carl Gustaf var, enligt fadern, duktig i skolan, redan efter en termin fick han premium och flyttades till andra klassen.

I december 1881 blev Carl Gustaf volontär vid Kalmar regemente. Knut hoppades säkert att sonen skulle följa traditionen inom hans släktgren och bli den sjätte officeren i rakt nedstigande led (Anders Hof Reuterswärd - Lorentz Peter - Per Emanuel - Carl Gustaf - Knut). Carl Gustaf fortsatte sin skolgång i Växjö. I januari 1885 när Carl Gustaf var knappa 19 år räddade han jägmästare von Schultz från att drunkna i vad Knut kallar "Växjö sjön", och för detta tilldelades han medalj för berömlig gärning.

Carl Gustaf fullföljde ej sina gymnasiestudier i Växjö, möjligen drabbades han av skolleda. Men han ångrade sig och fortsatte läsa. Vid Växjö högre allmänna läroverk tenderade han den 29 augusti 1887 i tyska språket och naturalhistoria, de två ämnen som skulle vara godkända innan prövningen för studentexamen. Carl Gustaf fortsatte sedan och läste abiturientkursen för latinlinjen i Uppsala, där han den 31 maj 1888 gick ut med goda betyg. Den 13 juni samma år prövade han vid Gävle högre elementarläroverk för studentexamen. De skriftliga proven i svenska, latin och franska godkändes, men han fick underkänt i muntliga examen i två ämnen. Men skam den som ger sig! Carl Gustaf antogs som privatist vid Östersunds högre allmänna läroverk höstterminen 1888. 16-19 november avlade han de skriftliga proven. Som ämne i svensk uppsats valde han "Orsakerna till Kalmarunionens upplösning". Den 17 december skedde de muntliga proven och han godkändes.

I juni 1890 blev Carl Gustaf sergeant vid Kalmar regemente och ett år senare antogs han som elev vid krigsskolan på Karlberg. Han avgick därifrån i februari 1892 och avlade reservofficersexamen i juni samma år. Han blev senare underlöjtnant i Kalmar regementets reserv och löjtnant vid armén 1900. Carl Gustaf sökte sig i stället en framtid inom fångvården. Han valde således ej den militära banan som fadern från början hoppats, men tre av hans yngre bröder valde militäryrket.

Under två år från 1 mars 1892 tjänstgjorde Carl Gustaf vid centralfängelset i Karlskrona. I slutet av 1894 blev Carl Gustaf utsedd till bevakningsbefälha-

vare vid tvångsarbetsanstalten på Svartsjö kungsgård vid Mälaren, nyöppnad 1891. När Carl Gustaf flyttat till Svartsjö och gjort sig hemmastadd där fann han tiden inne att bilda familj. Den 24 mars 1895 eklaterades Carl Gustafs förlovning med jämnåriga bruksägaredottern **Gerda** Maria Henrika **Viktorin** (B:33). Den 6 augusti vigdes Carl Gustaf och Gerda i Linköpings domkyrka. Familjen avreste till Svartsjö där man bodde i en gammal, fint restaurerad byggnad (Färingsöboken 1996, sid 76). Där föddes sönerna **Gerhard** Ulf Carlsson den 1 maj 1896 (Knut och Bettys första barnbarn, en stolt Knut var fadder till sonsonen när denne döptes) och **Ivar** Knut Carlsson den 18 maj 1897. När Gerhard och Ivar växte upp på Svartsjö hade de en ett år äldre lekkamrat, Paul Ringström, son till överkonstapeln på Svartsjö Karl Ludvig Ringström. Ringströms äldsta son Einar har skrivit en berättelse om åren på Svartsjö, varav hans son publicerat en del därav i Färingsöboken 1996. Han skriver:

"Paul var en hos Reuterswärd's ofta sedd 'gäst' då de hade en rymlig bostad med eget rum för pojkar, där de lekte när det var dåligt väder. Bland middagsrätterna som han ofta blev bjuden på, var chokladsoppan populärast och ofta omtalad. Därför bjöd även vi det hemma ibland, det var ju något extra i vårt enklare kosthåll.

Det hände att pojkar inte kom hem på avtalad tid om kvällarna. De hade förstås tornklockan på slottet att rätta sig efter då den slog hel- och halvtimmarsslag men då var mammorna ute i parken och ropade deras namn med hjärtat i halsgropen. Även jag var med någon gång för att leta."

(sid 86)

Under åren på Svartsjö var ofta Carl Gustafs mor Betty där på såväl kortare som längre besök och Knut reste ofta till Svartsjö när han var i Stockholm. År 1903 flyttade Carl Gustaf och familjen till Stockholm då han blivit bevakningsbefälhavare vid centralfängelset på Långholmen, där han även fått bostad. Efter några månader som t f direktör vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping återvände Carl Gustaf som direktör vid kronohäktet på Långholmen, 1909 blev han direktör för straffängelset i Stockholm, som indrogs 1924. Under direktörstiden vid straffängelset i Stockholm bodde Carl Gustaf och familjen på Östermalmsgatan 65. Carl Gustaf avslutade sin karriär som direktör för centralfängelset vid Härlanda 1924 - 1933. Efter pensioneringen återvände Carl Gustaf till Stockholm. Han flyttade i mars 1933 till

Idungatan 2 i Vasastan. När Carl Gustaf avled där i juli 1936 bodde även de två yngre sönerna Ivar och Gösta med fadern på Idungatan. År 1915 hade Carl Gustaf utnämnts till riddare av Vasaorden.

Carl Gustafs och Gerdas yngste son, **Gösta** Kjell Carlsson föddes i Engelbrekts församling i Stockholm den 30 maj 1910. Fyra år senare insjuknade Gerda och hennes svärfar Knut berättar under 1914 i sina anteckningar:

"d 5 (maj) sjuknade den kära Gerda och blef sängliggande icke mindre än 4 läkare konsulterades, men ingen kunde konstatera sjukdomen, hon hade olidlig hufvudvärk och svårast om hon satte sig upp...d 25 (maj) reste vi hem sedan läkare förklarar att Gerdas sjukdom ej var lifsfarlig. den 31 Pingstdagen fördes Gerda till Sofiahemmet den 1 Juni afrakades hennes sköna hår och hon opererades det befanns att det var en tumör på hjärnan. Hon återfick ej sansen. Carl Gustaf satt vid hennes sida hela natten och höll hennes hand. På morgonen d 2 lemnade hon detta jordiska gränslöst sörjd af man, 3 söner och oss och den Älskade Gerda kvarstår alltid i vårt minne med bitter saknad. Hon var en ovanlig kvinna, mycket begäfvad i förening med ett hurtigt väsen, ett friskt godt och gladt lynne, samt mycket konstfärdig i allt. Hon skar i trä, förfärdigade vackra arbeten i drifven mässing och koppar och läderplastik (?), konstväfnad och de finaste saker i broderi m. m. Dessutom vårdade hon sitt hem på ett framstående och utmärkt sätt. hon besökte oss ofta, samt såg oss så gerna hos sig och visade oss så mycken kärlek, som aldrig af oss kan glömmas. Hvile hon den ädla Älskade i frid till uppståndelsens dag, då vi skola åter ses."

(sid 161-163)

Carl Gustafs äldste son **Gerhard** (B:34) föddes på Svartsjö (Sånga socken) den 1 maj 1896, och drygt ett år senare föddes brodern **Ivar** (B:35). Som citerats ovan synes småpojkar ha haft en fin och lekfull barn-dom på Svartsjö, där de bodde fram till sommaren 1903 när familjen flyttade till Långholmen. Yngste gossen **Gösta** (B:36) föddes i Stockholm.

Gerhard tog studenten i november 1916 och utbildade sig därefter till diakon vid Svenska diakonan-stalten på Stora Sköndal. År 1924 var han färdig diakon. Gerhard gifte sig i juli 1927 i Värnamo med **Clara** Augusta **Bengtsson**, född 1888 i Lund. Strax därefter fick han tjänst som assistent vid föreningen Skyddsvärnet i Göteborg. Han upprätthöll denna tjänst ända till pensionsåldern. Gerhard och Clara fick en dotter, **Elisabet**, född 15 juli 1929 i Göteborg.

När han återkom till Stockholm flyttade Stig hem till modern. Han fick tjänst som advokat i Uppsala på hösten 1936 och den 28 november samma år gifte Stig sig med 25-åriga **Gunnel** Elsa Carlsdotter **Gyllenberg** i S:t Nicolai kyrka i Nyköping. De fick tre barn, **Katarina** Stigsdotter, född 1939, **Jan-Patrik** Stigsson, född 1940 och **Gabriella** Stigsdotter, född 1942.

Stig bodde kvar i Uppsala hela sitt liv. Förutom som advokat kom han att ägna större delen av sitt yrkesverksamma liv inom stadsförvaltningen i Uppsala. Han avancerade från drätselnotarie till stadssekreterare, kanslichef och chef för stadskansliet, samt kanslidirektör. Stig var även kyrkvård i Uppsala domkyrka. Han avled i Uppsala 1980. I en nekrolog av den 14 mars 1980 skildrades Stig sålunda:

"Var i tre decennier en central gestalt i det kommunala livet, med fina personliga egenskaper, kände alltid glädje i arbetet. Stil, humor, värdighet och mänsklig värme parat med ett härligt gosselynn och en smittande entusiasm."

Knuts äldsta dotter **Barbro** (B:41) gifte sig två veckor före brodern Stig, den 16 november 1936 med **Guy** Magnus Alexander **Faugust**, född 1907 och då reservlöjtnant i Södermanlands regemente. Familjen Faugust bodde första åren på Grevgatan 22 i Stockholm. Guy och Barbro fick tre barn, **Margareta**, född 1939, **Peter**, född 1941, och **Ulla**, född 1943. I slutet av 1951 bosatte sig familjen i Kenya i Afrika, där Guy blev kaffefärdare. Inom reserven avancerade Guy till kapten i Västernorrlands regemente. Familjen Faugust återinflyttade till Sverige i juli 1961 och bosatte sig i Vallentuna. Guy avled 1992. Barbro avled i Argentina i februari 1999.

Margareta (B:42), den yngsta i syskonskaran, bodde hos modern och hennes familj till dess hon gifte sig den 15 februari 1945 med konstnären **Gordon** Andrew Nonnen **Macfie**, född 1910 i Ljung i Bohuslän. Som nygifta bodde familjen Macfie i Gamla stan. År 1948 föddes enda barnet, sonen **Dougald**. Följande år flyttade familjen till Uddevalla på några år. Efter ett par år återvände man till Stockholm. Gordon Macfie var en framstående tecknare och målare och en flitig utställare. Bl a deltog han i Färg och Forms utställning 1945. Han avled 1971 och hans hustru Margareta år 1995.

Den 19 oktober 1930 skrev Knut Reuterswärd detta brev till sin äldriga mor i Växjö, den 84-åriga Betty Reuterswärd, för att berätta lite om sig själv och sina döttrar.

"Älskade lilla Mamma!

Nu är lilla Barbro hemkommen från England, kry och glad och har lärt sig både tala och skriva engelska riktigt bra. Strax innan Barbro reste från London var hon på té hos svenske ministrernas maka friherrinnan Ebba Palmstierna, född Carlheim-Gyllensköld, min sysling. -jag har haft brev från Ebba Palmstierna och hon tyckte att Barbro var en ovanligt pigg och trevlig flicka.

Lilla Margareta går i sin skola, Nya Elementarskolan för flickor, och är så flitig, dessutom tar hon pianolektioner och spelar riktigt bra.

Här är nu riktiga sommarkvar. I torsdags var det särskilt en härlig dag. Det var strålande sol från en i det närmaste molnfri himmel och milda fläktar lockade mammor och smättingar i massor uti parkerna. hade man inte haft de singlarde gula bladen kunde man gott ha föreställt sig att det varit maj och knoppningstid. Termometern visade uppåt sjutton grader i skuggan.-

Ja nu har jag bara några månader till att tjäna Kungl. Maj:t och Kronan.

Den första nästa januari är jag pensionsmessig. Många varma hälsningar till lilla älskade mamma från tillgifne KNUT.

Alla hälsa! Hälsa alla!"

Sonen Oscar och hans familj

Knut och Bettys son **Oscar** Per Herman (B:22) föddes på Åkershult den 1 december 1874. När Oscar var två år insjuknade han, den ett år äldre brodern Knut och åttaåriga systern Elisabet i difteri. Barnen var mycket svårt sjuka, Elisabet avled efter tre dagar, men pojkarne överlevde. Föräldrarna sörjde dottern mycket men kände ändå glädje över att de små pojkarne klarade krisen. Oscar växte upp på Åkershult med den ett år äldre brodern Knut och fyra år yngre brodern Fritz som lekkamrater. När Knut och Oscar skulle börja i Växjö skola 1883 beslöt familjen att flytta till Växjö, hyra ut Åkershult och endast bo där under somrarna. Oscar började då i förberedande klassen.

Den 3 juni 1893, när Oscar var drygt 18 år gammal reste han till Amerika. Oscar studerade vid Harvards universitet i Boston. Där utbildade han sig till tandläkare och avlade examen 1897, lic. of dental surgery, samt började arbeta som tandläkare i Boston samma år. År 1899 blev han dent. med. doktor vid Cambridge i USA. Följande år berättar fadern Knut att Oscar kom hem Sverige den 29 augusti. Oscar hoppades att hans amerikanska examen skulle godkännas i Sverige.

Clara avled 1959 och Gerhard 1973. Dottern Elisabet gifte sig 1955 med överläkaren **Tyke Gyllenc-reutz**.

Ivar Reuterswärd tog studenten 1917 och antogs samma år på krigsskolan vid Karlberg, varifrån han utexaminerades 1919. Han blev fänrik vid Svea livgarde 31 december samma år och underlöjtnant 1921. Ivar slutade sin militära bana som kapten vid Svea livgarde och major vid armén. Ivar hade emellertid många andra intressen och utbildade sig, vid sidan av sin ordinarie militärtjänst, till instruktör- och gymnastiklärare vid GCI 1924. År 1927 tog han examen som flygare och flygspanare, samt genomgick 1929-30 franska fäktskolan i Joinville le Pont. Som idrottsrepresentant för Svea Livgarde kom Ivar tvåa i Skandinaviska mästerskapen i femkamp i Göteborg i juli 1923, och Svea livgardets lag blev skandinaviska lagmästare. Ivar vann två svenska mästerskap i modern femkamp 1925-26. Genom sina vidgade studier fick han även tjänstgöra som lärare vid krigsskolan och som fältflygare. Under åren 1943-45 var Ivar även chefsinstruktör för Stockholms befälsutbildningsförbund. Ivar Reuterswärd blev riddare av Svärdsorden 1940.

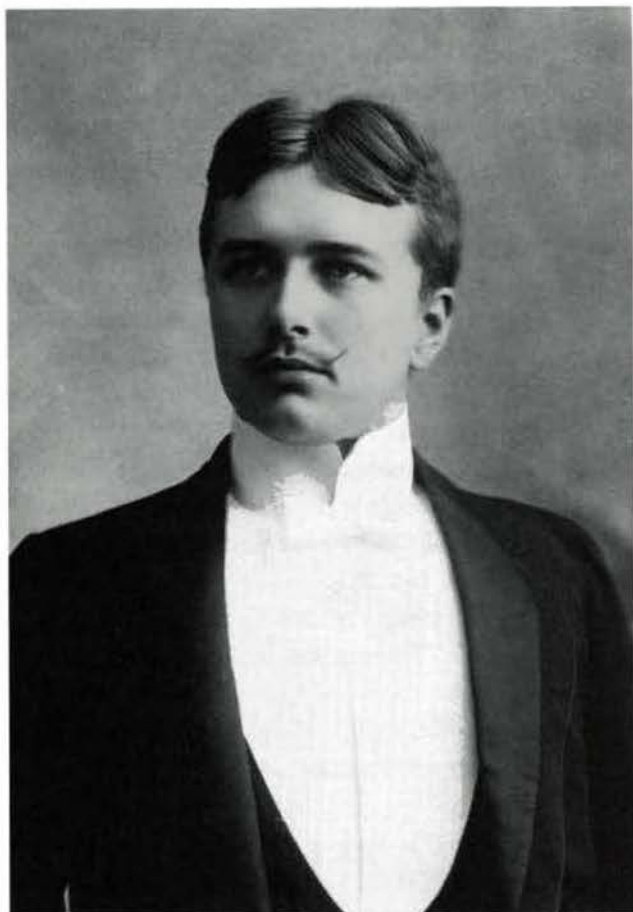
I oktober 1935 gifte sig Ivar med **Magnhild Ebba**

Charlotta **Sandegren** född 1909. De fick tre söner, **Kjell** Carl Gustaf, född i oktober 1936, **Bertil**, född i oktober 1938, och avliden redan den 25 mars 1940, samt **Erik** Anders Peter. Mellan 1937 och 1974 var Ivar och hans familj bosatta på Valhallavägen 130, sedan bodde Ivar och hans hustru på Hagagatan 28 där Ivar avled 1984. Magnhild dog 1994 i Matteus församling.

Flera av Knuts söner visade konstnärliga talanger inom olika områden. Sonen Carl Gustaf tillhörde ej dessa, men däremot hans hustru Gerda som Knut så vackert beskriver i sina levnadsanteckningar (se sid 90). Dessa anlag hade sonen Gösta ärvt. Han studerade vid högre konstindustriella skolan i Stockholm och utbildade sig till möbelarkitekt. Från 1950-talet var han inredningsarkitekt på Nordiska kompaniet (NK) i Stockholm. Gösta förblev ogift. Han avled i Stockholm 1985.

Regementsintendenten och kaptenen Knut A H Reuterswärd d y (II) (1873–1943) omgiven av sin farfars trotjänare på Björnskog, Maria Carlsson 89 år och Johannes Carlsson 95 år och deras son och sonson, foto 1909.

Dent. med. doctor Oscar P H Reuterswärd (II)
(1874–1943), foto 1899.

Civilekonomen, försäkringsdirektören m m Clarence
Reuterswärd (II) (1914–1984).

Fadern och Oscar reste med ångbåt till Stockholm den 7 september för att besöka professorerna vid tandläkarinstitutet. Efter att de fått negativa svar återvände de hem "Oscar ledsen och missmodig, hvarefter han återreste till Boston d.26." Oscar fortsatte arbeta som tandläkare i Boston men i augusti 1911 reste Oscar åter hem för att söka dispens från svensk tandläkar-examen. Även denna gång besökte far och son flera inspektörer och lärare vid tandläkareinstitutet med negativt resultat. Missmodig lämnade då Oscar in sin ansökan till Konungen om dispens. Därefter åkte Oscar med brodern Fritz och hans hustru Matilda till London och återvände sedan till Boston. 1912 slutade Oscar som tandläkare i Boston och återvände definitivt till Stockholm för att ta en svensk examen.

En bidragande orsak till att han ville flytta tillbaka till Sverige var att Oscar vid besöket i Stockholm 1911 lärde känna **Blanche Gottschalk** (B:43). När Oscar återvänt 1912 bosatte han sig i Stockholm men reste ofta på besök till föräldrahemmet vid helger och högtidsdagar, samt under sommaren. Tydligt har

han inte berättat för sina föräldrar om sin kära Blanche för Knut noterade under 1913:

"d 4 aug läste i Svenska Dagbladet att det lyst för Oscar och Blanche Gottschalk - stor öfverraskning - ...d 19 vigdes Oscar och Blanche civilt, hvarefter de reste till Korsberga och Åkershult, samt kommo hit den 22 och reste d.26"

1915 antecknar fadern stolt i september

"d.15 aflade Oscar en lysande (kandidat) examen vid tandläkareinstitutet och började praktik, som hastigt tilltog och allt jemt förökades till så mycket han kunde hinna med."

Året efter, 1916, avlade Oscar tandläkareexamen och fick legitimeringsbevis och blev leg. tandläkare i Stockholm samma år.

Oscar och Blanche bodde på Birjer Jarlsgatan i Stockholm. De fick tre barn, **Clarence** Knut Filip, född 1914, **Oscar** Gustaf Adolf, född 1915 samt dottern **Blanche** Eva Berta Elisabet, född 1918. Efter 20 års äktenskap skildes Oscar och Blanche 1933. Blanche flyttade från mannen i slutet av oktober 1933 medan barnen bodde kvar med fadern. När Blanche

(B:43) avled den 10 april 1944 var hon bosatt på Grev Magnigatan i Stockholm. Oscar gifte om sig den 13 november 1936 med **Harriet Shirley Pepple**, född **Wing** (B:43a), född den 17 oktober 1884 i USA. Äktenskapet blev ej så långvarigt, Harriet flyttade tillbaka till USA i april 1941. Oscar avled den 13 april 1943. I bouppteckningen står han antecknad som fränskild och endast de tre barnen är upptagna som arvingar.

Oscars och Blanches äldsta barn **Clarence** (B:44) föddes i Stockholm den 30 januari 1914. Clarence tog studenten i Östra Real och avlade reservofficersexamen 1936 och antogs samma år som officersaspirant vid K 1 (Livregementet till häst). Clarence valde emellertid en civil yrkesinriktning. Han började studera vid Handelshögskolan och utexaminerades som civilekonom därifrån 1939. Inom reserven avancerade Clarence till ryttmästare. Clarence började först inom bankväsendet men övergick snart till försäkringsvärlden. Från försäkringsbolaget Fenix-Heimdall knöts Clarence 1953 till Thule. När Thule gick upp i Skandia fortsatte Clarence i denna koncern fram till pensioneringen 1979. Han fortsatte arbeta som ombud för Skandia fram till 1982.

Clarence gifte sig på luciadagen 1942 med **Britta af Ugglas**, född 1920. Clarence och Britta fick en dotter, **Caroline**, född den 5 mars 1944. De skildes 1947 och Clarence gifte om sig den 19 juni 1948 med jur. kand. Ida Charlotta Brita **Marianne Wersäll**, född 6 mars 1923. De fick fyra barn, **Madeleine**, född 5 augusti 1950, art director, **Marie**, född 16 november 1951, **Clarence Lorentz Peter**, född 31 januari 1955, real estate broker, samt sladdbarnet **Carl-Reinhold**, född 7 december 1964.

Clarence och Marianne flyttade som nygifta till Lidingö men bosatte sig senare i Djursholm, samt slutligen i Åkersberga. Tillsammans med hustrun drev Clarence några familjeföretag, Konststopperi Nål och Tråd AB, Uppmaskningscentralen och Dressy modeshop, alla avvecklade före Clarences död. Clarence avled i Åkersberga i november 1984.

Sonen **Oscar** (B:45), andra

Clarence Rd:s hem på Hästängsudd.

Art Director Madeleine Reuterswärd (II) f 1950, Djursholm.

barnet i syskonskaran, föddes den 29 november 1915 i Stockholm. Efter det Oscar tagit studenten 1935 skrev han in sig vid Stockholms högskolas humanistiska fakultet med konsthistoria som huvudämne. Oscar avlade fil. kandexamen, fortsatte till fil.lic. examen 1944 och disputerade för doktorsgraden den 13 december 1952 med avhandlingen "Impressionis-

terna inför publik och kritik". Under vårterminen 1953 tjänstgjorde Oscar som lärare vid konsthögskolan. 1953 utnämndes Oscar Reuterswärd till docent vid Stockholms högskola. Från höstterminen 1953 förordnades han till docent vid Stockholms högskolas konsthistoriska institution, där han höll föreläsningar och examinatorier, samt var under flera perioder tillfälligt professor. Oscar uppehöll docenturen i Stockholm till 1964 då han utnämndes till professor i konsthistoria med konstteori vid universitet i Lund. Oscar gick i pension 1981 och tilldelades GM-nor (guldmédalj för nit och redlighet i rikets tjänst). Tidigare hade Oscar blivit riddare av Nordstjärneorden.

Vid sidan av institutionsarbetet fortsatte Oscar sin egen konstnärliga verksamhet, dels som konstkritiker och utställningsarrangör, dels med egen konstnärlig verksamhet nu mestadels koncentrerad till den nonfigurativa konsten. Oscar är ledamot av Vetenskapssocieteten i Lund och korresponderande ledamot för American Society for Aesthetics sedan 1950. Han är även ledamot av Société de l'Histoire de l'Art Français sedan 1951.

Oscar började tidigt sin utbildning till konstnär och skulptör, redan åren 1933-1935 studerade han i Stockholm för Michail Katz och Otte Sköld. År 1939

var Oscar i Paris för studier med sin fästmo, barndomsvännen **Britt** Ingrid Margareta **Lundbohm**, även hon konststuderande. Den 14 oktober samma år gifte sig Oscar och Britt. Britt utvecklades, liksom sin man, till en framstående konstnär. Hon företrädde den spontanistiska målarkonsten, med separata utställningar i Stockholm, Malmö och Lund, samt bl a i Köpenhamn, Oslo och Tokio.

Under senare år har Oscar Reuterswärd främst blivit känd för sina omöjliga figurer. Enligt en beskrivning "De där geometriska konstruktionerna som gör betraktaren schizofren med sin skenbara logik." Oscar har själv förklarat sin tekniks hemlighet sålunda:

"...hemligheten är vridningen av figurerna och att använda en isometrisk projektion. Bilden är tecknad i samma skala utan något avstånd genom skalförändring. Allt ligger lika nära betraktarens öga... Titta på triangeln med räta vinklar i alla hörnen. en sida är lodrät medan de två andra är vågräta."

Oscar och Britt bodde större delen av sin tid i Stockholm på Jungfrugatan 38, med undantag för ett

Professor emeritus vid Lunds univ, Oscar Reuterswärd (II) f 1915 uppvaktar drottning Silvia på hennes 50-årsdag 1993.

ANDRA YNGRE GRENENS FEMTE OCH SJÄTTE GENERATION

Liksom i de andra två grenarna var det endast en son i tredje generationen, vars barn och barnbarn i första hand kom att föra grenen vidare, nämligen Anders (C:7). Visserligen fick även hans bror Gustaf (C:5) två barn men dessa två dog barnlösa. Anders' tre söner (generation IV) efterlämnade i sin tur åtta söner, Wilhelm (C:13) fem, Baltzar (C:14) en och Viktor (C:17) två pojkar.

BALTZARS (C:14) OCH VIKTORS (C:17) FAMILJER

Baltzars och hans hustru Julias ende son Baltzar **Filip** Pontus (C:32) föddes på Landsjö i Kimstads församling den 21 oktober 1867, där bl a Baltzars båda föräldrar, hans bror Wilhelm (C:13) och systemen Augusta (C:15) antecknades som faddrar. På grund av faderns olika befordringar inom fängvården flyttade familjen flera gånger under Filips uppväxtår. Från 1882 bodde familjen i Örebro. Filip började på tekniska skolan där och fortsatte senare till bergsskolan i Falun, där han var färdig 1888. Filip fick tjänst som stålverksingenjör i Philadelphia i USA. Vid flyttningen till USA ändrade Filip stavningen av förnamnet till Philip.

Philip gifte sig i New York den 3 juli 1901 med jämnåriga **Susan Perkins f Smith**, född 1868 i mars. Äktenskapet var barnlöst. Philip avled 1944 och hans hustru i början av 1960-talet.

Baltzars lillebror Viktor fick fem barn med första hustrun Anna Björksten, sönerna **Viktor** (C:37) och **Anders** (C:38), döttrarna **Elsa** (C:35) och **Maria** (C:36), samt en dotter, Helga Hildur Viktoria, som dog endast en månad gammal. I andra äktenskapet, med Ebba Andersson, föddes dottern Viktoria, allmänt kallad **Vivi** (C:39).

Äldst i barnaskaran var **Elsa** Anna Alida Viktoria, född i Skänninge den 10 augusti 1879. Även vid detta barndop var barnets farföräldrar med, den 76-åriga kaptenen Anders Reuterswärd (C:7) och hans hustru Augusta (C:12), vilka kommit från Motala tillsammans med Viktors syster Thora. Även slakten Björksten var rikligt representerad vid Viktors och Annas äldsta barns dop. Elsa utbildade sig till Sofiasyster och gifte sig i april 1907 med läkaren, med lic Anders

Oscar Setterblad, specialist i öron- näsa- halssjukdomar. Han tjänstgjorde även som livmedikus hos Oskar II.

Familjen ägde fram till 1930-talet gårdarna Gärtuna och Balingsnäs i Södermanland. Från 1938 var Elsa och Oscar bosatta på Nybrogatan 46 i Stockholm, där Elsa avled den 3 april 1946. De fick fyra söner och en dotter, som levde vid moderns bortgång. Näst äldste sonen, ingenjören **Sven** född 1909, var ogift och bodde i föräldrahemmet så länge föräldrarna levde. Oskar Setterblad dog den 27 juni 1949.

Även dottern Augusta **Maria** Paulina föddes i Skänninge, den 23 april 1881. När hon döptes var fastern Emmy (C:18) från Motala närvarande.

Maria drabbades tidigt av tuberkulos och var sjuklig större delen av sitt liv. Hon vistades under åren på flera hälsobrunnar i Sverige. När Maria hade friskare perioder hjälpte hon sin faster Thora (C:19) på hennes vanförestalt i Helsingborg. Maria förblev ogift och sista åren av sitt liv bodde hon på Hemmet för gamla i Enskede där hon avled 1961. Maria levde sitt liv med en stark kristen övertygelse.

Yngste sonen **Anders** Vilhelm föddes i Motala landsförsamling i september 1888. Vid dopet deltog hans farmor Augusta och faster Thora. Han förblev liksom systemen Maria ogift. Omkring 1910 och några år framåt var han lantbrukare i närheten av Vetlanda, och han var hela sitt liv bosatt i dessa trakter. Att döma av hans syster Marias testamente var han aktiv i någon frireligiös rörelse. Den kristet religiösa Maria hade nämligen skrivit i testamentet att alla brodern Anders brev och predikningar skulle brännas. Anders avled i Söderåkra vid Vetlanda 1947, varefter Maria gjorde ett tillägg i sitt testamente och avsatte en summa pengar för underhåll av broderns grav på Vetlanda kyrkogård.

Viktors yngsta barn, dottern Ebba Viktoria Eufrosyne, kallad **Vivi**, föddes på Hökhult i Pjätteryds socken i Småland den 7 mars 1908. Vivi gifte sig i september 1934 med teologie doktorn Carl Gustaf **George Hammar**, som var född den 2 maj 1906 och uppväxt i Guatemala, där hans far tjänstgjorde som ingenjör. Vivi och George fick två söner, **Carl Gustaf** född 1936 och **Björn** 1943. Familjen bosatte sig i Stockholm och George tjänstgjorde som lektor i kristendom och psykologi i Kungsholms gymnasium. Familjen var bosatt på Nockebyvägen i Bromma mellan 1947-69. Sista åren bodde de på Ekerö där Vivi avled i november 1974 och George två månader senare, i januari 1975. Vivis mor Ebba flyttade 1947

mellanspel åren 1942-48 då de bodde på Döbelnsgatan 5. Hela familjen flyttade till Lund 1965. Oscar och hans hustru fick fyra barn, sönerna Herman **Anders** Hof, född den 12 juli 1942, civilingenjör och leg.läkare, samt Lars **Pontus** Vilhelm Hof, född den 18 januari 1946, grafisk formgivare, och döttrarna Blanche **Magdalena** Elisabeth Maria, född den 18 oktober 1949, journalist, samt Blanche **Beata** Susanna, född den 8 november 1951. Beata avled 1988.

Oscars och Blanches yngsta barn, dottern **Blanche** Eva Berta Elisabet (B:46) föddes i Stockholm den 15 april 1918. Hon visade, liksom brodern Oscar, tidigt att hon hade en konstnärlig läggning. Efter skolgång i Sofi Almqvists samskola, där även brodern Oscar gick, studerade Blanche vid Henrik Blombergs målarskola i Stockholm. Samtidigt som brodern studerade Blanche för Michail Katz 1934-35, varefter hon fortsatte 1935-36 vid Edvard Berggrens målarskola. Hon började redan på 1930-talet att resa utomlands för att studera och måla, främst i olja, porträtt och landskap.

Blanche gifte sig den 15 oktober 1938 med kammarmusikern **Ivar** Vilhelm **Hallström**, född 1903, vilken även var intendent vid Gösta Stenmans konstfirma i Stockholm. De fick tre döttrar, **Elisabeth**, född 1940, **Märta**, född 1943 och **Blanche**, född 1947. Efter sista dotterns födelse började Blanche att vidareutbilda sig inom konsten. Hon studerade nu för Pierre Olofsson och Lennart Rodhe, vilket resulterade i att hennes porträtt fick, enligt brodern Oscar, "en ny karaktär, med större slutenhet och tyngd, djärvare färgskala." Blanche och Ivar kände att de ville pröva på nya miljöer, så 1951 bosatte sig hela familjen på Nya Zeeland. Blanche avled där 1953. (Se biografi sid 168)

Sonen Thorsten och hans familj

Knuts och Bettys sjunde son, **Thorsten** Knutsson (B:25) föddes den 19 april 1883 på Åkershult. Han var den siste av Knuts söner som föddes på Åkershult, de tre yngsta pojkarna föddes i Växjö. När Thorsten var knappt sex månader flyttade familjen in till Växjö. Thorsten växte upp med bröderna Henrik, 1 1/2 år äldre, och Åke, ett år yngre, som lek- och skolkamrater. Under Thorstens första sex år fick han emellertid tillbringa en stor del av somrarna på Åkershult, som fadern först arrenderade ut, säteriet såldes först 1889. Thorsten intogs i första klassen i skolan i Växjö 1893 och tio år senare, i maj 1903, tog han studenten. När Thorsten tog studentexamen skriver fadern för första

gången i sina anteckningar, att föräldrarna bjöd på studentmiddag i hemmet, kanske hade denna sed uppstått omkring sekelskiftet.

Thorsten blev officersvolontär vid Kalmar regemente strax efter studentexamen, avlade officersexamen 1905 och utnämndes till underlöjtnant vid sitt regemente 1905 och 2. löjtnant 1907. När Thorsten tog sin officersexamen i november 1905 fick han 600 kr i Ridarhusstipendium. Liksom hans tio år äldre broder Knut övergick Thorsten till intendenturen. År 1909 antogs han som intendentsaspirant och avlade intendensexamen 1911. Thorsten avancerade inom Intendentturkåren, 1917 utnämndes han till kapten av 1 klassen vid kåren. Thorsten blev major vid armén 1934. Efter att ha tjänstgjort vid flera regementen och militära enheter blev Thorsten 1928 förrådsintendent vid Arméns intendenturförråd i Stockholm. Han avgick med pension 1937. Thorsten blev riddare av Svärdsorden 1926 och fick även skyttemedalj, statens skyttemärke i guld med årtalsmärken samt idrottsmärket i guld. Vid sidan av sina militära uppgifter var Thorsten från 1919 siffergranskare i AB Nationalkassa Registret i Stockholm och riddarhuskassör 1937-48.

Thorstens far har antecknat att Thorsten for till Boston i januari 1907 och den 15 februari eklaterades Thorstens och Elsas förlovning. Thorstens blivande hustru var hans kusin **Elsa** Margareta Alexandra **Hogner** (B:50), vars mor var syster till Betty, Thorstens mor. Elsa, som var född 1886 i Norrbotten, hade vuxit upp i Boston och studerade där vid musikkonservatoriet 1903-06. Det var dock inte musik utan målning som var hennes gebit. Thorsten och Elsa gifte sig i Kalmars slottskyrka den 22 oktober 1907.

Thorsten och Elsa fick tre barn, dottern **Vera** Elisabet, född 1910 i Stockholm, sonen **Bo** Thorstensson, född 1913 på Skanskullen, samt dottern **Ulla** Adrienne, född 1917 på Skanskullen. Thorsten hade köpt villa Skanskullen vid Uddevalla 1912 och sålde den 1918. Thorstens föräldrar besökte familjen på Skanskullen på somrarna och fadern skrev i juli 1913:

"den 2 juli reste mor, Patrik och jag till Uddevalla... d. 28 reste vi hem med stor saknad efter all trefnad i det goda vackra hemmet på Skanskullen."

I februari 1924 skildes Thorsten och Elsa och barnen flyttade med modern. Elsa Hogner-Reuterswärd hade, efter det familjen lämnat Skanskullen, studerat konst vid Konsthögskolan i Stockholm. Redan 1917 reste Elsa i oktober till Leksand för att ta lektioner i

målning. Hon ägnade sig främst åt landskaps- och portättmåleri. Elsa avled 1987, då bosatt hos dottern Ulla.

Efter att ha förlovat sig den 23 februari 1925 gifte sig Thorsten den 28 maj samma år med **Ingeborg Gertrud Desideria Fornander** (B:51), född 1899 i Danmark. Äktenskapet var barnlöst och skilsmässan var ett faktum efter drygt två år. Ingeborg gifte om sig 1936 med byrådirektören Edvard Emil Sjöfält. Den 18 juli 1932 informerades Thorstens släkt och vänner om att han gift sig med Marie Margarete (**Gretel**) **Henke** (B:52), född i Tyskland den 15 september 1904. Även det äktenskapet var barnlöst och de flyttade isär efter några år, och skildes 1942. Gretel gifte om sig 1943 med köpmannen Oskar Karl Gösta Allgulander.

Under 1942 flyttade Thorsten från Stockholm till Stocksund, där han köpt en villa. Den 4 augusti 1943 gifte sig Thorsten ånyo, nu med diplom. musiklärarinnan **Eva Maria Sztavicka Enegren** (B:53), född 1909. I detta äktenskap föddes Thorstens sista barn, sonen **Lennart Uno Thorsten** den 13 maj 1944. Äktenskapet upplöstes 1951. Efter pensioneringen ägde Thorsten firman Japanska Magasinet i Stockholm. Thorsten avled i Stockholm 1970.

Thorstens äldsta barn, **Vera** Elisabet (B:54) föddes i Stockholm den 29 augusti 1910. När Vera var åtta år gammal flyttade familjen från Skanskullen till Råsunda. I sin ungdom designade hon bl a kläder. 20 år gammal gifte sig Vera i Penang på Sumatra med Hans **Detlof Ugglas Olivecrona**, där de nygifva bosatte sig på mannens plantage. I augusti 1932 föddes deras enda barn, Lorentz Detlof **Wilhelm**. Vera och Detlof skildes 1936. Vera återvände till Stockholm och den 18 december 1938 gifte hon sig med konstnären, målaren och grafikern friherre **Magnus Creutz**, född 1909. Magnus Creutz avled 1989 och hans hustru Vera i maj 1998.

Veras lillasyster **Ulla Adrienne** (B:56) föddes på Skanskullen vid Uddevalla den 27 mars 1917. Redan ett år senare flyttade familjen till Råsunda. Både Ulla och systemen Vera gick i Franska skolan i Stockholm. Ulla började studera sång efter skolstudierna. På luciadagen 1940 (hennes blivande makes födelsedag) gifte Ulla sig med operasångaren **Arne Henry Wirén**, född 1908. De fick två barn, sonen **Peter**, född 1943 och dottern **Adrienne**, född 1946. Ulla blev senare, liksom modern, konstnärinna, främst skulptris. År 1986 avled Ullas make.

Thorstens och Elsas son **Bo** Thorstensson (B:55)

föddes på Skanskullen den 3 augusti 1913. När Bo var fyra år kom han till farfar Knut och farmor Betty. Knut berättade att Elsa kom med Bo den 9 oktober 1917 när hon skulle resa till Leksand. Bo blev kvar hos farföräldrarna till i december då Thorsten hämtade honom. ”Det är en mycket snäll och rar gosse som beredde oss mycken glädje.”

Bo gick i Vasa Realskola och utbildade sig sedan till ingenjör. Han gifte sig den 8 november 1941 med **Klara Maria Johansson**, född 1907. Den 17 september 1945 föddes deras dotter **Ann-Marie** Elisabeth. Bos hustru Klara avled 1949 och han gifte om sig den 2 augusti 1952 med **Ingrid Margareta Steinvall**, född 1926. Äktenskapet, som var barnlöst upplöstes 1957. Den 21 maj 1970 gifte sig Bo med **Jany Marguerite Thernelius**, född 1931.

Thorstens och Evas son, **Lennart Uno Thorsten** (B:57) föddes i Stocksund den 13 maj 1944. Efter studentexamen studerade Lennart juridik vid Stockholms universitet där han tog en jur. kand.examen. Lennart var jurist vid Utlandssvenskarnas förening innan han startade Juristbyrån Lennart Reuterswärd. Lennart gifte sig den 19 maj 1989 med inredningsarkitekten **Sonja Margareta Zetterberg**, född 1951.

Knuts och Bettys tio söner levde alla när den 93-åriga fadern avled. De bar hans kista till graven. Han begravdes i familjegraven vid Ed i Voxtorps socken, där även hans älskade Betty begravdes ett år senare. Knut och Betty hade strängt men kärleksfullt uppfostrat sina söner. Ovan har familjesammanhållningen framskyttat på många ställen och bröderna och deras familjer umgicks mycket med föräldrarna och varandra. Sommaren 1932 hölls en högtidlighet vid föräldrarnas grav. Sonen Knut hade varit förhindrad att närvara. Hans 16-åriga brorson Oscar, som var närvarande vid ceremonin skrev till sin farbror från Växjö den 3 augusti 1932:

till dotterns familj och bodde hos dem till sin död 1968.

Sonen Ebbe **Viktor** Teodor, född 11 juni 1886 i Motala landsförsamling, blev den ende av Viktor d äs barn som förde namnet Reuterswärd vidare. Vid dopet var Viktors äldrige farfar Anders och farmodern Augusta dopvittnen tillsammans med sin yngsta dotter Thora. Viktor tog studenten i Stockholm i maj 1907, anmälde sig som officersvolontär samma år vid livregementets grenadjärer och följande år vid skånska dragonregementet. Viktor började även efter studentexamen att läsa juridik vid Stockholms högskola. Från 1909 tjänstgjorde han som kammarskrivare vid tullverket. Viktor fortsatte som kammarskrivare och fick efter att ha haft flera ej fasta tjänster från 1922 en ordinarie tjänst vid tullbehandlingsinspektionen, där han avancerade till tullkontrollör.

Viktor gifte sig i mars 1923 med **Ebba** Teodolinda **Smedman** (C:59), född i januari 1887. Genom sitt gifte ärvde Viktor gården Ebbinge vid Drottninghamn i Stockholms närhet. I äktenskapet föddes en son, **Ebbe** Vilhelm Erland (C:60), den 8 juni 1924. Viktor var bosatt i Stockholm nästan hela sitt yrkesverksamma liv. När Viktor avled 1957 var familjen bosatt på Rådmansgatan. Hans änka Ebba dog år 1970.

Viktors son Ebbe utbildade sig till socionom och började, liksom fadern, sin bana som kammarskrivare. Han tjänstgjorde i Stockholms stad och avancerade där till byråassistent vid kammarkontoret. Ebbe övergick till Stockholms läns landsting, först som personalchef sedan som förste sekreterare vid personalförvaltningen. Ebbe gifte sig den 2 juni 1953 med jämnåriga **Marianne** Eugénia Dorotea **Larsson**, vilken arbetat som folkskollärare fram till pensionen. De fick en son, **Peter** Ebbe Olof Viktor, född 1954, som utbildat sig till civilekonom.

WILHELM REUTERSWÄRDS (C:13) BARN OCH BARNBARN

Wilhelm hade två barnkullar. Med första hustrun **Adelaide** (**Adèle**) **Brändström** fick han fyra barn, dottern **Augusta** och sönerna **Pontus**, **Wilhelm** och **Carl**. I andra äktenskapet med **Carolina af Robson** föddes fem barn, döttrarna **Elin**, **Christina** (**Stina**) och **Eva**, samt sönerna **Olof** och **Gustaf**. Barnen i båda kullarna kom relativt tätt, det var femton år

Tullkontrollören Viktor Reuterswärd (III) (1886–1957).

mellan äldsta dottern Augusta, född 1870 och yngsta barnet Eva född 1885.

Döttrarna Augusta (C:22), Elin (C:26), Stina (C:29) och Eva (C:30)

Wilhelms äldsta barn, **Augusta** Carolina Henriette (C:22) föddes i Örebro i mars 1870. Under de första barnåren växte hon upp med sina tre bröder, som föddes med ett års mellanrum. När modern dog 1875 var Augusta endast fem år. Medan hennes bröder bodde kvar i föräldrahemmet flyttade Augusta till sin mormor, Henriette Brändström i Stockholm. Augusta uppfostrades av mormodern, hennes morfar, generaldirektören Per Brändström hade dött 1874. Augusta kom endast hem över de stora helgerna och på sommaren. Den 18-åriga Augusta återvände till sin far och familjen i slutet av 1888. Sista hemmet i Stockholm var på Karlavägen 29, där hennes mormor dog i oktober 1888. Augustas mormor, var mycket förtjust i sin avlidna dotters enda dotter, som hon favoriserade. Enligt Henriettes testamente skulle tillgångarna efter henne delas i tre lika delar som vardera tillföll hennes son, hennes efterlevande dotter Helena, gift

”Kära Farbror Knut!

Då jag hörde av Farbror Åke att Farbror Knut önskade få en redogörelse över högtidligheten på Lindekullen i söndags, ber jag såsom de frånvarande brödernas representant att få avgi en sådan.

På söndagseftermiddagen kl 2 avreste från Wexiö central bröderna Adolf, Åke, Patrik och Folke med Esther samt jag. Vid Bors station sammanträffade vi med Carl-Gustaf, som anlant dit direkt från Göteborg. Hela sällskapet begav sig därpå från stationen direkt till Lindekullen och samlade sig kring föräldrarnas grav. Det hade regnat hela dagen, men nu blev det ett kort uppehåll. Åskan mullrade emellertid oavbrutet i fjärran och när Carl-Gustaf steg fram och höll ett välförmatt och vackert tal och förklarade vården invigd så svepte en mörk sky över nejden och försatte Lindekullen i en mörk och stämningsfull belysning. Därefter gingo de närvarande bröderna fram och nedlade sina blommor på gravarna och jag buketter från de övriga bröderna samt tvänne kran-sar från alla tio. till sist läste Farbror Åke psalmen ‘Se det goda land, På den andra strand’ av Wallin samt därefter Välsignelsen. Vi stannade en stund på kullen och tog den nya stenen i närmare betraktande. Den var mycket vacker och ståtlig. Vidare sådde Farbror Åke och jag blommor på hela Lindekullen... När vi kommo till Wexiö blevo vi inviterade på middag hos Adolf. Middagen var trevlig och bl.a. utbragtes en skål för de frånvarande bröderna (vilket jag nu ber att få framföra) samt uppläsning av det mottagna telegrammet. efter kaffet fingo vi höra sång och musik. Högtidsdagen var till ända.

Hjärtliga hälsningar från Esther, Folke, Åke och gamla Wexiö genom

Farbrors tillgivne brorson OSCAR”

Inom den 1:a yngre grenen hade två söner i fjärde generationen, Fredrik (B:6) och Knut (B:12), säkrat grenens fortbestånd med tretton söner. Men Fredriks tre pojkar efterlämnade inte några söner. Av Knuts tio söner var det endast fyra som fick pojkar, åtta söner i sjätte generationen, som skulle se till att grenen fortlevde. Antalet barn på den manliga linjen verkar vara svårt att föröka, i 1:a yngre grenens sjunde generation finns (1998) sju söner. Enda dottern i femte generationen, som levde till vuxen ålder (Knuts lilla Elisabeth dog endast sju år gammal) var Fredriks äldsta barn Anna.

Av Fredriks tre och Knuts tio söner, femte generationens pojkar, valde endast fyra en militär karriär. Knuts äldste son, Carl Gustaf, påbörjade en officerskarriär, men ändrade tidigt inriktning och övergick till att söka sin utkomst inom en likartad yrkesgren. Han gick i pension som fängelsedirektör. Bland de övriga åtta sönerna inom denna gren finner man fyra direktörer inom olika gebit, samt en tandläkare, en advokat och en kassör. Knuts son Patrik blir ättens förste konstnär på heltid, hans bror Fritz kombinerade sitt måleri med direktörskap. Flera av dessa söner visade även en litterär begåvning och publicerade böcker, artiklar och uppsatser. Den reuterswärdiska släktens talanger fortsatte även i denna grens sjätte generation, genom Knuts barnbarn.

Det var först i femte generationen som denna grens medlemmar började lämna hembygderna och flytta till Stockholm. Två av Fredriks söner och hans dotter Anna bosatte sig i Stockholm. Av Knuts barn bosatte sig åtta i Stockholm, två i Växjö.

Åkerhielm och avlidna dottern Adelés fyra barn. Den tredjedel som tillföll barnen Reuterswärd skulle delas i fem delar varav Augusta skulle ha två delar och hennes tre bröder en del var. Augusta och hennes moster skulle dela på Henriettes smycken.

Augusta träffade sin blivande man vid ett vinterbesök på Aspa bruk under vintern 1896-97. Han hette **Albert Viktor Cassel**, var godsägare och en barnsvän till Augustas styvmor och dennas bror. De förlovade sig och gifte sig i Linköpings domkyrka i mitten av maj 1897. De nygifna bosatte sig på det vackra slottet Stjärnsund, vid Vättern, ej så långt från Askersund, som Alberts far köpt 1860 av prins August. Äktenskapet var barnlöst. Augusta bodde kvar på Stjärnsund livet ut, och drev själv slottet efter det hon 1931 blivit änka. Hon avled där 1951. Augusta testamenterade Stjärnsund till Svenska Vitterhetskademien, med förbehåll att slottet sommartid skall vara öppet för besökande turister, samt i övrigt väl underhållas och vara bebodigt året runt för akademiens medlemmar och gäster. Lantbruket testamenterade hon till Uppsala universitet. Hon var frikostig mot sina syskon, i brodern Carls bouppteckning nämns en gåva på 20.000 kr från systemen Augusta Cassel. Augusta gav även en donation till Reuterswärdsska släktföreningen att användas till släktmötena.

Elin Johanna (C:26) föddes i Örebro i maj 1879, som äldsta barnet i den andra barnkullen. Elin och systemen Stina gick i Risbergsska flickskolan i Örebro, till dess familjen 1890 flyttade till Linköping då de tre yngre systrarna gick i elementarläroverket för flickor i Linköping. Somrarna tillbringades på Västana, som ligger nära Borensberg, och tidvis även på

Agusta Cassel f Reuterswärd (III) (1870-1951), oljemålning av Kronstrand 1945.

Aspa. Elin var, enligt systemen Stina, mycket trevlig och med fina betyg i skolan. 21 år gammal gifte sig Elin i domkyrkan i Linköping i november 1900. Hennes man, **Gustaf Emanuel Ros**, född 1868, var då löjtnant vid Kgl. andra livgrenadierregementet. Han slutade sin militära bana som överste för Kronobergsregemente. Familjen bodde först på landet men flyttade 1906 till Linköping. 1912 fick Gustaf kommendering till Stockholm, så familjen bosatte sig där några år.

Elin och Gustaf fick fem barn, fyra pojkar, **Axel**, direktör i Skandiakoncernen, född 1901, död 1994, **Vilhelm**, länsjägmästare, född 1902, **Lennart**, chefsrådman, född

Stjärnsunds slott, nyklassicism 1798, arkitekt Carl Fredric Sundwall.

1908, död 1984, samt **Bengt**, bibliotekarie, född 1913, och en flicka, **Elisabeth**, född 1905, gift Wahlbäck. Elin blev änka 1924 då Gustaf omkom i en bilolycka, en olyckshändelse med en militärbil. I eftermälen sades allmänt att överste Ros var en av arméns mera framstående officerare. Han var bl a chef för det svenska detachementet på Åland 1918, som skulle övervaka evakueringen av de ryska trupper, som varit stationerade där och även skydda lokalbefolkningen. Elin och barnen bosatte sig i Stockholm efter det hon blivit änka. Elin avled 1952, då bosatt på Karlavägen 94 i Stockholm.

Dottern Carolina Elisabet Christina (C:29), kallad **Stina**, stiftsjungfru, föddes i februari 1884 i Örebro. Stina var det enda barnet i den stora barnaskaran som förblev ogift. Stina växte upp med många syskon, sju av syskonen bodde hemma, endast äldsta halvsystem Augusta bodde hos sin mormor i Stockholm. I sina minnen nämner Stina att hon och systemen Eva, Wilhelms yngsta barn, retades och skrämdes av de äldre bröderna, som tyckte om att busa med småsystern. Stina började i Risbergska skolan i Örebro. Hon berättar om den stora våningen i Örebro, som hade åtta rum, vilka alla var genomgångsrum. På äldre dagar förstod Stina hur besvärligt det måste ha varit, någon enskildhet fanns knappt, varken för de åtta barnen eller föräldrarna.

När Stina var sex år gammal blev hennes far chef för Första Livgrenadjärregementet och Stina beskriver lyckan att få flytta till Järnvägsgatan i Linköping 1890.

"Vi hade en stor härlig våning som låg nära järnvägen och det underliga var att då för tiden skulle regementschefen ha expeditjonsrum i sin våning...telefon hade vi inte för då trodde Pappa att vi barn skulle telefonera. Det var rätt ovanligt att man hade telefon då för tiden. Mamma var alltid rädd, eftersom tamburdörren skulle vara oläst så att alla officerare kunde komma upp på expedition när de ville. Hon satt mest hela dagarna och sydde i vardagsrummet med halvöppen dörr så hon såg om det var tjuvar eller officerare som kom in."

Stina fortsatte sin skolgång i elementarläroverket för flickor i Linköping och avslutade den i en pension i Schweiz. När fadern 1898 blev sjuk och tog avsked från regementet flyttade familjen till Kungsgatan i Linköping, till en våning med trädgård. När ungdomarna i familjen roade sig var det ofta med godsägarfamiljerna på Brokind, Ekenäs och Lagerlunda. År 1912 beslöt sig Stinas mor att flytta till Stockholm där flera av barnen då bodde. Stina var ej glad över

Systrarna Reuterswärd (III), fr.v. Elin (1879–1952 (g Ros), Eva (1885–1936) (g Låftman) och Stina (eg. Christina) (1884–1969).

detta men fann sig i moderns beslut. Efter två år, 1914, erbjöds Stina tjänst som hovfröken hos kronprinsessan Margareta. Stina var i tjänst hos henne till dess hon avled 1920. Stina fortsatte att tjänstgöra vid hovet, mellan 1920-23 som hovfröken hos prinsessan Ingrid och från 1923 hos kronprinsessan, sedermera drottning Louise, hos vilken hon var i tjänst ända till drottningens död 1965. Stina var då 81 år gammal. Under sin långa tjänstgöring vid hovet belönades Stina med ett flertal ordnar och medaljer. Stina delade hem med sin mor i Stockholm, först på Lützengatan, sedan på Värtavägen 8, där modern Carolina Reuterswärd avled i mars 1939. Stina bodde ett år hos sin syster Elin varefter hon flyttade till en egen lägenhet på Kommendörsgatan 42, där hon bodde kvar till sin död i december 1969. (En mer utförlig biografi över Stina från sid 165).

Wilhelms och Carolinas yngsta barn, dottern **Eva Ulrika Beata** (C:30), föddes i Örebro den 29 juni 1885. Eva och hennes ett år äldre syster Stina hade mycket gemensamt under uppväxtåren. Eva hann aldrig börja skolan i Örebro, hon var bara fem år när familjen flyttade till Linköping. Evas syster Stina berättar att de två systrarna var hos greve Melker Falkenberg och hans familj på Brokind varje år efter jul och ibland även på höstarna. I den familjen fanns två döttrar i ungefär samma ålder som Stina och Eva.

Eva gick, liksom systrarna, i elementarläroverket för flickor i Linköping. Stina berättade att Eva var klen efter det hon slutat flickskolan, så i stället för att avsluta sina studier i Schweiz, fick Eva och övriga familjen undervisning i franska av en schweiziska som modern bjudit till Linköping. När Eva var 27 år reste hon till Sofiahemmet i Stockholm för att utbilda sig till sjuksköterska. Eva lärde känna den åtta år äldre läroverksadjunkten **Emil Låftman**. De gifte sig i Stockholm den 2 augusti 1915 och flyttade till Borås där Emil tjänstgjorde. De fick sonen **Anders** år 1918, vilken blev kommendörkapten. Eva avled 1936 och sonen Anders 1977.

Wilhelm Reuterswärd (C:24)

Anders **Wilhelm** föddes 27 oktober 1872 i Örebro. Han var den ende av de fem bröderna som ej fick några barn. Wilhelm växte upp i Örebro och gick i Karolinska läroverket där. Wilhelm tog studenten 1893. Samma år började han läsa juridik vid Uppsala universitet, där han efter ett halvår avlade juridisk preliminärexamen, samt i december 1897 examen till rättegångsverken. Under de sista åren i Uppsala var

Kanslirådet Wilhelm Reuterswärd (III) (1872–1952) i ämbetsdräkt.

Wilhelm styrelsesuppleant i Fosterländska studentförbundet.

I slutet av december 1897 fick Wilhelm tjänst som o notarie vid Svea hovrätt. När hans syster Stina berättar om ungdomsåren och syskonen säger hon om Wilhelm:

"Sedan kom bror Wilhelm. Han låg i Uppsala och han var också en snäll äldre bror. Han var, som jag trodde, en oförfärlig ungtkarl. Ganska originell. Han ville gärna ha blivit officer, men kunde det inte på grund av dålig syn. Så kom han efter studierna in i ett ämbetsverk."

Åren 1898 till 1 juli 1900 gjorde han sin tingsmeritering vid fyra domsagor i Småland och Södermanland. I juli 1900 fick Wilhelm tjänst som amanuens i civildepartementet, där han avancerade till kansliskreterare. År 1918 blev Wilhelm föredragande i finansdepartementet och 1920 förste kansliskreterare och föredragande i ärenden rörande elektriska anläggningar i handelsdepartementet. Wilhelm utnämndes till riddare av Vasaorden 1921 och Johaniterorden 1923. Wilhelm blev 1936 kansliråd i Kgl.

Maj:s kansli. Han var i många år släktföreningens sekreterare.

Wilhelm flyttade för gott till Stockholm i februari 1908 till Narvavägen 1, där han bodde i nästan 20 år. Den, som familjen trodde, inbitne ungarlen gifte sig på äldre dar, 57 år gammal, med den 33-åriga grevinnan **Märta Posse** (C:24a). Bröllopet ägde rum i Stockholm och familjen flyttade efter några år till Karlaplan 18. Wilhelm avled där den 15 januari 1952. Hans hustru Märta avled 1974.

Carl Reuterswärd (C:25) och hans familj

Carl Henrik Edvard, Wilhelms yngste son med första hustrun Adelaide, föddes den 21 juni 1874 i Örebro. Carl var bara nio månader gammal när modern dog. När Carl var fyra år gammal gifte fadern om sig med Carolina af Robson från Aspa bruk, som blev mycket omtyckt av styvbarnen. Carl växte upp i Örebro med en stor syskonskara, tre helsyskon och fem halvsyskon. Somrarna tillbringades på Västanå. Carolinas föräldrar på Aspa var även glada att få besök av barnen Reuterswärd. Carls halvsyster Stina berättar att när någon av syskonen blev sjuka skickades de till Aspa för rekreation.

Carl gick i tekniska skolan i Örebro mellan åren 1888 och 1891. Han kom in på Tekniska Högskolan i Stockholm 1893 och utexaminerades som civilingenjör från högskolans fackavdelning för elektroteknik i juni 1896. Under tiden i Stockholm bodde Carl hos två äldre ogifta systrar von Vegesack, Ottiliana Carolina och Ida Beata Carolina, som disponerade en femrumsvåning på Engelbrektsгатan 4. Stina (C:29) sade att när familjen Reuterswärd var på Vestanå om somrarna "var tanterna Vegesack hos oss och

Civ.ing. och verkst. direktören i AEG Carl Reuterswärd (III) (1874–1947), foto 1926.

dom var mycket nyttiga och sydde bomullsklänningar åt oss." Med all sannolikhet var det samma systrar som hennes bror Carl tillbringade studieåren i Stockholm hos. Om sin bror Carl sade Stina att han var den store humoristen i familjen, som gjorde vad han tyckte och ville och fick även göra det. Carl var, enligt Stina, snäll, gästfri och trevlig.

Carl fortsatte sina studier vid Technische Hochschule i Berlin från hösten 1896 och under 1897. Därefter praktiserade Carl vid flera tyska företag inom elektrotekniken, han var en av pionjärerna för elektricitetens användning i Sverige och år 1902 utsågs han till verkställande direktör vid Allgemeine Elektrizitäts-

Carl Reuterswärd's sommarställe Rosenhill på Kgl Djurgården, Stockholm

Generallöjtnanten Pontus Reuterswärd (III) (1871–1949), foto 1939.

Generalskan Eva Thurinna Rd, f Ugglå (III) (1879–1947).

Gesellschafts svenska bolag Stockholms Elektriska AB AEG. En post han uppehöll till kort före sin död.

Carl ansågs vara en framstående industriman och AEG utvecklades under hans tid till ett av de ledande företagen inom sitt område. Carl bildade 1921 ett dotterbolag, Sv. AB Trådlös Telegrafi (SATT) och 1927 Sv. Instrument AB (SIA). Tillsammans med brodern Gustaf var han en av initiativtagarna till Radiotjänst. När AB Osram-Elektraverken tillkom 1930 valdes Carl till ledamot av styrelsen. 1920 blev Carl Riddare av Nordstjerneorden. Carl var en naturälskare och kopplade av från arbetet genom att varje dag ta långa promenader på Djurgården.

Carl gifte sig den 1 juli 1919 med **Elly Gunhild Hagström** (C:46), född 4 januari 1894. Carl hade 1914 flyttat in på Östermalmsgatan 97, där familjen sedan var bosatt. Carl och Elly fick 1918 två tvillingdöttrar, **Britt-Louise** och **Marianne**. Tio år senare föddes sonen Carl Vilhelm, som dock dog efter två veckor. Carl avled den 28 februari 1947 men hans hustru bodde kvar på Östermalmsgatan där hon avled 88 år gammal 1982.

Britt-Louise Christina (C:47) och **Marianne** Adelaide (C:48) föddes den 24 april 1918 i Solna församling. De växte upp på Östermalm, nära Karlalplan, och båda flickorna började på hösten 1924 i den närbelägna flickskolan, Margaretaskolan, där de gick hela skoltiden, från första förberedande till och med åttonde klass i flickskolan. Systrarna bodde kvar i föräldrahemmet tills de ingick äktenskap. Britt-Louise gifte sig den 18 mars 1944 med **Uno Murray**, då med. lic. De båda flyttade till Uppsala men efter några år fick Uno tjänst i Umeå och när Uno blev överläkare i Arvika flyttade familjen dit. Uno och Britt-Louise fick sex barn, **Stina**, född 1944, civilekonom, **Karin**, född 1946, gift med Olle Eriksson, **Carl**, född 1951, **Louise**, född 1952 gift med Robert Norman, **Anna**, född 1957 och **Erik**, född 1963. Britt-Louise avled 1965.

Marianne gifte sig ett år efter tvillingsystemen, den 28 mars 1945, med den brittiske undersåten, major **Ian Andrew More**. De bosatte sig i London, där Ian då var tjänsteman i India and Burma Office. De fick fyra barn, sonen **Andrew**, född 1946, lantbrukare, och

döttrarna **Muriel**, född 1948, gift med David R Seale, **Grizelda**, född 1951, gift med Richard Tyler, samt **Jane**, född 1962, gift med Richard Cope-Cadman. Ian var 1957 assistant secretary i Board of Trade i London. Han avled 1967 och då var familjen bosatt i Edinburgh. Marianne är 1999 fortfarande bosatt i Skottland, i Balcaskie, Pittenweem i Fife.

PONTUS REUTERSWÄRD (C:23) OCH HANS BARN

Wilhelms äldste son, Carl Per **Pontus**, föddes i Örebro den 4 oktober 1871. Han tillbringade barn- och ungdomsåren i Örebro där han tog studenten i Karolinska läroverket i maj 1889. När hans 13 år yngre halvsyster Stina minns barndomsåren och syskonen beskriver hon Pontus: "Näst äldst var Pontus och han var lite spelevinkig först kanhända. Han var emellertid hemskt snäll mot oss småsyskon och jag minns så väl att han gav oss påskägg en gång för det var vi inte bortskämda med och vi tyckte han var väldigt flott."

Pontus hade bestämt sig för en militär karriär och blev efter studentexamen volontär vid Västgöta regemente 1889 och sergeant där våren 1890. Pontus antogs som elev på krigsskolan vid Karlberg i juli 1890 och utexaminerades därifrån i slutet av oktober 1891. Fadern Wilhelm och familjen hade då flyttat till Linköping i samband med att Wilhelm blev överste för Första livgrenadjärregementet. Pontus blev underlöjtnant vid faderns regemente 1891. Han fortsatte sin officersbana där och var 1911 kapten 1 kl. Hans morbror, Edvard Brändström, hade efterträtt hans far som överste vid regementet 1898.

Pontus genomgick krigshögskolan 1895-96 och tjänstgjorde 1902 som attaché i Brüssel och Haag. Åren 1904-07 var han 1:e adjutant vid 2:a arméfördelningens stab, under generalen Gustaf Uggla, vars dotter Pontus då lärde känna och gifte sig med 1905. Pontus blev Riddare av Svärdsorden 1912 och utnämndes till kommendör av samma orden 1928. År 1915 utnämndes han till major vid Älvsborgs regemente men tjänstgjorde 1915-16 som chef för infanteriskolan på Karlsborg. Året 1916 fick Pontus även tillfälle att tjänstgöra vid österrikisk-ungerska armén.

Pontus uppskattades mycket för sina insatser inom den militära utbildningen, både vid volontärskolan i Karlsborg och vid krigsskolan, där han särskilt utmärkte sig inom trupputbildningen. Under första

Den unga Eva Reuterswärd (III), f Uggla, med dottern Adèle, foto 1916.

världskriget var Pontus ledamot av exercisregementskommittén.

År 1922 tillträdde Pontus som överste och chef för Skaraborgs regemente. Det anses allmänt att han som chef för detta regemente var särskilt framstående, trots att det under 1920-talet rådde militär depression bedömdes hans regemente vara landets bästa, ett mönster beträffande disciplin och fältduglighet. I en nekrolog över Pontus från 1949 skrevs bl a :

"...Född soldat blev han under hela sitt liv genom sin plikttröhet och arbetsambet en inkarnation av det bästa och gedignaste i den svenska officerskåren...Han hade nämligen den sällsynta förmågan att med en mycket krävande befälsföring och omutlig rättrådighet låta de underlydande känna, att de i sin chef hade en personlig vän, som ej blott för tillfället utan kanske för livet följde dem."

Pontus fortsatte sin framgångsrika militära karriär. Under åren 1927-30 var han chef för 5. infanteribrigaden, under 1928 tjänstgjorde Pontus i studiesyfte i tyska armén. År 1930 utnämndes han till kommandant för Bodens fästning och 1932 blev han general-

**Barnfamiljen 1921,
fr.h. Wilhelm, Carl,
Gustaf, Adèle och
Edvard.**

**Officersfamiljen 1944:
sittande general
Pontus (III), stående
hans söner fr.v.
kapten Wilhelm,
kapten Gustaf, fänrik
(i reserven) Edvard,
kapten Carl.
Slutgraderna var fr.v.
överste,
överstelöjtnant,
kapten i reserven,
överste.
Bilden återgiven i
journalisten Anette
Kullenbergs bok
"Överklassen i
Sverige" (1974).**

major. Mellan åren 1933-37 var Pontus militärbefälhavare för övre Norrlands trupper. När han pensionerades 1937 flyttade Pontus och hustrun Eva från Boden till Drottningholm, där de bodde kvar resten av livet. Under åren kom Pontus att författa åtskilliga skrifter och artiklar, främst rörande militär- och krigshistoria. År 1939 utnämndes Pontus till generallöjtnant. Han blev ledamot av Kungl. Krigsakademien 1928 och tilldelades under åren ett flertal svenska och utländska ordnar och medaljer.

Pontus gifte sig den 20 november 1905 i Linköpings domkyrka med **Eva Turinna Uggla** (C:40), född 1879. Eva var dotter till generalen **Gustaf Fredrik Oskar Uggla**. När Pontus' son Carl 1965 intervjuar sin faster Stina om hennes minnen och släkten berättar hon:

"Pontus gifte sig 1905 med Eva Uggla, som var dotter till general Uggla och det var allmän glädje över detta. Ugglefamiljen var stor med otroligt anseende och alla tyckte vad Ugglas gjorde var märkvärdigt. Bar en Uggla ett paket så kunde alla andra bära paket. Jaha, jo då. Det är säkert."

Carl säger då att han hört av sin mamma att Ugglorna hade minst lika stor respekt för Reuterswärdarna och att hans mamma t o m var en aning rädd för frökorna Reuterswärd. Stina svarade:

"Ja. Det gick nog över i alla fall, det tror jag det gjorde. Och det var ett mycket roligt bröllop, som Ugglas höll. Det var ju tio syskon Uggla och nio syskon Reuterswärd och ändå många som var inbjudna. Och inga andra än syskon var tärnor och marskalkar. Bröllopet ägde rum i domkyrkan och middagen hemma hos Ugglas."

poster. Kanske var det orsaken till att de tre äldre bröderna valde den militära banan. De tre äldsta sönerna föddes med 1 1/2 års mellanrum, så de hade mycket gemensamt i barn- och ungdomen.

Vid sidan om sin militära karriär deltog Pontus även i den kommunala verksamhe-

Adèle Lundborg (III) med maken ambassadören Östen Lundborg i full ornat samt dottern Christina med maken Gert Reiff-Winterheld, foto 1970.

Diplomathustrun och ambassadrisen Adèle Reuterswärd (III) (1914-1983), g Lundborg, foto 1960.

Pontus och Eva fick fem barn, en dotter, **Adèle**, och fyra söner, **Vilhelm, Carl, Gustaf** och **Edvard**, av vilka endast Edvard valde en civil karriär. Det berättas att Pontus när sönerna var barn lekte krigsspel med dem på söndagarna, då sönerna ofta fick ansvarsfulla

ten, bl a var han stadsfullmäktig i Linköping 1909-11 och stadsfullmäktiges vice ordförande i Skövde 1922-30. Generalen Pontus Reuterswärd var känd för sina arbetsinsatser, han hade inte några fixerade arbetstider, för honom var hela dagen och en stor del av natten den normala tjänstetiden. Det är därför helt begripligt att när Pontus blev pensionerad började han författa ett flertal skrifter och böcker. Han har bl a skrivit en biografi över sin morbror, generalen och ministern Brändström, samt flera skrifter i utbildnings- och andra militära ämnen. Hustrun Eva avled 1947, Pontus två år senare, den 25 maj 1949 i sviter efter en trafikolycka.

Enda dottern, Eva Adelaide (**Adèle**, C:44) föddes på Stjärnvik vid Karlsborg den 18 januari 1916. Som så många andra officersbarn fick hon och syskonen växa upp i olika garnisonsstäder. Efter Karlsborg blev det Skövde och därefter Boden. När Adèle gifte sig den 5 februari 1938 med byråchefen i utrikesdepartementet, jur. kand. Lennart **Östen Matheus Lundborg**, född 1909, hade hennes familj bosatt sig på Drottningholm i Lovö församling. Adèle och Östen fick två barn, **Christina**, född 1940 och gift med **Gert Reiff-Winterheld**, samt **Bengt**, född 1945, gift med **Jane Gernandt**.

Fram till 1947 bodde familjen Lundborg i Stockholm, men som diplomathustru fick Adèle fortsätta att flytta, fast numera till olika huvudstäder. Östen kom att tjänstgöra som attaché, legationsråd, generalkonsul och ambassadör. Familjen Lundborg bodde i London 1947-51, sedan åter i Stockholm 1951-53 och därefter i Budapest, i Tel Aviv, i Buenos Aires, i Ankara och i Berlin. Efter det Östen gått i pension 1975 bosatte sig Adèle och Östen i Lund. Adèle avled den 24 oktober 1983 och Östen den 1 juli 1994.

Pontus' och Evas äldsta barn, sonen **Gustaf Wilhelm** (C:41), föddes i Linköping den 1 augusti 1907. Under hans barn- och ungdomsår bodde familjen i Linköping, Karlsborg och Skövde. Wilhelm kom att gå i faderns fotspår. Han tog studenten i juni 1925. Samma år antogs han som officersaspirant vid Svea livgarde och gick ut krigsskolan vid Karlberg i december 1927, varefter han den 30 december samma år utnämndes till fänrik vid Svea livgarde. Som löjtnant i livgardet genomgick Wilhelm krigshögskolan 1936-38. Dessförinnan hade han även varit biträdande militärattaché i Paris 1932-33 och tjänstgjort vid svenska Saarbataljonen 1934-35. I Reuterswärdiska samlingen på Stockholms stadsarkiv finns ett brev bevarat från den då relativt nygifte löjtnanten Wilhelm Reuter-

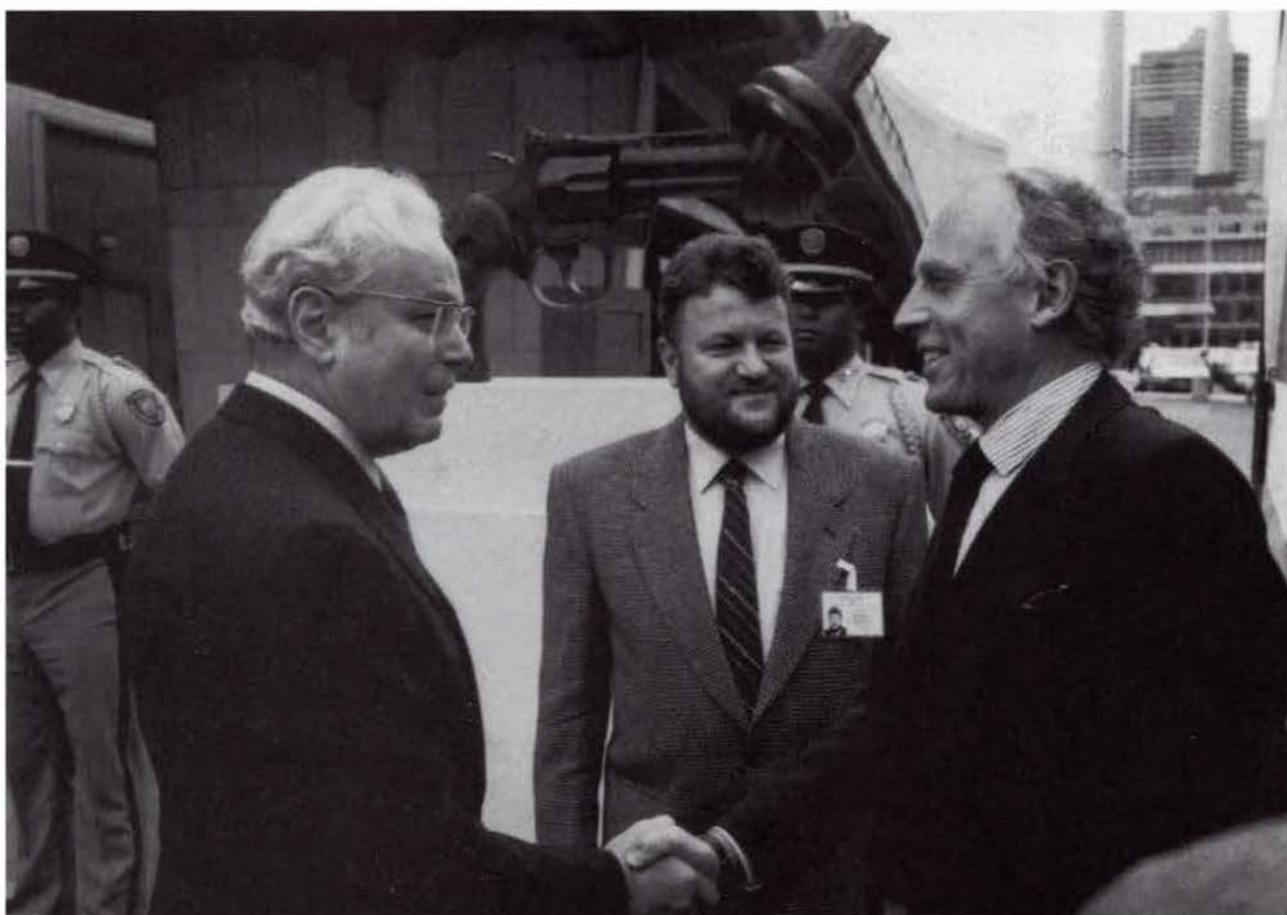

Överste Wilhelm Reuterswärd (III) (1907-1999) på västgötamanöver, beskriver läget för kung Gustav VI Adolf, foto 1951.

swärd till kapten Knut Reuterswärd, daterat Merzig 28 januari 1935:

"Kära Farbror Knut. Härmed en hjärtlig hälsning från Saarbataljonens förläggningsplats. Vi hava här upplevat en intressant tid och som väl har varit, har ju en viss sordin blivit lagd av invånarna själva på deras kanske ibland väl så lidelsefulla politiska känslor. Vi avbida nu med spänning de ekonomiska förhandlingar, som äga rum i Neapel och Berlin och av vilka det torde i mångt och mycket komma an på, när vår hemresa skall äga rum. I mitten av februari hoppas vi dock. Många sympatibevis hava glädjande nog kommit oss till del från olika håll såväl öster som väster om Saar. Sålunda äro vi officerare av franska staten erbjudna att bese Verdun och från Tyskland komma erbjudande från Wittenberg bl a det vi skola taga vår väg hem däröver. Det råder dock tveks mål, om vi kunna göra detta.

Emellertid börja vi nu att längta hem och skall jag snarast efter min hemkomst återtaga kassaförvaltarskapet, vilket ju nu legat i Farbrors erfarna händer.

Konstnären och f d professorn Carl-Fredrik Reuterswärd (III), f 1934 skakar hand med Förenta Nationernas generalsekreterare Javier Pérez de Cuellar vid invigningen av hans till FN donerade verk "Den knutna revolvern", symbol för non-violence-rörelsen, foto 1988.

Jag hoppas att Farbror är kry och jag önskar Farbror en god fortsättning på det nya året.

Farbrors vördsamt tillgifne Wilhelm Reuterswärd"

Brevet ger en bild av Wilhelms ansvarskänsla gentemot Reuterswärdiska släktföreningen, vars kassaförvaltare han då var, att han på längre uppdrag utomlands ej glömt sina privata åtaganden hemma.

Wilhelm blev kapten vid generalstaben 1941 och tjänstgjorde som lärare vid krigshögskolan 1941-44. År 1945 blev han major och 1949 överstelöjtnant vid generalstaben. Under 1946 studerade Wilhelm vid stridsskola i England. Under 1949-51 var han stabschef i Milo 1 och 1951-54 chef för infanteriets skjutskola på Rosersberg. Wilhelm utnämndes till överste 1952 och från 1954 till chef för Västernorrlands regemente i Sollefteå. Wilhelm slutade sin militära bana som försvarsbefälhavare för Malmö försvarsområde 1958-67. Wilhelm utnämndes till kommendör av 1:a kl av Svärdsorden 1960.

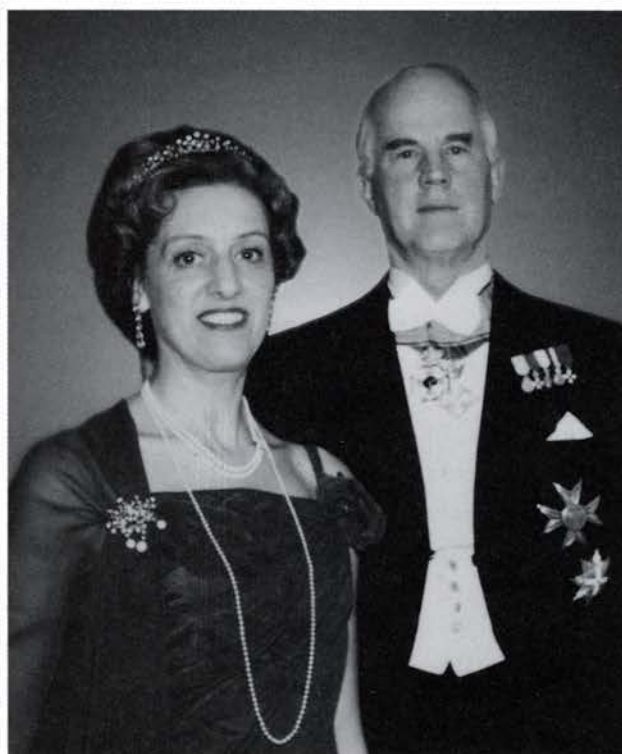
Wilhelm gifte sig i Roslagskulla den 28 juni 1933 med **Thérèse Anna-Lisa Ingeström**, född 1912. Wilhelm och Thérèse lärde känna varandra 1930 då

de var marskalk och tärna vid bröllopet på Karlberg mellan Louis De Geer och Thérèses syster Dagmar. De fick tre barn, två söner och en dotter. Äldst är sonen **Carl-Fredrik Bengt Wilhelm**, född 1934, f d professor vid Konsthögskolan, som bl a skapat den världsberömda "Non-Violence"-skulpturen "Den knutna revolvern", en symbol mot väpnat våld. Andra barnet, sonen **Per Pontus**, född 1936, arkitekt SAR examinerad vid KTH, har varit släktföreningens ordförande från 1993. Yngsta barnet, dottern **Eva Thérèse**, född 1942, är konstnär, gift 2. med f d professorn i grafisk design, Hans-Christer Ericson. Efter att ha gått i pension bosatte sig Wilhelm med sin hustru på Linnegatan i Stockholm, där han, 91 år gammal, avled i januari 1999.

Carl Albert Edvard (C:42), Pontus' och Evas andra barn, föddes den 15 januari 1909 i Linköping. Carl tog studenten 1927 och antogs samma år som officersaspirant vid Svea artilleriregemente i Stockholm. Efter att ha examinerats från krigsskolan på Karlberg 1930 blev han samma år fänrik vid nämnda regemente. Efter Carl gått genom krigshögskolan blev

Carl A E Reuterswärd (III) (1909–1997) och hans blivande hustru friherrinnan Agneta Klingspor, f 1923, med föräldrarna Pontus och Eva på Drottningholm, foto våren 1964.

Översten och Kommendanten i Stockholm Carl A E Reuterswärd (III) med sin hustru Agneta Rd, f Klingspor, på väg till kungamiddag på Slottet våren 1968.

han 1941 kapten vid generalstaben. Under sina första tre år där tjänstgjorde Carl som adjutant åt dåvarande försvarsministern Per-Edvin Sköld. Därefter förflyttades Carl till Boden som kapten vid Norrbottens artillerikår. År 1952 utnämndes han till överstelöjtnant vid Göta artilleriregemente, men transporterades till överste vid luftvärnet, som chef för skånska luftvärnsskåren i Malmö.

Liksom sin far och sin bror hade även Carl tjänstgöring utomlands, av vilka chefskapet för övervakningskommissionen i Korea 1948-49 var hans viktigaste uppdrag.

Efter mer än tjugo år återkom Carl till sitt första regemente, Svea artilleriregemente. År 1961 blev han överste och chef för regementet, som nu låg vid Rissne i Sundbyberg. Tre år senare flyttades regementet igen då Järvafältet avvecklades som militärt övningsfält. Carl förde sitt regemente i paradmarsch genom Stockholm 1963 förbi kung Gustaf VI Adolf, som stod på Logårdstrappan, och mot nya förlägningsorten, Linköping. Så Carl återvände till sin barndomsstad med sitt regemente. Han avslutade sedan sin militära karriär med att 1969 bli kommendant i Stockholm och befälhavare för Stockholms försvarsområde. Carl blev Riddare av Vasaorden 1945 och Kommendör av Svärdsorden 1960. Vid sidan av sina

militära åligganden och främst efter pensioneringen ägnade Carl sig åt forskning om slakten. Han har bl a skrivit två informativa skrifter om anfadern Anders Hof och om hans son Lorentz Peter Reuterswärd.

Under sina år i Boden lärde Carl känna Signe Louise **Agneta Klingspor**, född 1923, som han gifte sig med den 26 juni 1946. Carl och Agneta fick två barn, **Eva Carin Agneta**, född 1948, gift med ingenjören Åke Norrby, samt Carl **Wilhelm** Bogislav, född 1950, förste hovintendent vid kungl Hovstaterna och företagskonsult. Som fadern fick även Carl och hans familj flytta många gånger under livet, men efter pensioneringen bosatte sig Carl och hans hustru på Lidingö. Carl avled där, 88 år gammal i juli 1997. Månaden innan han dog var Carl med på 1930-års officerskurs på Karlbergs 67-årsjubileum. Då fanns bara fem kamrater kvar och man beslöt upplösa kursen.

Tredje barnet, sonen **Gustaf Pontus** (C:43), föddes den 18 september 1910 i Linköping. Han tog studenten i Skövde i maj 1928 och blev antagen som officersaspirant vid fortifikationen samma år. 1929 började han på krigsskolan på Karlberg, samt blev samma år även kammarspage hos kung Gustaf V. Gustaf utexaminerades som officer 1931 och blev då fänrik vid fortifikationen. Gustaf fortsatte inom forti-

fikationen, och han genomgick Artilleri- och ingenjörshögskolans högre kurs 1934. Gustaf blev kapten 1940, major 1948 och överstelöjtnant 1954. Liksom brodern Wilhelm undervisade Gustaf vid Krigshögskolan. Han var specialist på arbete med fästningar och gjorde under andra världskriget betydande insatser vid de militära fästningsbyggena. Gustaf tjänstgjorde från 1954 som överstelöjtnant och fortifikationsofficer vid Första Militärbefälsstabben, i första hand med befästningstjänst. Gustaf blev riddare av Svärdsorden 1949 och invaldes 1955 i Krigsvetenskapsakademien.

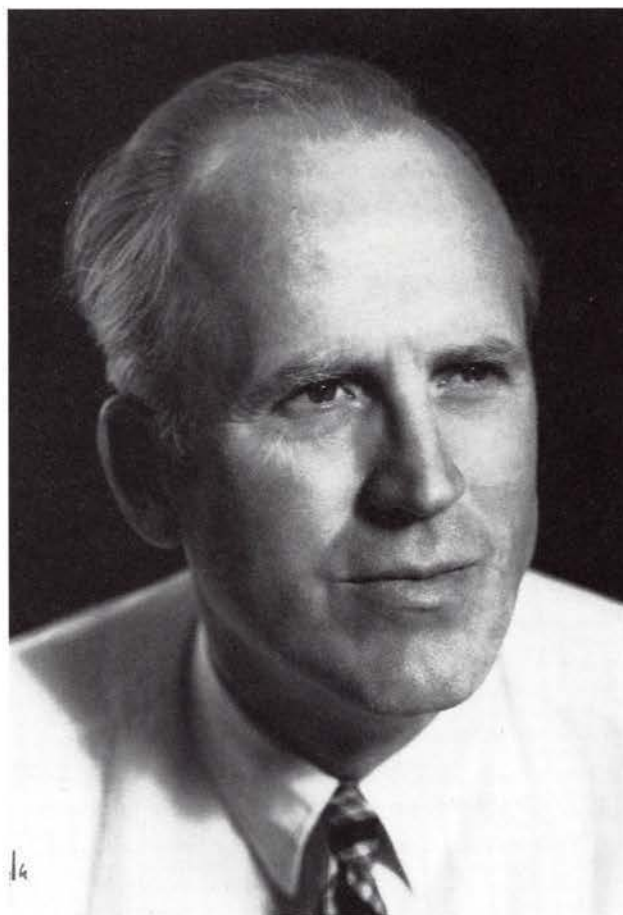
Gustaf gifte sig den 18 augusti 1937 med grevinnan **Ebba** Margaretha **De la Gardie**, född 1914. Gustaf och Ebba fick två barn, dottern Eva Ebba **Charlotte**, född den 30 juni 1938, gift 1961 med direktör August Cappelen, född 1933, och sonen Bengt Gustaf **Pontus**, född den 28 maj 1943, f d löjtnant i pansartruppernas reserv, bosatt i Australien.

Gustaf avled hastigt i hjärtförslamning 1959 endast 48 år gammal. Gustaf var bosatt i Stockholm från 1932 till 1 april 1947 då han och familjen flyttade till gården Skogsma inom Borrestads gods i Kristianstads län.

Pontus' och Evas yngsta barn, sonen Bengt **Edvard** (C:45), föddes den 4 augusti 1916, liksom systemen Adèle på Stjärnvik vid Karlsborg. Edwards far och hans familj bodde på Stjärnvik till början av 1920-talet, varefter familjen flyttade till Skövde, där Edvard började skolan.

Edvard tog studenten 1934 och skrev samma år in sig vid juridiska fakulteten vid Stockholms högskola, då han till motsats mot sina bröder valde en civil karriär. Edvard blev jur. kand i Stockholm 1939. Han fick sin tingstjänstgöring i Linköpings domsaga 1939 - 1943, varefter han anställdes som amanuens vid ecklesiastikdepartementet (nuv. utbildningsdepartementet) år 1944 och blev fyra år senare 1:e kansli-sekreterare och avancerade till kansliråd 1952. Från 1965 till 1969 var Edvard expeditionschef vid utbildningsdepartementet. Han utnämndes 1969 till generaldirektör och chef för kammarkollegiet, en befattning som Edvard uppehöll till dess han pensionerades 1982. Under sin tid vid kammarkollegiet arbetade Edvard med att modernisera kollegiet. Redan 1956 blev Edvard riddare av Nordstjerneorden, sedermera kommendör av 1 kl.

Med sin familjebakgrund (farfar, far, 3 bröder, och morfar var eller blev alla höga officerare) kunde inte Edvard helt lämna det militära yrket. År 1942 fick han officersfullmakt i T 3:s (Norrlands trängkår,

Generaldirektören i Kammarkollegiet Edvard Reuterswärd (III) (1916–1994) (foto 1969).

senare Norrlands trängregemente) reserv. Han blev 1944 löjtnant och 1954 kapten i reserven.

Den stora kompetens Edvard visade inom sitt gebit gjorde att han utnyttjades i ett flertal statliga utredningar, styrelser och utskott. Han var bl a ordförande i intagningsnämnden för Stor-Stockholms gymnasieskolor och i arkeologitutredningen, samt styrelseledamot i Svenska institutet, svenska Unescorådet och statens hundskola. Han var styrelseledamot och sekreterare i Sjöhistoriska museets nämnd. Edvard var även under flera år ordförande i Riddarhusdirektionen.

Edvard anlätades även som ordförande eller ledamot i många av de i Stockholm belägna kulturinstitutionernas styrelser. Man kan säga att Edvard under ett par decennier hade möjlighet att påverka kulturlivet i Stockholm. Han var t ex ordförande i styrelserna för Dramatiska institutet, Hallwylska muséet, Skoklosters slott, Nordiska institutet för folkdiktning samt 1978-87 ordförande i styrelsen för den nya myndigheten Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska muséet. En av kollegerna vid den sist-

nämnda myndigheten (Eva Helena Cassel-Pihl) har beskrivit Edvard: "Edvard Reuterswärd tillhörde den gamla sortens ämbetsmän i dess bästa bemärkelse. Han kände stark lojalitet med uppdragen och var en respekterad, varm och generös ledare."

Edvard gifte sig den 21 mars 1953 med **Marianne Hesselman**, född 1917. De fick två döttrar, **Eva Louise Héléne**, född 1954, förskollärare, gift med distriktschefen Eddie Ugglå, samt **Adèle Héléne Marianne**, född 1955, gift med Peter Anthony Argentine, MA. Edvard och hans familj var bosatta på Östermalm sedan 1949. Edvard avled i Oskars församling i Stockholm i mars 1994.

Olof Reuterswärd (C:27) och hans familj

Rutger **Olof** Albert, Wilhelms och Carolinas äldsta son, föddes den 25 augusti 1880 i Örebro. Olof växte upp med sina syskon, först i Örebro, där han, som de äldre bröderna gick i Karolinska läroverket. När Olof var 10 år flyttade familjen till Linköping, där han fortsatte skolgången i läroverket och tog studenten våren 1898, med matematik och fysik som bästa ämnen, i studenten hade han högsta betyg i fysik och samma höst kom Olof in på Tekniska högskolan, han utexaminerades som bergsingenjör våren 1902. Stina om brodern: "Olle gick på Tekniska högskolan. Han brydde sig mycket litet om kamratlivet. Han hade sina egna idéer och hade gärna velat bli kavallerist men det ville inte Pappa för han hade alltid tänkt att Olle skulle överta Aspa. När Olle hade vuxit upp hade Aspa emellertid sålts. Det var en missräkning för honom. Men Olle kom emellertid till Kiruna och blev förste gruvingenjör där."

Efter Tekniska högskolan blev Olof 1903 anställd som gruvmätare vid AB Gällivari malmfält, vilken tjänst han upprätthöll till 1907. Under 1904 företog Olof studieresor i Tyskland och Österrike och 1906-07 i USA. Olof fick tjänst som andre gruvingenjör vid LKAB 1907 och avancerade 1920 till förste gruvingenjör där.

Olof gifte sig den 19 januari 1911 med den sex år yngre **Louise** Vivique **Rinman** (C:49) från Malmö. De var bosatta i Kiruna där barnen, tre söner och en dotter föddes. Olof avled i Kiruna 1937. Louise, dottern Eva och sonen Erik flyttade till Strängnäs efter faderns död. Louise kom 1945 till Stockholm, där hon, dottern Eva och sonen Fredrik fick lägenhet på Kungsholmen. Alla barnen var vid denna tid bosatta i Stockholm. År 1955 flyttade Louise till Björnbo på Lidingö där hon dog 1975.

Äldsta barnet, sonen **Carl** Rutger (C:50) föddes den 9 november 1911. Carl växte upp i Kiruna men tog studenten i Strängnäs 1931. Efter examen fortsatte Carl att läsa juridik i Uppsala och avlade en jur.kand. examen. Carl fick tjänst som t f förste byråsekreterare i försvarets socialbyrå. Efter några år som e o förste byråsekreterare där utnämndes Carl till byrådirektör vid försvarets civilförvaltning, en tjänst som han uppehöll till sin pension. Carl hade även utbildat sig till reservofficer och vid pension var han kapten i reserven vid Norrbottens regemente.

Carl kom till Stockholm 1941. Där gifte han sig med **Inga Liljeberg**, född 1926, i februari 1955. De nygifta bosatte sig på Scheffersgatan 9 på Kungsholmen. Carl och Inga fick tre barn, **Anders**, datakonsult, född 1955, **Christina**, gymnastikdirektör, född 1957, gift med Henrik Hanner, samt **Helena**, förskollärare, född 1959, gift med Per-Erik Dahlgren. Carl avled på Scheffersgatan 1995, där Inga ännu (1999) bor.

Olofs och Louises enda dotter, **Eva Beata Christina** (C:51) föddes den 18 januari 1915. Hon växte upp i Kiruna med sina bröder. Efter hennes fars död 1937 var Eva bosatt i Strängnäs. Hon utbildade sig till vävlärlarinna och flyttade till Stockholm 1944 då hon bodde hos sin släkting, Blanche Reuterswärd (B:43). Året efter, när modern kom till Stockholm skaffade sig modern, Eva och hennes bror Fredrik, en egen bostad. Den 5 januari 1946 gifte sig Eva med fil dr **Bo Wickman**, född 1917, och familjen bosatte sig först i Stockholm och senare i Uppsala där hennes man först blev docent och senare professor vid universitetet. Familjen Wickman fick två barn, sonen **Erik**, född 1947 och dottern **Cecilia**, född 1948. Eva är den enda i syskonskaran som ännu (1999) lever.

Carl och Evas bror **Sven Fredrik** (C:52) var född den 3 december 1916. Han blev student i Strängnäs 1936. Fredrik var den ende av bröderna som valde en militär karriär liksom sin farfar och farbror Pontus, samt tre av dennes söner. Fredrik var officersaspirant vid Jämtlands fältjägarregemente. Efter att ha genomgått krigsskolan vid Karlberg 1939 kom Fredrik tillbaka till fältjägarregementet som fänrik där han avancerade till kapten. Under finska fortsättningskriget deltog Fredrik som frivillig. Han var med vid Viborg 1941 som kompanichef och sårades vid Suurlahti på sin 25-årsdag, den 3 december 1941. Som nämnts ovan bodde Fredrik i Stockholm under åren 1945-49. Han tjänstgjorde då som lärare vid infanteriets kadettskola på Karlberg.

Fredrik utnämndes 1958 till major vid Gotlands infanteriregemente och 1965 till överstelöjtnant i pansartrupperna. Efter pensioneringen kvarstod han som överstelöjtnant i pansartruppernas reserv. Liksom sin kusin Bertil Reuterswärd (C:55) fick Fredrik internationella uppdrag efter andra världskriget, han ingick i svenska FN-bataljonen i Gaza 1957 och var FN-observatör i Mellersta Östern 1962. Han blev Riddare av Svärdsorden 1959 och invaldes i Krigsvetenskapsakademien 1984. Fredrik avled i Vallentuna 1988.

Fredrik gifte sig den 2 april 1945, då han bodde i Stockholm, med **Kerstin** Gunilla **Allvin**, född den 14 november 1921. Kerstin var under flera år föreståndare för landstingets RH-skola. Som officersfamilj fick Fredrik och hans familj flytta flera gånger, allt efter hans tjänster och befordringar vid olika regementen. Sista åren före Fredriks död bodde han och hustrun i Vallentuna, där Kerstin Reuterswärd ännu (1999) bor. I äktenskapet föddes två döttrar och två söner, Christina **Madeleine**, född 1944, sekreterare, gift 1 med Lennart Hammar, 2 med Gunnar de Shärengrad, **Gunhild** Margareta, född 1946, gift med David Mansfield, bosatt i London, **Gustav** Fredrik, född 1948, administrativ chef, samt **Vilhelm** Fredrik Olof, född 1953, revisionsdirektör.

Olofs och Louises yngsta barn, sonen **Erik** Albert (C:53) föddes den 26 mars 1919. Efter faderns död 1937 bodde han, liksom modern och systemen, i Strängnäs. Erik flyttade 1940 till Uppsala, som student vid universitetets statsvetenskapliga institution. I Uppsala engagerade han sig aktivt i studentlivet. Erik skrev genast in sig i Norrlands nation. Efter ett par år var han ordförande i socialvetenskapliga intresseföreningen i Uppsala, studentkårens vice ordförande, samt satt i styrelsen för statsvetenskapliga intresseförbundet. Från höstterminen 1941 och fram till sin examen åtnjöt Erik stipendium först från Riddarhuset sedan från Helmfeltska och Leijelska stipendiefonderna.

Den 25 juni 1944 gifte sig Erik med **Elisabet Almgren**, född 1921, som även hon tillhörde Norrlands nation i Uppsala. Erik avlade en pol.mag examen höstterminen 1946. De nygifta flyttade till Stockholm och Erik fick efter avlagd examen tjänst som amanuens i statens priskontrollnämnd. Erik och familjen flyttade till Linköping 1953 där Erik blev chefsrevisor hos Sveriges kommunalekonomiska förening, senare hos Svenska kommunförbundet. Erik avled 1981 i Linköping, där hans änka Elisabet bor kvar. Erik och Elisabet fick tre söner, alla födda i

Överstelöjtnanten Fredrik Reuterswärd (III) (1916–1988) i FN-tjänst, foto 1957.

Stockholm, **Claes** Hugo Rutger, född 1946, civilekonom, avdelningsdirektör vid Linköpings universitet, Mats **Erik** Rudolf, född 1947, arkitekt, och Carl Olof **Magnus**, född 1950.

Gustaf Reuterswärd (C:28) och hans familj
Wilhelms yngste son, **Gustaf** Fredrik Achates, föddes i Örebro den 31 augusti 1882. Sina första skolår gick Gustaf i Risbergska flickskolan i Örebro, där även hans småsyster började. När Gustaf var åtta år flyttade familjen till Linköping och Gustaf kom till pojkläroverket där. Systemen Stina beskriver sin bror: "Och så var det Gustaf. Han gick kutryggig lite grand och han var oerhört disträ. Han glömde saker men det gick bra för honom i skolan och han fick mycket fina studentbetyg. Han var ordförande i Vitterhet och Hävd i skolan och det var något fint så vi tyckte nästan att han var medlem av Svenska Akademin." Stinas minne 1965 var mycket gott. Enligt läroverkets katalog hade Gustaf stort A på alla skrivningar i studenten och studentbetyget innehöll även A i svenska och historia.

Gustaf tog studenten i Linköping i maj 1901 och började sin militära utbildning som volontär vid 1. Göta artilleriregemente i juni samma år. Gustaf gick igenom krigsskolan på Karlberg 1902-03 och utexaminerades den 2 december 1903. Han blev två veckor senare underlöjtnant vid sitt regemente. Gustaf fortsatte sina militära studier vid Artilleri- och ingenjörhögskolan 1905-06 och krigshögskolan 1907-09. Efter krigshögskolan övergick Gustaf till generalstaben där han blev aspirant i oktober 1909 och där han i januari 1916 avancerat till kapten. Under åren 1916-19 var Gustaf lärare i krigskonst vid artilleri- och ingenjörshögskolan. Han avslutade sin militära yrkesbana vid Göta artilleriregemente, där Gustaf blev kapten i regementet 1917 och vid regementet 1921. Året efter övergick han till reserven. Gustaf utnämndes till major i armén 1932 och kvarstod i reserven till 1947.

Redan 1916 hade Gustaf blivit engagerad som militär medarbetare i Stockholms Dagblad, där han främst skildrade första världskriget under de sista åren. Gustaf fängslades av den snabbt framväxande tidningsvärlden och 1919 utnämndes han till huvudredaktör för Stockholms Dagblad. Han upprätthöll den tjänsten till 1922 då Gustaf utsågs till verkställande direktör för det nybildade TT (Tidningarnas Telegrambyrå).

Gustaf fortsatte genom åren att publicera sig inom sitt tidigare gebit, krigsmakt och försvarspolitik. När Gustaf 1923 publicerade en artikel "I härordningsfrågan" väckte den en het debatt i försvarsfrågan. Gustaf presenterade en ny radikal uppfattning om Sveriges framtida försvar. Han ansåg att man skulle gå från det gängse systemet och bli införa vad som kom att kallas "maskinarmén". Med facit från första världskriget såg Gustaf vad som skulle komma, ett motoriserat försvar med stridsvagnar och flyg i stället för de stora folkrika arméerna. Gustaf var många år före sin tid och mötte mycken hård kritik. Först när andra världskriget börjat fick Gustaf upprättelse för sin framsynhet.

Gustaf var rätt man som VD för det nystartade TT med dess från början knappa ekonomiska resurser. Han stabiliserade ekonomin samtidigt som han arbetade för en effektiv nyhetsorganisation. Gustafs motto var saklighet och opartiskhet med tanke på att hela den svenska pressen representerande olika partiintressen representerades i TT. Enda svenska myndighet som i känsliga utrikespolitiska fall skulle konsulteras var UD. Gustaf arbetade även för ett gott samarbete med utländska pressbyråer, liksom han följde med den tekniska utvecklingen.

Verkställande direktören vid Tidningarnas Telegrambyrå (TT) och Radiotjänst Gustav Reuterswärd (III) (1882-1953), foto 1936 (SVT Bildarkiv).

Under Gustafs första år som VD för TT introducerades rundradion i Sverige. Även inom detta område var Gustaf framsynt, han insåg vilken betydelse det skulle vara för TT att få sända nyheter och kommunicera över radion. När AB Radiotjänst bildades 1924 erhöLL TT genom Gustafs agerande monopol på nyhetsförmedlingen i radion, både vad gällde redigering och uppläsning. Gustaf utsåg till VD även för Radiotjänst. Under tio år uppehöll Gustaf båda chefsposterna. Efter en rundradioutredning 1933, i vilken även Gustaf ingick, beslöts att tjänsten som VD på Radiotjänst skulle vara en heltidstjänst, då valde Gustaf att vara kvar på TT. Han satt emellertid kvar som styrelseledamot vid Radiotjänst fram till 1947.

Gustaf ansågs av samtida kolleger ha en stark personlighet och stora ledaregenskaper. Dessa anlag fick Gustaf visa prov på som VD för TT under andra världskriget. Gustaf var då även ledamot av statens informationsstyrelse (1940-45) och Pressnämnden (1941-44). Han tvingades då att i nyhetsrapportering ta hänsyn till den politik UD och samlingsregeringen ansåg vara neutral. Detta gjorde att TT vid olika

Elin Reuterswärd, f Lamm (1888–1987) g 1913 m Gustav Rd.

tidpunkter kom att kritiseras ibland från den tyska, ibland från den allierade sidan. Gustaf fick vid flera tillfällen "gå balansgång" mellan olika intressen. Vid 64 års ålder pensionerade sig Gustaf och avgick som VD för TT under 1946. Gustaf blev Riddare av Svärdsorden 1924, av Nordstjerneorden 1930 och kommandör av Vasaorden 1948, dessutom belönades han med flera andra ordnar och medaljer.

År 1913 gifte sig Gustaf i Göteborg med **Elin Lamm** (C:54), född 1888 i Göteborg, dotter till grosshandlare Gustaf Lamm. Som nygifta bosatte sig familjen i Råsunda men redan vid nyåret 1917 flyttade man till Kungsholmen i Stockholm. I äktenskapet föddes fyra barn, **Bertil**, född 1914, **Krister**, född 1915, **Margareta**, född 1917 och **Maud**, född 1920. Från 1924 tillbringade familjen barnens sommarlov på Utö. Gustaf och hans hustru bodde kvar i Stockholm till dess Gustaf pensionerade sig då de flyttade till Ängelholm den 28 december 1946. Gustaf avled där 1953. Hans hustru Elin flyttade ett par år efter makens död till Lidingö, hon avled på Björnbo på Lidingö i juni 1987.

Kaptenen (sedermera Överstelöjtnanten) Bertil "Buster" Reuterswärd (III) f 1914, här vid FN-trupps förläggning i Strängnäs, foto 1956 (SVT Bildarkiv).

Gustafs och Elins äldsta son, Pontus **Bertil** Olof (C:55), föddes i Råsunda den 22 maj 1914. När han var 3 år gammal flyttade familjen till Stockholm. Bertil gick i skola i Norra Latin där han tog studenten 1934. Bertil valde att satsa på en militär karriär. Efter examen från Karlberg kom han till Svea livgarde. När världskriget närmade sig Sveriges gränser i april 1940 förstärktes bl a försvaret av huvudstaden, vilket blev Svea livgardes huvuduppgift. Här deltog Bertil som befäl för den spärravdelning som tilldelats försvaret av Tullinge och Ågesta. Ett år senare förflyttades en stor del av regementet till Jämtland och Härjedalen. Även utbildningen vid regementet flyttades dit bl a korpralskolan med Bertil som chef.

Även efter kriget var Bertil verksam inom befälsutbildningen, inom Sverige bl a i Vaxholm 1950-53, men även utomlands. Bland många sökanden antogs Bertil som lärare vid den av general Tamm startade krigsskolan i Addis Abeba i Etiopien.

Bertil kom att under många år arbeta som officer i fredens tjänst. Han var den förste svenske officeren i FN-tjänst. Under kriget vid Suezkanalen 1956 deltog

för första gången en svensk FN-bataljon, vars förtrupp stod under befäl av Bertil. Inom FN har Bertil även tjänstgjort i Korea, Mellersta Östern och Kongo. I Korea var Bertil med som svensk ledare i NNRC (Neutral Nations Repatriation Commission) 1950. I Kongo 1960-64 ingick Bertil i Organisation des Nations Unies au Congo, vilken skulle upprätthålla lag och ordning i landet, samt hindra inbördeskrig.

Bertil övergick till reservstaten vid Svea livgarde som major, senare överstelöjtnant. Från 1964 till 1968 hade Bertil tjänst som säkerhetschef vid Lamco i Niberia. Bertil blev Riddare av Svärdsorden 1957.

I januari 1947 gifte sig Bertil med **Viveka Lilliehöök af Gälared och Kolbäck**, född 1916. De fick tre barn, **Pontus** Gustaf Makkonen, född 1948, avliden 1979, **Metta** Beata Cecilia, född 1951, samt **Anders Malcolm Rutger (Mac)**, född 1954. Familjen bodde i Stockholm till 1949 då man flyttade till Danderyd. Efter att ha varit bosatta i Östersund bodde familjen utomlands i flera år bl a i Liberia och Uganda. När man återvände till Sverige bodde Bertil och hans hustru på Molnsättra i Järfälla där hustrun Viveka avled i januari 1980. Efter hustruns död flyttade Bertil tillbaka till Stockholm. Bertil var ordförande i Reuterswärdska släktföreningen 1976-85.

Bertil's bror **Krister** Achates (C:56) föddes i Råsunda den 26 oktober 1915. Efter studentexamen 1934 började han läsa vid Uppsala universitet, med en fil kand som målsättning. Där tillhörde han Stockholms nation. Efter ett års studier anmälde sig Krister som frivillig till spanska inbördeskriget och stupade där endast 22 år gammal under försvaret av Madrid 1937. Trots att flera reuterswärdiska män valt militäryrket, och flera av de äldsta generationernas män även deltagit i krigsoperationer, var det bara två före Krister som stupat under krig: första generationens Jacob (1689-1708) som stupade i Polen och tredje generationens Pontus (1788-1808), son till Adam, som dog vid Torneå.

Dottern **Margareta** (C:57) var född den 17 juni 1917 på Kungsholmen i Stockholm. Margareta bodde kvar i föräldrahemmet till dess hennes far och mor flyttade till Ängelholm i december 1946. Hon stannade i Stockholm och gifte sig den 16 april 1949 med personalchefen vid Korsnäs AB, **Christer Ståhl**, född 1907. De nygifta bosatte sig i Gävle. Margaretas och Christers äktenskap var barnlöst och Margareta avled endast 47 år gammal 1964.

Även yngsta dottern **Maud** (C:58) föddes på Kungsholmen, den 19 februari 1920. Hon gick i

Studenten Krister Reuterswärd (III) (1915-1937) stupade som frivillig i spanska inbördeskriget på republikens sida i försvaret av Madrid, foto 1931.

Whitlockska samskolan mellan 1930-vt 38. Maud tänkte först ägna sig åt förskoleverksamhet och arbetade ett par år i familj för att skaffa sig den praktiska erfarenhet som krävdes för att komma in på seminariet. Men Maud valde i stället att arbeta vid Radiotjänst (nuv Sveriges Radio) där hon började 1944. Maud blev en mycket uppskattad medarbetare vid Sveriges Radio, där hon blev kulturredaktör 1956 och redaktör för litteratur och konst från 1963. Maud, med sin medkänsla och mänskligt varma röst, blev kanske mest känd för radiolyssnarna med programmen Endast mamma är vaken, som sändes sent på kvällen före julafton varje år, Almanackan och Boksommar.

Maud drabbades av polio under senare delen av 1940-talet, som efterlämnade bestående men, hon lärde sig emellertid att leva med sitt handikapp. Maud födde tre barn efter 1950 i sitt andra äktenskap och hon bodde varje sommar på Utö i skärgården. Maud hade, vid sidan av radioarbetet och familjelivet, även tid över för att kunna bli en flitig författare, särskilt av barnböcker.

Maud gifte sig den 1 februari 1942 med konstnären Nils **Armand** Alfred **Rossander**, född 1914. De fick två söner, **Göran** Armand, född 1942 och avlidit 1992, samt **Måns** Gustaf, född 1944. Maud och Armand skiljdes 1949. Två år senare gifte sig Maud med sjömannen **Kurt** Sigward **Näsström**, född 1926. Kurt och Maud fick tre barn, **Krister**, född 1952 och som blev känd för svenska folket genom att Maud lät sända hela födelseprocessen direkt i radion, **Katarina**, född 1959 och **Mikael**, född 1961.

År 1974 valdes Maud av Röster i Radios jury till det årets personligaste radioröst. Juryns motivering: "Maud Reuterswärd är radioveteranen som ständigt kommer med nya, fräscha och engagerande programtacklingar. En rad vitt skilda program under 1974 visar hur viljan och förmågan till förnyelse lyckligt förenas med en rik livskunskap och stor yrkeserfarenhet."

Kurt och Maud älskade båda skärgården och upplevde många lyckliga somrar på Utö med familjen. Efter att Kurt, Maud och barnen bott på Kungsholms kyrkoplan i många år flyttade de till Gärdet och De Geersgatan. Kurt hade då gått iland. Ett halvt år efter sin 60-årsdag avled Maud den 25 augusti 1980. (Se mer om Maud sid 171 ff).

För den 2:a yngre grenens fortbestånd svarade i tredje generationen Pontus' son Anders genom sina tre söner, Wilhelm (C:13), Baltzar C:14) och Viktor (C:17). Av dessa tre var det främst Wilhelm som säkrade grenens framtid. Baltzar fick endast en son, Philip (C:32), som dog barnlös och av Viktors två söner dog Anders (C:38) barnlös och Viktor (C:37) fick endast en son, Ebbe, som till 7:e generationen endast lämnat en son. Wilhelm å sin sida efterlämnade fem söner, vilka i sin tur berikade 6:e generationen med nio söner och sex döttrar. Dessa nio söner har till 7:e generationen lämnat 12 pojkar, så andra yngre grenens framtid ser onekligen ljus ut. Även på spinnsidan har 6:e generationens 6 döttrar fått många barn, i allt 19 stycken. Liksom i de två andra grenarna ser man här hur familjerna gradvis förflyttar sig till Stockholm, några familjer under hela sitt verksamma liv, några efter pensionering.

Av denna grens femte generation valde av Wilhelms fem söner endast en, Pontus, en militär karriär, han blev ättens förste militär, som steg i graderna till generalmajor. Hans bror Gustaf började sin bana som officer men övergick vid 37 års ålder till en civil karriär. Både Gustaf och brodern Carl slutade

sina karriärer som verkställande direktörer i stora välkända aktiebolag. Baltzars son Philip skaffade sig en civil utbildning, och bosatte sig i USA där han fick tjänst som stålverksingenjör. Ej heller Viktors två söner valde en militär karriär.

Som synes blev det i denna grens femte generation en svacka inom den Reuterswärdska militärtraditionen. Men Wilhelms sonsöner ändrade på detta i den 6:e generationen. Tre av Pontus' fyra söner valde militäryrket och den fjärde, "civilisten Edvard", var reservofficer, Gustafs två söner, Bertil slutade som överstelöjtnant och hans bror Krister stupade i Spanien, och Olofs ene son, Fredrik, slutade även han som överstelöjtnant. Pontus' son Edvard lyckades, liksom fadern, nå mycket högt i sin karriär, han blev generaldirektör och var även ett starkt namn inom Sveriges kulturella värld.

I den femte och sjätte generationen möter vi i denna gren även flera framgångsrika kvinnliga representanter för ätten Reuterswärd, som Pontus' två döttrar, Augusta och Stina, samt sondottern Maud. Augusta som efter makens död framgångsrikt skötte driften på Stjärnsund, Stina, som ägnade större delen av sitt liv åt det svenska kungahuset och som efter kronprinsessan Margaretas tragiska död 1920 tillsammans med Stina Stockenström fostrade Gustaf VI Adolfs och kronprinsessan Margarethas fem barn. Maud Reuterswärd blev en kär och av publiken mycket uppskattad radioröst samt barnboksförfattare.

EN SAMMANFATTNING AV FEMTE OCH SJÄTTE GENERATIONEN

Av ätten Reuterswärd's femte generation var samtliga utom en, Viktors dotter Vivi (C:39, född 1908), födda under senare delen av 1800-talet, i ett Sverige under förvandling till en modern industristat, ett land som levte i fred sedan 1815. Detta har givetvis inverkat på den femte och sjätte generationens söners yrkesval, 28 söner valde från början civila yrken, 4 började inom det militära men övergick till civila tjänster, medan 14 valde militära karriärer. Indelningsverket upphörde vid 1800-talets slut och militäryrket utövades nu på heltid, och man bodde nära sina regementen. Detta fick till följd att officerarna, ej längre bundna till jord,

ofta sökte högre tjänster vid olika regementen, och familjerna fick flytta runt på ett annat sätt än tidigare.

Flera av sjätte generationens militärer, kom även att aktivt deltaga utanför Sverige, i krig, som kusinerna Krister (C:56) i spanska inbördeskriget och Fredrik (C:52) i finska fortsättningskriget, eller i studiesyfte i England, Tyskland och Frankrike. Några har även tjänstgjort i olika uppdrag i NF:s och FN:s tjänst.

Bland de söner som valde den militära banan finner vi släktens förste generalmajor, i 2:a yngre grenens femte generation, Pontus (C:23). Av dennes tre söner, som valde militäryrket blev två, Wilhelm (C:41) och Carl (C:42), överstar och en, Gustaf (C:43), överstelöjtnant. Samma grad nådde också kusinerna Bertil (C:55) och Fredrik (C:52). Även Carl (A:29), en av huvudmannagrenens fåtaliga söner i femte generationen, slutade sin militära bana som överstelöjtnant. Av 1:a yngre grenens söner i femte generationen valde endast fyra officersbanan men ingen av dem nådde högre grad än major. Överstelöjtnanten Knuts son, Knut (B:21), gjorde en stor insats vid krigsskolan i Karlberg, där han tjänstgjorde som intendent och bildade Karlbergsmuséet, samt skaffade till krigsskolan en värdefull samling rörande Karlbergs historia.

De civila yrkena varierar mycket, men flera av sönerna i de olika grenarna var framgångsrika och nådde långt inom sina gebit. Bland andra kan nämnas ättens förste minister, Patrik (A:42), trädgårdsarkitekten och författaren Gösta (A:39) från huvudmannagrenen, ättens första konstnärer, bröderna Fritz (B:23) och Patrik (B:27), samt deras brorson Oscar (B:45), professor i konsthistoria från 1:a yngre grenen, vidare generaldirektören Edvard (C:45), verkställande direktören vid AEG, Carl (C:25), och verkställande direktören vid TT, Gustaf (C:28), från 2:a yngre grenen. I dessa två generationer finns således flera tongivande representanter av ätten Reuterswärd, verksamma inom Sveriges kulturella liv, förutom Edvard Reuterswärd också konstnärer, författare och professorer.

Även bland femte och sjätte generationens döttrar och hustrur finner vi flera framgångsrika kvinnor. I huvudmannagrenen finner man bl a Rosa Reuterswärd (A:40), gift med överstelöjtnanten Carl (A:29), vilken tjänstgjorde i många år som hovfröken och statsfru hos kronprinsessan, sedermera drottning Viktoria, och Rosas svärdotter Mary, född Nordenfalk, gift med disponenten Gösta (A:43). Mary var bl

a ordförande i styrelsen för kronprinsessan Lovisas barnsjukhus och ledamot av Statens läroboksnämnd.

I 1:a yngre grenens femte generation fanns endast en dotter som levde till vuxen ålder. Bland alla Knuts (B:12) svärdöttrar fanns flera duktiga kvinnor, främst av dem den mycket välkända operasångerskan Matilda Jungstedt, som var gift med konstnären och direktören Fritz (B:23). Fritz' bror Thorstens (B:25) hustru, kusinen Elsa Hogner-Reuterswärd var en framgångsrik konstnärinna. I denna grenens sjätte generations kvinnor finns Oscars (B:22) och Blanches dotter, konstnärinnan Blanche (B:46) gift Hallström, känd för sina porträtt och landskap (presenterad närmare sid 168 ff) och hennes svägerska, konstnärinnan Britt, född Lundbohm, gift med Blanches bror, professor emeritus, konstnären Oscar (B:45).

I andra yngre grenens femte och sjätte generation finns Wilhelms dotter Augusta (C:22) gift Cassel, vilken med skicklighet skötte den stora lantegendomen Stjärnsund efter mannens död och testamenterade ett välskött slott till Kgl. Vitterhetsakademien. Hennes syster Stina och brorsdotter Maud behandlas närmare i speciella artiklar sid 165 ff och 171 ff.

Under dessa två generationer flyttade en stor del av ättemedlemmarna till Stockholmstrakten, såväl yrkesverksamma som ensamstående och pensionärer. Men några bodde kvar i de "gamla" hemtrakterna, bl a i Östergötland och några bosatte sig utomlands.

SAMMANFATTANDE SLUTORD

Vi har följt ätten Reuterswärd i närmare 350 år. Från det Anders Hof föddes i Norra Härene prästgård i Västergötland år 1651 till och med den yngste i sjätte generationen, Thorsten Reuterswärds son Lennart, född 1944. Anders Hofs härkomst var genuint präst-dominerad på såväl fäderne- som modernesidan. Anders bröt mönstret och valde en militär yrkesinriktning, som under stormaktstidens Sverige och indelningsverkets införande kunde bli en väg till framgång. Men han gifte sig första gången med en prost-dotter. Anders lyckades väl, adlades och slutade som major med eget säteri. När ätten Reuterswärd här skildrats under sex generationer framkommer att inte någon ättling valt prästyrket. Först i 6:e generationen finns Gerhard Reuterswärd (B:34) som utbildade sig till och arbetade som diakon. Däremot fanns under slutet av 1700-talet och 1800-talet flera döttrar inom de tre grenarna som antingen gifte sig med präster eller levde sina liv ogifta med en stark religiös livsåskådning och verkade därefter.

Alla manliga Reuterswärd inom 1:a - 3:e generationerna, utom en, 3:e generationens Per Adam (A:6), valde militäryrket, mestadels kombinerat med skötsel av eget lantbruk. Dessa generationer var huvudsakligen bosatta i södra Östergötland och nordöstra Småland. Genom översten Anders **Fredriks** bevarade dagböcker belyses den nära samhörigheten inom släkten, vilken sedan även framskymtar i Fredriks brors sons son Knuts (B:12) levnadsteckning.

I den 4:e generationen inom ätten var det relativt glest med söner. Inalles 11 söner i de tre grenarna. Av dessa valde av huvudmannagrenens 4 söner 1 militäryrket och 3 civila yrken. Här räknas politikern och bruksägaren Patrik Oscar som civil, även om han påbörjade en militär karriär. Av första yngre grenens tre söner var en militär och en civil och den tredje, Fredrik (B:6) påbörjade en militär karriär men tvingades 28 år gammal av skada övergå helt till lantbruk och han var även den förste sonen sedan Anders Hofs tid som bosatte sig väster om Vättern, i Västergötland. Inom andra yngre grenen var det fortfarande den militära karriären som lockade sönerna, tre av fyra valde militäryrket. Inom denna grens 4:e generation finns de två första yrkesutövande kvinnorna, systrarna Augusta och Thora, Anders' (C:7) döttrar.

Övervägande delen av släkten bodde fortfarande i

trakterna runt Vättern och östra Småland. Endast två söner flyttade till Stockholm. Den förste var Patrik Oscar, som genom sina engagemang vid riksdagen föredrog att bosätta sig i Stockholm större delen av året även om han tillbringade stor tid på Baggå. Genom giftermål och egna satsningar ägde han större egendomar, bl a Baggå i Bergslagen. Patriks bror, Ulrik Adolf och hans familj flyttade även till Stockholm på 1870-talet.

Av femte generationens Reuterswärdare bosatte sig från huvudmannagrenen en son och fyra döttrar i Stockholm medan från första yngre grenen 8 av Knuts (B:12) 10 söner flyttade till huvudstaden. Av andra yngre grenens femte generation var det bara en son och två döttrar som bosatte sig i Stockholm.

I femte generationen finns för första gången fler söner som valde civila yrken, i allt 16 stycken, mot 9 som valde militäryrken. Några militärer kombinerade även sina tjänster med civila uppdrag. Till denna generation hörde ättens förste generalmajor, Pontus (C:23). De flesta döttrarna i denna generation gifte sig och bildade familj, men här finner vi Stina (C:29) som ägnade hela sitt vuxna liv åt att som hovfröken tjäna de kungliga. Tjänst vid hovet hade även huvudmannagrenens Carls hustru Rosa (A:40), som i många år tjänstgjorde hos kronprinsessan sedermera drottning Viktoria.

I följande generationer är fördelningen bosatta i Stockholm eller på annan ort ungefär 50 procent. Det är svårare att i dagens rörliga samhälle kunna fastställa var familjer är bosatta, då flyttningar inom och utom Sverige är mer vanligt än tidigare under de första fyra generationerna då bondesamhället ännu dominerade i Sverige.

Av sjätte generationens söner var det till största delen andra yngre grenens söner som valde ättens traditionella yrke, officersbanan. Det svenska kulturlivet berikades nu inom flera områden av framstående manliga och kvinnliga Reuterswärdare. Detta arv förs nu framgångsrikt vidare av dagens generationer.

Vad som framgått i denna bok är den litterära ädra som återfinns hos ätten Reuterswärd alltifrån första generationens Anders Fredrik till dagens medlemmar av ätten. I de svenska bibliotekens författarregister återfinns många av ätten Reuterswärd alltifrån fjärde generationen. Till lycka för forskningen finns flera handskrivna dagböcker och levnadsteckningar bevarade, liksom utförliga brev alltifrån slutet av 1700-talet. Luckor i det bevarade materialet visar dock att flera böcker och brev under åren gått förlorade, eller

de kanske ligger gömda på någon vind, bland andra gamla släktklenoder och material. Kontinuiteten finns till exempel i andra yngre grenens Pontus' (C:1) välskrivna berättande brev till hustrun från Stralsund

1806-07, dennes söner Pontus' (C:3) och Anders' (C:7) samt sonsonen Vilhelms (C:13) bevarade dagböcker och Vilhelms barnbarn Mauds skrivelser.

**Anders Fredrik Reuterswärd (1756–1828) överste och diplomat,
miniatyrgravyr 7,8x6,9 av G Chrétien efter Fournier, Paris.
(Nationalmuseum)**

KAPITEL 4

Biografier över några Reuterswärdare

ANDERS FREDRIK REUTERSWÄRD (1756 - 1828)

Den 2 augusti 1756 föddes Anders **Fredrik** på bostället Västra Lund vid Vättern och nära Ödeshög, i Västra Tollstads socken i södra Östergötland. Föräldrar var dåvarande ryttmästaren Lorentz Peter Reuterswärd och hans hustru Catharina Beata Bagge. Ett år tidigare hade de förlorat en 15-årig son, Anders Johan, genom en olyckshändelse, så man kan förstå föräldrarnas glädje när Anders Fredrik föddes. Enligt bevarade brev och samtida källor, kallades denne son endast Fredrik, hans bortgångna bror hade kallats Anders. När Fredrik var drygt ett år dog hans mor. Fadern gifte om sig i maj 1758 med Agatha Ulrika von Platen. Hon blev Fredriks styvmor, och var den enda mor han kände, som han, vilket framgår av hans brev och dagböcker, älskade i hela sitt liv.

Av Lorentz Peters stora barnaskara var bröderna Adam (f 1750) och Per (f 1753) samt halvsyskonen Pontus (f 1761) och Agata Amalia (f 1763) närmast i ålder. Barnen växte upp på bostället Stora Lund och från omkring 1764 på Sättra säteri. I sin dagbok berättar Fredrik att han i barndomen bodde två år på Orrnäs hos familjen Boije. Det var troligen då man skulle flytta från Stora Lund och till det nyinköpta Sättra

mellan 1762 och 1764. Fadern var på grund av sjukdom hemförlovad från kriget men uppehöll tjänsten vid regementet. Fredriks äldsta syster Margareta (f 1734) gifte sig redan 1760 och hennes barn kom Fredrik att umgås mycket med under den tid han bodde i Sverige. Av dagbokens anteckningar kan man dock utläsa att systemen Ulrika (f 1742) kom att stå honom närmast av systrarna.

Fredrik var 12 år när fadern avled 1768. Han började, liksom sina bröder, den militära banan i unga år. Redan 1772 blev han volontär vid Lätta dragonerna av livgardet (senare Livgardet till häst), 1774 hade han avancerat till fanjunkare. Följande år fick han tjänst som page hos hertigen av Östergötland, prins Fredrik Adolf. Efter ytterligare två år, 1777, blev Fredrik befördrad till kornett utan lön vid Livregementet till hästs livkompani. Under år 1779 utnämndes Fredrik Reuterswärd till löjtnant i armén och transporterades först till Livdrabantkåren och därefter till Bohusläns dragonregemente som stabslöjtnant med kornetts indelning, från 1783 som stabskapten med löjtnants indelning.

Samma år begärde Fredrik tjänstledigt från sin tjänst vid regementet och reste, troligen på Axel von Fersen d y:s inrådan, till Paris, där han samma år blev löjtnant i det av Axel von Fersen då ägda regementet Royal Suédois. Axel von Fersen var ett år äldre än Fredrik och de två lärde förmodligen känna varandra under de drygt tre år som Axel von Fersen vistades i

Stockholm och vid hovet, 1775-78 och Fredrik tjänstgjorde vid hovet hos prins Fredrik Adolf. De tjänstgjorde även någon tid vid samma regemente.

Föga anade väl Fredrik då han lämnade Sverige att han frånsett några kortare visiter i hemlandet skulle vara i utrikes tjänst i över 20 år. Fredrik blev löjtnant vid Royal Suédois år 1783 men enligt anteckningarna i hans dagbok lämnade han inte Sverige för tjänst utomlands förrän 1786. Vid besöket i Stockholm i december 1792 säger han sig vara så glad att se vänner som han ej på länge träffat då han varit borta i sex år, och när han återvänder för gott i november 1805 skriver han att han är så lycklig att få komma hem efter en 19 år lång utlandsvistelse.

I slutet av 1780-talet kom Axel von Fersen att vistas alltmer i Frankrike och vid sitt regemente, där Fredrik Reuterswärd då tjänstgjorde som von Fersens adjutant vid Royal Suédois, vilket dock upphörde som regemente 1791. När Fersen engagerade sig personligen, men även på Gustaf III:s önskan, i planer på att befria det fängslade franska kungaparet, kom också Fredrik Reuterswärd att delta, dock ej vid flykten till Varennes utan vid Fersens senare resa från Brüssel till Paris 1792. Dessa farofyllda resor har Fredrik beskrivit i den första av hans två bevarade dagböcker. Även Axel von Fersen d y relaterar i sina dagböcker Fredrik Reuterswärds insatser, där Fredrik som tjänstgörande adjutant hos Fersen utsatte sig för livsfara. Axel von Fersen blev genom sin medverkan vid Varennes-resan "den franska revolutionens fiende" och kunde då ej vistas öppet i Paris. I stället sände han vid ett par tillfällen Fredrik till Paris med hemliga brev.

Enligt Fredriks bevarade dagböcker befann han sig i Brüssel från maj 1792, där även Fersen uppehåller sig då och då. Det framgår klart av Fredriks journaler att han hade lätt att få goda vänner. Fersen skickade ett flertal gånger Fredrik på kuriruppdrag men han hade även mycket fritid i Brüssel då han passade på att besöka sina vänner i deras respektive hem i Brüssels omgivning, där han brukade jaga, fiska och spisa goda måltider. I september åkte Fredrik på en längre rekognoseringstur från Brüssel till Verdun som just hade intagits av preussarna. I Verdun besökte Fredrik preussiske kungens generalskvarter och spsade varje dag under sin tid där hos baron de Breteuil, tillsammans med många kända européer. Vid återkomsten till Brüssel fick Fredrik beröm av von Fersen för vad han uträttat. I november hade de allierades krigslycka vänt och i Brüssel gick larm den 7 november att franska armén redan var nära. Brüssel

Axel von Fersen d.y. Målning av P. Dreuillon, Düsseldorf, omkr. 1799. Lövstad.

började evakueras, Fredrik reste via Anvers till Holland och kom till Haag den 10 november och till Amsterdam den 12 november. Den 20 november embarkerade Fredrik med betjänt, bagage och vagn en båt destinerad till Helsingör. Vädret var ej det bästa, skriver Fredrik, själv var han dock inte ett dugg dålig men hans betjänt desto sämre!

Den 5 december 1792 kastades ankar utanför Helsingör och Fredrik fortsatte direkt till Sverige. I Stockholm blev han presenterad för den unge kungen, Gustaf IV Adolf och träffade även dennes två farbröder, hertigarna Karl och Fredrik Adolf, den sistnämnde besökte han flera gånger på Tullgarn. Enligt Fredriks brev från Stockholm till Axel von Fersen var det tydligen Fredriks svåger, Henrik Liljensparre, som låg bakom beslutet att kalla hem Fredrik. Han skriver till von Fersen i slutet av december 1792 att han ännu ej fått någon ny tjänst utomlands, men tror det beror på helgerna. Han försäkrar Axel von Fersen sin lojalitet till honom "car je Vous suis Vous Serois bien Surement attaché pour toute ma vie, je desirerois pouvoir Vous le prouver." Han skriver till Axel att han ibland tvingas säga annat än vad han innerst tänker - men

hans hjärta är alltid detsamma; "il faut hurler avec les loups, dit-on, et il y en a beaucoup ici". I ett brev till Axel von Fersen den 27 februari 1793 skriver han att hertigen (prins Karl) lovat "att draga försorg för mig", men att intet ännu hänt.

Av breven till von Fersen framgår det att Fredrik hade förälskat sig i mademoiselle Quella de Franquemont, en dotter till Fersens älskarinna, madame Eleonore Sullivan. Axel von Fersen hade presenterat Fredrik för de två damerna i Brüssel den 27 juli 1792. I dagboken beskriver Fredrik mademoiselle de Franquemont

"qui est très belle et une charmante personne, jeune, aimable, de l'esprit, une bonne education, et une charmante figure, tous est reunis chez Elle, elle joué aussi au forté piano et chante bien."

Hon måste ha gjort ett starkt intryck på Fredrik för det är ytterst sällsynt att han beskriver någon person i dagboken så ingående. Fredrik ber von Fersen undersöka om han kan hysa något hopp om henne. Fersen svarade, att han ej hade någon chans, vilket Fredrik beklagade. Av Fersens egna anteckningar framkommer att Fersen fann denna unga dam vara intrigant, odräglig och omoralisk, så Fredrik kunde nog skatta sig lycklig att han blev avradd av sin vän. Fredriks yngre bror Pontus gifte sig i mars 1793 så Fredrik hade kanske blivit influerad att sätta bo när han under december 1792 träffade brodern och dennes fästmö i Vadstena. Men det skulle dröja nästan 25 år innan Fredrik till slut gifte sig.

Redan i april 1793 återvände Fredrik till von Fersen i Brüssel, dit han anlände den 28 april efter en mycket snabb resa:

"Sans reposer ni dormir ainsi je fus fort fatigué, je trouvais le Comte de Fersen à qui je donnais mes dépêches et qui fut fort aise de me révoir, je ne le fus pas moins, comme j'étais envoyé chez lui pour faire les fonctions de Secrétaire de Légation ou d'ambassade, je fus obligé de commencer le 29 à travailler et de chiffrer."

Arbetet i Brüssel fortsatte som tidigare med mycket arbete men även tid för avkoppling med nära vänner.

Den 30 juli reste Axel von Fersen och Fredrik Reuterswärd på en längre tur då man besökte engelska, hannoveranska, hessiska och österrikiska trupper. På resan besöktes även Valenciennes, staden där Royal Suédois var förlagd under Fredriks tid vid regementet, som nu låg i ruiner och var helt förstörd. Fredrik beskriver bl a flera middagar hos hertigen av York och att såväl von Fersen och han blev väl mottagna över-

allt, Fersen i sin husaruniform och Fredrik i "mon grande Uniforme des Gardes du Corps".

Den 20 november 1793 insjuknade Fredrik i gulsot och tvingades ligga till sängs närmare fyra veckor i Brüssel varefter han tillbringade några veckor som konvalescent hos goda vänner utanför Brüssel, familjen Van der Burgh.

Den 15 maj 1794 fick Fredrik Reuterswärd ett brev från den svenske regenten, hertig Karl att han utnämnts till legationssekreterare i Lissabon och att uppdraget i Brüssel skulle upphöra. Fredrik accepterade med glädje utnämningen, men innan han påbörjade sina förberedelser för resan till Lissabon kom nya besked. Legationssekreteraren i Haag ville för sin hälsas skull byta med Fredrik, vilket denne även skriftligen meddelat Fredrik. Samtidigt kom brev från Sverige att hertigen givit sitt samtycke till bytet, och Fredrik sade sig vara nöjd med Haag. Detta var troligen sant, Fredrik låter framskymta i dagboken hur tråkigt det var att behöva lämna alla nära vänner i Holland och Belgien. I slutet av juni närmar sig kriget åter Brüssel och man börjar lämna staden. Den 28 juni skildes Fredrik Reuterswärd och Axel von Fersen åt. Fersen for till Köln och Fredrik till Delft, för att invänta definitivt besked om sin placeringsort. Först den 1 november 1794 fick han officiellt order om att vara svenske kungens sekreterare i Haag och att legationssekreteraren där, Carl Gustaf König skulle resa till Lissabon. I Haag kom Fredrik att arbeta närmast under den svenske ministern där, greve Fredrik Adolf Löwenhielm, som var gift med en jämnårig kusin till Axel von Fersen, Christina Augusta von Fersen.

Fredrik var i sann mening en sällskapsmänniska, som hade lätt att få goda vänner, vilket märks såväl under de diplomatiska åren utomlands, som under hans senare år i Sverige. Han hade tydligen ett behov av att umgås med närstående och med flera mycket nära vänner. När en av, som han säger, käraste och sanna vänner, greven Van der Burgh, i vars familj han tillbringat många trivsamma dagar och som han reste mycket med i Holland och Belgien, avled i november 1794, sörjer han sin vän djupt. Han fortsätter att umgås med familjen, dock ej så ofta som tidigare. Ett år senare skriver Fredrik i dagboken den 2 september att Haag blir så tråkigt nu, när hans mycket goda vänner familjen de Knyff lämnar Haag för att resa till Brüssel.

Under åren i Haag fick Fredrik vid flera tillfällen tjänstgöra som chargé d'affaires då greve Löwenhielm ibland var bortrest flera månader i streck. Av Fredrik Reuterswärds bevarade brev till Axel von Fersen får

man veta att Fredrik under åren i Haag, åtminstone fram till 1799, höll Axel von Fersen underrättad om allt som hände där, samt nyheter från Paris som han hört. Under förra delen av 1795, då Fredrik var på förslag att bli Riddare av Svärdsorden, påminner han Axel von Fersen i breven att ej glömma honom, dvs rekommendera honom. Han blev bönhörd, i dagboken under den 12 maj 1795 nämner Fredrik att han fått brev från baron Sparre att kungen utnämnt honom till riddare.

Den 6 juni 1801 fick Fredrik ett officiellt brev från kanslipresidenten Fredrik Vilhelm von Ehrenheim med bekräftelse att kungen utnämnt Fredrik Reuterswärd till legationssekreterare i Paris. Han kände sig smickrad att Paris blev hans nya tjänstgöringsort och nämner även i dagboken att han länge velat lämna Haag. Den 1 juli lämnade Fredrik Haag, efter 7 års tjänst, och for via besök hos familjen de Knyff i Brüssel till Paris, dit han anlände den 14 juli för att arbeta tillsammans med den svenska ministern där, baron Carl August von Ehrenswärd. Denne var endast 7 år äldre än Fredrik och, enligt dagboken, umgicks de flitigt och bodde även på samma adresser under Fredriks tid i Paris.

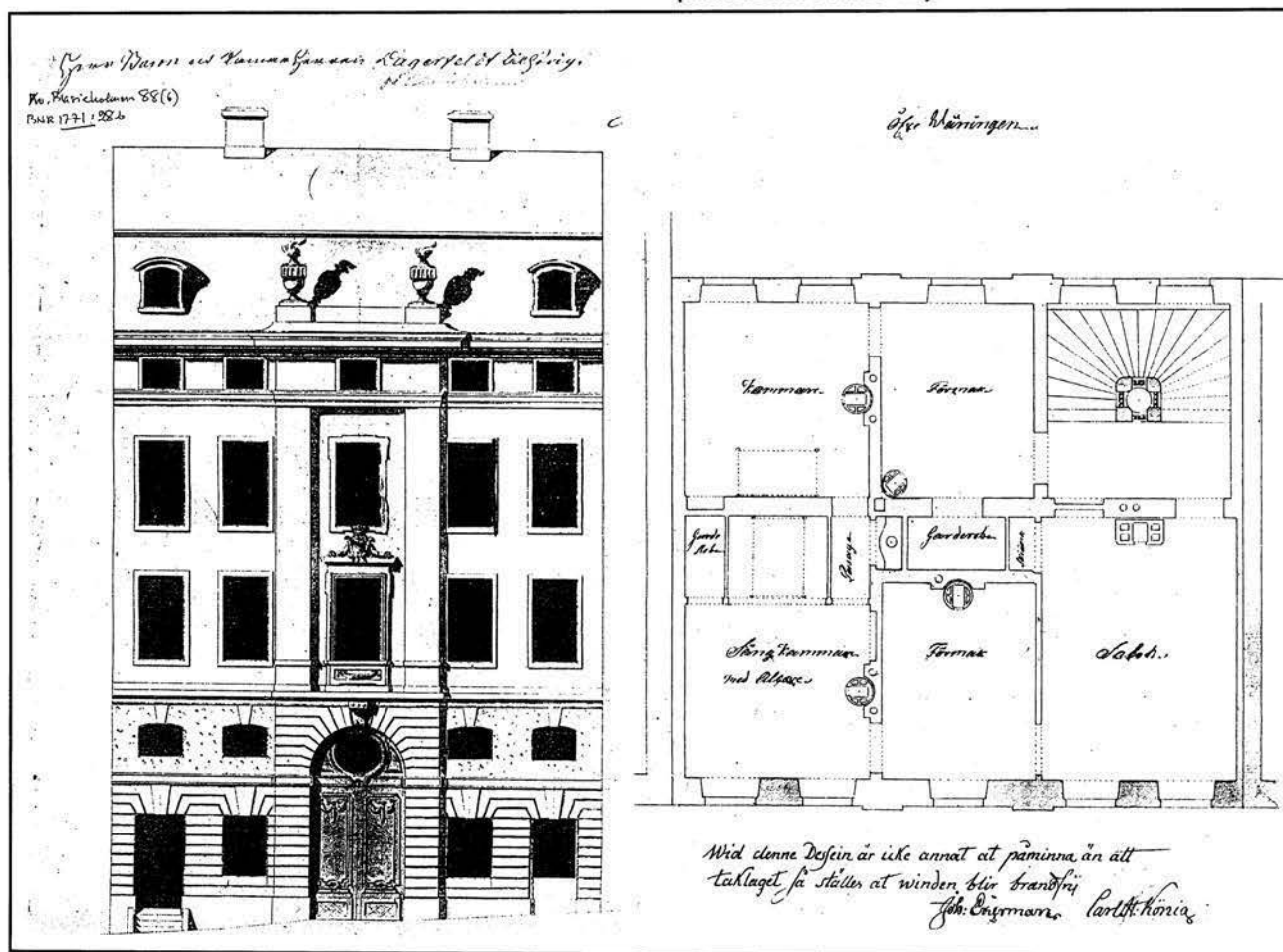
Fredriks dagbok är under Paris-åren fylld av alla sevärdheter och alla stora fester han och Ehrenswärd besökte. Den man, som knappt tio år tidigare bistod Axel von Fersen i hans försök att hjälpa det franska kungaparet, beskriver nu bl a när han för första gången presenterades för förste konsuln, Napoleon Bonaparte av ministern Talleyrand, samt hur han flera gånger var på audiens hos förste konsuln och att han umgicks i kretsen runt Bonaparte.

2 september 1801

"...je dinai chez le Premier Consul Bonaparte, il y avait environ 50 Couverts, la plupart des militaires; il n'y avait d'étranger Gen autr: mr Vincent, le Brn d'Ehrenswärd et moi; Personne que nous deux du Cour diplomatique. Il n'y avait d'autres Dames que Mme Bonaparte et sa fille mdde de Beauharnais; je fus placé à côté de cette dernière, avec laquelle je causai beaucoup, et qui est infiniment aimable..."

(Dagboken, vol 2 sid 107)

Anders Fredriks bostad vid Blasieholmstorg mitt emot Fersenska palatset. Nedan plan av den övre bostadvåningen i huset innehållande bl.a. hans sängkammare. (Stockholms stadsarkiv).

Året därpå var Fredrik och Ehrenswärd på audiens i Tuillierierna och på La Malmaison för att besöka förste konsulten mer privat samt även på Chateau de St Cloud. Tiden i Paris beskrivs så levande och positivt (frånsett Fredriks olika opassligheter, han led bl a bröstvärk, fluss, och flera gånger återkommande kolik, vilken gav hög feber och som Fredrik kallar reumatisk) att det troligen var en tid som Fredrik gärna berättade om för sina vänner hemma i Sverige efter det han återvänt hem.

Den 14 juni 1803 kom ett nytt brev till Fredrik från kanslipresidenten i vilket han informerades om att kungen transporterat honom till samma tjänst i Wien och den 6 augusti reste Fredrik så igen till en ny uppehållsort. Han tog en rundlig tid på sig att resa dit, för att få tillfälle att se ställen där han inte tidigare varit. Hela resan är noga beskriven i dagboken.

Den 24 september anlände Fredrik till Wien där baronen Gustaf Mauritz Armfelt då var minister. Armfelt presenterade honom officiellt som sin ställföreträdare, då Fredrik skulle fungera som chargé d'affaires när Armfelt var frånvarande.

Under 1804, då Fredrik var i Wien, var den svenske kungen Gustaf IV Adolf på en europeisk resa. Fredrik fick brev om att kungen ville träffa honom under sin resa och bad därför Fredrik att möta honom i Leipzig. Den 31 augusti anlände kungen och hans familj dit och efter några dagar, den 3 september återvände Fredrik till Wien. Detta var den sista större begivenhet som Fredrik skildrar i dagboken innan han ett drygt år senare blev avlöst och fick återvända till hemlandet. Den 8 november 1805 lämnade han Stralsund glad över att efter nära 20 år få återvända hem för gott.

Hemresan genom Sverige började Fredrik i Ystad och hade då bl a sällskap med greve Axel von Fersen och hans syster, Sophie Piper. De reste tillsammans till familjen Ehrenstähle på Ånganäs. Där skildes resesällskapet och Fredrik tog god tid på sig att besöka alla kära släktingar i Småland och Östergötland. Först den 22 november kom Fredrik till Stockholm. Till nyår återvände Fredrik till släkten och reste med sin nièce Christina Charlotta till brodern Per på Björnskog för att fira nyår. Han stannade nu åter en längre tid hos sina nära släktingar och återvände först den 8 februari 1806 till Stockholm. Fredrik relaterar noga alla sina besök hos de olika släktingarna och vilka som han reste med. Återkommande var besöken hos bröderna Adam på Ekäng och Per på Björnskog samt hos systern Ulla, gift Sjösteen, på Mjölsefall. Enligt dag-

Sophie Fersen (gift Piper). Målning av L. Pach d.y. 1790. Lövstad. Foto SPA.

boken var Ekäng och Mjölsefall hans mer stadiga uppehållsorter, dit han ofta for, och som han återvände till under de smärre utflykterna till annan släkt och vänner. Hans stora släktkärlek framträder nu tydligt, liksom hans önskan att alltid ha sällskap med sina nevöer och niëcer under alla resor såväl längre som kortare. Med tanke på det innehållsrika liv han levat under sina utlandsår kan man förmoda att de unga "reuterswärdarna" uppskattade hans sällskap och att få höra om den "stora världen".

Fredriks liv i Östergötland-Småland har delvis skildrats i denna boks första kapitel sid 29-31.

Men ännu hade ej Fredrik helt lämnat sitt officiella liv i Stockholm, han tjänstgjorde bl a fortfarande vissa perioder vid livdrabantkorpsen. I Stockholm hade han en våning i huset mitt emot Fersenska palatset på Blasieholmen, kvarteret Blasieholmen 88, vid torget (se bild). Mantalsskrivna i bostaden förutom överste Fredrik Reuterswärd var hans hushållerska änkan Catharina Heijde, som enligt hans dagbok var hos honom i många år, samt en lakej. I sin stora våning

hade han enligt sin dagbok flera gånger släktingar boende. Den 13 februari 1806 lämnade han Vadstena, där han besökt sin äldre mor, och for med niëcen Christina Charlotta åter till Stockholm, där Christina Charlotta till en början skulle bo hos honom.

Den 1 mars skriver Fredrik att han vid ett besök hos vännen Böklund (Anton Bökelund, lantränmästare) träffade mademoiselle Jeanna Maria Hofwing, som han ej sett sedan han kom tillbaka till Sverige och som han för 20 år sedan ville gifta sig med. Under våren var han ute i sällskap med henne i Stockholm flera gånger, men mer blev det ej nu. Han förde ett rikt sällskapsliv under våren och var ute på många begivenheter, bl a på Drottningholm och Svartsjö, Haga och Karlberg, ofta i sällskap med svågern Liljensparre och några syskonbarn. Han paraderade för första gången i kyller och kyrass med gardeskorpser i kungens våning. Den 16 juni anlände Axel von Fersen och hans syster Sofie till Stockholm. Därefter skriver Fredrik lakoniskt i dagboken endast att han var hos dem varje dag till dess han reste från Stockholm.

Avresan till Mjölsefall skedde den 21 juni, även nu med flera niëcer som resesällskap. Han tillbringade hela sommaren 1806 i sina släktingars krets. Sommarvistelsen börjades på midsommarafton i Mjölsefall och slutades på samma gård den 29 september, då Fredrik och systerdottern Marie Sofie Sjösteen avreste till Stockholm. Under denna sommar reste Fredrik även till brodern Pontus, bosatt i Bohuslän med sin familj på bostället Ormo, i sällskap med tre niëcer, se sid 30. För övrigt fördrev han sommaren med jakt och fiske samt besök hos släkt och vänner, ibland bara över en middag, ibland under flera dagar. Med på resorna var ofta hans syskonbarn, som på så sätt fick träffa jämnåriga ungdomar på herrgårdarna och säterierna. Flest ungdomar som sällskap, sex niëcer och tre nevöer, hade Fredrik med sig på en resa från familjen Leijonhufvud på Asa, via Växjö till Ehrenstråles på Änganäs, där man stannade från den 2 till den 17 september.

Åter i Stockholm den 1 oktober 1806 var Fredrik under oktober på flera fester för att träffa sina vänner. Den 5 november övertog Fredrik kommandot över livkorpens expedition under friherre Danckwardts sjukdom. Julen tillbringade Fredrik hos Axel von Fersen som hade en stor fest med 28 gäster och där man hade "une loterie de Julklappar". I början på januari 1807 var tjänstgöringen vid livkorpserna slut för denna gång och Fredrik begav sig av till släkten i Östergötland i underbart vinterväder. På vinterturerna tog man

ofta genvägar över isarna. Under den 16 januari har Fredrik antecknat att han reste ensam med sin lakej från Mjölsefall till Ekäng, det var första gången sedan han återkommit till Sverige som han reste ensam. Den 16 februari återvände Fredrik till Stockholm. Den 4 april 1807 skrev Fredrik att den dagen var den underligaste i hans liv. Han hade samtalat med två damer och en tredje hade skickat honom ett litet brev - alla tre damerna ville gifta sig med honom! Han säger att de var "des dames estimables" och gamla bekantskaper. Enligt Fredrik hade han avböjt alla tre frierierna så artigt han kunde.

Den 20 juni 1807 lämnade Fredrik och två niëcer Stockholm för att vara i Östergötland och Småland över sommaren. Niëcerna for direkt till Mjölsefall men Fredrik fortsatte till brodern Adam på Ekäng för att fira midsommar. Som beskrivits ovan, sid 21, kom Fredrik till Mjölsefall den 29 juni och hann träffa sin mor innan hon avled där. Denna sommar beslöt Fredrik och hans bror Adam sig för att göra en nostalgisk resa till de trakter där de föddes och upplevde sin ungdom. De startade från Ekäng den 17 juli, med på resan var även Adams yngste son Ulrik. Via Bollnäs for man till Disawed där de mottogs med öppna armar av fänrik Braun. Tillsammans med Braun besökte de "Parc Omberg", gick upp på hjässan och njöt av den magnifika utsikten. Därefter lämnade de Disawed och besökte Väversunda kyrka på vägen till släktingen Magnus Sjösteen. Efter middagen fortsatte de till Huseberga där brödernas gamle preceptor, prosten Lundborg besöktes. På kvällen kom de till Enanders på Rogslösa, där de stannade i två dagar. Enligt Fredriks anteckningar roade de sig mycket i Rogslösa, Enanders hade fem mycket glada och aimabla flickor. Efter ett par dagar fortsattes färden till kusinen Jacobina Sjösteen i Väversunda där man åt middag för att sedan resa till Stora Lund, där Fredrik och Adam var födda. Efter någon timme fortsatte de tre resenärerna till baron Knut Sparre på Sjöstorp. Därifrån for Fredrik och Adam till gamla baronessan Boije på Orrnäs, där Fredrik tillbringat två barndomsår. Sedan vidare till löjtnant Stålhammar på Ösjö, dit Adams son Ulrik även kommit. Därifrån besöktes Västergården i Åby samt prosten Ekmansson. Sällskapet besökte även Åby kyrka för att se vilka ändringar som gjorts sedan de senast var där. På vägen till barndomshemmet Sättra tittade man även in på Järnestad, som hört till Reuterswärd när de ägde Sättra. Den 23 juli vände man hemåt igen, besökte familjerna på Stjernösand och var på kvällen åter på Ekäng. En veckoresa som

Fredrik beskrev som "aussi heureux qu'amusant et agréable".

Uppehållen hos släktingarna blev längre och längre och Fredrik skriver i sin dagbok att han finner det allt svårare att lämna släkt och vänner för huvudstaden. Först den 28 oktober återvände han till Stockholm och började sin tjänstgöring vid livdrabant-Corpsen. Fredrik nämner en liten rolig detalj i dagboken: den 12 december fick hela livdrabant-Corpsen order att lägga sig till med mustasch. Lydigt lät Fredrik sina växa från följande dag. Fredrik berättar att han samma dag var på stor supé hos hertiginnan Hedvig Elisabeth Charlotta. Även denna jul firade Fredrik hos Axel von Fersen och hans släkt.

Den 27 februari 1808 kom Adams son Ulrik till Stockholm för att passera graderna och bodde hos farbrodern, en månad senare kom även Fredriks nevö Hampus Ehrenstråhle dit och stannade 14 dagar. I dagboken framkommer att Fredrik har lagt sig till med de franska benämningarna "nièce" och "nevö" även när det gäller hans syskons barnbarn (Enligt Fransyskt och Svenskt Lexikon, tryckt 1814, är nièce och neveu syskonbarn, men "à la mode de Bretagne" även syskonbarns barn, liksom oncle enligt detta språkbruk även kan vara fars eller mors syskonbarn. Om någon som vill läsa Fredriks, i släkthistorisk synvinkel, verkligt intressanta och givande på Riksarkivet bevarade dagböcker, är det av vikt att komma ihåg hans sätt att benämna sina släktingar). Nevön Ehrenstråhle är egentligen Fredriks äldsta syster Margareta Elisabeths dotterson, men jämnårig med Fredriks andra syskonbarn.

I mars fick Fredrik en kunglig order att han under april, maj och juni skulle assistera i Krigshovrätten. Hans första stora session där var den 6 april. Detta uppdrag fick Fredrik avbryta redan i mitten av maj då han fick ett viktigare uppdrag av kungen, han skulle resa till Jönköping tillsammans med den franske emigranten hertigen av Pienne för att möta Ludvig XVI:s brorson, hertigen av Angoulême och ledsaga denne till Stockholm. Innan avresan var Fredrik hos kungen Gustaf IV Adolf på Haga och dinerade samt fick instruktioner för resan. Fredrik beskriver utförligt

denna resa, hur man på vägen till Stockholm besökte respektive landshövding.

Efter att ha spiset glass och druckit thé hos landshövdingen i Östergötland, greve Fredrik Georg Strömfelt, sov man över natt på Löfstad, som Axel von Fersens syster Sophie Piper ägde och var bosatt. Sällskapet anlände till Stockholm den 28 april och togs emot av kungen och hans farbror, hertig Karl.

Fredrik fick nu tjänstgöra som uppvaktande kavallerier under hertigens vistelse i Stockholm. Fredrik berättar bl a att han tog med hertigen upp till Mosebacke för att se den underbara utsikten över Stockholm, vilken de även beundrade från Katarina kyrktorn.

Under vistelsen i Stockholms umgicks Fredrik och hertigen ofta med Axel von Fersen och hans syster. Gustaf IV Adolf var, enligt Fredrik, mycket tacksam, men, skriver Fredrik, då kungen ville belöna honom talade han i stället för två yngre släktingar, bl a brodern Pers son Carl Gustaf, att han skulle utnämnas till fänrik vid sitt regemente, vilket tydligen beviljades, denne blev fänrik vid Jönköpings regemente den 30 maj 1808!

Den 31 maj lämnade hertigen av Angoulême och Fredrik Stockholm för att resa till Karlskrona dit man anlände 2 juni.

Sedan reste sällskapet runt i Blekinge och Skåne. Här anslöt sig hertigens hustru, Ludvig den XVI:s dotter, Marie Therèse Charlotte "madame royale" till resan. Den 18 juli lämnade Fredrik och hertigens svit Karlskrona och reste via Växjö, Jönköping, Alingsås till Göteborg varifrån man flera gånger reste till Trollhättan fram och tillbaka. Först den 23 augusti kunde Fredrik lämna Göteborg för att resa till sina släktingar. Han tog farväl av hertigen och hans sällskap och den 25 augusti var han på broderns Ekäng.

Den sena ankomsten under sommaren resulterade i ett mycket hektiskt sällskapsliv med vännerna runt omkring i Östergötland och norra Småland. Det blev så mycket att t o m sällskapsmannen Fredrik skriver att tiden gick mycket fort, särskilt "le tems que nous pouvions rester à nous seule". Den 27 oktober lämnade Fredrik Ekäng och reste till Stockholm. Väl där var han på supé hos hertigparet Karl och hans hustru

Anders Fredrik Reuterswärd,
miniaturmålning av ryske
konstnären A. Ritt
(Nationalmuseum).

samt hos kungen på slottet för att redogöra för resorna med hertigen av Angoulême. Under vintern 1808-09 var Fredrik ett par gånger hos kungen på slottet. Vid ett av besöken, i slutet av januari 1809, fick han i uppdrag av kungen att resa till generalen Gustaf Mauritz Armfelt på Nynäs i Södertörn. Armfelt, som Fredrik arbetade med under sin tid i Wien, hade han redan besökt tidigare i januari.

Den 25 januari gav Fredrik sig iväg i sällskap med abbé Gridaine (troligen en informator för Armfelts små söner) tidigt på morgonen, enligt Fredriks egna ord var det ett fasligt yrväder, som varat ett par dagar, vägarna var dåliga med mycket snö och drivor att arbeta sig igenom. Han nämner att det var flera bönder på vägarna som trampade ner snön för de resande. Fredrik, som normalt reste Stockholm - Östergötland på en och en halv dag kom nu ej längre än till Häringe, dit han anlände kl. 7 på kvällen. Nästa morgon for man vidare i -24 graders kyla. De två resterande milen till Nynäs tog hela dagen, först kl.4 på eftermiddagen var man framme. Då hade temperaturen sjunkit till -32 grader! General Armfelt var mycket förvånad att någon reste i sådant väder. Efter ett par dagars vila återvände Fredrik till Stockholm i blidare väder.

Men det var inte bara kylan som besvärade Fredrik :

"...på bortresan hade jag den olyckan att uti en grop, stöta mig för mund med Piskan som stog emellan Benen, och det så hårt att 3 à 4 tänder fram i mund lossnade helt och hållit, samt blödde jag därvid rätt mycket; tänderna ehuru lösa sutto dock qvar ända tills den 13 Februarij då jag måste låta taga ut 3ne stycken af dem..."

Fredrik skriver även att han den 25 februari lade sig till med peruk.

Kung Gustaf IV Adolfs avsättning beskrivs av Fredrik. Den 12 mars 1809, som var en söndag, fick han och hela Livdrabantcorpsen order att vara på slottet kl. 4 på eftermiddagen. Han var kvar där till kl. 7 på morgonen då han gick hem för att packa, eftersom hela Corpsen hade fått order att samma dag beledsaga kungen bort från Stockholm. Fredrik återkom till slottet kl.12.00 då han "erfor med stor surprise att man redan Kl. 1/2 10 arresterat Kungen". På eftermiddagen proklamerades hertig Karl till riksförreståndare. Den avsatte kungen fördes under natten med stark eskort till Drottningholm. Här kan man undra om inte den diplomatiska Fredrik Reuterswärd, som umgicks med den kungliga familjen, "råkade" gå

hem och packa sitt bagage just i rätt tid för att ej behöva vara med om arresteringen?

Fredrik tjänstgjorde vid Livdrabantcorpsen fram till 2 maj detta år. Han fick av hertig Karl skriftlig bekräftelse på sin begäran om sex månaders permission från 1 maj för att få resa till släktingarna på landet. Den 30 april var Fredrik hos hertiginnan Hedvig Elisabet Charlotta och prinsessan Sofia Albertina på avskedsvisit innan han skulle resa. Den 1 maj, hans sista tjänstgöringsdag för denna gång, utblästes riksdagen och Fredrik har antecknat att han var hos hertiginnan på supé.

Den 3 maj tog Fredrik ut sin riksdagspollett för ätten Reuterswärd, men då han lämnade Stockholm redan den 10 maj hann han bara bevista riksdagspredikan och plenum plenorum på Rikssalen.

Fredrik noterar att han kom till Ekäng om aftonen den 11 maj. Den 16 maj lämnade Fredrik med brorsonen Per Adam Ekäng för att besöka släkten på Mjölsefall, dit tog man sig roendes och gåendes. Senare, 26 maj, reste Fredrik med två av Adams döttrar, Christina Charlotta och Hedda ner till Björnskog och efter åtta dagar där fortsatte man besöka olika släktingar under en resa som tog sju veckor innan de var tillbaka på Ekäng. Ett par veckor var Fredrik på Mjölsefall, där han enligt egen utsago roat sig mycket med fiske och annat agreabelt. Fredrik noterar noga alla krassligheter och olycksfall han råkar ut för. Den 11 oktober 1809, på Ekäng, skriver Fredrik att han i flera dagar haft en stark fluss och ont i vänstra ögat. Han pålade då en spansk Flugas på vänstra armen, vilken drog mycket och länge, samt drev bort flussen från ögat.

Den 25 oktober, innan Fredrik skulle återvända till Stockholm efter tjänstledigheten, for han med brodern Adam till major Adolf Durée på Tångby "då jag innan vi satte oss till bords om middagen, köpte av major Dureé Eksebo säteri för 24 000 Riksdaler." Varefter Fredrik två dagar senare startade återfärden till Stockholm. På vägen besökte han riksmarskalken Axel von Fersen och grevinnan Piper på Löfstad.

Den 10 januari 1810 skedde, enligt Fredrik, den nye kronprinsens intåg i Stockholm med många ceremonier (den danske prinsen Kristian August). Den 28 april avslutades den långa riksdagen och Fredrik var med på riksdagspredikan och när riksdagsbeslutet togs den 2 maj. Han lämnade Stockholm den 24 för att resa till sitt nya säteri Eksebo. Flera reparationer skulle utföras och brorsonen Per Adam var hos honom på Eksebo. Den 31 juli kom även brorsdottern Hedda

dit och i september kom från Ekäng svägerskan Christina med de två äldsta barnen på ett tiodagarsbesök. Övriga nära släktingar kom på visiter hela sommaren och hösten. Först den 11 november lämnade Fredrik Eksebo och reste via Mjölsefall till Stockholm dit han anlände den 29 november.

Så fort Fredrik anlät till Stockholm var han på besök på slottet, hos kungen, den nye kronprinsen Karl Johan och hos drottningen. Den 4 december var han närvarande vid Axel von Fersens begravning.

Några dagar senare bad kungen Fredrik att resa till Vaxholm och eskortera von Fersens syster, grevinnan Sophie Piper till Löfstad och under vägen skydda henne. Hela den resan är noga relaterad i dagboken. Allt gick väl och den 28 december var Fredrik tillbaka i Stockholm där han avtackades av kungen och drottningen.

Den 18 april 1811 var Fredrik hos kungen och fick då permission till den 20 november för att vara på landet. De sista dagarna i Stockholm, för denna sejour, var Fredrik två gånger hos drottningen, bl a för att få brev och kommissioner till grevinnan Sophie Piper på Löfstad. Kronprinsparet bjöd honom på middag den 21 april och två dagar senare lämnade Fredrik Stockholm i sällskap med Fredrique Sjösteen till Norrköping. Fredrik reste därifrån till Löfstad där han stannade i nära tre veckor. På vägen ner genom landet till Eksebo gjorde han uppehåll på Ekäng och på Mjölsefall varifrån Fredrik gjorde flera kortare visiter hos ett flertal släktingar och goda vänner.

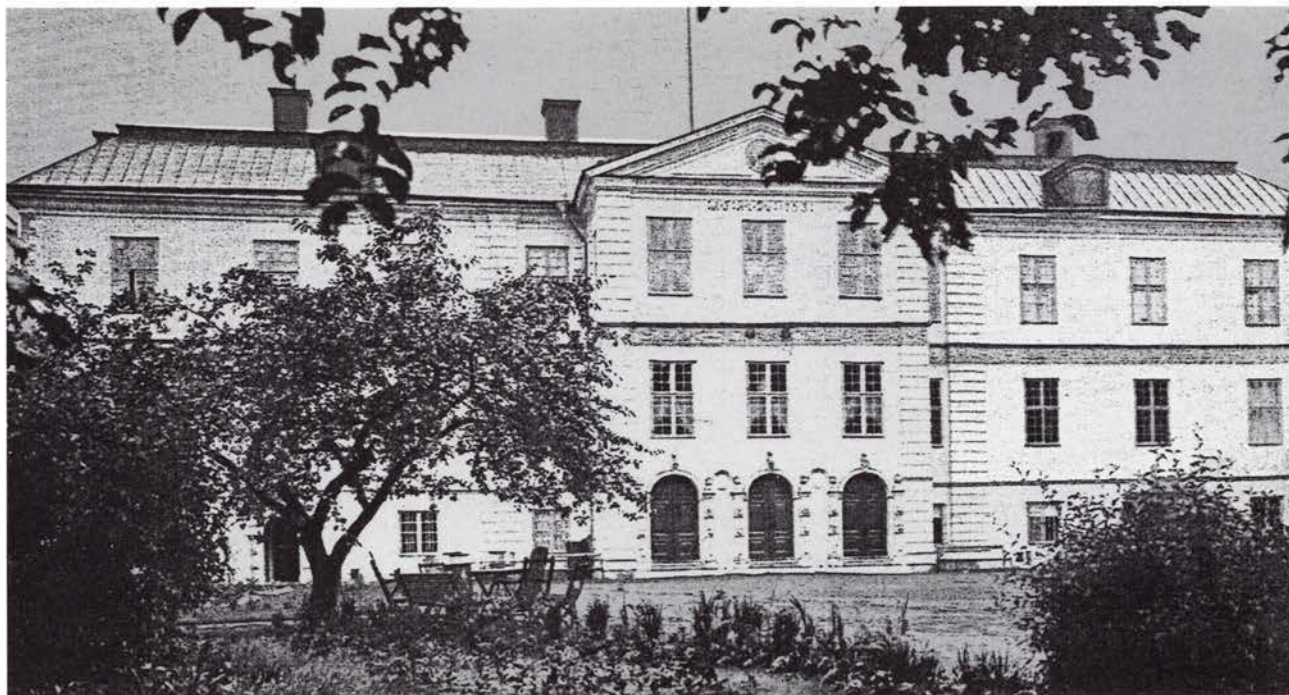
Den 28 maj kom Fredrik till Eksebo och den 2 juni var han på sockenstämma i Virserum angående upp-

ställning och utskrivande av förstärkningsmanskap. Fredrik var förordnad att närvara i landshövdingens ställe. Sockenstämman drog ut på tiden och först den 14 juni var man överens i socknen och lottning kunde förrättas. Men de lokala uppdragen var ännu ej slut, den 17 juni var Fredrik på Hultsfreds gästgivargård för att övervaka roteringen av oroterade hemman. Men därefter kunde Fredrik för första gången fira midsommar på sitt eget säteri med en stor del av släkten hos honom.

Eksebo blev ej länge i Fredriks ägo. Redan den 9 augusti 1811 sålde han säteriet till major Axel Fredrik Rothlieb för 40 000 riksdaler, efter Fredriks upprustning hade tydligen säteriet stigit i värde. Den 27 september 1811 anlände herrskapet Rothlieb och den 30 september lämnade Fredrik tillsammans med Gustava Sjösteen och Christina Charlotta Reuterswärd Eksebo för gott. De reste via längre besök på Herrmanstorp, Björnskog och Ekäng till Mjölsefall där Fredrik blev kvar till 12 november då han begav sig mot Stockholm. Även på denna resa tog han vägen över Löfstad, där han stannade en vecka och anlände till Stockholm den 22 november. Redan dagen efter var Fredrik på besök kungen, drottningen och kronprinsen.

Den enda gång Fredrik nämner sin egen ekonomi i dagboken är den 16 februari 1812. Han skriver då att han fått besked att ett holländskt handelsbolag, där han hade placerat 2 500 riksdaler banco, hade gått i bankrutt, vilket orsakade honom en anseelig förlust.

Löfstad Slott

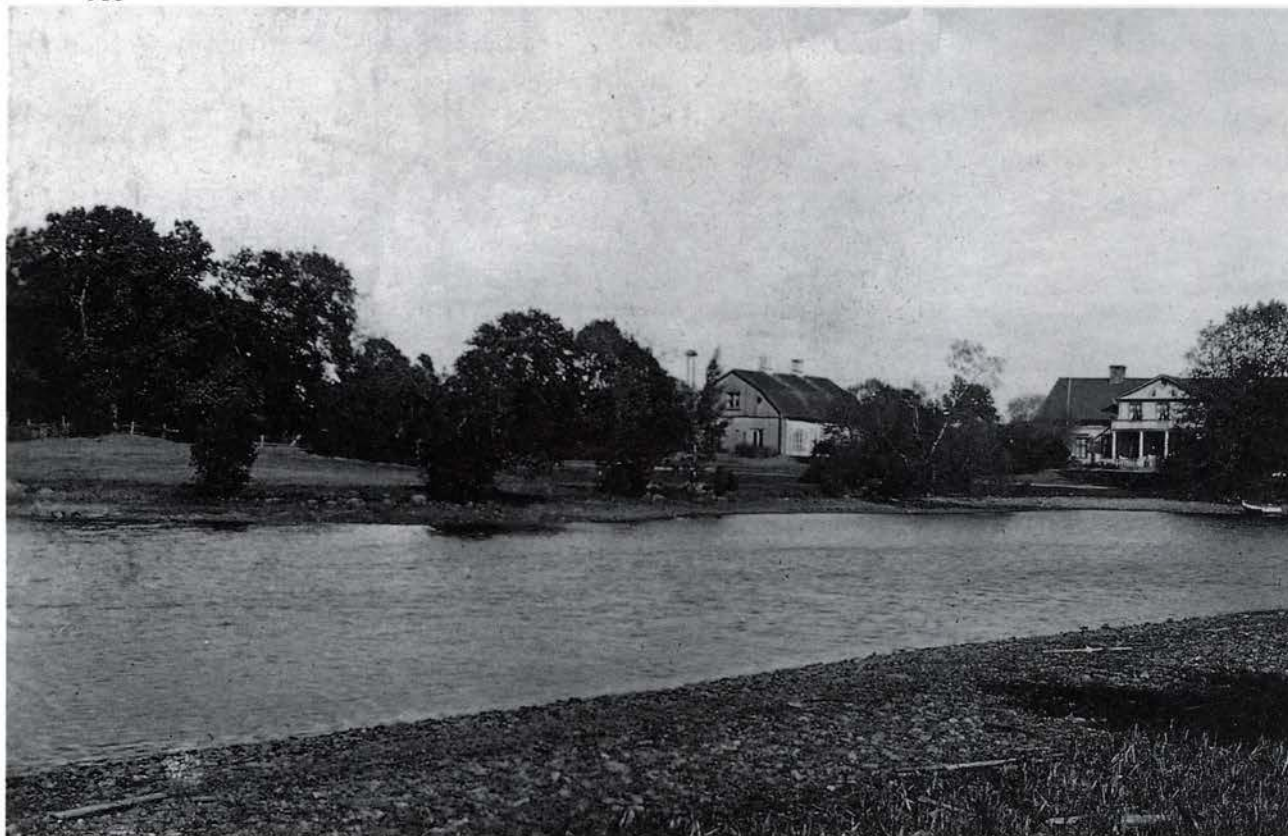
Den 31 mars började exercisen på drabantcorpsen, vilken tydligen varade till slutet av maj. Först den 28 maj kunde Fredrik lämna Stockholm och resan gick ”som vanligt” först till Löfstad. Därifrån gjorde sedan Fredrik ett flertal utflykter för att bese något lämpligt säteri att köpa nu när Eksebo var sålt. Den 19 juni reste han till Mjölsefall och efter tio dagar till Ekäng.

Den 14 juli 1812 reste Fredrik till brukspatron Lundström som ägde säteriet Rosenholm. Fredrik var intresserad av egendomen och den 16 samma månad köpte han Rosenholm. Efter det att kontrakten upprättats och signerats för Fredrik vidare för att hälsa på sina vänner och släktingar. Nu när köpet av en egendom var avklarat kunde han i lugn och ro njuta av sommar och alla kära släktingar och goda vänner. Den 21 augusti for Fredrik till Rosenholm. Redan efter två dagar fick han besök av Carl Adolf Torpadius och Carl Gustaf Reuterswärd, som ville se hans nya säteri. Fredrik och brukspatron Lundström åkte till Landsjö marknad, där han bl a gjorde upp med mamsell Johanna Laurell, dotter till kronobefallningsmannen i trakten, att hon från den 14 mars nästa år skulle förestå hans hushåll på Rosenholm. Efter sedvanliga höstbesök på syskonens gårdar startade Fredrik återresan

till Stockholm redan den 17 september och även nu med besök på en vecka på Löfstad hos familjen Piper. Av Sophie Pipers två söner var det **Carl** Fredrik som bodde på Löfstad med sin mor och som också ärvde säteriet efter henne.

Fredrik anlände till Stockholm den 25 september och var då genast hos drottningen Hedvig Elisabeth Charlotta, med senaste nyheter från Löfstad (Sophie Piper tjänstgjorde tidigare som hovmästarinna hos drottningen). Följande dag besökte han kungen och kronprinsen. Eftersom Fredrik nu köpt sitt säteri, där han planerade att vistas större delen av åren, flyttade han från sin stora våning i Stockholm, som han bott i under 7 år. Han flyttade inte långt bara till en mindre våning i samma kvarter in på gården. Fredrik blev inte så länge i Stockholm denna vinter, redan den 3 mars 1813 tog han avsked av kungen och drottningen. Den 4 mars åt han middag hos kronprinsen och tog avsked av honom. Dagen efter lämnade Fredrik Stockholm tillsammans med den engelske mylorden Dumfries som också skulle besöka Löfstad. Efter en vecka reste Fredrik vidare söderut, delvis i vagn på vanligt vis, delvis med kälkar under vagnen då det var gott slädföre. Denna gång reste Fredrik direkt till

Vy över Rosenholms säteri våren 1908, vänstra huset som sedan länge är nedbrunnet var eg det ursprungliga corps de logiet med två flyglar, även de borta eller flyttade. På norra flygelns plats byggdes senare den nuvarande huvudbyggnaden.

Rosenholm utan besök hos syskonen och deras familjer. Den 15 mars anlände Fredrik till sin nya egendom, där var då redan, förutom brukspatron Lundström, Carl Gustaf Reuterswärd, mamsell Laurell och hennes bror. Följande dag avlämnade brukspatronen allt till Fredrik och flyttade om aftonen. Carl Gustaf Reuterswärd återvände till Björnskog för att hämta sin syster Marie Sofie och de återkom efter en dag för att hjälpa till med uppackning och arrangemang under en vecka.

Under april månad åkte Fredrik runt med brukspatron Lundström och hälsade på och lärde känna de olika grannarna. Under sommaren blev det sedan täta besök av alla släktingar och kvar på Rosenholm var hela tiden brodern Adams dotter Ulla och systerdottern Gustava Torpadius. Båda niëcerna och mamsell Laurell for med Fredrik på visiter, kortare eller längre under sensommaren och hösten.

Den 3 november har Fredrik noterat att det var husförhör på Rosenholm. Någon vecka senare lämnade han säteriet för att så småningom komma till Stockholm. Efter besök på Björnskog och Ekäng kom Fredrik till Löfstad den 24 november 1813. Där var då även Sophies äldsta son Axel Piper från Ängsö med sin hustru.

Den 30 november var Fredrik i Stockholm, några besök på slottet är ej antecknade, däremot insjuknade Fredrik två veckor senare i en svår förkylning med "faselig bröstvärk och hosta" som höll honom i sängen i tre veckor och inomhus i sex veckor. Fredrik har antecknat att han den 25 januari 1814 var ute för första gången. Endast en dag senare skriver han "var jag på stor fest på slottet, kronprinsens födelsedag"!

Fredrik hade nu en stor egendom att bo på och bör-

jade tänka på att eventuellt gifta sig. Han kunde ju ej förlita sig på att syskonbarnen alltid ville ställa upp. År 1814 hade Fredrik blivit 58 år gammal. Den 22 februari är noterat:

"Träffade samt talte jag änteligen för första gången med alware vid J M (Johanna Maria Hoving) - och afgjordes saken genast emellan oss."

Någon dag senare insjuknade Fredrik igen, nu endast med tre dagars sängläge. Efter hans redogörelse för sjukdomen står:...

"Sedan blef det bättre så att jag fjerde dygnet kunde gå upp från sängen och den 28 ehuru otroligt matt och svag måtte jag gå ut för angelägna ärenden. Jag hade då ett förtroligt swärt samtal med J M. NB den 28 februari".

Under den 28 har Fredrik skrivit att han hade ett samtal om vänskap med J M. Tydligt var den nu relativt till åren komne och (enligt dagboken) rätt ofta krasslige Fredrik mest intresserad av ett äktenskap i vänskapens tecken. Den 5 mars bytte Fredrik och J M ringar på Sundby och drack mosel på aftonen. I dagboken kallar Fredrik Johanna Maria konsekvent för JM.

Därefter lämnade Fredrik sin förlovade i Stockholm och reste iväg till Löfstad den 11 mars där han stannade i tio dagar och fortsatte sedan till Mjölsefall. Till Stockholm och Johanna Maria återvände han ej förrän efter den 24 oktober 1814. Våren och sommaren 1814 var enligt dagboken fylld av trevliga besök, fester och smärre resor. En detalj - under den 28 april står att Fredrik för första gången åt sparris från Rosenholms trädgård.

Fredriks dagbok avbryts den 24 oktober 1814 och återupptas den 28 september 1816. Under denna tid

skedde några viktiga händelser i Fredriks liv. Han begärde avsked från tjänsten (överstelöjtnant) vid livdrabantkåren som beviljades den 7 december 1814. Några månader senare gifte han sig i Huddinge församling, den 21 februari 1815 med Johanna Maria Hoving. Bröllopet ägde rum i hennes föräldrahem Sundby säteri. Man kan förmoda att hela den sommaren

Nuvarande huvudbyggnaden på Rosenholm byggd omkring 1850.

reste Fredrik runt till alla släktingar och vänner för att presentera sin hustru, den nya husfrun på Rosenholm. Sophie Piper avled på Löfstad den 16 februari 1816.

När Fredrik återupptar dagboksskrivandet i september 1816 var familjen samt Gustava Torpadius på Rosenholm. Fredrik, hans hustru och Gustava företar flera smärre resor mest till de relativt närliggande egendomarna, till familjen Ehrensträhle på Herrmanstorp, familjen Vult von Steijern på Hallsnäs, samt till änkefru Reuterswärd och hennes familj på Björnskog. Man kan ana att änkefrun Hedda och Johanna Maria som båda vuxit upp i Stockholm hade mycket gemensamt. Ulrik Reuterswärd var ofta på besök på Rosenholm under slutet av 1816 och 1817. Först den 26 december 1816 reste Fredrik och Johanna Maria till Sundby och Stockholm. De återkom den 3 mars 1817 till Rosenholm. Fredrik har ej gjort några anteckningar om livet i Stockholm. När Fredrik under sommaren 1817 gör en del längre resor till släktingarna på Ekäng och Mjölsefall samt till Schmitterlövs på Olstorp, då reser han utan sin hustru. Under visiterna i Östergötland är det fortfarande hans niëcer och nevöer, oftast brodern Adams barn Ulrik och Ulla, som gör honom sällskap. Under sommaren träffade han sina enda återstående syskon bröderna Adam och Pontus. Nedstämd noterar han den 16 november 1817 att han fått express från Ekäng att hans bror Adam avled den 12 november. Den vintern var Fredrik sjuk en längre period, närmare bestämt från 10 november till 23 januari, så någon resa till Stockholm blev inte av. På Rosenholm fick man besök av flera medlemmar av familjen Ehrensträhle och från Björnskog kom svägerskan Hedda med dottern Sofia och firade nyår på Rosenholm. Under 1818 förde Fredrik sin dagbok fram till den 3 augusti då den avslutas.

En genomgång av sockenstämmoprotokollen för Lannaskede visar att Fredrik Reuterswärd för första gången deltog i en sockenstämma den 29 augusti 1813 som ägare av Rosenholms säteri. Han var ej närvarande vid alla sammanträden, men minst ett per år 1813-1816. Vid dessa sammanträden justerade han alltid protokollen. Mellan 1817 till 1820 är han ej upptagen i protokollen. Som framgått ovan var han sjuk under några perioder 1818, kanske även 1819. Till en sockenstämma den 22 november hade Fredrik Reuterswärd inlämnat en skrivelse, i vilken han opponerar sig mot att sockenstämman vid föregående stämma beslutat att lägga ned socknens fattigstuga. De fattiga skulle i stället hysas av de, som har fattiga på sina ägor. Fredrik

finner detta helt stridande mot lag och ordning och citerar gällande fattigvårdslagar och tidigare av Lannaskede församling tagna beslut om fattiga. Hans skrivelse upplästes och erkändes av församlingen, men några vidare åtgärder är ej antecknade.

Vid det av Fredrik noterade husförhøret på Rosenholm den 3 november 1813 antecknades i husförhörslängden att översten och riddaren Fredrik Reuterswärd tjänstgör i Stockholm och är skattskriften där. Vid nästa husförhör tillkommer Fredriks hustru Johanna Maria Hoving. I längden 1819-25 är förutom Fredrik och hans fru även systrarna Gustava och Margaretha Charlotta Torpadius upptagna som på säteriet boende. Även följande längd upptar samma personer med anteckning att översten dog 1828. Enligt Lannaskedes dödbok avled översten Anders Fredrik Reuterswärd den 6 juni 1828, 71 år 10 månader och fyra dagar gammal. Han dog på Rosenholm och som dödsorsak uppgavs värk. Hans hustru Johanna Maria kom att överleva honom i 16 år. Hon avled av ålderdomssvaghet på Rosenholms säteri den 14 april 1844, nära 77 år gammal.

Fredrik Reuterswärd kom att leva ett mycket rikt liv. Född på frihetstiden och uppvuxen under den gustavianska tiden, upplevde han i utrikes tjänst den franska revolutionen och de därefter uppkomna krigen kring sekelskiftet. Han fick även i Paris träffa Napoleon under hans första framgångsrika år. Fredrik återvände till en omtumlande tid i Sverige under Gustaf IV Adolf och Karl XIII samt slutade sina dagar under Karl XIV Johan. Genom hans vänskap med Axel von Fersen d y kom han att få vara med om flera spännande händelser utomlands. Diplomatsiskt lyckades alltid Fredrik vara vän med de olika svenska regenter som han upplevde.

I sin dagbok berättar Fredrik om vardagslivet, såväl utomlands som hemma. Att han i dagböckerna utelämnade kommentarer och referat av de stora händelserna i Sverige och Europa ger mig en känsla av att Fredrik förstod att dessa skeden skulle skildras av många andra och att han ville ge läsarna en bild av den enskilde personens upplevelser. Vad Fredrik också skildrar utförligt i dagböckerna är alla sina resor utomlands från ort till ort, troligen som upplysning för senare generationer av slakten Reuterswärd som skulle ut i Europa. Genom Fredriks starka släktkänsla och noggranna upplysningar om hur släktingarna umgicks ger dagböckerna ej bara en bild av Fredrik utan även av flera personer från den andra och tredje generationen av ätten Reuterswärd.

PATRIK OSCAR REUTERSWÄRD (A:14) (1820 - 1907)

Patrik Oskar föddes på säteriet Ribbingshov, samma år föräldrarna flyttade in där efter ombyggnaden, den 22 november 1820. Ribbingshov ligger vackert nära sjön Sommen i Norra Vis socken i södra Östergötland. Han tillbringade sin första barndom där, tillsammans med fyra äldre bröder och en syster som föddes när han var tre år. Mellan bröderna Ulrik, Anders, Pontus och Patrik var det endast fyra år. Äldsta brodern Carl Fredrik var sju år när Patrik föddes, han dog endast 15 år gammal. Patriks farmor (A:2), en farbror (A:6) och en faster (A:9) bodde på det närbelägna familjesäteriet Ekäng när Patrik föddes och inte långt därifrån låg en annan släktgård, Mjölsefall. Patriks mormor bodde på grannsäteriet Sjövik, beläget på Ribbingshofs ägor. Med den stora släktkänsla som framskymtar i källorna kan man förmoda att besöken gårdarna emellan var frekventa.

När Patrik var åtta år flyttade familjen till säteriet Linnevad utanför Skänninge, som fadern arrenderade. Fadern, Fredrik Reuterswärd tog avsked från armén som överstelöjtnant 1833. Året efter köpte han säteriet Åkershult i Korsberga socken dit han flyttade samma år med hustrun och de tre yngsta barnen, Pontus, Patrik och Minna. Man lämnade alltså Östergötland och släktingarna där, för Småland. Men även här fanns flera säterier och gårdar med släktingar i närheten, Björnskog med Carl Gustaf (B:4) och hans barnrika familj samt ättens äldsta, Pers änka Hedvig Sofia Qvast (B:2) född 1754. En annan älderstigen ättemedlem, Anders Fredriks änka Johanna Maria Hoving, född 1767 bodde även hon i grannskapet, på Rosenholms säteri.

Knut Reuterswärd (B:12) berättar i sina levnadsanteckningar om hur roligt det var när han var barn och alla ungdomarna från Åkershult gästade Knuts hem, Björnskog. Knut fortsatte att hålla kontakt med den yngste pojken på Åkershult, Patrik, som var åtta år äldre än Knut, även när Knut under Karlbergsåren bodde i Stockholm. (se sid 52 f).

När Patrik var 17 år gammal blev han sergeant vid Smålands grenadjärkår och två år senare underlöjtnant vid 1:a livgrenadjärregementet. 1848 utnämndes han till löjtnant. Han tjänstgjorde vid Topografiska kåren 1847-49. Under sin militära tid bodde Patrik med fadern, först på Åkershult och efter det fadern

Hovmarskalken Patrik Oscar Reuterswärd, foto 1878.

sålt säteriet 1850 flyttade båda till Patriks bror Pontus (A:13) och hans familj på närbelägna Östraby säteri i Hults socken. Patrik lämnade Hults socken och flyttade till Stockholm 1852 i samband med att han utsågs till adjutant hos överståthållaren, greve Jacob Essen Hamilton, i Stockholm.

Väl i Stockholm lärde Patrik känna den 20-åriga vackra **Augusta Holmqvist**, dotter till den avlidne förmögne bruksägaren och riddaren Johan Casper Holmqvist och hans hustru Jeannette Åhrberg. Patrik och Augusta förälskade sig och i november 1852 lyses det för dem i Klara församling, den 22 november vigdes de. De nygifta bosatte sig på Malm Morgsgatan 8 i Jacobs församling, snett emot familjen Holmqvists hus. Deras förstfödde, sonen **Carl Fredrik Casper** föddes där den 21 september 1853, samt döptes den 15 oktober. Bland alla faddrarna märks Patriks chef, överståthållare Hamilton, flera nära släktingar som Patriks far, överstelöjtnanten Fredrik Reuterswärd, systemn Minna af Ekström och hennes man, svärmormodern änkefru Jeannette Holmqvist, hustruns syster Charlotta och hennes man greve Claës Otto Sparre, och hustruns morbror, grosshandlare Fredrik Åhrberg,

samt Patriks morbror, kammarjunkare Ridderborg. Bland de unga faddrarna är Augustas jämnåriga väninna fröken Anastasia Rouget de S:t Hermine upptagen. Hon blev några år senare, efter Augustas tragiska bortgång i barnsängsfeber, Patriks andra hustru.

Patrik trivdes med sin adjutanttjänst hos överståthållaren och med en växande familj beslöt han sig för att lämna sin ordinarie tjänst som löjtnant vid livgrenadjärregementet. Han begärde och fick avsked med kaptens namn, heder och värdighet den 22 februari 1855. Två dagar senare födde Augusta en dotter, Hebbbla Johanna Cecilia **Augusta**.

Patrik hade nu flyttat till Drottninggatan 35 nära Klara kyrka. Den nyfödda dottern klarade sig bra men Augusta drabbades av barnsängsfeber, varför man väntade med dopet till dess modern förväntades bli frisk. Tyvärr blev Augusta sämre och avled den 12 mars 1855. Tre dagar senare döptes den lilla Augusta, bland faddrarna nämns Patriks bror Pontus Reuterswärd (A:13) och hans sysling Vendela Reuterswärd (B:8), samt Augustas syster Emilia och hennes man, löjtnanten Mats Odencrantz. En vecka senare begravdes Patriks hustru och han var ensam med två små barn, en tvåårig son och en nyfödd dotter. Troligen ställde släktingar och nära vänner upp för att hjälpa honom.

Ett och ett halvt år senare gifte Patrik sig med en av Augustas väninnor, den då 25 år gamla **Anastasia Charlotta Teresia Rouget de S:t Hermine**, dotter till dåvarande överstelöjtnanten Fredrik Rouget de S:t Hermine, parentetiskt kan nämnas att även han tidigare tjänstgjort som överståthållarens adjutant. Anastasia var katolik och förblev så hela livet, varför bröl-

Säteriet Linnevad vid Skänninge.

Agusta Reuterswärd, f Holmqvist (1832–1855), Patrik Oscars 20-åriga hustru tecknad 1852.

lopet ägde rum i S:t Eugenia, den katolska församlingens kyrka på Norra Smedjegatan i Stockholm. Patrik och Anastasia fick två döttrar, båda födda i Klara församling, Maria Charlotta **Teresia** född den 6 januari 1858 och **Cecilia Helena Amalia**, född den 12 februari 1860, samma år som Patrik utnämndes till riddare av Nordstjerneorden, han blev 1881 kommandör av 1:a klassen och 1889 kommandör med stora korset. Under sina första år i Stockholm flyttade Patrik flera gånger mellan Jakob och Klara församlingar men 1858 tycks familjen ha funnit en bostad som de trivdes i, Drottninggatan 82, huset står fortfarande (1999) kvar i hörnet av Drottninggatan och Apelbergsgatan. Där bodde Patrik och hans familj till 1870.

Patrik uppehöll sin tjänst

som adjutant till överståthållaren greve Hamilton till och med 1861, Hamilton avgick själv i mars 1862. Patrik hade från och med 1847 representerat ätten Reuterswärd i Ridderskapet och adeln i ständsriksdagarna och satt från och med 1856 års riksdag i bevillningsutskottet som en av sitt ständs representanter. Enligt artiklarna i tidningarna 1900, vid Patriks 80-årsdag skall Patrik som 24-årig löjtnant även ha hämtat polett och deltagit i den urtima riksdagen 1844. Han är ej upptagen i protokoll eller uppsproslistor men kan under ett senare skede av riksdagen som fullmäktig fått representera sin eller någon annan ätt utan att detta antecknats i uppsproslistor. Patrik tillhörde representationsreformens tillskyndare, han karakteriserades 1908 i en nekrolog i Svea av Viktor Millqvist sålunda: "Till kynnet var Reuterswärd tillräckligt borgerligt anlagd för att sympatisera med den strömning, som ansåg att adeln överlevt sin uppgift som riksstånd och röstade för en representationsförändring." När den genomfördes 1866 blev Patrik Reuterswärd vald till ledamot av Första kammaren. De första riksdagarna satt han för Kopparbergs län, från 1875 för Västmanlands län.

Patrik Reuterswärd var, när han flyttade till Stockholm, en relativt välbärgad man. Då hans unga hustru dog 1855 blev både han och småbarnen förmögna. De ärvde hälften av två stora egendomar, Starbo och Baggå, i respektive Norrbärke och Skinnskattebergs socknar, med övriga tillgångar ärvde de i allt närmare 83 000 daler. Som förmyndare för barnen utsåg Svea hovrätt hustruns morbror grosshandlaren Hans Fredrik Åhrberg. Enligt bouppteckningen efter Patriks svärfar, grosshandlaren, bruksägare Johan Casper Holmqvist upprättad under hösten 1852 ägde denne i Stockholm stenhuset Malmtorgsgatan 5, samt flera egendomar och bruk i Bergslagen, för vilka särskild bouppteckning uppgjorts. Som hans arvingar upptas hans hustru och tre döttrar. I bouppteckningen efter Patriks hustru Augusta står hon som ägare till halva Baggå egendom, halva Starbo egendom samt olika delar i gruvor och brott i Bergslagen. Huset i Stockholm hade sterbhuset efter grosshandlare Holmqvist sålt redan

Baggå Herrgård klar 1862, foto 1986.

1853. Av allt att döma hade Patrik och Augusta börjat att köpa in hennes mors och syskons andelar i bergslagsegendomarna. År 1859 står kaptten Patrik Reuterswärd och greve Claës Otto Sparre, gift med Augustas syster Charlotta, som ägare til Baggå, några år senare är Patrik ende ägare.

När Patrik lämnat sin adjutantjänst i Stockholm övergick han till att ta hand om skötsel, administration och utvidgning av egendomarna med bruk och gruvor. Han lät även bygga om huvudbyggnaden vid Baggå till en magnifik herrgård som stod färdig 1862. Patrik följde sin första svärmors exempel och mantals- och skatteskev sig och familjen på egendomarna i Bergslagen. På så sätt kunde han ställa upp för Kopparbergs län i valet till Första kammaren 1866. Han började även att ta på sig flera regionala och lokala uppdrag inom län, kommun och landsting i Bergslagen.

Patrik behöll dock hela tiden en större bostad i Stockholm, där han ofta vistades bl a under riksdagsperioderna. Den 5 januari 1891 köpte Patrik ett stort nybyggt hus vid Vasagatan 9, i hörnet av Bryggaregatan, mitt emot Posthuset, av byggmästare Lundin för 300 000 kr. Själv bodde aldrig Patrik i hyreshuset, han var under slutet av 1800-talet bosatt på Stureplan 4 i bruksägare Johan August Bängs hus. Denne i sin tur bodde själv på Hamngatan.

I Patriks mantalsuppgift för 1896, Vasagatan 9, står att huset ägs av hovmarskalk Patrik Oskar Reuterswärd, vilken är bosatt på Stureplan 4. Mantalsuppgiften som Patrik lämnat för Stureplan 4, hösten 1895, berättar att hovmarskalken och ledamoten av riksdagens första kammare, Patrik Oscar Reuterswärd, är mantalsskriven i Baggå, Skinnskatteberg, där han även betalar skatt. På Stureplan 4 upptas Patrik själv,

hans hustru Anastasia Charlotta, som tillhör katolska församlingen, en betjänt, en kokerska och en husjungfru. Där bor även hyresfritt hans hustrus moster, fröken Amalia Charlotta Löffling, född 1809. Alla fyra barnen hade nu lämnat föräldrahemmet, yngsta dottern Cecilia, född 1860, gifte sig sist av syskonen, i november 1892.

Patrik verkade med stor energi som bruksägare med frågor som förbättrade förhållandena för lantbruken. Han var bland de ledande inom länet när det gällde att genomföra sjö- och myravtappningar. År 1876 var Patrik ledamot av kommittén angående väghållningsbesväret på landet, en kommitté vars arbete blev mycket betydelsefullt för jordbrukarna. 1881 blev Patrik ledamot av Lantbruksakademien, från 1895 hedersledamot. Han ökade med åren sitt innehav av bruk och gårdar på flera orter i Bergslagen och i Småland, i de trakter där andra släktingar av ätten Reuterswärd bodde. Som framgått tidigare disponerade släktingar gårdar och lösören som Patrik ägde. Patrik besökte ibland även de släktingar som bodde kvar i Småland, bl a var han och sonen Carl med på Patriks brorsons bröllop i Jönköping, där Fredrik (A:23) gifte sig med Elin Kruckenberg i oktober 1885.

Patrik bildade 1874 Porla brunns Aktiebolag, och var dess verkställande direktör fram till 1904. Vid denna brunn sågs flera gånger Patriks och hans barns familjer som gäster.

Redan 1861 utsågs Patrik till ledamot av Västmanlands läns hushållningssällskap och till kassadirektör vid Motala verkstads bolag. I hushållningssällskapet stod han kvar hela livet, från 1888 som hedersledamot. Patrik var dess ordförande 1883-85. Han var kassadirektör vid Motala verkstads bolag (från 1866 kallat Motala Mekaniska Verkstads Aktiebolag) fram till ombildningen 1866 då han valdes till ledamot i det nyskapade aktiebolagets styrelse. Patrik var disponent där 1878-79.

Motala Verkstads bolag är ett exempel på hur den reuterswärdiska släktkretsen kom att under åren sammanträffa i samma företag. Motala Verkstad grundades 1822 av greve Baltzar Bogislaus von Platen under namnet Göta kanalbolags verkstad. Hans son, greve Baltzar von Platen var en av stiftarna, som inköpte Motala verkstad av Göta Kanalbolags direktion 1840. En annan av stiftarna var Patriks första hustrus far, brukspatron Johan Casper Holmqvist. I Göta Kanalbolagets direktion, som sålde verkstaden satt Anders Reuterswärd (C:7). Disponent vid Motala Verkstad bolag 1840-42 var Henrik Vult von Steiern, som var

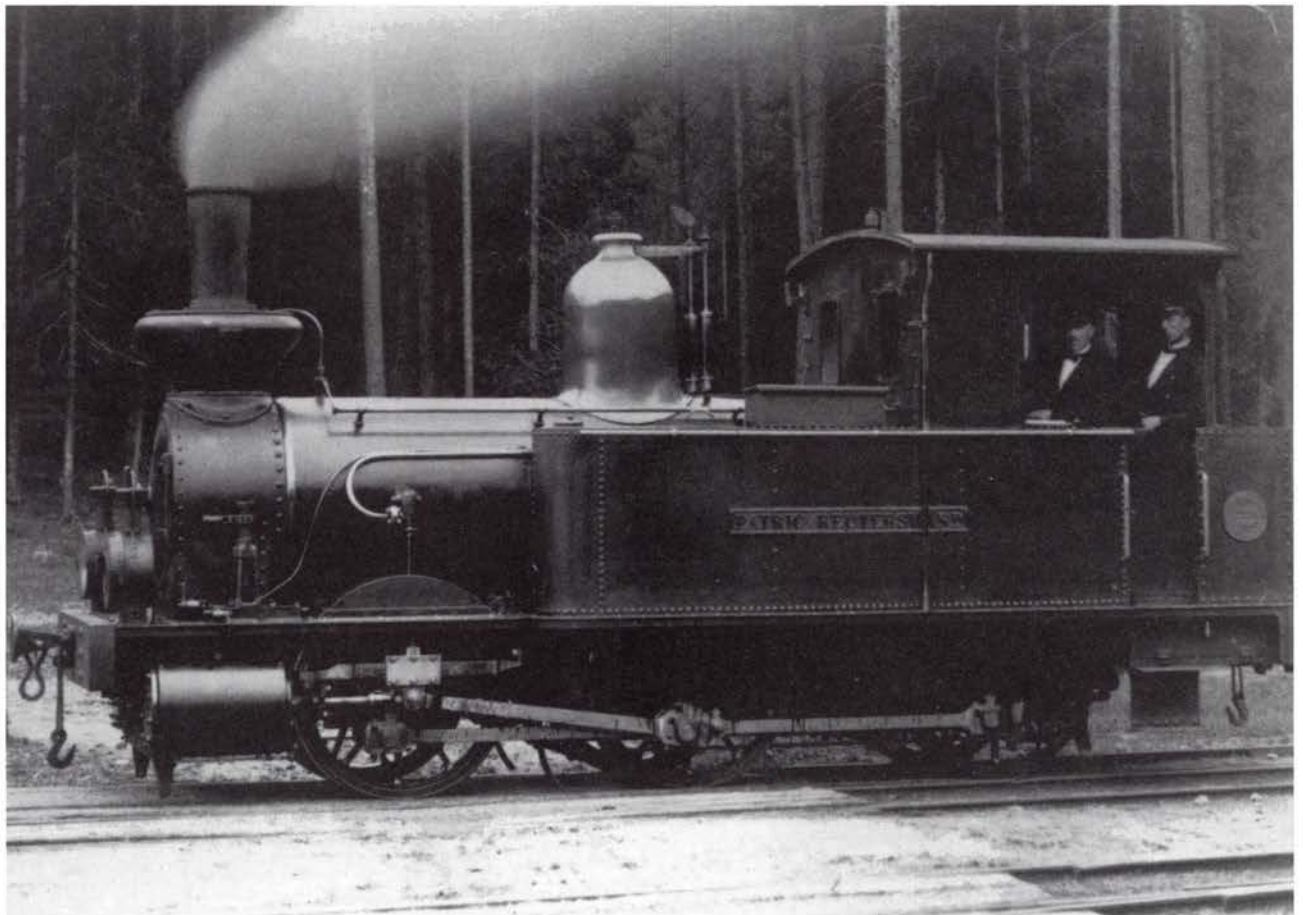

Brukspatron och riksdagsmannen mm Patrik Oscar Reuterswärd d ä (I) (1820-1907), foto 1875.

morbror till Anders. Baltzar Bogislaus von Platen var syssling till Anders' far Pontus (C:1) och Patriks farfar Adam (A:1).

Patrik hyste också ett stort intresse för järnvägarna. Han var en av initiativtagarna till järnvägen Köping - Uttersberg - Riddarhyttan, vilken invigdes 1866. Patrik var ordförande i järnvägsbolagets styrelse 1863-1907. Han var av så stor betydelse för denna järnväg att han fick ett lok, lok nr 7, döpt efter sig till "Patrik Reuterswärd", vilket var i bruk 1894-1952 (loket finns numera vid Köpings museum). De sex första loken bar alla ortsnamn, det åttonde var det första utan namn. Under sina senare år var Patrik även ordförande i livförsäkringsbolaget Odens styrelse.

År 1866 blev Patrik ledamot av Västmanlands läns landsting och var kvar där t o m 1896. Han var vice ordförande i landstinget 1872-73, samt ordförande 1874-96. Som landstingspolitiker arbetade, naturligt nog, Patrik i första hand för bruksintressenternas bästa. Men han strävade även för en förbättring och utveckling av folkundervisningen och understödde skarpskytterörelsen, det senare troligen ett arv från Patriks militära bakgrund.

Lok nr 7 "Patric Reuterswärd" tillhörande KUJ (Köpings-Uttersbergs Järnväg).

När Patrik lämnat sin militära karriär blev han, som sagts ovan, en ivrig förkämpe för att förbättra villkoren för bruksidkare och jordbrukare. Han var själv ägare till, delägare i och disponent för bruksegendomar i Bergslagen och Norrland, i ledningen för några aktiebolag, samt ägare till lantbruk i Småland, vilket bl a gjorde att han satsade mycken energi på storindustriens och lantbrukets områden.

Det var emellertid som riksdagsman och partiledare som Patrik blivit känd av eftervärlden. Hans riksdagsmedverkan före 1866 har beskrivits ovan. Patrik, en av tillskyndarna till representationsreformen, valdes 1866 till Första kammaren av Kopparbergs län. När Patrik kom till tvåkammarriksdagens första möte 1867, blev han ej som under ständsriksdagens tid placerad i bevillningsutskottet utan placerades i 1867 års bankoutskott. Vid 1871 års lagtima riksdag blev han suppleant i statsutskottet och vid urtima riksdagen samma år suppleant i särskilda utskottet. Vid 1874 års riksdag utsågs Patrik till ledamot i särskilda utskottet för skogshushållningsfrågan och vid riksdagen 1877 till ledamot i särskilda utskottet angående utsökningslagen. Vid riksdagen 1878 ansåg kammaren Patrik

mogen att återfå den plats i bevillningsutskottet, som han hade som representant för adeln under ständsriksdagarna. Patrik satt sedan i detta utskott till och med 1891 med undantag av åren 1884-85 då han var ledamot av konstitutionsutskottet. Från 1883 var Patrik första kammarens ålderspresident och under sina sista år i riksdagen 1892-99 ledamot av talmanskonferensen. Sista utskott som Patrik valdes till var kanske det han uppskattade mest, nämligen som ledamot av hemliga utskottet 1895. År 1878 förlänades Patrik hovmarskalks titel.

Av första kammaren fick Patrik även flera förtroendeuppdrag utanför de ordinarie riksdagsuppdragen. Han var under många år valman vid tillsättande av justitieombudsman, han satt som fullmäktig i riksbanken och riksgäldskontoret. Patrik var med som deputerad vid flera tillfällen, bl a vid Uppsala universitets jubelfest 1893 och vid konungajubileet 1897.

Men Patriks riksdagskarriär höll på att sluta redan 1875 då hans mandat för Kopparbergs län gick ut och han ej omvaldes av landstinget. Detta upprörde västmanlänningarna som satte in Patrik på sin lista över kandidater för den plats som var ledig på deras bänk

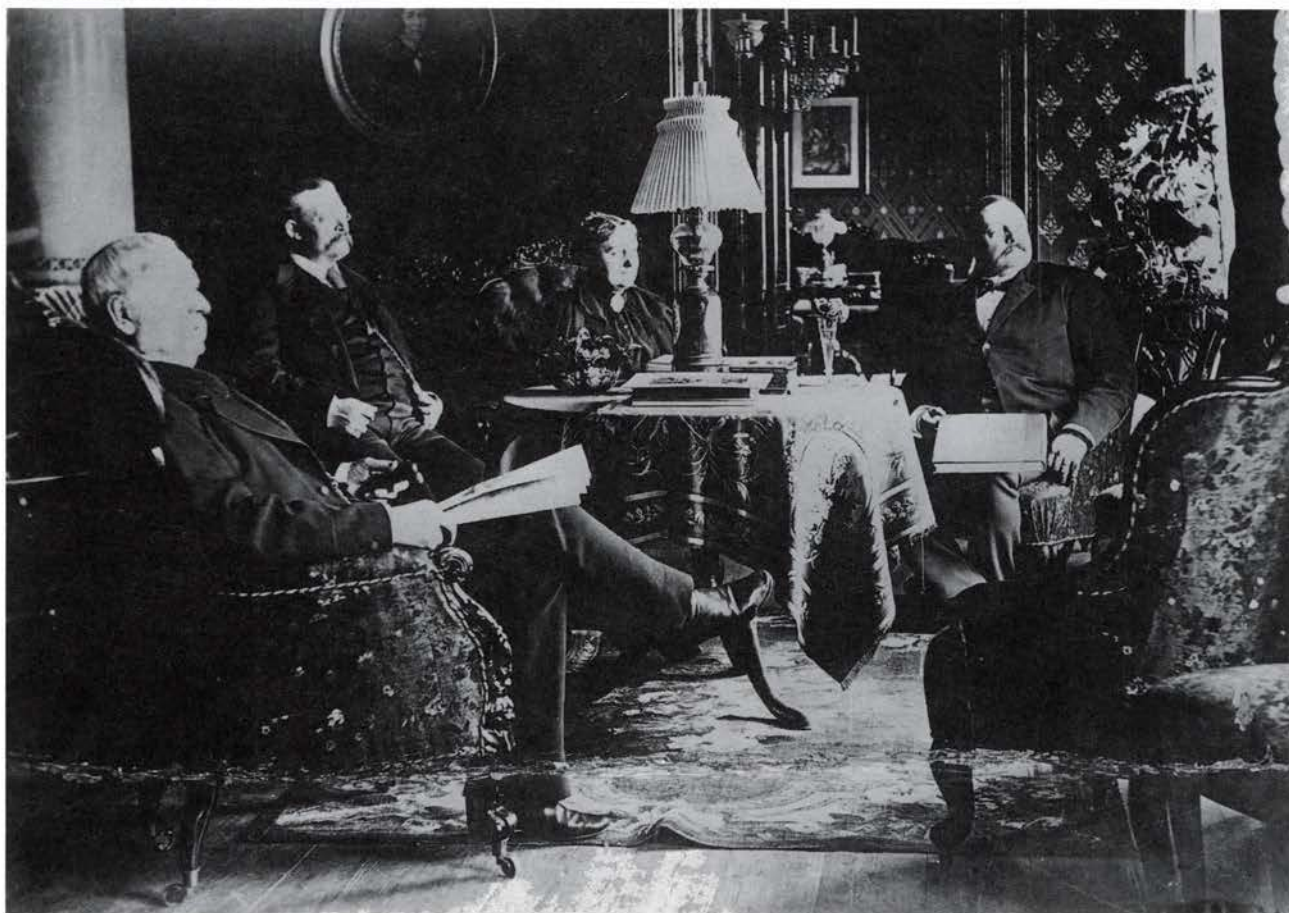
detta år. Patrik kom på andra plats vid valet och allt såg då dystert ut. Strax efter avled emellertid en av ledamöterna på Västmanlands bänk, brukspatron Lindberg. När platsen skulle återbesättas placerades Patrik, som kom tvåa vid det tidigare valet, på denna plats. (Här besannades ordspråket "Den enes död, den andres bröd"!)

Patrik återvaldes senare vid varje tillfälle på denna plats på Västmanlandsbänken. När Patrik på ålderns höst lade ned sitt mandat i riksdagen 1899 gav Västmanlands läns landsting honom en unik hyllning, beskriven i Stockholms Dagblad i en artikel den 22 november 1900 "Patrik Reuterswärd - 80 år":

"Mätt af år och hyllning nedlade hofmarskalken Reuterswärd hösten 1899 sitt mandat i Första kammaren. Man torde erinra sig, att Vestmanlands läns

T.h. Partiledaren för det konservativa majoritetspartiet i 1sta kammaren Patrik Oscar Reuterswärd här sittande tillsammans med partibröder, fr.v. grosshandlare Oscar Almgren, brukspatron Martin Samuel Nisser, disponent Robert Almström, brukspatron Christian Lundeberg, häradshövding E M Unger.

Hovmarskalken närmast kameran i gyllenläderrummet på Baggå Herrgård omkring 1890 med hustru "Stassa" (Anastasia) och deras gäster.

Porträtt i Riksdagshuset av riksdagsmannen och hovmarskalken Patrik Oscar Reuterswärd, 1890-talet.

Hovmarskalken iklädd frack ca 1899–1900.

landsting då visade sin gamle representant det vackra beviset på förtroende, att det vid valet enhälligt – med undantag af 7 blanka sedlar – ånyo erbjöd honom det mandat, som han sjelfmant nedlagt. »Min afsägelse från riksdagsmannskapet är oåterkallelig», blef svaret. »Landstingets förnyade bevis på förtroende och vänskap för mig skattar jag oändligt högt, och det är uteslutande min höga ålder och behovet af hvila, som tvingar mig att afstå från den ovärdeliga äran att få i riksdagen representera Vestmanlands län.

Denna lilla episod hedrar både de väljande och den valde. Det hedrar den valde, enär han ännu i det sista visat sig stå för sina ord, och det hedrar de väljande, att de – bortsedt från partipolitiska hänsyn – velat bringa den gamle riksdagsveteranen en enastående hyllning. Hofmarskalken uppfattade nog också detta val såsom uteslutande en hyllningsgård. Att han efter bevistandet af 43 riksdagar kände behof af hvila, torde ingen förtänka honom, äfven om hans tillbakaträdande utgjorde en känbar förlust för det

högerparti, hvilket i honom såg en af sina verksamaste och mest nitiska målsmän.»

Under de första decennierna av Patriks riksdagsår rörde de stora frågorna som var uppe till diskussion rikets försvar och grundskatterna. Under denna tid framträdde Patrik endast sporadiskt i debatterna. Den första fråga som verkligen engagerade Patrik, tullfrågan, kom först vid 1886 års riksdag i brännpunkten. Tullvännerna hade tidigare varit splittrade i två grupper, en agrar- och en industrigrupp. Patrik, med sin förmögenhet och sin mycket konservativa inställning, var en övertygad tullvän. Dessa kom att kallas protektionister. Från 1886 intog Patrik en ledande ställning bland kammarens protektionister. År 1888 hade protektionisterna majoritet i första kammaren och det året bildades kammarens protektionistiska parti. Initiativet togs hemma hos Patrik i januari 1888. Patrik blev partiledare mycket p g a sina personliga sammanhållande egenskaper. Många sammanträden kom att mellan riksdagarna hållas på Baggå. I praktiken var det dock en annan bruksägare, och nära vän till Patrik, Christian Lundeberg, som var en god talare,

vilken var partiets verkliga ledare. En annan fråga som under det sista decenniet var mycket aktuell var unionsfrågan, i vilken fråga Patrik höll en stark konservativ linje, och var helt emot alla eftergifter mot norrmännen vad gällde förändringar i de gällande unionslagarna.

Om Patrik som partiledare skrev Stockholms Dagblad i artikeln den 22 november 1900:

"Inom Första kammaren har R. - sedan 1878 förande hofmarskalks titel - spelat en betydelsefull roll. Utan fruktan att allt för mycket misstaga oss, våga vi tro, att i väsentlig mån slumpen verkat här till. Vi hålla nämligen före, att R. i grund och botten ej varit skapad till partiman, utan af omständigheternas makt blifvit ställd i främsta ledet. Ej heller torde man kunna tillägga honom någon särdeles stor parlamentarisk vältalighet eller öfver hufvud några mera framstående statsmannegenskaper. Hvad som gjort, att han blifvit den samlande och ledande kraften inom den intransigentare delen av Första kammarens skyddsparti, torde egentligen hafva varit hans omutligt redbara karaktär, hans orubbligt fasta fosterlandskärlek och hans bergfasta tro på det berättigade i hans politiska ideal. Hårtill kommer att han städse kämpat med öppet visir och derigenom redan från början af sin politiska verksamhet tillvunnit sig anhängares så väl som motståndares odelade aktning samt att han i umgänget vid riksdagarna spelat en högst betydande roll och utöfvat ett inflytande, hvors vikt icke får underskattas."

I Riksdagsminnen skriver Ragnar Törnebladh (tryckt 1913) om Patrik då han lämnat Första kammaren

"...Borgmästare O V Lundberg inträtt i Första Kammaren i stället för hovmarskalken Patrik Reuterswärd, som på grund av sin höga ålder undanbett sig omval. - Hovmarskalk Reuterswärd hade spelat en betydande roll i Första Kammaren, framför allt efter systemskiftet 1888. Han var nämligen ordförande för det stora partiet, hölls av dess medlemmar i synnerhet vördnad och var föremål för verklig tillgivenhet. Han var också ett slags père noble och en sann gentleman - ja det var en sann statsman - som förstod att sammanhålla sina partikamrater, ej minst genom sin gemytlighet och sin outtröttlighet att delta i både allvarliga förhandlingar och sällskapsliv, vilket senare han i hög grad främjade genom stor gästfrihet..."

(sid 197)

Den 10 maj 1900 höll Patriks politiska och personliga vänner en stor fest för honom på Hasselbacken,

Skämtteckning i Söndags-Nisse 10 sept 1899. Majoritetspartiets ledare Patric Oscar Rd och partiets chefsideolog Oscar Ahlin på reträtt från en av sina "bastioner" (läs orubbliga partilöften).

där han hyllades med flera vackra tal och en till hans ära slagen guldmedalj. En av talarna, riksmarskalken, beskrev den högaktning Patrik vunnit i riksdagen med orden "att han ej ens bland sina politiska motståndare fått några personliga fiender, men väl många vänner."

I sju år fick Patrik njuta sitt otium i familjens hägn. Han avled vid 87 års ålder, på Baggå den 23 augusti 1907. Enligt bouppteckningen efterlämnade Patrik över två miljoner kr. som ärvdes av hans änka Anastasia, barnen Carl, Teresia och Cecilia, samt avlidna dottern Augusta Falkmans tre barn.

Änkefru Anastasia Reuterswärd avled i Stockholm i Oskars församling den 29 april 1916, 85 år gammal.

En biografisk artikel över Patrik Oscar Reuterswärd i Svenskt Biografiskt Lexikon avslutas av författaren, docent Torgny Nevéus med orden:

"R brukade ofta av samtiden benämnas "patriarken". Självklart anspelade uttrycket på hans förnamn, men det torde också ha haft en djupare mening. För såväl sina partivänner och underlydande som för sina närmaste har han - därpå tyder klara eftermälen - framstått som den på en gång fördrande och omtänksamme husbonden och familjefadern."

KNUT REUTERSWÄRD (B:12) (1838 - 1930)

Överstelöjtnanten Knut Reuterswärd har skildrat sitt liv i två böcker, som han kallat ”Öfverstelöjtnanten Reuterswärds Lefnadsteckning”. Genom dessa böcker får man möta många av släkten Reuterswärd och även följa Knuts liv i stort sett från vaggan till graven. Knuts liv var troligen representativt för de 1800-tals officerare som var militärer i ett land i fred, men även skötte eget lantbruk och dessutom skaffade sig barnrika familjer. Inom släkten Reuterswärd har vi mött ett flertal, främst bosatta i Småland och Östergötland. Det liv Knut beskriver kan nog stämma väl överens med flera av ättens familjer.

Denna biografi baseras till största delen på Knuts egen levnadsbeskrivning kompletterad av brev och notiser i hans på Stockholms stadsarkiv förvarade samling.

Den 11 april 1838 föddes på Björnskogs säteri i Hultsjö socken Carl Gustaf Reuterswärds (B:4) och hans hustru Eleonoras (B:5) yngsta barn. Det var en son som döptes till **Knut** Axel Herman. Han var familjens nionde barn. Deras förstfödda, Sofia, hade avlidit redan som 7-åring, och Knuts närmaste syskon, sonen Gustaf Adolf Otto, född 1835, avled när Knut var knappt ett år. Så det var närmast hans fyra systrar som under Knuts barndom tog hand om och lekte med Knut. Hans två bröder, tvillingarna Fredrik och Vilhelm, var fjorton år när Knut föddes och gick då i skolan i Jönköping.

Knut börjar skildringen av sitt liv 1846 då han åtta år gammal lämnade Björnskog och kom i pension hos dåvarande komministern Johan Wilhelm Sjögren i Lemnhult och hans hustru Hilda, som var dotter till den framstående prosten och läkaren Pontén från Korsberga, en familj som Knut ofta gästade med familjen. Sjögrens tog väl hand om den lille Knut och i samma pension hade Knut även en kamrat från granngården Brunserud, Emil Schreiber. Två år senare började Knut i skolan i Jönköping. Vid inträdesproven var han bäst i latin och kristendom, vilket också var Sjögrens favoritämnen. Sju av hans nya skolkamrater kom sedan att bli kadettkamrater med Knut på Karlberg.

Under skolterminerna bodde Knut inackorderad i Jönköping, hos familjer som fadern kände. Första året var Knut hos stadsfogden Weimer, som tidigare varit betjänt hos fadern. Två av Weimers barn var skol-

kamrater med Knut. Senare kom han att inackorderas i överstelöjtnanten Neiglicks stora familj, vars hus låg vid stora torget i Jönköping. Av Neiglicks 13 barn bodde 9 hemma och Knut berättar att de hade mycket muntert tillsammans.

Om tiden kring 1850 berättar Knut bl a:

”Såsom en belysning å den tidens förhållanden må anföras att jag under min skoltid aldrig egde något ytterplagg, vare sig på kropp eller fötter, man gick alltid som man gick och stod, byxorerna voro skinnskodda och stöflarna försedda med klackjern och jackorna med skinn under armarne - allt höll längre. När jag skulle åka hem till jularne, skickade min mor en gammal kofta att svepa mig uti; aldrig fick jag åka i fäll, hvilket min far ej heller aldrig gjorde - det ansågs veckligt för en karl. Jag minns efter en jul då jag skulle resa och det var 25° kallt, svepte mor en ylleduk om min hals, men min far tog bort den och sade: 'Mor skall då alltid skämma bort pojken, pojkar skall springa om de fryser, så hålla de sig nog varma.' Och jag sprang såväl under min skol- som kadettid på mina resor och mätte deraf ej illa.”

(sid 8)

Rektor i skolan var, enligt Knut, ”den åldrige hedersmannen S.J. Filén”, som var rättvis och omtyckt, en man av gamla stammen, som hade mycket respekt med sig. (Filén var född 1794, således var man i den 10-åriga Knuts ögon aldrig vid 54 år!)

Under de år som Knut var inackorderad i Jönköping hade han förmånen att få tillbringa veckosluten samt kortare helger på det närbelägna herresätet Rosenlund där familjens goda vänner kaptenen Carl Johan Ridderstedt (f 1801) och hans hustru Vendla Posse (f 1789) bodde. De var mycket barnkära, och Knut säger att

”Detta ädla och vördnadsvärda par, som var barnlöst, slösade på mig de mest ömma och kärleksfulla omsorger, hvilka ock af mig alltid i tacksamt minne bevarats. Var det någon enda söndag, som jag ej var på Rosenlund, så var det ej bra och mina kyrkfria söndagar gick jag alltid dit på lördagarne, hvarjemte jag der tillbringade alla högtider, såsom påsk och pingst.”

(sid 7)

Man kan förstå att den unga Knut, som växte upp i ett barnrikt hem, verkligen uppskattade besöken på Rosenlund, där han fick vara huvudpersonen i huset. Där bodde även en brorsdotter till Carl Johan, Hildur, sju år äldre än Knut, som så småningom ärvde gården. Det framgår även av Knuts anteckningar att

han under hela familjen Ridderstedts livstid höll kontakt med dem och besökte Rosenlund med sin egen familj efter det han gift sig 1864. Carl Johan Ridderstedt avled 1873 och hans hustru 1878.

Vad Knut mest uppskattade under barn- och ungdomsåren var dock de årliga Gränna-resorna på sensomrarna till mormor, änkeöverstinnan Mariana Lovisa Gyllensköld, som på ålderns höst bodde i Gränna med sin ogifta dotter Ulla.

"Med längtan motsågs denna färd, hvare jag såsom yngst och 'kelgris' alltid fick deltaga - de öfrige syskonen en à två i tur... efter intagen middag som alltid afäts kl. 1. leddes de 3 stora bruna hästarna fram... och färden anträdde till Eljaryd gästgivaregård, der nattvarter intogs. Följande morgon fortsattes de återstående 6 milen. Vid Ramsjöholms vackra egendommar 'betades', hästarna vattnades i ån och den goda matsäcken uppdukades i gröngräset och smakade förträffligt. Vid kaffedags var man framme i Grenna och mottogs med öppna kärleksfulla armar och 'kelgrisen' bortskämdes värre af mormor, moster och alla stadens många tanter, som hade oupphörliga kafferep... Fjorton dagar varade vanligtvis vistelsen i Brahestaden... Hemfärden togs alltid öfver Jönköping och man var på Rosenlund tre à fyra dagar... Efter tre veckors den angenämaste färd var man åter i det gamla hemmet. Min far, som då var stabschef i 5te Militärdistriktet var aldrig hemma om somrarne, utan på inspektionsresor i Vermland, Dalarne och Norrland."

(sid 8-10)

Knut beskriver det trivsamma och gästfria föräldrahemmet på Björnskog. Under hans barn- och ungdomstid kom ofta sysslingarna, överstelöjtnanten Fredrik Reuterswårds (A:3) fyra söner, Ulrik, Anders, Pontus och Patrik, samt deras syster Minna (A:11-15), och löjtnanten Liljensparre dit. Björnskog gästades också av herrskapet på Holmeshult, kammarherren Carl Christoffer von Schmiterlöw med hustru och fyra flickor (varav två sedermera gifte sig med två av överstelöjtnanten Fredrik Reuterswårds ovannämnda söner). På närbelägna Hubbestad bodde häradshövdingen Vollrat Ulfsparre, som hade en son, Claes Johan, jämnårig med Knuts tvillingbröder, och tre döttrar. Dessa familjer stannade flera dagar i sänder och alla var som barn i huset. Efter Knuts föräldrar avlidit och Björnskog skulle säljas köptes Björnskog av Claes Johan Ulfsparre, som ägde säteriet 1868-96. Ungdomarna roade sig med matsäcksutfärder vid vackert väder, man spelade spektakler och klädde ut sig för charader.

**Överstelöjtnant Knut A H Reuterswård d ä (II)
(1838-1930) som ung löjtnant, 1863.**

Efter vårterminen 1852 lämnade Knut skolan i Jönköping och reste i augusti samma år kanalvägen till Stockholm i sällskap med sin bror Wilhelm. I Stockholm prövade Knut till och intogs i Stockholms lyceums förberedande kadettskola, under fil. mag. Carl Johan Bohman. Efter ett år, på hösten 1853, avlade Knut inträdesexamen till Karlberg. På Karlberg hade han flera kamrater från Jönköpings skola, vilket gjorde det första "hårda" året på Karlberg rätt drägligt. När Knut första gången reste hem till julhelgen som kadett gjorde han stor lycka på julkalasen i sin stiliga kadettuniform då han tog loven av alla ortens kavaljerer.

Våren 1854 kom en ny kadett till Karlberg, Ivar Key, som kom att bli Knuts bästa och trofastaste vän genom livet. Under kadettiden på Karlberg gjordes nattvardsläsning och Knut läste våren 1854 tillsammans med 21 kadetter, vilka gingo fram långfredagen. Knut fann detta vara en gammal vacker sed och på hans kadettid var en mängd gamla kadetter, officerare av alla grader, med denna dag och tog nattvarden, alla klädda i paraduniform. Under Karlbergsåren blev

Knut primarie i såväl första som andra klassen. När han flyttades till tredje klassen på hösten 1856 blev han "Gymnastikprimarie i Öfre Afdelningen, hvilket var något ovanligt för en 3e klassist och hade hänt endast en gång förut." Våren 1857 flyttades Knut till fjärde klassen och blev på hösten korpral.

"Jag hade den stora lyckan att under hela min Karlbergstid få resa till mitt kära oförgätliga föräldrahem, både under jul och sommarpermissionerna.

Under nedresorna till de förra slet man ganska ondt och en nutida ungdom (skrivet av Knut 1909) har ingen aning om huru man fick frysa och fara illa på skjutsvagnarna utan fjedrar. Man fick springa för att hålla sig varm och öm i hela kroppen efter skakningen på knaggliga vägar - Man var lika glad för det."

(sid 21)

År 1857 fick Knut silverjettong "För Framsteg i Vetenskaperna" och den 15 november 1858 avlade han officersexamen. Han utnämndes den 23 i samma månad till underlöjtnant utan lön vid Kalmar regemente, med femte turnummer. Den 27 november började Knut sin gradpassering vid Svea livgarde och den avslutades den 2 februari 1859 med betyget Utmärkt skicklighet och fullständig kännedom. Under julen 1859 tjänstgjorde Knut vid högvakten som han beskriver sålunda:

"Sjelfva julafton gjorde jag min 2dra korporalsvakt på Högvakten och denna svåra dag glömmet jag aldrig. Först och främst var det fotsdjup snömodd, som man fick marschera uti, så att man var genomvåt långt uppå benen. Gardisterna voro fulla och oregerliga. (Tiden) Mellan aflösningarne och patrullerna skulle man tillbringa i Underofficersrummet. För tillfället var en halffull Instruktionskorporal kommenderad som Underofficer och med denna skulle man dela skinnbritten på de få stunder man fick hvila. Julgröten intog jag hos Vaktbefälhafvaren löjtnanten friherre Axel Gabriel Oxenstierna, med hvilken jag varit kadettkamrat. Kl. 7 på juldagsmorgonen skulle jag utsätta en dubbelpost vid Slottskapellet, men det var svårt att af hela vakten finna 2 så pass nyktra att de dugde härtill."

(sid 24-25)

Livet i Stockholm vid Karlberg och Svea livgarde var inte bara studier, exercis och drillning. Som tidigare nämnts umgicks Knut under kadettåren med flera nära släktingar som då bodde i Stockholm. Men där fanns även kamrater från skoltiden och ungdomsåren. Bl a umgicks Knut med grosshandlare Montén,

som var gift med en av döttrarna Neiglick från Jönköping, i vilken familj Knut bodde under skolterminerna, samt med kunglige sekreteraren Lidell, som var gift med Charlotte Fagerberg från Eksjöhofgård, granngård till Björnskog. Det hölls många fester i familjerna och Knut återgäldade det med att bjuda döttrar eller systrar på Karlbergsbaler.

Efter det han i februari 1859 var färdig med gradpasseringen vid Svea livgarde lämnade Knut som underlöjtnant vid Kalmar regemente omedelbart Stockholm och åkte i bister kyla men i gott slädföre till Östergötland och Småland. Från Åby fick Knut åka med häst och på en lādliknande kārra utan fjädrar till Eksjö, dit han anlände på den tredje resdagens afton. Han uppvaktade dagen efter sin regementschef innan han reste vidare mot hemmet via Östraby där sysslingen, dåvarande löjtnanten Pontus Reuterswärd (A:13) bodde med sin familj.

Knut kom nu, enligt sina anteckningar, att tillbringa fem sorgfria år i föräldrahemmet Björnskog, endast avbrutna av olika militära möten, som regementsmöten, befälsmöten och beväringmöten. Knut trivdes med mötena, en sann kamratanda rådde och flera av deltagarna var gamla vänner, från skolåren och Karlberg, samt släktingar och familjens umgänge runt Björnskog. Som ungarl var Knut ej så hårt bunden till hemmet utan reste åtskilliga gånger till Eksjö och Jönköping och på längre besök till Rosenlund. Han umgicks flitigt i sällskapslivet och var ofta på bjudningar och baler.

På sommaren 1860 var Knut kommenderad till Skillingaryd. Under midsommaren anordnades bal i officerarnas då alldeles nya paviljong. Till balen kom bl a fröknarna Lindström från Edh och det var första gången Knut såg Elisabeth, som fyra år senare blev hans maka. Knut blev tydligen genast intresserad av henne, för han berättar missmodigt att då han nästa år träffade henne på en Karlsbal hon "föreföll något fjär."

Knuts far Carl Gustaf (B:4) ansåg att sonen inte skulle gå hemma utan att arbeta mellan de olika militära mötena, så i mars 1861 lät han Knut för en blygsam summa arrendera gården Norrgård i Hjertlanda socken, som fadern köpt som blivande änkesäte åt sin fru. Knut säger dock själv att gården sköttes av en gammal trotjänare. "Jag tog inte mycken befattning med gården och inkomsten var klen, men far tyckte att jag skulle hafva någon sysselsättning." (sid 40)

Ett bevis på den nära samhörigheten inom släkten Reuterswärd's olika grenar ger Knut då han i sin lev-

nadsteckning berättar att han på hösten 1860 var inbjuden som marskalk vid Cecilia Ridderborgs bröllop på det vackra säteriet Ribbingshov. Bruden var kusin till Pontus Reuterswärd (A:13) som var värd vid bröllopfestligheterna.

Från 9 juli till 15 september 1861 genomgick Knut skjutskolan vid Drottningholm. Enligt Knut var det en munter men ganska dyrbar kommendering: "alla mornar hade vi teoretisk lektion. Skjutning om förmiddagarna och voro lediga kl. 3 e.m då man ofta for till hufvudstaden och tillbringade aftonen på Djurgården. En hyrkuskresa till Drottningholm kostade då 10 kr och man fick åka 5 man. Enkedrottning Josefina och prins August bodde denna sommar på Drottningholm och en afton gaf drottningen stor supé för oss å Kina då prinsen var värd och hon sjelf en charmant värdinna. Hos prinsen voro vi ofta några utvalda på frukostar eller afton (?) med Cigarrer. ... en del af oss redo hvarje morgon 1 timme, samt företogo äfven ridfärder till Djurgården...Till klubblokal hade vi Gustafianska teatern. När nya Mariebergskursen kom hade vi en fäst för dem som af desse återgäldades med en fäst på Piperska Muren." (sid 41-42)

Efter mötet vid midsommartiden 1862 åkte Knut med några andra officerare upp till Stockholm och tog in på Hotel Rydberg:

"På Kungl Borgen å Ladugårdsgärde uppvaktade vi Carl XV, som bjöd oss på frukost. Sedan togo vi under några dagar öfningarne å Gärdet i betraktande och voro inbjudna till middagen hos Östgö-tarna. Hemresan togs kanalvägen till Jönköping." (sid 45)

På våren 1863 var Knut åter marskalk på ett bröllop. En av tärnorna vid bröllopet var den fagra Betty Lindström och på förmiddagen efter bröllopet friade Knut till henne. De förlovade sig hemligt till dess deras föräldrar var informerade och den 23 maj eklaterades förlovningen. 1861 hade Knut köpt sin kära häst Brage, en remont som beskrivs som "svart, vacker, treflig och god" och på den red Knut, efter det han återkommit från vårens befälsmöte, de 6 milen till Bettys föräldrahem, säteriet Edh. Väl där framställde han sitt frieri, åtföljt av ett brev från fadern, till Bettys far, "Han blef först mycket förvånad och sade 'Betty är ju bara ett barn, hon är ej mer än 16 år', nej sade jag hon är 17. Och på pingstdagen den 23 maj blef förlovningen eklaterad. Jag red hem."

Under hösten 1863 tjänstgjorde Knut vid majors-expeditionen i Grimsberg, 1 mil norr om Eksjö. En dag reste han och majoren till Wrigstad för att upp-

Elisabeth "Betty" Reuterswärd f Lindström (1846-1931), g 1864 m Knut A H Rd.

vakta Karl XV, som låg där över natten på en resa från Bäckaskog till Stockholm.

"På Grimsberg var mycket tråkigt, men jag fick dock permission ett par gånger att rida till Edh. I oktober kom Betty till Björnskog och var der öfver jul, men jag fick ej många dagar hemma, emedan jag tjänstgjorde träget i expedition i Eksjö - Red gladeligen hem några gånger."

(sid 47)

Under vintern och våren 1864 var Betty på Björnskog och Knut red till och från de olika mötena vid Hultsfred. Under sommaren kom Knut överens med sin far att han skulle få köpa säteriet Åkershult för 40.000 kr, varefter beslöts att han och Betty skulle gifta sig vid jultiden. Knuts bror Fredrik hade arrenderat Åkershult men fått erbjudande att bli förvaltare på Ymsjöholm och skulle därför flytta till Västergötland. Knut kom senare under åren att ångra det hastiga köpet av Åkershult, han skriver:

"Fredrik flyttade 1 oktober, då jag mottog Åkershult, och har sedan mången gång fått bittert ångra min obetänksamhet och stora oförstånd att på skuld, utan

att äga någonting, köpa en nedrutten egendom. Räntorne gingo till öfver 2 000 kr och egendomen afkastade de första åren intet. Min lön som 2e löjtnant var 800 kr."

(sid 49)

Den 28 december 1864 stod bröllopet på Edh. Knuts far hade insjuknat under december och därför kunde ej föräldrarna resa med till Edh. Med på bröllopet var hans bror Vilhelm och systrarna Sofia Lovisa och Emma. Efter flera besök på baler och andra festligheter i trakterna krig Edh och Björnskog flyttade det nygifta paret in på Åkershult den 9 januari 1865.

Fadern avled i mars detta år och Knut och hans unga hustru var på Björnskog för att hjälpa modern med alla bestyr vid begravningen. Efter en veckas besök på Edh bar det åter av hem till Åkershult via Björnskog i svårt vinterföre med yrväder. Denna sommar var den nygifte Knut färdig med sina militärmöten (sedan han varit på skjutskolan inkluderades även skarpskyttämöten) redan den 28 juni. Hans unga hustru Betty väntade nu deras första barn och man passade denna sommar på att resa tillsammans. Efter veckolånga besök på Björnskog och Edh reste Knut

och Betty tillsammans med Knuts syskon, Vilhelm och Vendela, dels till det stora lantbruksmötet i Malmö, dels till Köpenhamn. Under hela året hade även Knut vid alla lediga tillfällen arbetat hårt med upprustningen av Åkershult.

Den 4 februari 1866 föddes den förste av deras tio söner, **Carl Gustaf**. I sin levnadsbeskrivning skriver Knut nu mestadels om allt det arbete han, mellan sina militära åtaganden, lade ned på att förnya och förbättra såväl byggnaderna som lantbruket på Åkershult, samt redogör under de olika årstiderna för väderleken, nog så viktig för en lantbrukare. Knut beskriver noga hur man arbetade med stubbrytning, täckdikning, stenbrytning och -sprängning, samt sandkörning av mossarna och vid slutet av 1866 står:

"Detta var ett drygt arbete, så att man hann vanligtvis ej mer än 1/2 skifte hvarje år...Så nog ARBETADES det på Åkershult - det skall mina efterkommande veta."

(sid 61)

Detta år valdes Knut till ordförande för Östra härads hushållsgille och i Korsberga kommunalstämma.

Edhs herrgård, Småland.

Dessa två uppdrag hade Knut ända fram till 1880-talet.

Trots allt arbete och alla möten Knut berättar om fanns det tid över för den unga familjen att umgås med vänner och roa sig.

”1867. Ingick med yrväder och 25° kallt. Till trettiondagen reste Betty och jag till Björnskog, samt den 24 januari åter dit och vidare till Rosenlund till gamle Ridderstedt, voro mycket välkomna, men höll första natten på att blifva ihjälösade. Den 28 bevisade jag Hushållningsällskapets sammanträde och på afton voro vi på stor Carlsbal, den 29 besökte vi Silversparres samt Reuterswårds på Klämmestorp. Reste hem den 30. Oupphörligt yrväder denna månad. Min mor som varit på Åkershult och sett efter Carl Gustaf reste hem d 2 Febr.”

(sid 61-62)

I augusti 1867 föddes sonen **Adolf**. Året efter, 1868, var ett missväxtår, då allt torkade och vattenbristen var oerhörd. Knut valdes till ordförande i sitt härads nödhjälpskommitté. Detta år beslöt man att sälja Björnskog, då det var omöjligt för Knuts gamla mor att ha egendomen kvar och varken Knut eller någon av hans syskon kunde överta gården. Den såldes den 6 juli till brukspatron Claes Johan Ulfsparré, för ett alltför bil-

ligt pris, men all jord stod lågt vid denna tid och missväxt var för handen. Modern flyttade till Åkershult den 1 oktober då Björnskog avträdde. Knut berättar:

”Och min gamla vördnadsvärda, älskade och uppoffrande nu 73-åriga moder flyttade ner till oss och bodde i vestra gafvelrummet. Hennes största glädje var Carl Gustaf, som hon alltid hade hos sig och med hvilken hon ständigt lekte och klippte hästar åt. Det var glädjande att få vårda sin moder på hennes ålderdom och söka i ringa mån återgälda all hennes oändliga kärlek. Men denna glädje var ej lång ty på nyåret 1869 insjuknade mor och afled stilla och fridfullt den 8 januari kl 5 fm., till stor sorg och saknad.”

(sid 69-70)

Efter moderns begravning reste Knut till Stockholm för att ordna sin ekonomiska situation. Åren 1867 och 1868 var missväxtår så det hade inte blivit någon inkomst från gården. Sin 1:e löjtnantslön för 1869 fick han ej uppbära förrän 1870. Åkershult hade ju Knut köpt på lån, så situationen var prekär. Han lyckades ordna ett lån och återvände med järnväg till Småland. Den östra delen av järnvägen var ännu ej färdig utan Knut fick åka över Töreboda i Västergötland. Omvä-

Björnskogs herrgård från sjösidan, foto 1908.

gen gav honom tillfälle att besöka sin bror Fredrik (B:6) och hans familj på Ymsjöholm. Efter midsommar 1869 då Knut återkom från det årets militärmöten mötes han av glädjebudet att dottern **Elisabeth** var född den 25 juni. På hösten 1869 skriver Knut med glädje: "Under hela Juni regnade nästan hvarje dag och i Juli sol och varmt så att allt frodades herrligt och fylde på hösten ladorna med en välsignadt rik skörd." (sid 72)

Så förflöt de närmaste åren, med lantbruket, upp- rustning av egendomens byggnader, olika lokala militära möten, vilka även inkluderade möten med skarp- skyttarna, för vilka Knut var befälhavare vid denna tid, samt sammanträden i de nämnder, kommittéer, och sällskap där Knut satt i styrelserna. På nyårsdagen 1873 föddes sonen **Knut** och året efter, den 1 december, föddes sonen **Oscar**. I augusti 1874 hade Knut utnämnts till 2:e kapten vid sitt kompani.

I mars 1877 drabbades familjen av en svår sorg. Knut berättar:

"Den 13 mars sjuknade Oscar, den 14 Elisabeth. Doktorn förklarade det vara difteri och ref henne i halsen med lapispennor, den 15 insjuknade Knut,

den 16, kl. 1 e.m. afled i svåra plågor vår Älskade, högt saknade lilla Elisabeth nära 8 år gammal. När hon bars ur rummet, reste sig den mycket sjuke Knut upp i sängen och ropade 'Ni får ej bära ut Elisabeth'. Det var hjertslitande. Hon var vacker, hon var det snällaste, älskligaste, lydigaste och tacksammaste barn man kan tänka sig; glad och liflig hoppade hon, sjöng som en liten lärka. Det var en engel och därför tog Gud henne till sig. Det var förskräckliga dagar; Elisabeth som låg i sin lilla hvita kista och så gossarne, som voro så svårt sjuka, i synnerhet Knut, den 21 började han blifva bättre."

(sid 84)

I januari 1878 blev Knut befordrad till kompanichef vid Västra härads kompani. I december 1878 föddes familjens sjätte barn, sonen **Fritz**. Efter födseln blev Betty mycket sjuk men tillfrisknade så småningom. Under 1879 hade familjen på Åkershult flera släktbesök under den tid Knut var hemma. Brodern Fredrik i juni och systemen Vendela i juli. Den 1 december detta år antecknar Knut att han blivit Riddare av Svärdsorden.

Under 1880 berättar Knut att han den 9 januari var

Åkershult säteri, Korsberga s:n 1879, på trappan syns Knut d ä med sonen Knut i handen, till höger sitter Betty.

i Jönköping på Hushållningssällskapets sammanträde, därefter följde han pojkarna till skolterminens början i Växjö. I mars bildades Östra härads mejeribolag där Knut blev ordförande. Den 24 april anlände Nordenskjöld till Stockholm efter sin resa över ishavet, genom Berings sund, runt Asien och Afrika. Han fick ett stort mottagande. Detta år besökte kung Oskar II beväringsmötet vid Hultsfred, vilket orsakade stora arrangemang med äreportar och girlander mellan alla flaggstänger, vilka alla hade ett landskapsvapen på stängen. Kungen var mycket nöjd och skänkte sitt porträtt till officerskåren.

I oktober 1881 skulle Betty åter föda, kanske skulle man få en efterlängtd dotter? Det blev den sjätte sonen, **Henrik**. Ett och ett halft år senare, i april 1883 utökades barnaskaran med en son till, **Thorsten**.

Äldste sonen Carl Gustaf hade blivit antagen som volontär vid Kalmar regemente 1882 och till hösten 1883 skulle sönerna Knut och Oskar till Växjö skola. Knut och Betty beslöt nu att flytta in till Växjö och utarrendera Åkershult. En inspektör Pettersson från Gotland fick arrendera gården för 2.500 kr med förbehåll att familjen Reuterswärd skulle ha disposition av halva byggnaden när de ville bo där. Knuts häst Turkos skulle utfodras och vara uppstallad på gården och Pettersson hade rätt att använda hästen då Knut ej behövde den. Knut har antecknat att Pettersson var en rekorderlig karl, han hade medel till sin bosättning och kunde kontant lösa alla yttre inventarier och första årets arrende. Han tillträdde den 14 mars och Knut och Betty hade då lämnat kvar möbler och sängkläder till några rum samt nödig servis. Utan lantbruk att sköta kunde nu Knut och Betty åka på visiter under sommaren efter Knuts reguljära möten. Bl a var Knut, Betty och de två äldsta pojkarna på besök i 8 dagar hos Knuts bror Fredrik på hans gård Båstebacken i Västergötland. Knut har antecknat att han under 1883 avgick som ordförande i Korsberga kommunalstämma efter 18 år. Under sommaren bodde familjen fortfarande på Åkershult men till hösten gick flyttlasset till Storgatan i Växjö "och så blef man Stadsbo för alltid efter att i 20 år ha varit en nitisk lantbrukare. Knut intogs i 2 kl och Oscar i förberedande".

I Växjö föddes **Åke** i maj 1884. Betty fick inte mycken hjälp eller sällskap av sin man under denna tid. Knut skriver:

"Den 4 maj var jag på hans begravning (Emanuel Dahlstedt) och samma dag föddes Åke kl 12 på dagen. Den 5 reste jag till Officersmöte i Eksjö...den 13 Befälsmöte. den 28 döptes Åke. Den 31 maj reste

Majoren Knut A H Reuterswärd 1886.

jag med Fritz, Henrik och Oscar till Åkershult och foro tillbaka till Vexjö den 5 juni på Hyp.bolagsstämma d. 11 slutade termin d. 12 foro vi alla till Åkershult der sommaren tillbragdes i varmt och vackert väder."

(sid 95)

I maj 1886 var Knut på officersmöte i Vimmerby. En arbetssam dag avslutade han med ett bad. Därunder överraskades han av hela officerskåren med chefen i spetsen, som gratulerade honom till att han samma dag blivit utnämnd till major. Officerskåren gav middag för honom och skickade ett lyckönskningstelegram till den Nya Majorskan. Hon väntade åter barn och november 1886 föddes **Patrik**.

Vid mötet i Vetlanda i Östra härads hushållningsgille i början av 1887 avgick Knut som ordförande, en post han uppehållit i 22 år. Stor avskedsmiddag med vackra tal hölls för honom efteråt. Knut hade fortfarande ett flertal revisionsuppdrag vid Smålandsbanken och riksbankens lokalkontor. Sommaren tillbringade familjen som vanligt på Åkershult. I september samma år förordnades Knut att inspektera militärovningsarna vid läroverken inom 2a fördel-

ningen. Knut uppskattade dessa uppdrag, som i alla läroverksstäderna avslutades med stor middag.

I sina anteckningar kallar Knut 1889 för ett "bedrövelsens olycksår". Orsaken därtill var att han det året blev tvungen att sälja Åkershult som "vrakades bort för 35.000 kr. 10.000 kr. mindre än jag gifvit och hade således intet för allt det arbete och all den kostnad jag nedlagt på denna vanhäfdade och nedruttna egendom, men måste nu lemna den, sedan den var uppbrukad och till största delen nybygd." (sid 103)

I Växjö föddes sista barnet, sonen **Folke** den 13 april 1890. Betty var då 44 år och hade fått 11 barn på 24 år. Alla tio pojkarna levde till hög ålder medan enda dottern var 7 år när hon avled i difteri. Pojkarna var emellertid ej förskonade för sjukdomar. Även Knut och Oscar drabbades av difteri 1877 och i januari 1891 skriver Knut att alla pojkarna (troligen de sex yngsta sönerna) insjuknade i mässling.

Värst drabbad var Patrik som fick lunginflammation efter mässlingen.

Stolt noterar Knut den första förlovningen bland sönerna den 13 januari 1892, då Adolf förlovade sig med Dagmar Forsberg, vars far, bankdirektören Frans Forsberg, Knut enligt sina anteckningar umgicks med. Efter skolinspektionerna var avslutade på höstarna brukade Knut passa på att hälsa på släktingar på vägen hem mot Växjö. Han var på söndagsmiddagar hos överste Vilhelm Reuterswärd (C:13) i Linköping. Reste därifrån till systemn Emma på Ölmestad, sedan vidare till Carl Reuterswärd (C:10) på Klämestorp, 1892 nygift med Anna Dahlgren.

Den 28 december 1892 berättar Knut att hela familjen fotograferades i hemmet, året efter reste sonen Oscar till Amerika.

1 maj 1894 utnämndes Knut till överstelöjtnant vid sitt regemente. Till ny chef för regementet utnämndes samma datum Henrik Gyllenram, som Knut lärde känna under kadettiden "på Karlberg var Gyllenram min upppassare - Vi blefvo mycket goda vänner och denna vänskap har burit trofasthetens obrutna prägel." Knut tog den

3 maj emot befälet för regementet fram till Gyllenram anlände den 6 juli. Tyvärr stannade ej Gyllenram mer än ett år vid regementet och efterträddes av en i Knuts ögon oduglig regementschef, Fredrik Kugelberg. Knut fortsätter de närmsta åren med möten, inspektioner och styrelsesammanträden.

I början av 1896 upplevde Knut sin dittills största motgång. Kommendanten på Karlsborg avled den 8 februari detta år. Knut sökte befattningen och fick stöd av sin chef Kugelberg som telefonerade till chefen för kommandoexpeditionen, Carl Axel Nordenskjöld, och rekommenderade Knut. "Hvarjemte jag skref till min gamle gynnare General Abelin att rekommendera mig. Jag fick sedan höra att han sagt till Krigsministern General Rappe 'att tager Ni Reuterswärd får Ni en MönsterKommendant'." Den 28 mars utnämndes överstelöjtnanten vid Västmanlands regemente Carl Filip Bogislaus von Schwerin. Besvikelsen var stor och Knut blev nog ej uppmuntrad av Nordenskjölds brev till honom att Knut bland en massa sökande hade kommit i fråga men att valet föll på von Schwerin då denne var äldre än Knut och dessutom i mycket behövande omständigheter. I verkligheten var Knut ett år äldre än von Schwerin! Den 1 maj inlämnade Knut sin avskedsansökan, samma dag som hans första barnbarn, Gerhard, föddes. Den 15 maj beviljades han avsked med tillstånd att kvarstå som överstelöjtnant i reserven.

Sommaren 1896 blev svår för Knut. Hans älskade hustru var sjuk och opererades på Sofiahemmet den 17 juni och utskrevs först den 10 juli då hon reste till sonen Carl Gustaf och hans familj på Svartsjö för att vila sig. Knut hade i april 1887 köpt sig en präktig ridhäst, Lona, i Skåne och ridit henne dagligen i tio

Skolgatan 7, en av Knuts och Bettys bostäder i Växjö. Familjen hyrde övervåningen och disponerade fruktträdgården.

är, även på alla möten. Efter avskedet var han tvungen att sälja stoet och han saknade henne mycket. I augusti kom Betty frisk hem igen och i september fick Knut förfrågan från general Munck om han ville fortsätta med inspektionerna av militärovningsarna vid läroverken, vilket Knut med glädje accepterade.

Efter avskedet från regementet var Knut tvungen att skaffa sig ett annat levebröd. En god vän informerade honom om att domänintendenten i Kalmar län skulle avgå vid 1896 års slut. Knut började under sommaren planera för att få denna tjänst. Knut skriver: "Såsom meriter kunde jag anföra att jag varit egen jordbrukare i öfver 20 år, ledamot av Jönköpings Hush.S. förvaltningsutskott, samt ordförande i Östra Härad's Hushållsgille lika länge, att jag såväl i Jönköpings som i Kronobergs län, sedan 1875 varit uppskattningsman vid domänvärderingar." (sid 119) Den 30 december blev Knut av Kgl Majt utsedd till domänintendent i Kalmar län från 1 januari 1897.

Fram till hösten 1897 fick Knut lov att bo kvar i Växjö om han var vissa dagar i månaden på kontoret i Kalmar. I januari gjorde Knut ett kort men innehållsrikt besök i Stockholm. "Den 19 reste jag till Stockholm, d 20 uppvaktade Konungen och GeneralDirektör Ewers med tack för platsen. D 21 Carl Gustaf, Knut och jag på den stora slottsbalen, då Konungen talade med oss. D 23 reste till Svartsjö d 26 hem." (sid 122). Sonen Carl Gustaf och hans familj bodde på Svartsjö slott där Carl Gustaf var bevakningsbefälhavare och sonen Knut var 2.intendent vid intendenturkåren i Stockholm.

Den 24 augusti 1897 flyttade Knut och hans familj till Kalmar med stor hjälp av sonen Fritz, som nu var 18 år och tog en sabbatstermin, när han bytte skola. Yngste sonen Folke, just fyllda sju år började i seminariets småskola. Den 18 september bar det av till Stockholm igen då Knut med sin hustru och sonen Carl Gustaf med fru besökte den stora utställningen i Stockholm. I samband med denna hölls en stor militärgudstjänst på Ladugårdsgården, konungen och hela hovet var där. Den 22 september reste Knut med ångbåt tillbaka till Kalmar.

I januari 1898 valdes Knut till ordförande i Kalmar militärklubb, som sammanträdde den 21 i varje månad. Någon större fest var det ej på Knuts 60-årsdag som inföll på annandag påsk. Av de vuxna söner berättar Knut att Carl Gustaf kom hem och överraskade med gratulationer. Genom sitt arbete som domänintendent var Knut under dessa år tvungen att resa mycket i tjänsten. År 1899 nämner Knut att de

yngre söner Thorsten, Åke och Patrik i tur och ordning fick följa med på resorna.

I slutet av november 1899 var Knut i Stockholm på sammanträde i Domänstyrelsen med alla landets domänintendenter. När mötet avslutats intogs Knut den 30 november på doktor Anderssons sjukhem för att operera högra ögat för starr.

"Preparerades till den 4 Dec, då mitt högra öga opererades för starr, fick ligga orörlig i 3 dygn, svår ryggvärk d 8 fick mottaga besök, Axel Liljenstolpe besökte mig hvarje dag, läste mina bref o Tidningar för mig samt skref åt mig ... Den 22 reste till Vexjö, Adolf mötte mig i Alfvesta d 23 hem, fick ej begagna ögat på en månad men såg då ännu temligen bra på det venstra."

(sid 126)

År 1900 nämner Knut för första gången att han reste till Stockholm med ångbåten Öland den 30 april för att den 1 maj träffa gamla kamrater från sin militära tid "veteranernas kamratmiddag", en resa som blev en årlig tilldragelse för Knut, som samtidigt fick träffa sonen Carl Gustaf, hos vilken han bodde under stadsbesöken. Carl Gustaf och hans familj bodde nu på Långholmen där han var bevakningsbefälhavare vid centralfängelset. Första åren åt veteranerna middag på Rydberg, från 1904 på Hasselbacken. År 1902 skriver Knut att han under vårens stockholmsbesök även var med svärdottern Gerda på operan och såg Carmen. Ångbåtsresan var mestadels bekväm och snabb men 1905 berättar Knut:

"Den 30 April foro v Tell och jag med Ångaren Öland till Stockholm, stark sjögång, regn och tjocka, 12 timmar i okunnighet hvar båten fanns och kommo ej fram till Skeppsholmen förrän kl. 9 på afton d 1 Maj och gingo vi sålunda miste om att vara med på Kamratfesten å Hasselbacken, men den trogne Carl Gustaf stod vid bryggan i ösregn och tog emot oss och vi foro ut till Långholmen, den 4 supé der för alla veteranerna, den 6 reste jag..."

(sid 133)

Samma år på senhösten kom Knut åter till Stockholm då sonen Fritz gifte sig med operasångerskan Matilda Jungstedt den 6 november. Dagen innan bröllopet var Knut ånyo på Operan och såg Carmen. Den blivande svärdottern Matilda sjöng då sin paradroll.

Under den 29 september 1903 berättar Knut att han var inbjuden av kronprinsessan Viktoria till Öland för att närvara vid högtiden när grundstenen till hennes slott Solliden nedlades, Öland låg i Knuts domändistrikt. När Knut och Betty firade sin 40-åriga

bröllopsdag den 28 december 1904 var alla söner utom Carl Gustaf och Oskar (i Amerika) hemma. Knut noterar att familjen fotograferades.

År 1906 var, enligt Knut, ett olycksår för världen: ”D. 1 April kolgrufveras i Frankrike då 1 400 människor omkommo. D. 10 stort utbrott af Vesuvius flere städer förstörda och askregn öfver Neapel. D. 16 April påskdagen jordskalf i St Francisco, staden förstörd af eld, flere småstäder uppslukade, 300 000 menniskor husvila, 6 000 omkommo.” Knuts egen ”olycka” detta år var att han ej blev föreslagen till domänintendent ytterligare en period.

”Den 9 November reste jag till Stockholm med anledning af att landshövding Cedercrantz förklarar att han ej ärnade föreslå mig till Domänintendent för nästa period, enär jag fyllde 70 år under densamma, utan han ernade föreslå sin egen förvaltare Westberg (för att staten skulle aflöna honom) – Jag uppvaktade Generaldirektör Fredenberg, Statsminister Lindman, Jordbruksministern Pettersson i Påboda, som då var högerman, men öfvergick sedan till Staafska partiet, allt lät väl, men vid årets slut genomdref förrädaren Påboda att hans granne Lid-

holm blef Dom.Int... Den 19 December gjorde jag min sista förrättning som Dom.Int. och hade sedan ingen annan extraförtjenst än som Inspektör för Sparbanken som jag behöll tills vi lemnade Kalmar” (sid 136)

Men även trevliga händelser inföll 1906. Sönerna Knut och Henrik gifte sig under året och den 22 mars reste Knut till komministerbostället Högelycke i Hälleberga där hans syster Vendela, som då var änka, bodde hos sin dotter Maria Eleonora Dahlstedt, gift med dåvarande komministern Jacob Rosengren. På Högelycke hölls en stor fest för systemen som fyllde 80 år den 23 mars.

När Knut 1908 var på sin sedvanliga Stockholmsvisit vid månadsskiftet april-maj, bjöds några dagar efter Hasselbacksmiddagen hans kamrater på middag hos sonen Carl Gustaf på Långholmen. Under besöket var Knut hos ett flertal förläggare med manuset till sin bok om kadettlivet på Karlberg för 50 år sedan. Han lyckades slutligen ”hos en Lindström på däligen villkor.” Knut noterar att Sverige vid Olympiaden i London detta år kom trea bland nationerna med sju guldmedaljer.

”Hemma hos”-bild, Knut, Betty, Åke, Patrik, Torsten och Folke.

Knuts sju äldsta söner var alla gifta 1908 så Knut och Betty fick därefter kärkomna besök under somrarna och vid helgerna av de unga familjerna med efter hand allt fler barnbarn.

Den första boken med Knuts anteckningar avslutas med den svåra jordbävningen 1908 i Syditalien. "Dec 28 den största jordbävning, Cecilien, som funnits. Städerna Messina, Reggio m fl städer och byar totalförstörda, 260 000 människor omkomna, det mest fasansfulla man kan tänka." Den andra boken börjar i januari 1909 med samma katastrof. "Januari 7. Jordbävningarna på Secilien och i Södra Italien fortsätta nästan hela månaden och skadorne anslås till 2_ miljarder kronor."

År 1909 åker Knut fortfarande med postångaren Öland till Stockholm på valborgsmässafton. Detta år träffas veterankamraterna åter på Rydberg och några dagar senare på supé hemma hos sonen Carl Gustaf. Knut var även med vid avtäckningen av Karl XV:s staty på Djurgården den 3 maj detta år. Knut berör storstrejken, men drabbades ej så hårt av den, han ondgör sig mest över typografstrejken, då inte några andra tidningar än socialisttidningen "Svaret"

kom ut. Knut konstaterar då strejken är över att allt förlöpt någorlunda och att inte någon militär varit tvungen att ingripa, varefter han övergår till att prisa den utomordentligt rika bär- och fruktskörd man haft i trädgården denna sommar.

År 1910, då Knut fyllt 72 år, hade han ett hårt program under sin värliga stockholmssejour:

"d.29 (april) reste mor och jag till Stockholm d.30 minnesfäst med gamla kadetter på Hasselbacken d.1 Maj på Skansen, Kommenderad der 1870. Gamla Karlbergare 40 årsfäst på Royal, 10 närvarande... d.3 Maj Gamla Kamrater, "Veteranerna" 12 st middag på Royal. d.4 såg Per Svinaherde med Matilda i titelrollen. d.6 hos Gyllenskölds på Djursholm, såg "Carmen". d.7 på Solhaug och hos Olof Hermelin. d.9 middag hos Carl Fredrik Reuterswärd (A:29) d.10 reste vi till Vexjö och den 14 hem."

(sid 142-143)

Även under de följande åren var majbesöken i Stockholm hektiska för Knut och Betty, med middagar var och varannan dag, förutom Knuts kamrat- och veteranfester var de på middagar hos sönerns familjer eller hos deras svärföräldrar, samt även hos Knuts sys-

Överstelöjtnanten Knut A H Reuterswärd och hans hustru Betty på diamantbröllopsdagen i Wexjö 28 december 1924.

ter Emma, som nu flyttat till Stockholm. När Knut inte längre arbetade förflöt somrarna med besök av eller hos sönernas familjer och nära vänner. I Knuts anteckningar upptas nu mycket av innehållet av notiser om sönerna och deras arbeten eller resor inom och utom Sverige, varvat med insprängda nyheter från när och fjärran. Exempel från 1912:

"Jan d. 4 på supé hos öfverste Tottie. Knut mycket sjuk, dagligen telefon från Dagmar. d. 5 reste Åke till Göteborg d. 8 reste vi till Lundberg d. 12 till Göteborg, bodde hos Henriks, d. 16 på supé hos Ouchterlony's då Betty häftigt insjuknade. d. 22 reste till Borås, Knut bättre och uppe på lasarettet, men mycket matt. Den 27 reste vi till Vexjö och den 30 hem. Februari stark köld i Norrland -40° och i Skåne -20°. 50 ångare infrusna i Öresund. Svanar och änder ihjälfruso af kölden i sundet. Karlskrona stängdt af is. d. 21 reste Åke med Kempe till Rivieran - Bodde vid Capri. Mars 4 supé hos Freidenfelt d. 6 hos Jung d. 17 höll Amiral Lindman föredrag i Kalmar. den 24 middag hos Jung d. 28 kom Adolf d. 29 extra militärklubb för Kronobergare - April 3 reste Adolf. d. 8 väldig Snöstorm, svårast i Stockholm -30° i Norrland 20 söder om Mälaren och -6° här d. 17 solförmörkelse 9/10 av solskifvan. d. 14 April Verldens största fartyg Titanic, stötte på sin första resa till Amerika på ett isberg och sjönk efter 4 timmar, 1 603 personer drunnade, 730 blefvo räddade, hvaraf flere sedan dogo; 120 svenskar drunnade och 40 räddades. d. 30 reste med Öland till Stockholm. Anlande 1/2 3 d. 1 Maj till Skeppsholmen och mottogs af CG och Folke på afton på Rudberg d. 2 hos syster Emma. 3 middag hos major Bromé, 4 hos major Rudelius, 5 med Henrik på operan Boheme. 6 middag hos kapten Ahlgren, 7 Emma hos CG..."

(sid 147-148)

Varje dag var det middag från den 11 maj och framåt med veteranerna på Rosenbad och med Karlbergskamraterna besök på Fenixpalatset, Skansen och Hasselbacken. Den 18 maj reste Knut till Växjö där Betty mötte honom. Knut var verkligen en rask och outtröttlig 74-åring. I september 1912 började Knut och Betty packa hemmet i Kalmar, för att efter 15 år flytta tillbaka till Växjö den 1 oktober.

Vid ankomsten till Stockholm i början av maj 1913 möttes Knut och Betty av sex söner. Efter flera middagsgäster och andra evenemang lades Knut in på Röda Korset den 15 maj för att åter operera högra ögat. Allt gick bra och Knut skrevs ut den 21 maj.

Efter flera museibesök och middag anträdde hemfärden den 29 maj. Detta år tillbringade Knut och hans hustru hela juli i Uddevalla där Knut badade varje dag. Samma höst fick Knut och Betty elektrisk belysning i sitt hem.

Även följande år varade den sedvanliga Stockholmsvisiten nästan hela maj. De vanliga kamratfesterna och släktmiddagarna avlöste varann. Man hann även med hästutställning, prishoppningar på Stadion och besök på Skokloster och i Sigtuna, samt Barberaren i Sevilla på Operan. Den 22 juni detta år

"reste mor, Knut och jag till Korsberga, uppsatte en af Knut bekostad grafvård på vår lilla oförgätliga Elisabeths graf...Den 25 reste Knut och Patrik till Stakeryd, och sedan på Cykel till Björnskog, Hultsjö, Hjertlanda, Säfsjö, Lannaskede, Korsberga, Åkershult - den 29 kommo de hem från Hvetlanda på jernväg."

(sid 163)

En vecka senare skedde mordet i Sarajevo och Knut varvar nu sina egna upplevelser med världshändelser.

Den 28 december 1914 firade Knut och Betty sin guldbröllopsdag i hemmet i Växjö.

"Så att vi voro denna högtidliga dag omgifna af alla våra kära barn - På förmiddagen fotografering derefter thé då flera gratulanter kommo- kl 1/2 6 middag då Champagne för första gången serverades i vårt hem, nära 100 telegram upplästes och tal hölls- Vi disponerade fru Anna Nordenskjölds våning under oss, der förfriskningar serverades."

(sid 167)

Maj månad 1915-1917 tillbringades som vanligt i Stockholm med Betty. Middagar hos alla de äldre sönerna som bodde i Stockholm och dess omgivning, samt fester med kamraterna, bl a hade Gamla Karlbergare 1915 middag på Hasselbacken, då 110 personer var närvarande. Knut var samma år även på Cirkus Orlando med sonen Knut och barnbarnet Stig, då 8 år gammal. År 1917 i maj är Knut på middag hos Carl Reuterswärd (A:17) och då skriver Knut för första gången om släktmöte: "d 24 middag hos Carl Reuterswärd - beslöts att snart skulle Reuterswärdarna hålla ett släktmöte t ex. 1918 (blef ej af i anseende till dyrtiden och resekostnaden fördubblad)". (sid 182)

I anteckningarna för 1918 har Knut skrivit under maj: "I anseende till den svåra dyrtiden kunde vi ej såsom eljest vanligt resa till Stockholm i denna månad." Efter kriget blev det bättre tider och 1919 var Knut och Betty i Stockholm igen i maj hos barn

och barnbarn och de andra släktingarna, några kamratfester nämns ej, men följande år träffades 80 Gamla Karlbergare på Hasselbacken. Därefter uteblev majresorna några år. Sista året en majresa till Stockholm är upptagen i dagboken är den 21 maj 1924, Knut var då 86 år.

Den 12 september 1919 reste Knut och Betty till Stockholm:

"D.13 på middag jemte C.G. hos Carl Rd, d.15 Släktmöte på Riddarhuset kl 3 em. blef mycket lyckat och besökt av 43 medlemmar af de 100 lefvande med stort och smått. Jag utsågs till Ordförande och kansli-sekreteraren Anders Wilhelm Rd till Sekreterare - Carl Rd donerade 100 st bryggeriaktier (kurs 238 per st) som grundplåt till en släktfond. Avgift för myndig medlem 5 kr. eller en gång för alla 50 kr. Efter förhandlingarnas slut fotograferades, hvarefter en mycket animerad middag intogs på Rosenbad, ett trefligt nachspiel ett för allt 28 Kr. per man. Till styrelse valdes Carl Rd, Ordförande, Carl Fredrik Vice Ordförande och Sekreterare och Knut junior Skattmästare. Reserver Carl Gustaf och Patrik Fredrikson."

(sid 200f)

Nästa släktmöte på Riddarhuset ägde rum den 4 september 1922, då Knut ånyo valdes till mötesordförande. Endast ett 20-tal medlemmar var närvarande, varav 2 damer: Oscars hustru Blanche och Carl Reuterswärd's dotter Margareta Åkerhielm. Supé intogs på Rosenbad. Även på släktmötet den 15 september 1925 var Knut med bland de 32 närvarande, av vilka denna gång 11 var damer. Slutligen har Knut antecknat att den 3 september 1928 reste Knut med sonen Adolf till Stockholm för att närvara vid det fjärde släktmötet, 25 medlemmar deltog och middagen äts på Riche. Även vid detta möte var Knut mötesordförande. Under den efterföljande middagen höll nertorn, den 88-åriga Knut, ett högtidligt tal vari han betonade vikten av sammanhållning och släktkänsla för de yngre deltagarna.

Åren 1918-1924 var det, enligt dagboken, mest trista händelser att anteckna för Knut. Krig, revolutioner, spanska sjukan, tåg-, båt-, bil- och flygolyckor och jordbävningar varvas med dödsfall. Kronprinsessan Margareta avled, liksom många goda vänner och kamrater. Knut, som under kriget närmast hade sina sympatier för Tyskland, var full av indignation över hur det riket behandlades åren efter kriget av de segerrika länderna, särskilt Frankrike. Även de två yngsta sönerna orsakade sina föräldrar bekymmer år 1919,

Knut A H på 90 årsdagen 1928.

Patrik slog upp en förlovning strax före bröllopet och Folke sade upp sig från en säker och välbetald tjänst för att resa med Patrik till London och Paris på några år.

De sista åren 1925-1930 blir anteckningarna mer och mer fragmentariska. Det handlar mest om barnens och deras familjers besök i Växjö och om deras sjukdomar, samt alla goda vänner som avlidit, allt omväxlande med Knuts egna kortare resor. Väderleksrapporter som flitigt förekommer i anteckningarna finns med ända fram till 16 april 1929. då Knut med darrig stil antecknat: "Slädföret slut genom dagsmeja." Anteckningarna slutar i juli 1929, de sista raderna nästan oläsliga.

Den 24 maj 1930 avled Knut, 92 år gammal, i hemmet i Växjö. Han var då en av de sista officerarna från krigsakademien och indelningsverkets dagar.

Ett år senare, den 14 april 1931, avled i Växjö Knuts hustru Elisabeth, **Betty** kallad, 85 år gammal. Hon föddes i S:t Petersburg 1846, där hennes far **Leonard** Jonatan Lindström, var grosshandlare. Hennes mor

var av fransk börd och hette Anne **Eugenie** Gonon. Redan under Bettys barndomsår flyttade familjen till Sverige och fadern köpte den stora egendomen Edh i Småland. Hon och hennes systrar kallades ”de vackra borgfröknarna på Edh” och Betty ansågs vara den vackraste. Efter att Betty, 18 år gammal, gifte sig med Knut födde hon mellan åren 1866 och 1890 11 barn, varav tio pojkar levde till vuxen ålder. Betty är värd stor beundran för sitt arbete att, alltid vid gott lynne, fostra tio pojkar och dessutom sköta hem och hushåll. Som framgått ovan var ju Knut långt upp i åren ofta på arbetsresor, såväl militära som civila. På släkten Reuterswärd's årsmöte efter Bettys död hölls en parentation över henne där hon beskrevs som:

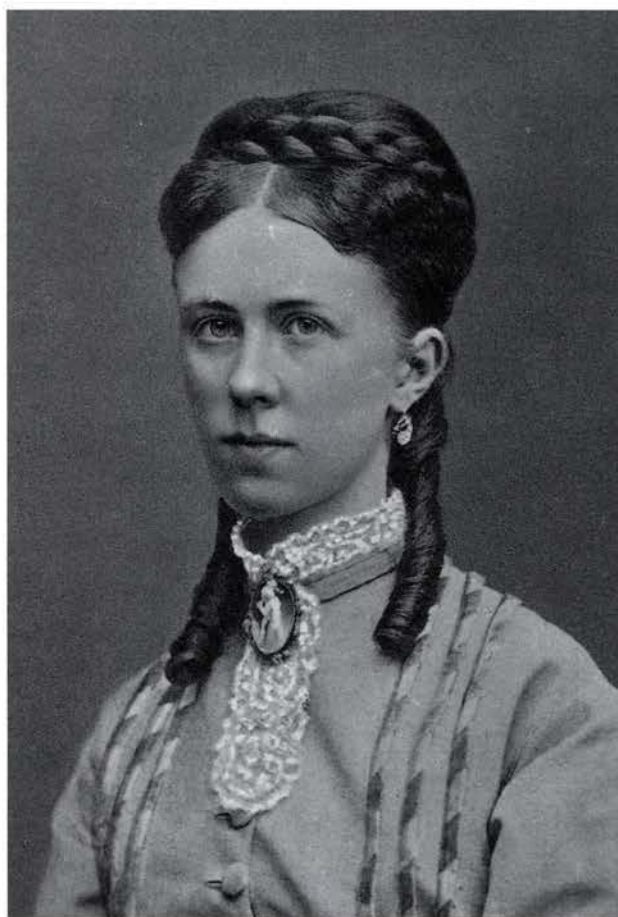
”En fin gammal dam, en god och ädel kvinna, en oförliknelig maka och mor och i det personliga umgänget älskvärdheten själv, så var allmänna omdömet om henne. Vacker var hon in i sena ålderdomen och hade en varm religiositet, som var för henne en aldrig sinande kraftkälla... Fru Reuterswärd var icke allenast en ståtlig herregårdsfru utan framförallt en skicklig, arbetsam och kunnig husmor - en föresyn för hela trakten. Hennes bildningsintressen och välgörenhet gingo hand i hand och i den aftonskola, där hon själv undervisade, lade hon frön till välsignelse för kommande dagar... Hon sover den sista sömnen vid sidan av sin make, föräldrar och syskon i familjegraven å herresätet Edh.”

**Frackmiddag med de 10 sönerna på
diamantbröllopsdagen 1924, (Patrik tog bilden).**

Överste Wilhelm P H Reuterswärd d ä (III) (1837–1899) till häst vid Carlsborg och Vättern, foto 1889.

Adelaide Rd f Brändström (1844–1875), foto 1869.

WILHELM REUTERSWÄRD (C:13) (1837 - 1899)

Pontus Henrik **Wilhelm** var äldst av kapten Anders Reuterswärd (C:7) och Augusta Vult von Steijerns stora barnaskara. Mellan åren 1837 och 1860 födde Augusta tolv barn, varav sju levde till vuxen ålder. Wilhelm var född den 5 mars 1837 på säteriet Rotenberg i Östra Stenby socken i Östergötland. De fyra äldsta barnen, Wilhelm, Baltzar, Augusta och Helga, var födda med drygt ett års mellanrum och växte upp tillsammans på Rotenberg. Den starka känsla som syskonen hyste för varandra har Wilhelm skildrat i en dagbok från 1859, när han lämnade Sverige för en resa i Europa.

”October...d 13 lemnade vi på båt Stockholm - Afskedet från Baltzar kostade mig tårar - Ehuru ingendera af oss särdeles tala om de känslor han hyser för den andre, tror jag dock att han vid flera tillfällen känt, att vi innerligt hålla af hvarandra-”

Wilhelm valde den militära yrkesbanan och blev den 2 december 1852 antagen vid krigsakademien vid Karlberg och avgick därifrån 1853. Wilhelm avlade därefter studentexamen i Uppsala 1854. Följande år tog han officersexamen och utnämndes till underlöjtnant vid Nerikes regemente i Örebro. Wilhelm studerade vid sidan om tjänsten och 1858 avlade han kansliexamen (för civil tjänst), och fick även under två år en e o tjänst som kanslist i civildepartementets expedition.

Under dessa år, från hösten 1859-1860 fick Wilhelm, då 22 år gammal, tillfälle att göra en resa i Europa. När hans far 1833 fick samma chans förde han dagbok över sin resa (se sid 46). I en, tyvärr ofullständig, dagbok, har även Wilhelm gjort anteckningar från sin resa. Dagboken börjar den 9 oktober 1859 då han lämnade hemmet i Östergötland på väg mot Stockholm varifrån utlandsresan startade. Efter några dagar i huvudstaden med brodern och goda vänner började Wilhelm resan den 13 oktober. Wilhelm skriver:

”Jag stannade naturligtvis på däck för att ännu en

gång se och riktigt i minnet inpräglad anblicken av vårt herrliga Stockholm. Det är en egen känsla att se det kära fäderneslandets kuster smänningom försvinna!

Ehuru stort nöje man lofvat sig och ehuru mycket man längtat att kunna företaga en resa för att se främmande länders folk, dess märkvärdigheter, lära känna dess seder – i det ögonblick, då den älskade fosterjorden försvinner i ett dunkelt fjerran, vika dock alla dessa förhoppningar på det kommande för den uteslutande tanken på det kära man lemnat –”

På båtresan lärde Wilhelm känna två mycket hyggliga, några år äldre baroner, Anders Koskull och Alexander Rudbeck, båda artister som skulle till Paris och studera. Mot eftermiddagen den 15 oktober anlände man till Travemünde, efter en, enligt Wilhelm, mycket angenäm sjöresa. Wilhelm fann staden täck med sina vackra promenader och små pittoreska hus, allt mycket renligt. Wilhelms första intryck av utlandet var att tyskarna ha mer sinne för det nätta och prydliga, än vi. Resan fortsatte till Lübeck, en stad som den unge Wilhelm fann ganska vördnadsbjudande med många vackra kyrktorn och egendomlig byggnadsstil. Wilhelm konstaterade dock när han besökte Marienkirche där, att ”den enkla storheten och Majestätet i Upsala Domkyrka på mig gjort vida större intryck.”

Den 16 tog Wilhelm med resällskap tåget till Hamburg. Wilhelm:

”Hamburg är en skön, glad och lefnadsfrisk stad – Har man godt om pengar och blott vill sköta sina nöjen, så kan man här rätt angenämt fördriva tiden; men som jag föresatt mig att draga så mycket som möjligt verkligt nytta af min resa, så bestämdes

Carolina Rd f af Robson (1850–1939), foto 1872.

på förhand, att vårt vistande i Hamburg skulle blifva helt kort – och således är härom föga att berätta.”

I Hamburg besökte Wilhelm och hans resällskap Cirkus, som de fann vara vida under vår i Stockholm.

Redan den 20 fortsattes resan till Berlin. Inte heller den resan imponerade på resällskapet utan den

fanns vara ”serdeles enformig och erbjuda alldeles ingen omväxling utan man har ständigt samma endlösa slätt och kan ej i horisonten upptäcka en enda kulle.” Väl framme i Berlin förändras tonen i Wilhelms dagbok, den blir nu mer positiv. Ett besök på Kongl. Theatern var trevligt och avslutades med en Lauberbalett, som ”i sanning var förtrollande”. Operan *Così fan tutti*, var lite

Aspa bruksherrgård vid Askersund.

svårare att förstå och de kunde inte njuta lika mycket av den som baletten.

I Berlin besåg man allt som var att se, och på kvällarna var man på Weinstuben och träffade studenter. Den militärutbildade Wilhelm noterar: "Berlin bokstafligen hvimlar af militär och man måste medgifva att både befäl och trupp i allmänhet se bra ut och hafva god hållning... En förträfflig sed inom Preussiska militären är den, att i alla garnisonsorter hafva hvarje Regementsofficerare egen mathållning, egna vinkällare och blir härigenom deras lif både angenämare och billigare." Den 25 oktober fortsatte Wilhelm resan nu mot Dresden. En resa lika enformig som den till Berlin. Först när de närmade sig Dresden blev omgivningarna mer omväxlande och vackra. Här har Wilhelm slutat skriva, men efter några blanka sidor fortsätter skildringen den 14 november då sällskapet på tåg lämnade Dresden och fortsatte mot Prag. Resan är ingående beskriven och nu finns inga spår av den enformighet som präglade resorna genom Nordtyskland och man förstår att Wilhelm uppskattar vackra vyer och skön natur.

"Wägen emellan Dresden och Prag är utmärkt vacker - jernbanan följer först Elbe sedam Moldau - Elbes floddal erbjuder på en gång den mest storartade och leende natur - Dessa höga stundom kala stundom skogbevuxta berg och de nedanförliggande emellan liggande dalarna med sin rika växtlighet och de nätta byarna, hvar och en med sin lilla kyrka åstadkomma så mycket omväxling, att ögat aldrig kan tröttna. Jag tycker mer om Elbes stränder än Rhens - Rhen är mera enformig - idel winberg och borgruiner - Elbe

förenar på samma gång Nordens höga majestetiska natur och Söders yppigare vegetation -"

I Prag såg Wilhelm mycket vackert och intressant och mest imponerad var han av "Kaiser Franzens Brücke, en ofantlig, 1455 fot lång hängbrygga öfver Moldau, färdigbyggd 1842 och hvarifrån man har en den vidunderligaste utsigt." Den 18 november efter flera arrangerade stadsturer till alla sevärdheter fortsattes resan med tåg till Wien. Även denna resa gick genom en, enligt Wilhelm, underbar natur med pittoreska små lustslott. Vid denna tid hade vintern kommit och resenärerna frös duktigt. I Wien, en av den tidens mest kulturella musikstäder i Europa, roade man sig mycket och besökte opera, konserter och baler. Från den 23 november i Wien till den 25 mars är en lucka i dagboken. Den 25 mars lämnar Wilhelm och hans kamrater Lausanne och reste till Geneve. Därifrån tog man tåget till Lyon och Marseille. Där embarkerade Wilhelm båten "Le Vatican" till Civita Vecchia i Italien den 29 mars. Där slutar dagboken med flera tomma blad. De bevarade skrivna sidorna i dagboken ger dock en bild av den unge Wilhelm, intresserad av såväl natur som konst, arkitektur, skådespel och musik. Hans fragmentariska skildring av resan blev säkert uppskattad lektyr i familjen.

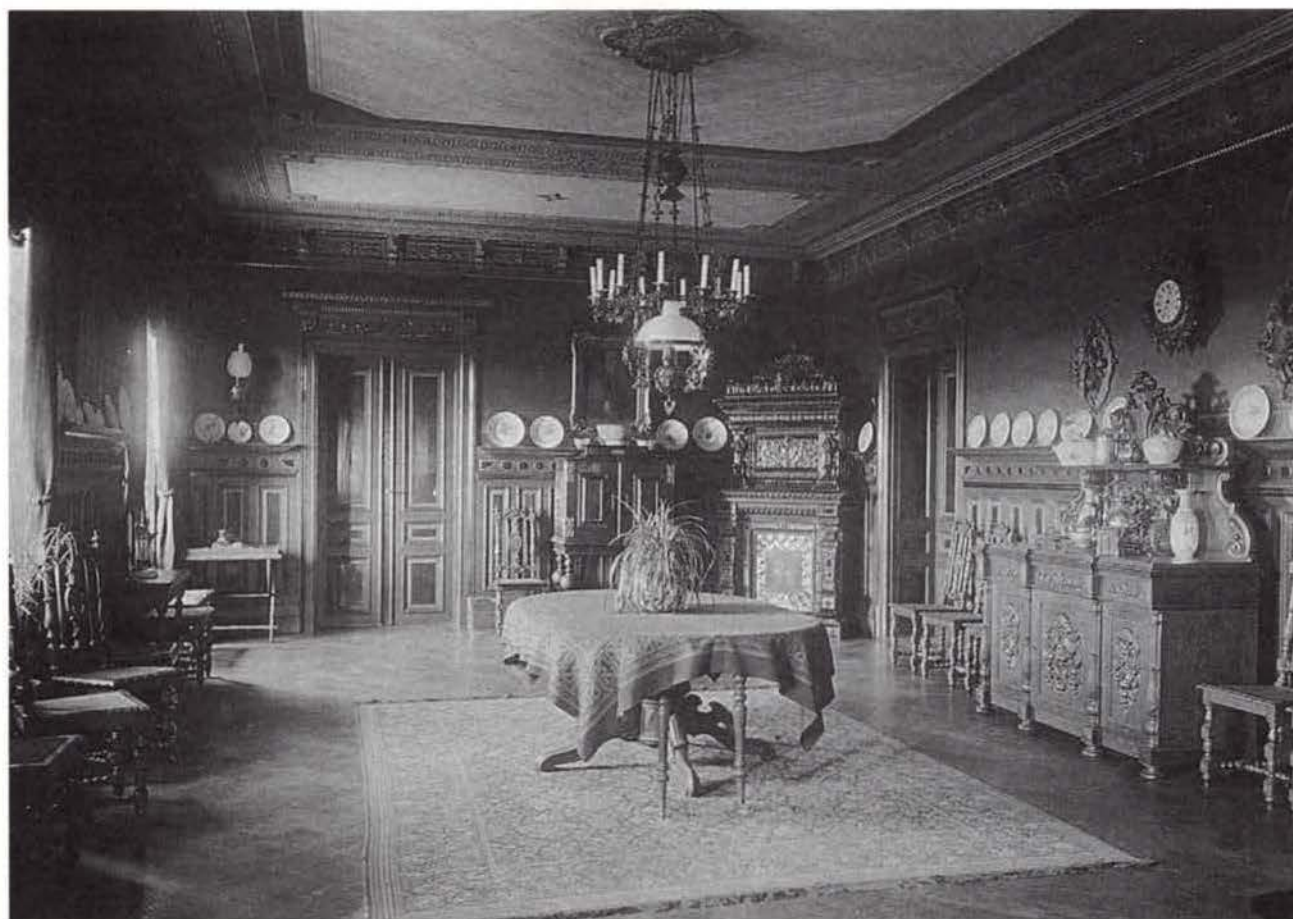
När Wilhelm kommit hem från sin Europaresa återvände han till sitt regemente i Örebro, där han i maj 1861 blev löjtnant. Ett par år senare blev han andre och 1866 förste regementsadjutant. Tack vare sin kansliexamen utsågs Wilhelm 1867 till notarie vid den nybildade riksdagens första kammars kansli, vilken tjänst han upprätthöll till 1869. Åter vid sitt rege-

Övre bilden till höger: Wilhelms och Carolinas matsal i Överstehuset, foto 1898.

Nedre bilden till höger: Överste Wilhelms skrivrum i Överstehuset, foto 1898.

T.v. Överstehuset i Linköping, Järnvägsgatan 4.

mente utnämndes Wilhelm till kapten i november 1870. Han fortsatte att avancera i graderna och 1886 blev han överstelöjtnant. Wilhelm var kvar i denna befattning fram till 1890, då han utnämndes till överste och chef för Västgötadals regemente.

När Wilhelm under den tid han tjänstgjorde vid första kammarens kansli mestadels bodde i Stockholm lärde han känna **Adelaide Brändström**. Hon var dotter till generaldirektören och chefen för Telegrafverket, Pehr Brändström. Adelaide var några år yngre än Wilhelm, född i november 1844 i Klara församling i Stockholm. De två vigdes i Jacobs kyrka i Stockholm den 1 juni 1869. 1870 flyttade de nygifta till Örebro. Där föddes fyra barn i rask takt, dottern **Augusta** i slutet av mars 1870, sonen **Pontus** den 4 oktober 1871, sonen **Vilhelm** i oktober 1872 och sonen **Carl** i juni 1874. Det måste ha varit ansträngande för Adelaide att inom fem år föda fyra barn. Även om hon hade hjälp hemma var det säkert tidskrävande och för henne påkostande att nästan nio månader varje år vänta barn och samtidigt uppfostra de små. När det yngsta barnet var nio månader avled Adelaide den 17 mars 1875, enligt uppgift av blodförgiftning. När hustrun dog var Wilhelm på manöver med sitt regemente. När han återvände hem till Örebro stod han ensam med fyra småbarn mellan fem år och nio månader. Man kommer osökt att tänka 125 år bakåt i tiden, då första generationens Reuterswärd, dåvarande majoren Lorentz Peter, blev änkling 1757 med sex barn i åldern 1 år till 15 år. Lorentz Peter hade dock ytterligare två äldre döttrar, 22 och 19 år, som med en hushållerska till hjälp fick sköta hemmet och småsyskonen då fadern samma år kallades ut i pommerska kriget.

i Örebro, hon var ju bara sex år när man flyttade till Linköping. Stina :
"Ja, vi bodde i en stor våning där alla rum var genomgångsrum och det måste ha varit mycket besvärligt. Det tror jag. Pappa var då överstelöjtnant vid Närkes regemente som sedan blev Livregementets grenadjärer. Han hade en häst och en hästskötare, som hette Larsson, som hämtade oss för att vi skulle

Sommarresidenset Westaná vid Borensberg och Göta Kanal, foto 1897.

Wilhelms äldsta dotter Augusta togs om hand av sin mormor Henriette Brändström, född Bratt, som var bosatt i Stockholm. Möjligen kan Wilhelm tidvis fått hjälp med småpojkar av sin mor och sin då ogifta syster den 20-åriga Emmy. Även hans bror Baltzars hustru, som endast hade en son, den åttaåriga Filip, kan vid behov ha hjälpt svågern.

Wilhelm gifte sig ånyo efter tre år. Mitt på sommaren i juli 1878 stod bröllopet mellan Wilhelm och den 28 år gamla Johanna Beata **Carolina af Robson** i Olshammars kapell vid Aspa bruk. Carolina var dotter till Aspa bruks ägare, Olof Albert af Robson. När Carolina kom till Örebro fanns Wilhelms tre småpojkar i hemmet så hon fick fullt upp att göra. Gos-sarnas syster Augusta var bara där under sommarlovet och helgerna, annars bodde hon fortfarande hos sin mormor i Stockholm. Det dröjde bara några månader innan Carolina väntade sitt första barn. Hon födde fem barn mellan 1879 och 1885. **Elin** föddes i maj 1879, **Olof** i augusti 1880, **Gustaf** i augusti 1882, Christina (**Stina**) i februari 1884 och **Eva** i juni 1885. Den nygifta Carolina fick det nog arbetsamt, med tre moderlösa pojkar att som styvmor ta hand om och som hon dessutom ofta var havande hade hon till slut åtta barn att fostra. Om Carolina sades att hon tillhörde de kvinnor, som satte omsorgen för hemmet och familjen i första hand och att hon "blef en utomordentligt god samt uppoffrande styfmoder och när så småningom egna barn kommo till, visade hon prov på en sällsynt förmåga att fylla sin modersgärning på ett rättvist, klokt och kärleksfullt sätt."

Hennes näst yngsta barn, dottern Stina, vars minnen finns bevarade, berättar inte så mycket från tiden i Örebro, hon var ju bara sex år när man flyttade till Linköping. Stina :

rida med honom tillbaka till stallet. det tyckte jag var rysligt. Man satt så obehvämt. Vi gick alla i skolan i Örebro utom Eva.”

Under de år som Wilhelm tjänstgjorde vid Närkes regemente och var bosatt med sin familj i Örebro deltog han i det lokala politiska livet. Wilhelm var stadsfullmäktiges i Örebro ordförande 1880-91 och var även ledamot i drätselkammaren där. Han var vice ordförande i landstinget i Örebro län 1888-90. Wilhelm åtog sig även privata uppdrag. Han var bl a verkställande direktör i Hjälmare kanal- och slussverksaktiebolag från 1879 till sin död. Wilhelm lär ha tackat nej till ett erbjudande att bli landshövding i Örebro län, då han hoppades på att bli regemmentschef för Första livgrenadjärregementet i Linköping.

År 1890 i februari utnämndes Wilhelm till överste och chef för Västgötadals regemente. Familjen förberedde sig att flytta till Vänersborg, men bara ett halvår senare transporterades Wilhelm som överste och chef till Första livgrenadjärregementet i Linköping, så flyttlasset gick dit i stället.

Wilhelm, född på Rotenberg i Östergötland, hade alltid haft ett särskilt plats i sitt hjärta för Östergötland och kände nu att han fick flytta hem. I Linköping bodde man mitt i centrum, på Järnväggsgatan i "Överstehuset". Enligt Stina hade man en stor härlig våning i vilken ingick två regementsexpeditionsrum, där adjutanten och regementskvartermästaren arbetade. Wilhelm satt i sitt stora skrivrum, dit de övriga stabsofficerarna fick komma och föredra sina ärenden. Överste Reuterswärds hem var välkänt för sin gästfrihet, och som sköttes perfekt av Carolina. Vid sidan av värdinneplikerna hade Carolina även tid att i Linköping ägna sig åt sina sociala intressen.

De flesta av officerarna vid Wilhelms regemente

T.h: Mässbyggnaden på Malmen, byggd 1896 under Wilhelms chefstid.

Nedan: Göta Kanal sett från Westanå park (1897).

Överste Wilhelm Reuterswärd (III) vid 60 års ålder 1897.

bodde på landet och när de kom in till Linköping, bjöds de alltid hem till överstens familj. Wilhelm och Carolina var alltid glada att se sina släktingar och vänner hos sig. Varje år hade de nyårsbal med supé hemma.

Somrarna tillbringade Wilhelm och familjen på Västanå vid Borensberg. Där var på somrarna även Wilhelms åldriga mor Augusta, som blivit änka 1887. När Wilhelm var i tjänst red han mellan Malmslätt

och Västanå, närmare tre mil. Han hade två ridhästar där och när hans äldsta dotter Augusta, som älskade att rida, var på besök red hon alltid ut med fadern. En del av familjens lediga tid tillbringades även på Aspa bruk, som ägdes av Wilhelms svärfar, vilken ledde verksamheten vid bruket. Wilhelm var ordförande i styrelsen för Aspa bruk fram till sin död.

På slutet av 1890-talet blev Wilhelm sjuk och han tvingades ta avsked från regementet 1898. Familjen flyttade då till hörnet av Kungsgatan och von Platsengatan i Linköping till ett hus med egen trädgård. Stina berättar att pappan som var mycket omtyckt vid regementet mötte mycken vänlighet under sin sjukdomstid. Stina säger även att pappan var sträng hemma men hade ett hjärta av guld och att han ofta kom in till sina två yngsta döttrar, Stina och Eva, och pratade.

För sin tjänstgöring på det lokala planet i Örebro tilldelades Wilhelm kommendörstecknet av Vasaorden 1890 och för sina insatser som regementschef i Linköping fick Wilhelm 1897 kommendörskraschan av Svärdsorden. Redan 1877 hade han blivit riddare av Svärdsorden.

Wilhelm blev allt sjukare och flyttades upp till Sofiahemmet i Stockholm där han avled den 26 maj 1899. Wilhelms sväger, Edvard Brändström, Elsas far, kom 1896 som överstelöjtnant till Första livgrenadjärregementet och efterträdde Wilhelm som överste 1898. Wilhelms äldste son Pontus blev 1897 löjtnant vid faderns regemente och tjänstgjorde där när fadern dog. När familjen Brändström kom till Linköping 1896 umgicks Wilhelms döttrar Stina och Eva med sin några år yngre kusin Elsa Brändström.

Stoftet efter Wilhelm fördes till Linköping på järnväg i en smyckad blomsterhöljd vagn för att begravas där. Kistan fördes genom staden till domkyrkan i procession med regementets musikkår i spetsen och följdes av ett mycket stort antal officerare och underofficerare från de regementen som Wilhelm tjänstgjort vid, liksom av höga civila ämbetsmän och släkt och vänner. Enligt dagspressen var minst 4.000 personer med i processionen. Vid graven var många vackra kran-sar från de anhöriga, vännerna och regementskårerna.

Efter det att Wilhelm dött bodde hans änka med de hemmavarande barnen kvar i Linköping. Först år 1912 beslöt hon sig för att flytta till Stockholm, där flera av hennes nära då bodde. Carolina dog i Stockholm den 21 mars 1939, 89 år gammal. När hon avled var hon släkten Reuterswärd's äldsta medlem.

Wilhelm var bara 62 år gammal när han rycktes bort och hade ännu mycket ogjort. Som framkommit i denna släktrönika blev många i släkten väldigt gamla och hann uträtta mycket på äldre dagar. Inom de tre grenarna i ätten framstår tre ungefär jämgamla "patriarker", som här ägnats var sin biografi, och vilka sett till att grenarna fortlever: huvudmannagrenens Patrik, född 1820, död 87 år gammal, 1:a yngre grenens Knut d ä, född 1838, död 92 år gammal och 2:a yngre grenens Wilhelm, född 1837, död 62 år. Medan Patrik och Knut, båda aktiva långt upp i åren, fick uppleva många lyckliga stunder med sina barnbarn, hade av Wilhelms nio barn endast dottern Augusta gift sig, 1897, innan fadern dog.

Wilhelm avtackar regementet vid minnesstenen på Malmén 1898.

STINA (CHRISTINA) REUTERSWÄRD (C:29) (1884 - 1969)

År 1965 besökte Carl Reuterswärd (C:42) och hans hustru Agneta Carls faster Stina under pingsten. Han hade med sig en bandspelare och bad att fastern skulle berätta sina minnen och intervjuas av Carl och Agneta, så att även de yngre generationerna skulle kunna få ta del av hennes berättelser. Bandet har sedan skrivits ned och delats ut till Carls kusiner. Denna lilla biografi bygger till stor del på Stinas egna minnen.

Carolina Elisabet Christina (C:28), allmänt kallad **Stina** föddes i Örebro den 16 februari 1884. Hon var näst yngsta barnet till överste Wilhelm Reuterswärd och hans hustru Carolina af Robson. Stina växte upp med åtta syskon, fyra hel- och fyra halvsyskon. Halvsyskonen var 14, 13, 12 och 10 år äldre än Stina, medan de fyra barnen i Wilhelms andra kull var födda mellan 1879-85.

År 1890, Stina var då sex år, blev hennes far chef för första livgrenadjärregementet. Det låg i Linköping och samma år flyttade hela familjen dit utom de tre äldsta halvbröderna, som lämnat hemmet för studier och tjänst. Stina stortrivdes där, enligt hennes berättelse, det var en stor rymlig våning i centrala Linköping. Stina började i flickskolan i Linköping. De tre sommarmånaderna tillbringades på Västanå, familjens sommarställe, ett stort vitt hus som låg vid Borensberg, nära Göta kanal. Stina tyckte att somrarna där var härliga, Dit kom då också hennes gamla farmor, Augusta, född Vult von Steijern, 1816, änka sedan 1887.

Stina uppskattade även mycket resorna till Aspa bruk, nära Askersund, där hennes morfar och hans familj bodde. Över huvudtaget hade Stina en mycket positiv och trevlig uppväxttid. Hon har berättat om de trevliga kamrater som hon fick i Linköping, bl a bodde Elsa Goldschmidt-Björkman granne med Stina. Under 1896 kom även familjen Brändström dit, och deras Elsa blev skolkamrat med Stina. Stinas föräldrar var mycket gästfria och hade ofta gästande vänner boende hos sig. Varje år anordnade de nyårsbal, vilket särskilt roade ungdomarna Reuterswärd.

När Stina gått ut elementarläroverket för flickor i Linköping skickades hon att avsluta sin utbildning i en pension i Schweiz. Stina trivdes i Linköping och blev förtvivlad när modern 1912 beslöt att flytta till Stockholm, där de flesta av Stinas syskon nu bodde.

Hovfröken Stina Reuterswärd (III) (1884-1969), foto 1948 i adelskalendern.

I Linköping umgicks Stinas familj med landshövdingen, greve Ludvig Douglas och hans hustru Anna. I familjen Douglas fanns sju barn, ungefär jämnåriga med Wilhelm Reuterswärd. Samtidigt som Stina och hennes mor flyttade även hela familjen Douglas till Stockholm. Stina berättar hur det gick till när hon, 30 år gammal, blev hovfröken:

"En dag år 1914 blev jag bjuden på thé till Tante Anna Douglas. Hon sa att Kronprinsessan Margareta kommer att vara där och det tyckte jag var roligt och beställde mig en fin hatt och gick dit. Jag satt och konverserade ganska naturligt varpå Kronprinsessan pratade på tu man hand med mig. Bl a frågade hon: 'Tycker fröken att det är roligt att spela hockey?' - 'Nej inte alls', sa jag. Då såg de andra förvånade ut. Jag berättade att jag spelade hockey i Linköping med pojkarna Uggla och att de var lite hårdhänta och mycket skickliga, så jag tyckte inte om spelet. Någon vecka senare när jag kom hem talade Mamma om, att grevinnan Douglas varit på besök och frågat från Kronprinsessan Margareta om jag ville bli hovfröken. 'Ja, visst vill jag det', sa jag gan-

ska förvånad. Ja du måste bestämma dig idag för familjen Douglas far i kväll till Tyskland'. Jag gick ner till Douglas och gav beskedet att jag gärna ville bli hovfröken fast jag egentligen inte visste vad det innebar. Sedan blev jag bjuden upp på Slottet. Där träffade jag Märta De la Gardie, som jag aldrig sett förut och frågade henne: 'Hur gör man och hur går det till?' - 'Jag kom nyss och jag vet ingenting' sa hon, 'jag har aldrig varit här förut.' Mycket upplysande. Kronprinsessan Margareta tog emot mig mycket vänligt. Hon bjöd mig vid flera tillfällen, en gång på lunch, en annan gång på middag och en 3je gång på thé så att jag skulle vänja mig lite vid dem. Snällt och praktiskt. Jag märkte att hon hade läst på i adelskalendern om min familj. Hon var mycket lätt att tala med. Hon var en klok och sansad människa. Hon var mycket behärskad och höjde aldrig rösten. Hon levde för man och barn. Barnkammaren kan man säga var hennes kungarike. Där hade jag ingen uppgift, men jag såg ju barnen mycket och var ofta med när de var ute och sportade. Så jag lärde ju känna dem rätt bra."

Stina sade att efter det att världskriget brutit ut 1914 engagerade sig kronprinsessan mycket i Röda Korsets arbete för krigsfångar. Hon inrättade en byrå för detta

ändamål två trappor upp på slottet, som Stina skulle förestå. Stina och hennes medhjälperskor hade ett väldigt arbete med att skicka gåvopaket och att ta reda på vad de fick innehålla. Man skickade paket till krigsfångar i Belgien, Holland, Ryssland, Tyskland, Ungern och Österrike. Från rysk sida sades att man inte gjorde något för de ryska fångarna. Då beslöt prins Carl och kronprinsessan att skicka ut den språkkunniga Stina, Stanislaus von Engeström och Carl Gustaf David Hamilton i Europa, för att tala med olika utländska myndigheter och besöka krigsfängeläger.

Kronprinsessan Margareta avled, 38 år gammal, efter en kortare sjukdomstid den 1 maj 1920. Stina berättar att hon och Stina Stockenström, tillsammans med den engelska barnsköterskan, fick ta hand om barnen. Barnkammaren hade alltid varit kronprinsessans och den engelska nannyns område, Stina hade dittills bara varit inne där två gånger. Stina utnämndes 1920 officiellt till hovfröken hos prinsessan Ingrid.

Stinas 80-årsdag 1964. Bakom Stina hennes systerson kommendörkaptenen Anders Låftman (III) (1918–1977) och grevinnan Ebba Rd f De la Gardie f 1914, änka efter överstelöjtnanten Gustaf Reuterswärd (III) (1910–1959).

När kronprins Gustaf Adolf 1923 gift om sig med kronprinsessan Louise blev Stina hennes hovfröken.

När Stina anställdes vid hovet 1914 var prinsessan Ingrid bara fyra år. Stina nämner att de snart blev vänner, Ingrid var ensam flicka i barnaskaran och behövde en väninna. Hon var, enligt Stina, mycket kvinnlig, med kvinnliga intressen. Ingrid lekte inte mycket med dockor, men Stina fick läsa flickböcker för henne. Vänskapen mellan Stina och sedermera drottning Ingrid höll sig genom åren, Stina var flera gånger på besök i Köpenhamn, bl a vid tyskockupationen 9 april 1940, och Ingrid hälsade alltid på Stina när hon var i Stockholm.

Genom sin tjänst vid hovet fick Stina uppleva mycket. Hon kände stor tacksamhet för den chans hon därigenom fick att resa i främmande länder med kronprinsparet Gustaf Adolf och Louise. Hon var med på den långa resan 1926 till USA. På den tiden flög man inte utan åkte båt till New York. Stina berättar levande om den händelserika resan tvärs över hela Amerika, med besök på institutioner och industrier på vägen. Man besökte även nationalparker, där de mestadels färdades till häst. Amerikaresan avslutades för Stinas del i San Fransisco, som därifrån återvände till Sverige via Panamakanalen i sällskap med kronprinsens adjutant greve Göran Posse. Kronprinsparet fortsatte sin resa jorden runt närmast till Japan och Indien. Sällskapet hade lämnat Sverige 20 maj och i september kom Stina till London. Bara resan från Panama till London tog 17 dygn.

Stina och greve Posse var även med på kronprinsparets och prinsessan Ingrids resa till Orienten under hösten 1934. Under resan besöktes Grekland, Turkiet, Syrien, där prins Bertil förenade sig med sällskapet i Aleppo. Därefter fortsatte man till Bagdad för att besöka kungen och drottningen av Irak. Stina berättar om de svårigheter som uppstod där, eftersom den irakiska drottningen bodde i harem, varför herrarna i det svenska resesällskapet ej fick se henne. När drottningen av Irak kom på besök till det mindre palats som upplåtits till det svenska sällskapet, fick herrarna inte visa sig. ”Drottningen gick runt och såg till att alla dörrar låstes. Prytz och Lagerberg blev inlåsta och fick inte komma ut. Vi trodde att prins Bertil också blev inlåst, men han lär ha stått bakom en dörr och tittat på Drottningen.”

Från Bagdad for sällskapet vidare till Damaskus och Beirut. Där insjuknade Stina i öroninflammation och blev sängliggande i nio dagar medan de andra fortsatte till Amman och Egypten. Stina:

Stinas 85-årsdag på Sofiero 1969.

”Sedan for vi till Egypten. Jag kom något senare. När jag kom till Mena House Hotel strax intill pyramiderna stod både Kronprinsen och Kronprinsessan och väntade. Sedan åt vi den gladaste julmiddag. Jag kom ju direkt ur sängen. Joen Lagerberg spelade piano och sjöng och vi fick julklappar i massor. Jag kom inte i säng förrän halv tre.”

Resan avslutades hos kejsaren av Etiopien i Addis Abeba. Hemresan gick sedan över Marseille och Paris.

Stina blev kvar i tjänst hos drottning Louise ända till drottningen avled 1965, då Stina, 81 år gammal med ålderns rätt drog sig tillbaka. De sista fem åren hade hon varit tjänstledig men stod kvar på befattningen som hovfröken. Stina bodde då på Kommandörsgatan 42, där hon avled i december 1969.

Under sin långa tjänst vid hovet fick Stina ett flertal medaljer och ordnar. Den 11 november 1952 utnämndes Stina till kommendör av Nordstjerneorden.

BLANCHE REUTERSWÄRD (GIFT HALLSTRÖM, B:46) (1918 - 1953)

Denna biografi är baserad på bevarade brev och uppgifter från Blanches dotter Elisabeth Reuterswärd.

Blanche föddes den 15 april 1918 som det yngsta av tandläkare Oscar Reuterswärds och hans hustru Blanches tre barn på Birger Jarlsgatan 4 i Stockholm. Hennes utgångsläge var privilegierat i flera avseenden. Föräldrarna var kreativa och fantasifulla med sinne för livets goda och dessa egenskaper gick i arv hos barnen. Blanche var ett älskat barn med förmåga att lätt vinna både vänner och kärlek. Hon var begåvad med både skönhet och humor samt var omvittnat orädd. Till detta kom en konstnärlig talang som uppmuntrades redan från tidig barndom.

Efter skolgång i Sofi Almqvists samskola och delvis parallellt med utbildningen vid Franska skolan fick hon möjlighet att tillsammans med brodern Oscar studera vid Henrik Blombergs målarskola i Stockholm och för Michail Katz åren 1934-35, varefter hon fortsatte ett par år vid Edvard Berggrens målarskola.

Nitton år gammal drabbades Blanche av den stora förälskelsen. Den 15 oktober 1938 gifte hon sig med den 15 år äldre kammarmusikern och intendenten **Ivar W. Hallström**. Blanche hade ingen huslig utbildning och hade aldrig lagat mat under sin barn- och ungdom. Det lärde hon sig emellertid snabbt. Parets första lägenhet låg på Kindstugatan 8 i det nyrenoverade kvarteret Cepheus i Gamla Stan i Stockholm. Där föddes döttrarna **Elisabeth** 1940 och **Märta** 1943. Familjen flyttade 1945 till en liten villa på Lidingö där yngsta barnet **Blanche** föddes 1947. Blanche släppte inte sina konstnärsdrömmar utan fortsatte att utveckla sin förmåga. Hon studerade nu för Pierre Olofsson och Lennart Rohde och hennes formspråk mognade. Blanche tecknade kontinuerligt kroki och använde ofta döttrarna som modell.

Familjens ekonomi förbättrades successivt under 1940-talet. Ivar var sedan barndomen mycket förtjust i segling. Han köpte år 1945 en stor skärgårdskryssare och därefter tillbringade familjen somrarna på Camilla, seglandes i hela Östersjön och längs Väst-kusten. Med ombord följde vissa år både hund och barnflicka.

År 1951 lades emellertid livskursen om helt och

Konstnärinnan Blanche Reuterswärd (II) (1918-1953).

hället. Blanche och Ivar beslöt sig för att lämna Sverige och påbörja något helt nytt. De skulle emigrera till Nya Zeeland, ett land de aldrig sett och inte visste något om, endast att det var ett mycket vackert land med ett behagligt klimat där det var möjligt att leva ett gott liv. De hade lärt känna en dansk familj, Jörgen och Bente Dalhoff, som emigrerat dit och skrev lockande brev om ett orört paradys. Släkt och vänner varnade dem och försökte avråda från vad som betecknades som en helt vansinnig idé, i synnerhet Ivars dröm att segla till Nya Zeeland. Till detta kom att de inte visste något om möjligheterna att försörja sig. Något arbete var inte ordnat utan de hoppades kunna ta sig fram på egna meriter - musik och konst. I en tidningsintervju före avresan drömde de även om att bygga upp en färfarm.

År 1951 sålde Ivar och Blanche segelbåten och villan på Lidingö. Bente Dahlhoff skickade långa listor på vad de behövde ta med sig från Sverige.

"Innan ni far vill vi råda er alla till en grundlig tandvård. Ni kan inte räkna med att sälja smycken eller tavlor i Nya Zeeland...I stället för att låta packa era möbler och saker i lärar, råder vi er att

köpa en förstklassig trailer, helst en med avtagbara hjul. I den kan ni låta en förstklassig firma packa era möbler osv och låt dem malpreparera också för den långa resan. I trailern kan ni sedan bo här under en tid om så behövs eller sälja den. Köp också en eller två bra begagnade engelska bilar”.

Dessa kunde säljas med förtjänst i Nya Zeeland. Andra outhärliga varor var bl a: ”cyklar, lampor, ett stort förråd av glödlampor, då den svenska sorten inte finns, alla möbler, mattor, sängkläder, linne, gardiner, tapeter, strykjärn, allt porslin och glas, tvättmaskin, alla slags borstar, inklusive hårborstar, badborstar och diskborstar.” Ett ordentligt förråd med kläder måste tas med, eftersom de nya zeeländska var så tråkiga och av dålig kvalitet. Likaså måste de förse sig med bra skor för flera år framåt, hur man nu kan göra det med tre växande barn?

Ivar och Blanche följde de flesta av de goda råden så det blev ett mycket stort bagage de förde med sig åt sig själva och de tre döttrarna, 10, 7 och 3 år gamla. Hela bohaget, inklusive ärvda möbler, mattor, konst och böcker från Lidingö packades ner. En stilig bil, en brittisk Riley, inköptes strax före avresan.

Den 22 maj 1951 reste familjen från Oslo med Transatlantic linjens lastfartyg Cumulus, som fraktade 12 passagerare under förstklassiga förhållanden. Blanche och Ivar disponerade en svit på tre rum för sin familj. Den 11 juni skrev Blanche:

”Båten är sagolik, trots att vi nu varit precis tre veckor ombord, är vi lika imponerade över all bekvämlighet, lyx och trivsamt. Det finns faktiskt ett obegränsat förråd av sötvatten, så vi får bada så ofta vi vill. Vi har tre badrum för vår egen del så nog är familjen Hallström renare än någonsin. Det finns saltvattenskranar också, men havet är så ettersalt så det får vara för oss. Kött, fisk, grönsaker är nedfruset. Mjölken har varit frusen i stora isblock, så vi har haft färsk mjölk ända tills igår, nu får vi torr mjölk. De olika kylrummen kan ge en husmor en tankeställare... Kl halv 8 står det alltid te, kaffe och bullar i korridoren utanför oss. Sedan går gong-gongen halv 9 och nio. Då är det frukost med grapefrukt, omelette eller bacon och ägg, kaffe, te, rostat bröd, marmelad, gröt, plommon och corn flakes. Lunch kl 1 med stort smörgäsbord, småvarmt, varmrätt och frukt. Kl. 3.30 kaffe eller te och kakor i salongen. Och till sist kl 6 middag med soppa, varmrätt och dessert och kaffe först.”

De nådde sitt mål, den lilla hamnstaden Nelson, belägen på sydöns norra del i den tasmanska bukten efter

nästan två månader. Det enda som var ordnat vid framkomsten i Nelson den 9 juli var en första tillfällig bostad medan de letade efter det hus de önskade. Efter några månaders intensivt letande fann de en gammal viktoriansk villa med en stor och förvildad trädgård. Huset låg på en höjd med utsikt över stadens hamn och den tasmanska bukten. I fjärran kunde man skönja höga berg med evig snö. När huset väl var deras var också det kapital de fört med sig från Sverige slut. Ivar fick en tjänst som musiklärare vid stadens läroverk för gossar och åtog sig även pianostämning för att dryga ut de ganska blygsamma inkomsterna. Blanche lät stadens invånare veta att hon kunde måla porträtt och fick beställningar från bland andra stadens borgmästare och en del av de större företagen.

Blanche var inte främmande för ganska drastiska uppfostringsmetoder - barnen skulle inte klemas bort, inte vara pjoskiga. Den tio år gamla dottern Elisabeth blev några veckor efter ankomsten placerad på ett barnhem för föräldralösa flickor. Hon hade inte börjat läsa engelska i folkskolan på Lidingö, men föräldrarna ansåg det vara viktigt att hon så snart som möjligt lärde sig språket. Elisabeth bodde på barnhemmet nästan utan kontakt med sin familj i en månad. När hon fick återvända hem talade hon flytande engelska.

Kontakterna med släkt och vänner i Sverige bibehölls genom ett mycket flitigt brevskrivande. Många av dessa brev har bevarats. Blanche korresponderade även med kusinen Barbro Faugust (B:41), som tillsammans med sin man bedrev en kaffeplantage i Kenya och skildrade situationen där så som den var då Mau-Mau upproren bröt ut. Barbro skrev till Blanche 1952: ”Negrerna, som förut var så snälla och villiga, äro nu så fräcka och fordrande och se helst att alla vita lämna landet.”

Den 7 november skrev Blanche i ett brev:

”Vi njuter av vår underbara trädgård och vårt ljuvliga hus och är hemskt lyckliga. Huset är hemtrevligt. 3 öppna spisar i rött tegel, vita väggar och högt i tak med bruna bjälkar. Fyra sovrum, ett vardagsrum, matsal, kök, badrum, arbetsbod, garage för två bilar. Huset är omkring 40 år gammalt men väl hållet och gediget. Trädgården är omgiven av en hög häck. Vi ha 40 fruktträd, persikor, aprikoser, päron, plommon och äpplen. Citronträdet står utanför vardagsrummet så jag kan plocka citroner till salladen bara genom att öppna fönstret.”

De fick mycket snabbt många vänner och idkade ett intensivt sällskapsliv oftast mycket enkelt och infor-

mellt. "Ikväll skall vi över till våra grannar och spela canasta. Då sitter vi framför den sprakande öppna spisen och spelar, sedan dricker vi öl och te, biscuits och små, små sandwiches. Och sedan sjunger vi små sentimentala engelska sånger medan brasan brinner ner och det blir dags att gå hem" skrev Blanche den 25 april 1952.

Men livet var inte så lätt som det lät i breven hem. "Ivar och jag ligger i och jobbar i ett. Så vi har så lite tid för brevskrivning ...Ivar har massor med elever och stämmer dessutom pianon. Jag jobbar i trädgården och målar. Jag har fler och fler porträttbeställningar och tecknar dessutom i den dagliga tidningen. Puh. Timmarna räcker inte till för oss."

I ett brev daterat den 1 februari 1952 skrev Blanche till sin svägerska: "Vår tillvaro stadgar sig mer och mer. Ivar har en jämn bra inkomst. Vi klarar engelskan fint. Trädgården är i ordning, blommorna lyser och dofta. Vi trivs med människorna och ordningen här. Det är lika rent och hygieniskt i affärerna, här som i Sverige..."

Blanche berättar inte för släkten att ekonomin blivit så ansträngd att ett par av rummen måste hyras ut till inackorderingar som även åt med familjen. Hennes arbetsbörda blev allt större. Huset var stort och tungarbetat liksom trädgården. För att förbättra hushållsbudgeten började Blanche också föda upp höns - men även de behövde skötsel. Om vintern var det mycket kallt inomhus då temperaturen sjönk under fryspunkten och huset helt saknade uppvärmningssystem bortsett från de tre öppna spisarna. Blanche sydde själv stora täcken till sina frysande barns sängar. Innehav av bil var ett måste i Nelson som då så gott som helt saknade offentliga kommunikationer. Den fina bilen de haft med sig måste dock säljas. De fick svårt att ta sig fram. Det var tungt. Påfrestningarna ökade och svårigheter började uppstå i äktenskapet, men utåt märktes ingenting.

Kvällen den 25 juni 1953 deltog Blanche i en liten dambjudning i Nelson och var som vanligt pigg och glad. Morgonen den 26 juni upptäcktes hon liggande död i sin säng. Hon hade tagit sitt eget liv genom att dricka ett mycket giftigt medel som användes för att bespruta fruktträd.

Det stora äventyret var slut för Blanches del. Hon är begravd på Wakapuaka Cemetery vid Atawhai Drive i Nelson. Kyrkogården är belägen på en gräsbevuxen sluttning som vetter mot tasmanska bukten. Får betar mellan gravstenarna.

MAUD REUTERSWÄRD (C:58) ”EN ÄLSKAD RADIORÖST” (1920 - 1980)

Maud Reuterswärd (C:58) var yngsta dottern till Gustaf (C:28) och Elin Reuterswärd. Hon föddes den 19 februari 1920 på Kungsholmen i Stockholm. När Maud var sex år, flyttade familjen till Fryxellsgatan nära Jarlaplan, där hon växte upp. Maud har berättat om sin barn- och ungdom i en artikel i Aftonbladet den 4 februari 1979. Hon sade själv att hon var privilegierad som hade en mycket lycklig uppväxttid i ett harmoniskt högborgerligt hem med tre äldre syskon. Somrarna ända från 1924 tillbringades på hennes älskade Utö i Stockholms skärgård. På Utö lärde hon känna två jämnåriga flickor, arkitekten Ragnar Östbergs dotter Susanna och skådespelaren Uno Hennings styvdotter Eva. De tre flickorna blev vänner för livet.

I trakten av Jarlaplan hade Maud och syskonen många kamrater. Maud berättar:

”Men jag fick tidigt ganska stora friheter trots att jag var flicka. Det bodde många ungdomar i kvarteret, mest killar som var några år äldre. Vi var ett gäng på 20–30 personer som ständigt hittade på saker. Krister – min äldre bror – kallades för ’gatans kung’. Han hade alltid sådan fantasi, hittade på så mycket...Men just pojkarna på gatan var nog det som betydde mest för mig. Vi tog hand om varandra ställde upp och tog ansvar för varandra. Och framför allt minns jag att vi pratade oerhört mycket.”

Maud var mycket förtjust i att dansa och började att gå på skoldanser i läroverken från 14-årsåldern ofta tillsammans med gänget hemifrån.

Maud gick i Whittlockska skolan där hon, enligt egen utsago, vantrivdes. Hon förklarar det med att hon hade problem att läsa och skriva eftersom hon var ordblind. En av Mauds klasskamrater i Whittlockska skolan, Anne-Marie Hedblom, har tecknat sin minnesbild av Maud i skolan:

”Många var vi som redan då hämtade kraft och inspiration från Maud. Liksom hon senare i livet skulle komma att bli en gäva till svenska folket var hon under skoltiden en stor tillgång för oss kamrater som träget arbetade i vingården utan särskilt vidgade perspektiv. Maud fann tidigt skolans värld för trång och inrutad. Hon åhörde och åsåg därför det

Radioveteranen Maud Reuterswärd, foto 1974 (SVT bildarkiv)

mesta som skedde inom skolans murar utan större entusiasm och med viss skepsis. Men vid vissa tillfällen blev Maud en ivrig debattör – särskilt när man kom in på t ex samhällsfrågor och historiska skeenden. Hon kunde då ifrågasätta vedertagna normer och konventioner som för oss andra var självklara. Hon framförde kritiska synpunkter som ingen annan skulle vågat att ens tänka. Maud var alltid modig – men aldrig övermodig.

Ehuru tillbakadragen och anspråkslös tyckte Maud om att framträda på modersmålstimmar. Hon skrev häpnadsväckande uppsatser och höll – i motsats till flertalet – gärna föredrag som alltid var intresseväckande och stimulerande. Hennes lyriska ådra gjorde sig gällande när hon deklamerade. Hon var då speciellt intresserad av Erik Lindorms diktning, och jag tror inte att någon av dem som var med den gången Maud läste Lindorms ’Lyckans minut’ någonsin kommer att glömma den upplevelsen. I det ögonblicket stod det klart för oss att Maud skulle bli något stort. Annorlunda. Ock så skedde ju...”
(Svenska Dagbladet 5/9 1980)

Nyss fyllda 18 år hoppade Maud av skolan i 2:a ring för att i stället få praktik för att kunna utbilda sig till barnträdgårdslärlarinna. Sommaren 1937 hade Maud rest till Tyskland och bott hos en judisk läkarfamilj i en liten by. Hon fick uppleva judarnas svåra situation i Tyskland och sade själv att hon den sommaren lärde sig en massa. Maud ansåg senare i livet att allt vad hon lärde sig i tonåren hade hon nytta av hela livet.

Maud tog förskoleexamen 1942. Den 1 februari samma år gifte sig Maud med konstnären **Armand Rossander** och de fick på hösten 1942 sonen **Göran Armand** och knappt två år senare, i maj 1944 sonen **Måns Gustaf**. Maud ändrade nu sina yrkesplaner och sökte sig till Radiotjänst, där hon anställdes 1944. Att Maud gjorde rätt val har senare intygas av många medarbetare på Sveriges Radio och av alla hennes lyssnare.

Maud råkade 1945 ut för sin första stora motgång i livet då hon drabbades av den polioepidemi som grasserade i Sverige. Hon blev handikappad för livet. Hon blev ej rullstolsbunden men var hänvisad till käppar och stödkorsett för att klara sig. Maud led tidvis av plågor och kände i början även självömkan. Men det var tåga i henne, hon gav aldrig upp. I stället skrev

hon boken "Att leva med sin sjukdom", en bok som blev till stor hjälp även för många andra drabbade människor. Hon sade att det gällde "att inte snegla åt andra. Att inte försöka vara någon annan, utan acceptera livet som det är." (Röster i Radio nr 51/1971)

Maud blev kvar hos Sveriges Radio hela sitt liv. Hon började som sekreterare och journalist i Röster i Radio ett par år. Först 1946 hördes hon för första gången i etern i ungdomsprogrammet Fönstret.

Maud har berättat att hon skulle intervjuva en konfirmand i programmet. Men det blev ingen intervju, utan ett inlevelsefullt samtal. Det visar att Maud redan då visste hur hon skulle engagera radiopubliken. Hon blev känd för att i samtalston kunna diskutera allvarliga och svåra frågor, eller också berätta om små nära ting. Hennes sätt var klokt, nyktert, varmt och vardagspoetiskt. Maud höll aldrig föredrag, hon pratade med sin publik.

Maud och Armand skildes 1949 och hon blev en ensamstående handikappad mor, med två barn att försörja. Sveriges Radio, som tidigt insåg Mauds värde, ställde då upp för hennes och hjälpte bl a till med

Programredaktören Maud Reuterswärd (III) (1920–1980), foto 1960 (SVT bildarkiv).

transporter till och från arbetet. Maud träffade kort därefter sjömannen **Kurt Näsström** och de gifte sig den 31 juli 1951. Kurt och Maud fick tre barn, **Krister**, född 1952, **Katarina**, född 1959 och **Mikael**, född 1961. När Krister föddes gjorde Maud ett radioprogram som blev mycket uppmärksammat. Hon födde barnet i radion, offentligt, med en mikrofon om halsen i förlossningsrummet. Sonen Krister, som väl är den yngste person som hörts i radion, när hans första späda skrik sändes, döptes efter Mauds äldre bror, som stupade i spanska inbördeskriget 1937. Att våga sända ett så realistiskt program 1952 visar på Mauds inneboende styrka.

Sveriges Radios styrelse utnämnde Maud till kulturredaktör 1956 och till redaktör för litteratur och konst 1963. Maud sände många radioprogram genom åren. Bland dem kan nämnas Mauds program som gick kvällen före julafton varje år, "Endast mamma är vaken", "Almanackan", "Boksommar" och radioserien "Hon och han". Men Maud ägnade också flera program åt barn, hon skildrade bl a en vistelse på Capri med sina två yngsta barn i programmet "Mikael och Katarina i Mimosahuset". Åren 1969 och 1970 gick hennes "Dagar med Knubbe" och "Elisabet" som jullovsföljetonger i barnradion. När Maud fick klagobrev över "Elisabet", som enligt vissa lyssnare var alltför realistiskt som barnprogram, försvarade Maud sig med att hon vill kunna tala med barn om allt. "Elisabet" handlar om ett barn i en skilsmässostrid, hur barnet upplever den och föräldrarnas förhållande till barnet och varandra. Maud svarade även att "Elisabet" är en berättelse för både stora och små och det var det Maud strävade efter, att radioprogram ej skulle indelas i fack eller åldrar. Signaturen Fabian skrev i Röstert i Radio nr 52 1971 i artikelserien "Profil" om Maud Reuterswärd med underrubriken "som kan säga väsentligheter på vardagsspråk", ett verkligt täckande omdöme om hennes skicklighet att nå sina åhörare.

Året 1974 var Maud synnerligen flitig i etern. Av alla program kan man nämna: Bokfönstret, Svenska bär, Guld i mund, Rapport från en sommarkoloni, Om skoltvång och skaparlust samt Brev och brevskrivare. Hon valdes också följande år till 1974 års Radiotopp. Juryn motiverade valet med:

"Maud Reuterswärd är radioveteranen som ständigt kommer med nya, fräscha och engagerade programtacklingar. En rad vitt skilda program under 1974 visar hur viljan och förmågan till förnyelse lyckligt förenas med en rik livskunskap och en stor yrkeserfarenhet."

Vid sidan av arbetet på Sveriges Radio och familjelivet hann Maud även med att vara författare. Hon har skrivit många böcker, mestadels för barn och ungdom men även för vuxna. Även i böckerna finner man Mauds strävan efter att hitta nya vägar och att kunna uttrycka komplicerade förhållande på ett lättfattligt sätt.

Maud avled 60 år gammal i augusti 1980. När Nils-Olof Franzén vid Sveriges Radio tecknade en minnesbild av Maud skrev han bl a:

"Nästan hela sitt vuxna liv var Maud Reuterswärd knuten till radion. Jag borde heller säga: var hon med hela sitt intensiva väsen sammanvuxen med radion. Känsla och fantasi, kunnande och kunskaper blev hos henne oupplösligen sammanvävda med det yrke hon valt. Det blev så därför att radioarbetet för henne var som författarens arbete med sin bok, målarens med sin tavla. I alla yrken lever vi med rutinens risker. Hon undgick dem därför att hon alltid kände ett engagemang i det hon gjorde. Engagemang är, i en viss betydelse, ett modeord; men det är också ett bestående honnörsord, och så var det hos Maud Reuterswärd." (Dagens Nyheter 27 augusti 1980)

BILAGOR

Tabellnyckel, Släkttavlor och Personregister

TABELLNYCKEL FRÅN GRENUPPDELNINGEN, GENERATION 3 - 6. (BARN SOM DOG UNGA EJ UPPTAGNA)

TABELL A *Huvudmannagrenen*

A: 1	<u>Adam</u> Ulrik	1750-1817	huvudman	
A: 2	<u>Christina</u> Vilhelmina f Gyllenhöök	1750-1837	hustru	A:1
A: 3	<u>Fredrik</u> Anders	1780-1858	son	A:1
A: 4	Christina <u>Charlotta</u> g Sjösteen	1782-1873	dotter	A:1
A: 5	Hedvig (<u>Hedda</u>) Margareta g Rääf	1784-1816	dotter	A:1
A: 6	<u>Per Adam</u>	1786-1861	son	A:1
A: 7	<u>Pontus</u> Herman	1788-1808	son	A:1
A: 8	<u>Ulrik</u> Vilhelm	1789-1871	son	A:1
A: 9	<u>Ulrika</u> Carolina g Nygren	1790-1836	dotter	A:1

Generation 2 = A:1-2 Generation 3 = A:3-9

A: 10	<u>Hebbla</u> Carolina f Ridderborg	1788-1838	hustru	A:3
A: 11	<u>Ulrik</u> Adolf	1816-1891	son	A:3
A: 12	<u>Anders</u> Vilhelm	1817-1911	son	A:3
A: 13	<u>Pontus</u>	1819-1900	son	A:3
A: 14	<u>Patrik</u> Oscar	1820-1907	son	A:3
A: 15	<u>Vilhelmina</u> Johanna g af Ekström	1823-1854	dotter	A:3

Generation 3 = A:10 Generation 4 = A:11-15

A: 16	<u>Julie</u> Emerentia C. f Schmitterlöw	1828-1922	hustru	A:11
A: 17	<u>Carl Fredrik</u> Edvard	1854-1944	son	A:11
A: 18	<u>Gustaf</u> Oskar Eugen	1856-1904	son	A:11
A: 19	Eleonora Charlotta <u>Emerentia</u> A.	1857-1925	dott	A:11

Generation 4 = A:16 Generation 5 = A:17-19

A: 20	Gustava Charlotta A. f Geijer	1812-1899	1 hustru	A:12
A: 21	Fransiska Helena <u>Ebba</u> f Schmitterlöw	1823-1910	2 hustru	A:12
A: 22	<u>Carolina</u> Charlotta H. g Ekenstam	1850-1927	dotter	A:12
A: 23	<u>Fredrik</u> Vilhelm	1851-1929	son	A:12
A: 23a	<u>Elin</u> Sofia f Kruckenberg g A:23 ej barn	1863-1951	hustru	A:23
A: 24	<u>Emilia</u> Vilhelmina A. g 2 Trygger	1859-1937	dotter	A:12

Generation 4 = A:20-21 Generation 5 = A:22-24

A: 25	Amalia (<u>Amelie</u>) f Spaldencreutz	1812-1901	hustru	A:13
A: 26	<u>Honorine</u> Augusta Amalia E.	1852-1928	dotter	A:13

Generation 4 = A:25 Generation 5 = A:26

A: 27	<u>Augusta</u> Jacobina f Holmqvist	1832-1855	1 hustru	A:14
A: 28	<u>Anastasia</u> Charlotte T. f Rouget de S:t Hermine	1831-1916	2 hustru	A:14
A: 29	<u>Carl</u> Fredrik Casper	1853-1932	son	A:14
A: 30	Hebbla J. C. <u>Augusta</u> g Falkman	1855-1879	dotter	A:14
A: 31	Maria C. Teresia (<u>Thérèse</u>) g Hamilton	1858-1928	dotter	A:14
A: 32	<u>Cecilia</u> Helena Amalia g Ossbahr	1860-1916	dotter	A:14

Generation 4 = A:27-28 Generation 5 = A:29-32

A: 33	<u>Marie-Louise</u> f Josephson	1861-1940	hustru	A:17
A: 34	<u>Ester</u> Maria Elisabet g 3 Johnsson	1887-1978	dotter	A:17
A: 35	<u>Marianne</u> Louise E. g Wellenius	1889-1953	dotter	A:17

Generation 5 = A:33 Generation 6 = A:34-35

A: 36	<u>Anna</u> Hedvig f Bendixson	1865-1945	1 hustru	A:18
A: 37	<u>Anna</u> Maria f Kierkegaard	1873-	2 hustru	A:18
A: 38	<u>Märta</u> Cecilia	1888-1960	dotter	A:18
A: 39	Nils <u>Gösta</u>	1892-1980	son	A:18

Generation 5 = A:36-37 Generation 6 = A:38-39

A: 40	<u>Rosa</u> Elisabet Fransiska f v Ungern-Sternberg	1856-1938	hustru	A:29
A: 41	Augusta Teodora <u>Viktoria</u>	1883-1916	dotter	A:29
A: 42	Carl Reinhold <u>Patrik</u>	1885-1963	son	A:29
A: 43	<u>Gösta</u> August Cecil	1887-1963	son	A:29
A: 44	Frances A. <u>Margareta</u> g Åkerhielm	1891-1971	dotter	A:29

Generation 5 = A:40 Generation 6 = A:41-44

TABELL B

Första yngre grenen

B: 1	<u>Per Emanuel</u>	1753-1807	stamfar för denna gren	
B: 2	<u>Hedvig Sofia</u> f <u>Qvast</u>	1754-1852	hustru	B:1
B: 3	<u>Maria Sofia</u>	1789-1875	dotter	B:1
B: 4	<u>Carl Gustaf</u>	1791-1865	son	B:1

Generation 2 = B:1-2 Generation 3 = B:3-4

B: 5	<u>Eleonora</u> Christina f Carlheim-Gyllensköld	1795-1869	hustru	B:4
B: 6	Per Svante <u>Fredrik</u>	1824-1898	son	B:4
B: 7	Carl Mauritz <u>Vilhelm</u>	1824-1875	son	B:4
B: 8	<u>Vendela</u> Eleonora V. g Dahlstedt	1826-1907	dotter	B:4
B: 9	Amalia <u>Augusta</u> Charlotta	1828-1867	dotter	B:4
B: 10	<u>Sofia-Lovisa</u> Carolina	1830-1894	dotter	B:4
B: 11	<u>Emma</u> Maria Ulrika g Peterson	1833-1921	dotter	B:4
B: 12	<u>Knut</u> Axel Herman	1838-1930	son	B:4

Generation 3 = B:5 Generation 4 = B:6-12

B: 13	Johanna <u>Sofia</u> f Andersson	1834-1917	hustru	B:6
B: 14	<u>Anna</u> Christina g Törnå	1863-1931	dotter	B:6
B: 15	Adolf <u>Fredrik</u>	1867-1960	son	B:6
B: 15a	Anna Oskarina f Lagerlöf g B:15 ej barn	1867-1933	1 hustru	B:15
B: 15b	Märta <u>Astrid</u> Lovisa f Törnvall B:15 utan barn	1884-1961	2 hustru	B:15
B: 16	Gustaf <u>Patrik</u>	1872-1956	son	B:6
B: 17	Carl <u>Axel</u>	1875-1963	son	B:6

Generation 4 = B:13 Generation 5 = B:14-17

B: 18	<u>Elisabeth</u> f Lindström	1846-1931	hustru	B:12
B: 19	<u>Carl Gustaf</u> Leonard	1866-1936	son	B:12
B: 20	<u>Adolf</u> Fredrik Vilhelm	1867-1941	son	B:12
B: 21	<u>Knut</u> Axel Hakon	1873-1943	son	B:12
B: 22	<u>Oscar</u> Per Herman	1874-1943	son	B:12
B: 23	<u>Fritz</u> Emanuel	1878-1956	son	B:12
B: 23a	<u>Matilda</u> f Jungstedt g B:23, ej barn	1864-1923	hustru	B:23
B: 24	<u>Henrik</u> Eugen	1881-1964	son	B:12
B: 25	<u>Thorsten</u> Knutsson	1883-1970	son	B:12
B: 26	<u>Åke</u> Knutsson	1884-1973	son	B:12
B: 27	<u>Patrik</u> Knutsson	1886-1971	son	B:12
B: 28	<u>Folke</u> Knutsson	1890-1979	son	B:12
B: 28a	<u>Esther</u> f Rupertson g B:28, ej barn	1896-1986	hustru	B:28

Generation 4 = B:18 Generation 5 = B:19-28

B: 29	Angelina <u>Maria</u> f Palmaer	1869-1968	hustru	B:17
B: 30	<u>Gertrud</u> Sofia Angelina g Jacobsson	1905-1995	dotter	B:17
B: 31	<u>Eva</u> Gunhild Maria g Stålhös	1906-1969	dotter	B:17
B: 32	Anna Signe Maria (<u>Maj</u>) g af Sandeberg	1908-	dotter	B:17

Generation 5 = B:29 Generation 6 = B:30-32

B: 33	<u>Gerda</u> Maria Henrika f Victorin	1866-1914	hustru	B:19
B: 34	<u>Gerhard</u> Ulf Carlsson	1896-1973	son	B:19
B: 35	<u>Ivar</u> Knut Carlsson	1897-1984	son	B:19
B: 36	<u>Gösta</u> Kjell Carlsson	1910-1985	son	B:19

Generation 5 = B:33 Generation 6 = B:34-36

B: 37	<u>Dagmar</u> Helena f Forsberg	1871-1929	hustru	B:20
B: 38	<u>Hjördis</u> Sigrid E. g Söderqvist	1896-1986	dotter	B:20

Generation 5 = B:37 Generation 6 = B:38

B: 39	<u>Dagmar</u> Vilhelmina f Schumacher	1878-1958	hustru	B:21
B: 40	<u>Stig</u> Vilhelm Knutsson	1907-1980	son	B:21
B: 41	<u>Barbro</u> Vilhelmina E.K. g Faugust	1910-1999	dotter	B:21
B: 42	<u>Margareta</u> Vilhelmina E.K. g Macfie	1915-1995	dotter	B:21

Generation 5 = B:39 Generation 6 = B:40-42

B: 43	<u>Blanche</u> f Gottschalk	1880-1944	1 hustru	B:22
B: 43a	<u>Harriet</u> Shirley f Wing g B:22 ej barn	1884-	2 hustru	B:22
B: 44	<u>Clarence</u> Knut Filip	1914-1984	son	B:22
B: 45	<u>Oskar</u> Gustaf Adolf	1915-	son	B:22
B: 46	<u>Blanche</u> Eva Berta E. g Hallström	1918-1953	dotter	B:22

Generation 5 = B:43 Generation 6 = B:44-46

B: 47	Siri <u>Anna</u> Sofia f Ekenman	1875-1948	1 hustru	B:24
B: 48	Ebba <u>Ingeborg</u> f Sjögren	1898-1972	2 hustru	B:24
B: 49	<u>Marina</u>	1938-	dotter	B:24

Generation 5 = B:47-48 Generation 6 = B:49

B: 50	<u>Elsa</u> Margareta A. f Hogner	1886-1987	1 hustru	B:25
B: 51	<u>Ingeborg</u> Gertrud D. f Fornander	1899-	2 hustru	B:25
B: 52	Marie Margarete (<u>Gretel</u>) f Henke	1904-	3 hustru	B:25
B: 53	<u>Eva</u> Maria f Enegren	1909-	4 hustru	B:25
B: 54	<u>Vera</u> Elisabeth g Creutz	1910- 1998	dotter	B:25
B: 55	<u>Bo</u> Torstensson	1913-	son	B:25
B: 56	<u>Ulla</u> Adrienne g Wirén	1917-	dotter	B:25
B: 57	<u>Lennart</u> Uno Thorsten	1944-	son	B:25

Generation 5 = B:50-53 Generation 6 = B:54-57

B: 58	<u>Margareta</u> f Bager	1902-	hustru	B:27
B: 59	Renée Ingrid <u>Elisabeth</u> g Ringborg	1928-	dotter	B:27
B: 60	Ellen <u>Marianne</u> g Collin	1932-	dotter	B:27

Generation 5 = B:58 Generation 6 = B:59-60

TABELL C

Andra yngre grenen

C: 1	<u>Pontus</u>	1761-1823	stamfar för denna gren	
C: 2	<u>Christina</u> Eleonora f Vult v Steijern	1771-1834	hustru	C:1
C: 3	<u>Pontus</u>	1794-1862	son	C:1
C: 4	<u>Per</u> Gustaf	1796-	son	C:1
C: 5	<u>Gustaf</u> Achates	1800-1847	son	C:1
C: 6	<u>Ulrika</u> Eleonora	1802-1887	dotter	C:1
C: 7	<u>Anders</u> Wilhelm	1803-1887	son	C:1
C: 8	Christina <u>Charlotta</u> Amalia	1808-1855	dotter	C:1

Generation 2 = C:1-2 Generation 3 = C:3-8

C: 9	<u>Vendela</u> Carolina f Lindqvist	1814-1901	hustru	C:5
C: 10	<u>Carl</u> August	1842-1907	son	C:5
C: 10a	<u>Adèle</u> Rosalie f Bredenberg g C:10, ej barn	1843-1886	1 hustru	C:10
C: 10b	<u>Anna</u> f Dahlgren g C:10 ej barn	1858-1948	2 hustru	C:10
C: 11	<u>Maria</u> Christina	1845-1937	dotter	C:5

Generation 3 = C:9 Generation 4 = C:10-11

C: 12	<u>Augusta</u> Fr.E. f Vult von Steijern	1816-1907	hustru	C:7
C: 13	Pontus Henrik <u>Wilhelm</u>	1837-1899	son	C:7
C: 14	Carl August <u>Baltzar</u>	1838-1919	son	C:7
C: 15	<u>Augusta</u> Christina g von Essen	1839-1924	dotter	C:7
C: 16	<u>Helga</u> Kunigunda g Pettersson	1840-1924	dotter	C:7
C: 17	<u>Viktor</u> Erland	1848-1932	son	C:7
C: 18	<u>Emmy</u> Elisabet Ch. g Widmark	1855-1928	dotter	C:7
C: 19	<u>Thora</u>	1860-1937	dotter	C:7

Generation 3 = C:12 Generation 4 = C:13-19

C: 20	Carolina <u>Adelaide</u> f Brändström	1844-1875	1 hustru	C:13
C: 21	J.Beata <u>Carolina</u> f af Robson	1850-1939	2 hustru	C:13
C: 22	<u>Augusta</u> Carolina H. g Cassel	1870-1951	dotter	C:13
C: 23	Carl Per <u>Pontus</u>	1871-1949	son	C:13
C: 24	Anders <u>Vilhelm</u>	1872-1952	son	C:13
C: 24a	<u>Märta</u> f Posse g C:24 ej barn	1896-1974	hustru	C:24
C: 25	<u>Carl</u> Henrik Edvard	1874-1947	son	C:13
C: 26	<u>Elin</u> Johanna g Ros	1879-1952	dotter	C:13
C: 27	Rutger <u>Olof</u> Albert	1880-1937	son	C:13
C: 28	<u>Gustaf</u> Fredrik Achates	1882-1953	son	C:13
C: 29	Carolina E. Christina (<u>Stina</u>)	1884-1969	dotter	C:13
C: 30	<u>Eva</u> Ulrika Beata g Låftman	1885-1936	dotter	C:13

Generation 4 = C:20-21 Generation 5 = C:22-30

C: 31	<u>Julia</u> A.F.f Danckwardt-Lillieström	1844-1921	hustru	C:14
C: 32	Baltzar <u>Filip</u> Pontus	1867-1944	son	C:14

Generation 4 = C:31 Generation 5 = C:32

C: 33	<u>Anna</u> Hedvig A.P. f Björksten	1857-1892	1 hustru	C:17
C: 34	<u>Ebba</u> Maria f Andersson	1871-1968	2 hustru	C:17
C: 35	<u>Elsa</u> Anna A.V. g Setterblad	1879-1946	dotter	C:17
C: 36	Augusta <u>Maria</u> Paulina	1881-1961	dotter	C:17
C: 37	Ebbe <u>Viktor</u> Teodor	1886-1957	son	C:17
C: 38	<u>Anders</u> Wilhelm	1888-1947	son	C:17
C: 39	Ebba Viktoria (<u>Vivi</u>) E. g Hammar	1908-1974	dotter	C:17

Generation 4 = C:33-34 Generation 5 = C:35-39

C: 40	<u>Eva</u> Turinna f Ugglå	1879-1947	hustru	C:23
C: 41	Gustaf <u>Vilhelm</u>	1907-1999	son	C:23
C: 42	<u>Carl</u> Albert Edvard	1909-1997	son	C:23
C: 43	<u>Gustaf</u> Pontus	1910-1959	son	C:23
C: 44	Eva Adelaide (<u>Adèle</u>) g Lundborg	1914-1983	dotter	C:23
C: 45	Bengt <u>Edvard</u>	1916-1994	son	C:23

Generation 5 = C:40 Generation 6 = C:41-45

C: 46	<u>Elly</u> Gunhild f Hagström	1894-1982	hustru	C:25
C: 47	<u>Britt-Louise</u> Christina g Murray	1918-1965	dotter	C:25
C: 48	<u>Marianne</u> Adelaide g More	1918-	dotter	C:25

Generation 5 = C:46 Generation 6 = C:47-48

C: 49	<u>Louise</u> Vivique f Rinman	1886-1975	hustru	C:27
C: 50	<u>Carl</u> Rutger	1911-1995	son	C:27
C: 51	<u>Eva</u> Beata Christina g Wickman	1915-	dotter	C:27
C: 52	Sven <u>Fredrik</u>	1916-1988	son	C:27
C: 53	<u>Erik</u> Albert	1919-1981	son	C:27

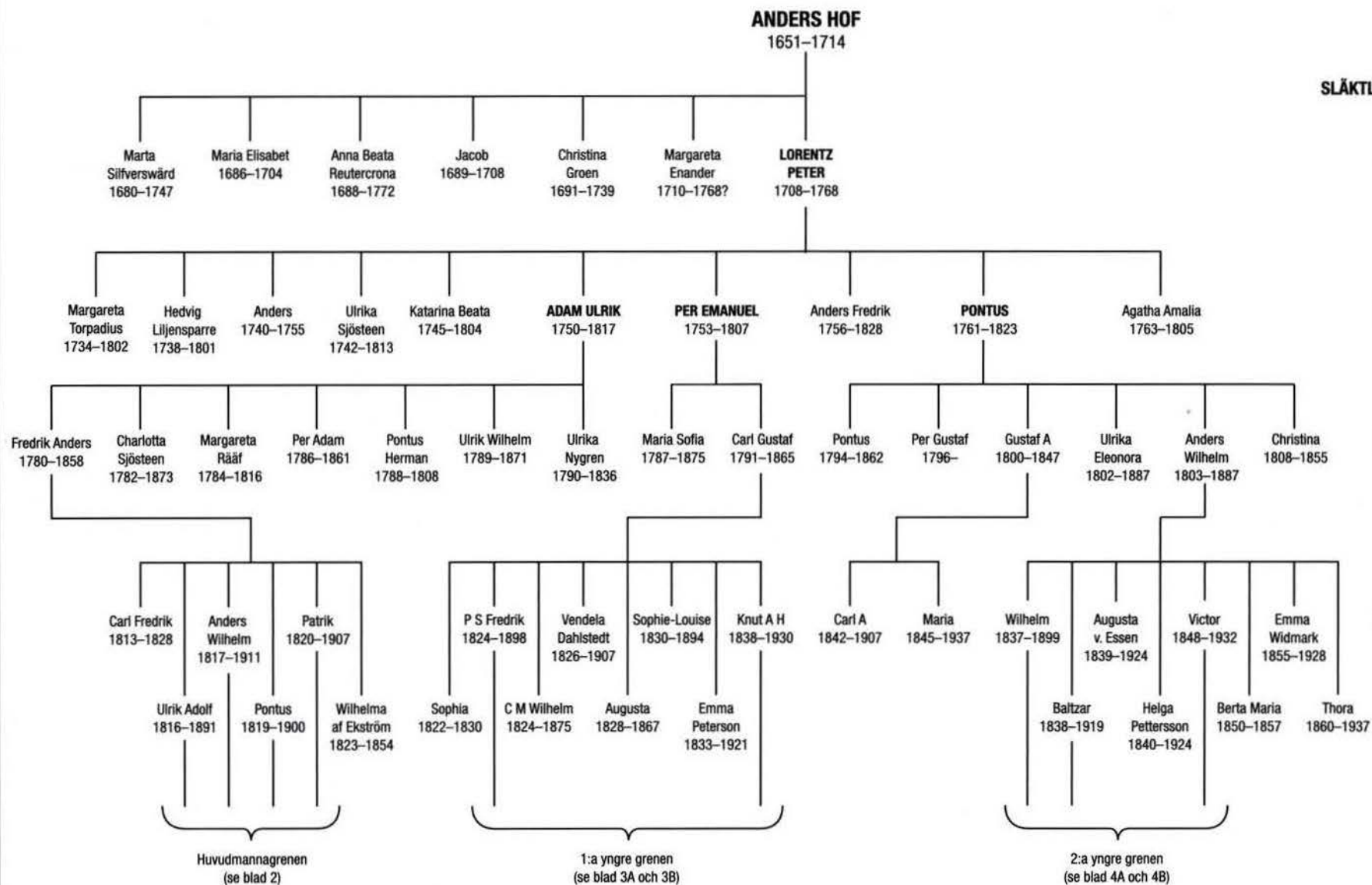
Generation 5 = C:49 Generation 6 = C:50-53

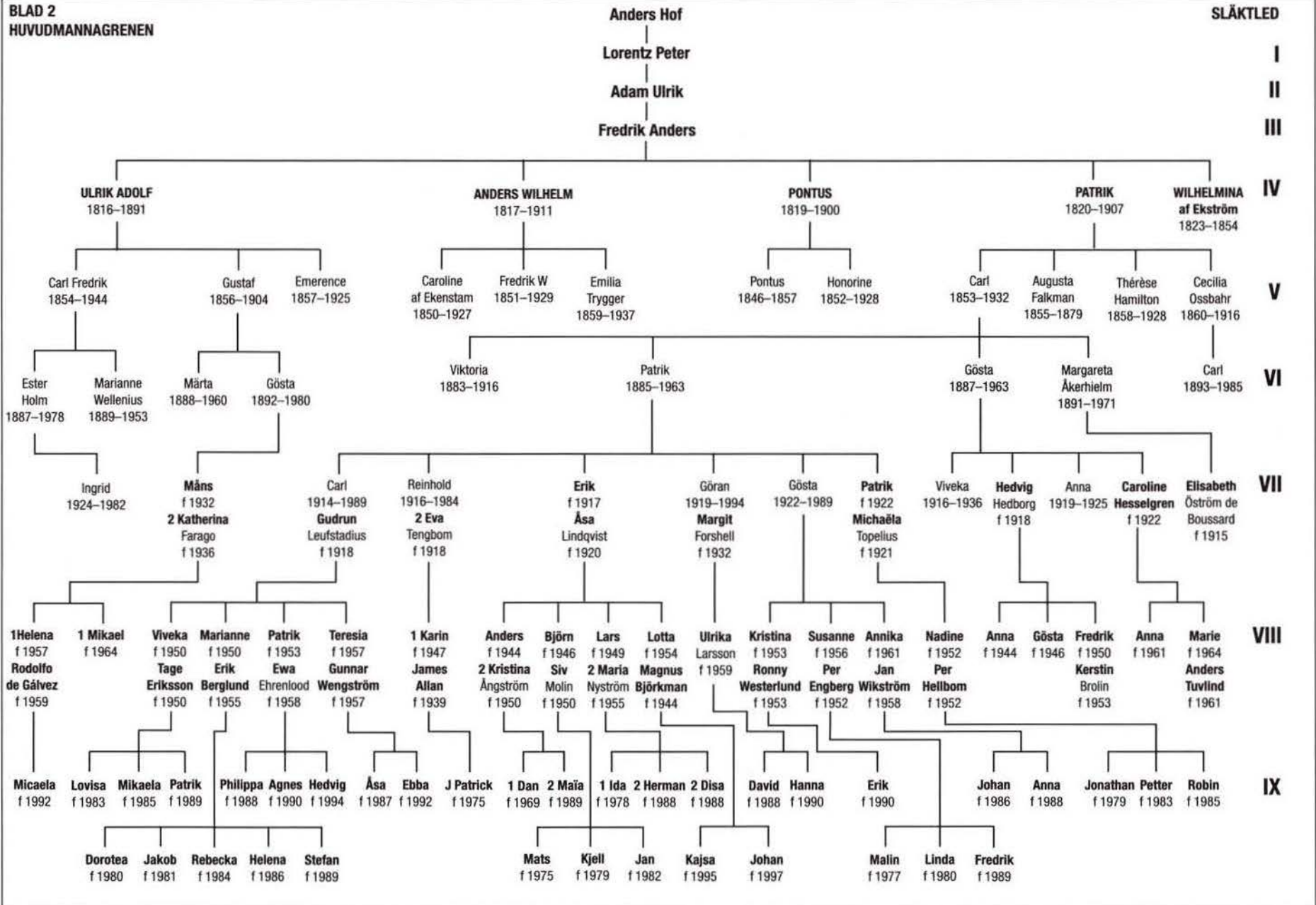
C: 54	<u>Elin</u> f Lamm	1888-1987	hustru	C:28
C: 55	Pontus <u>Bertil</u> Olof	1914-	son	C:28
C: 56	<u>Krister</u> Achates	1915-1937	son	C:28
C: 57	<u>Margareta</u> g Ståhl	1917-1964	dotter	C:28
C: 58	<u>Maud</u> g Näsström	1920-1980	dotter	C:28

Generation 5 = C:54 Generation 6 = C:55-58

C: 59	<u>Ebba</u> Teodolinda f Smedman	1887-1970	hustru	C:37
C: 60	<u>Ebbe</u> Vilhelm Erland	1924-	son	C:37

Generation 5 = C:59 Generation 6 = C:60

BLAD 3B
1:A YNGRE GRELEN

SLÄKTLED

- I
- II
- III
- IV
- V
- VI
- VII
- VIII

Anders Hof
Lorentz Peter
Per Emanuel
Carl Gustaf

(Se blad 3 A)

KNUT A H
1838-1930

Oscar P H 1874-1943 Fritz 1878-1956 Henrik 1881-1964 Thorsten 1883-1970 Åke 1884-1973 Patrik 1866-1971
Margareta Bager f 1902 Folke 1890-1979

Clarence 1914-1984
Marianne Wersäll f 1923

Oscar Britt Lundbohm f 1917

Blanche Hallström 1918-1953

Marina f 1938

Vera Creutz 1910-1998

Bo Jany Thernellus f 1913

Ulla Wirén f 1917

Lennart f 1944

Elisabeth f 1928
Folke Ringborg f 1919

Marianne f 1932
Ingvar Collin f 1937

Caroline Brändström f 1944

Madeleine f 1950

Marie f 1951
2 Anders Thustrup f 1949

Clarence f 1955
Yvonne Reutersköld f 1955

Carl R f 1964
Malin Liedner f 1969

Anders f 1942

Pontus f 1946

Magdalena f 1949

Beata 1951-1988

Elisabeth f 1940

Märta f 1943

Blanche f 1947

Wilhelm Olivecrona f 1932
Birgitta Delaryd f 1937

Ann-Marie f 1945

Peter f 1943
Annica Lagström f 1946

Adrienne f 1946
Augustin Gonzalez f 1937

Staffan f 1953
Christina Ekberg f 1958

Dan f 1958
Lena Nilsson f 1963

Björn f 1960

Anna f 1967
Katarina f 1971
C F Nycander f 1963

Claes Nyström f 1979

1 Felicia Schneider f 1977

1 Ferdinand Schneider f 1981

2 Fred f 1983

2 Malte f 1987

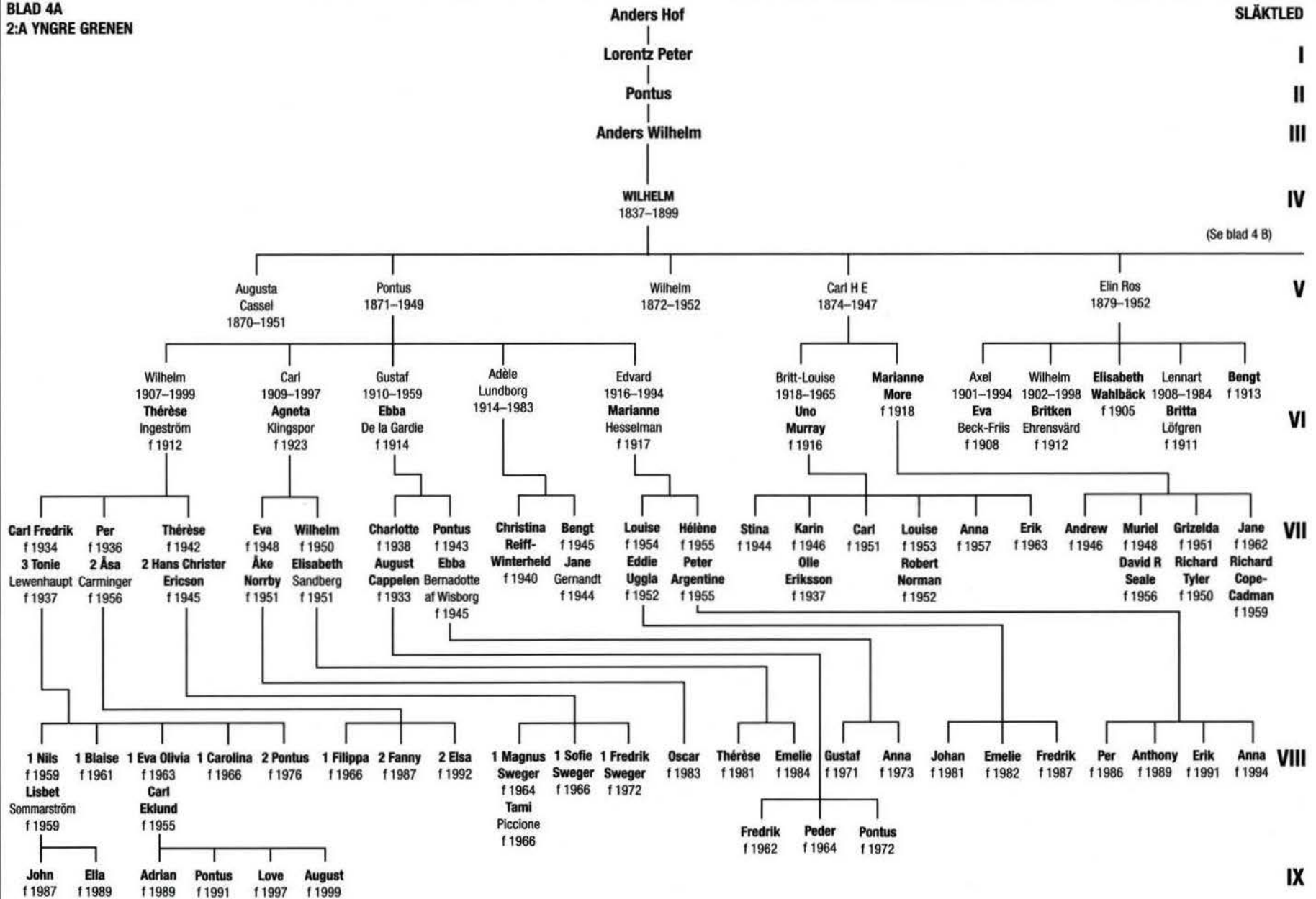
Didrik f 1980

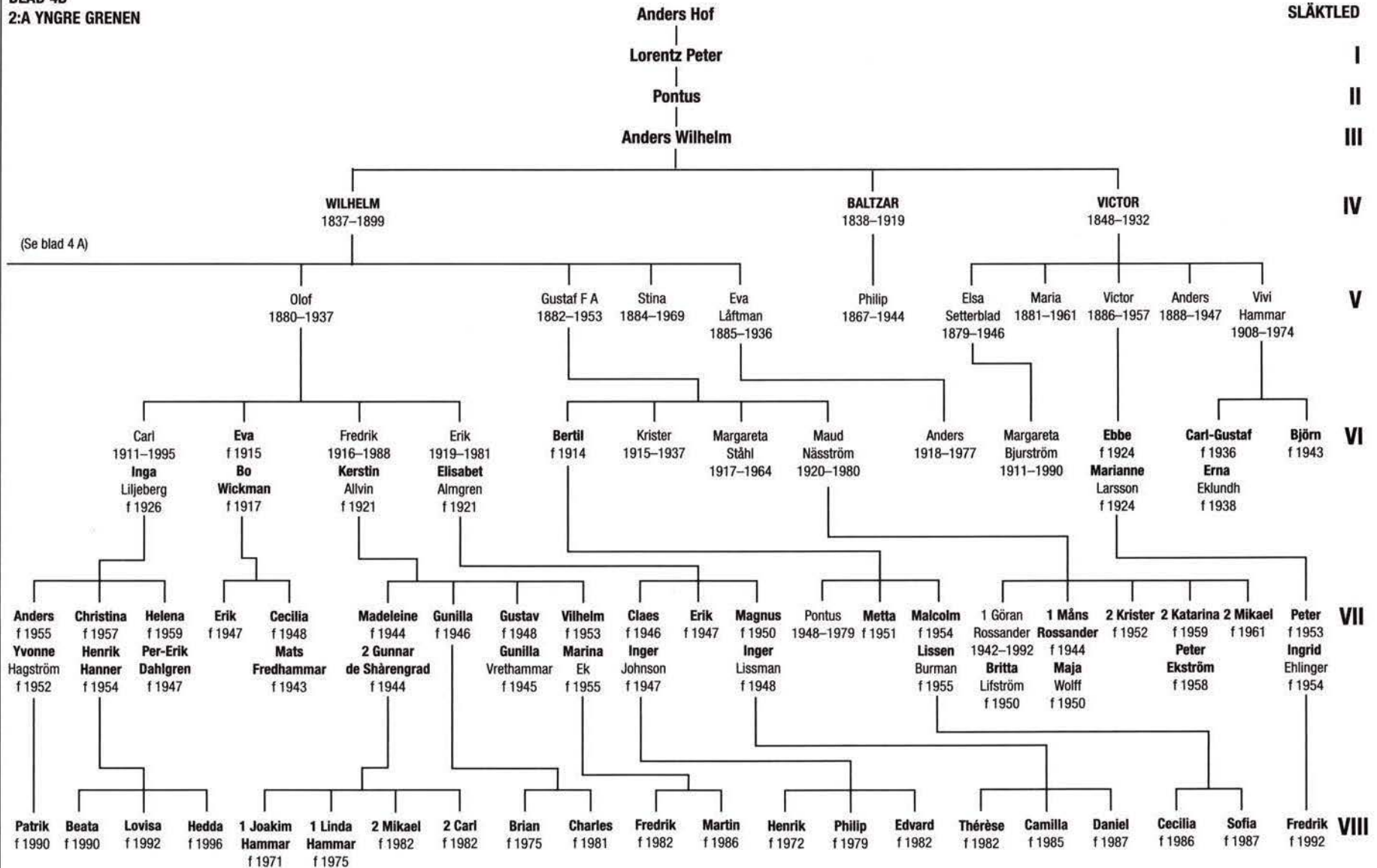
Angelica f 1982

Clarence f 1989

Buster f 1991

Demi f 1993

BLAD 4A
2:A YNGRE GRELEN

BILAGOR: TABELLNYPPEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

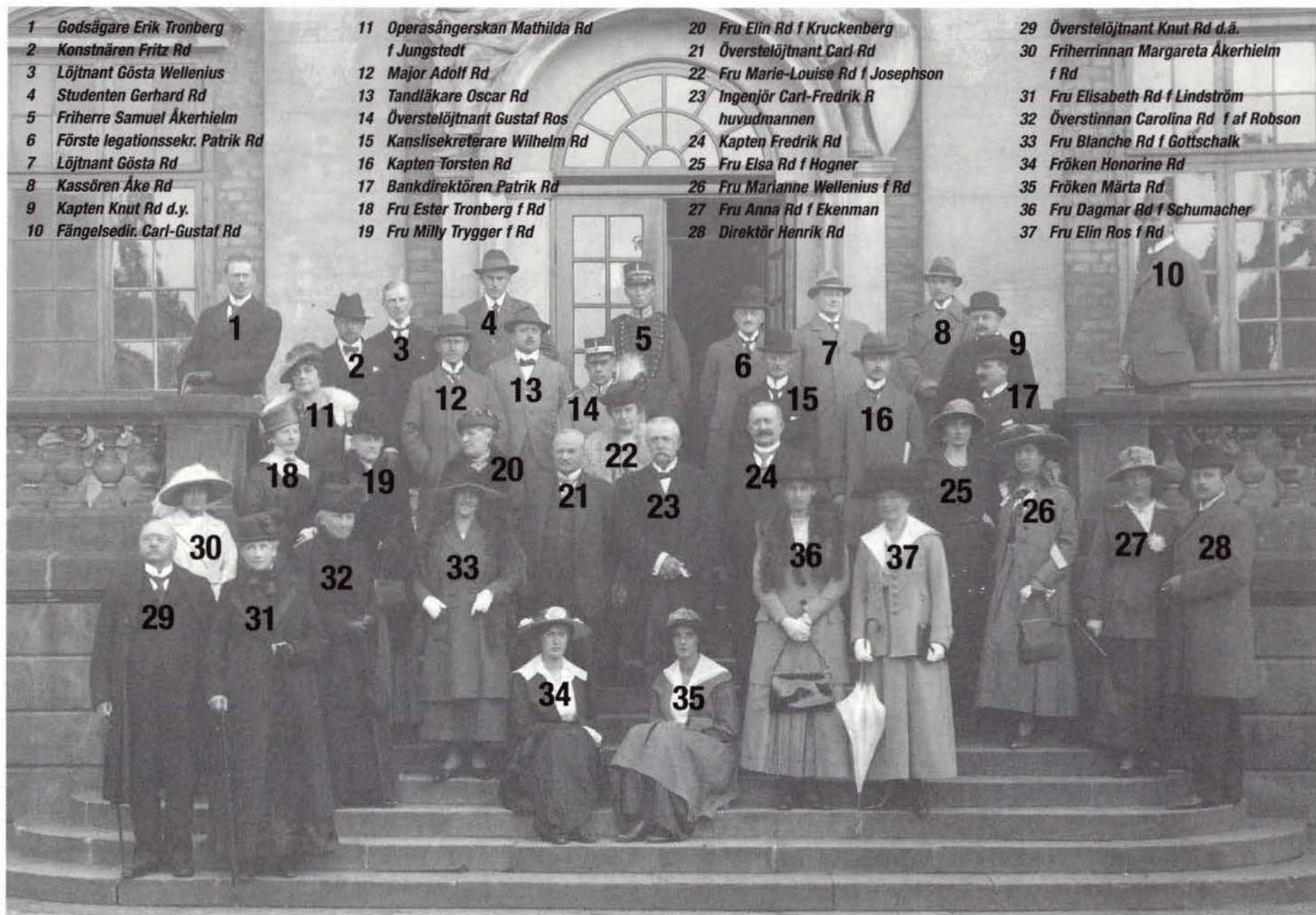
Första släktmötet den 15 september 1919, på Riddarhusets trappa.

- 1 Gudsägare Erik Tronberg
- 2 Konstnären Fritz Rd
- 3 Löjtnant Gösta Wellenius
- 4 Studenten Gerhard Rd
- 5 Friherre Samuel Åkerhielm
- 6 Förste legationssekr. Patrik Rd
- 7 Löjtnant Gösta Rd
- 8 Kassören Åke Rd
- 9 Kapten Knut Rd d.y.
- 10 Fängelsedir. Carl-Gustaf Rd

- 11 Operasångerskan Mathilda Rd
f Jungstedt
- 12 Major Adolf Rd
- 13 Tandläkare Oscar Rd
- 14 Överstelöjtnant Gustaf Ros
- 15 Kanslisekreterare Wilhelm Rd
- 16 Kapten Torsten Rd
- 17 Bankdirektören Patrik Rd
- 18 Fru Ester Tronberg f Rd
- 19 Fru Milly Trygger f Rd

- 20 Fru Elin Rd f Kruckenberg
- 21 Överstelöjtnant Carl Rd
- 22 Fru Marie-Louise Rd f Josephson
- 23 Ingenjör Carl-Fredrik R
huvudmannen
- 24 Kapten Fredrik Rd
- 25 Fru Elsa Rd f Hogner
- 26 Fru Marianne Wellenius f Rd
- 27 Fru Anna Rd f Ekenman
- 28 Direktör Henrik Rd

- 29 Överstelöjtnant Knut Rd d.ä.
- 30 Friherrinnan Margareta Åkerhielm
f Rd
- 31 Fru Elisabeth Rd f Lindström
- 32 Överstinnan Carolina Rd f af Robson
- 33 Fru Blanche Rd f Gottschalk
- 34 Fröken Honorine Rd
- 35 Fröken Märta Rd
- 36 Fru Dagmar Rd f Schumacher
- 37 Fru Elin Ros f Rd

PERSONREGISTER

Registret upptar personer nämnda i boken med sidhänvisning, utom sidhänvisningar till tabeller och släkttavlor. Kungliga personer och övriga omnämnda i de allmänna historiska avsnitten är ej registrerade.

Alla som burit namnet Reuterswärd någon gång i livet, ingifta eller döttrar som senare gift sig, är upptagna under Reuterswärd med hänvisning till födelsenamn eller gift namn. Första och andra generationens Reuterswärdare identifieras med årtal, utom de tre bröderna Adam, Per och Pontus med hustrur, från vilka de tre grenarna utgår och därför inleder tabellerna med kodnummer. Huvudmannagrenens Adam har kod A:1, 1:a yngre grenens Per kod B:1 och 2:a yngre grenens Pontus C:1. Tabellerna upptar generation 3 - 6.

I boken upptagna personer utan förnamn nämnes om möjligt med titel. Stavningen av adliga namn följer i stort Gustaf Elgenstiernas Den svenska introducerade adelns ättartavlor, del I-IX.

<i>Namn</i>		<i>Årtal</i>	<i>Sid</i>
Abelin, Gustaf, general			151
Adlerfelt, fröken			023
Ahlgren, kapten			155
Allgulander, Oskar Karl Gösta	g m B:52		098
Angoulême av, hertig			129-130
Appelgren, Elsa född Burensköld			010
Argentine, Peter Anthony	svärson till C:45		114
Armfelt, Gustaf Mauritz			127, 130
Aulin, Tor, tonsättare	g m A:36		069
Bager, Axel Harald, grosshandlare	svärfar till B:27		088
Bagge, Florentina g Sjösteen			025
Bagge, Fredrik			015
Barnekow, Mariana Lovisa g Carlheim-Gyllensköld	mor till B:5		144
Beauharnais de, mademoiselle			126
Bellander, Jan	svärson till B:31		081
Bennich, Axel V H	g m A:24		071
Bennich, Greta E H senare Trygger	dotter till A:24		071
Berzelius, Samuel			025
Berzelius, Jöns Jacob			025
Bohman, Carl Johan, fil.mag.			144
Boije af Gennäs, baronessa på Orrnäs			120
Bolin, prost			041
Bonaparte, Josefine tid g de Beauharnais			126
Bonaparte, Napoleon			126
Braun, fänrik			128
Breteuil de, baron			124
Bromé, major			155

Bruun, Sofia Elisabet		015
Brändström, A Helena C g Åkerhielm	syster till C:20	101
Brändström, Edvard	svåger till C:13	107, 164
Brändström, Elsa		164-165
Brändström, Johanna Henrietta född Bratt	mor till C:20	060, 101, 162
Brändström, Per generaldirektör	far till C:20	101, 162
Burensköld, Jacob		010
Bång, Johan August, bruksägare		137
Bökelund, Anton		128
Cappelen, August	svärson till C:43	113
Carlheim-Gyllensköld, A Ulrika (Ulla)	syster till B:5	144
Cassel, Albert V	g m C:22	102
Cassel-Pihl, Eva Helena		114
Cedercrantz, O Conrad W, landshövding		153
Collin, Ingvar	g m B:60	088
Cope-Cadman, Richard	svärson till C:48	107
Creutz, Magnus	g m B:54	098
Dahl, Anna Beata		009
Dahlgren, Per-Erik	svärson till C:50	114
Dahlstedt, Hanna Augusta	dotter till B:8	055
Dahlstedt, Johan Peter		055
Dahlstedt, Maria Eleonora g Rosengren	dotter till B:8	055, 153
Dahlstedt, P H Emanuel	son till B:8	055, 150
Dalhoff, Bente g m Jörgen Dalhoff		168
Dalhoff, Jörgen		168
Dardel, Fritz von		062
De Geer, Eva	förlovad m B:27	087
De Geer, Louis		111
De la Gardie, Märta		166
De la Gardie, Pontus Fredrik		018
Djurberg, Vilhelm Henrik, husarofficer		052
Douglas, Anna f Ehrensvärd		165-166
Douglas, Ludvig V A, greve, landshövding		165
Dumfries, engelsk mylord		132
Durée, Adolf major (möjligen Du Rietz)		130
Düben, Gustaf von greve		030
Edelfelt, Johan		010
Edelfelt, Johan Gustaf		010-011, 014, 016
Edelfelt, Margareta Sofia		010

Eek, komminister		023
Ehrenheim, Fredrik Vilhelm von, kanslipresident		126
Ehrensträhle, familj på Herrmanstorp		134
Ehrensträhle, Hampus		129
Ehrensträhle, Johan Fredrik		023, 030, 127-128, 134
Ehrensward, Carl August von minister		126-127
Ek, Carl August Vilhelm, vice häradshövding	tid g m B:47	086
Ek, Germund Anders Magnus Vilhelm	son till B:47	086
Ek, Lars Anders Gabriel Nils	son till B:47	086
Ek, Sven A K J	son till B:47	086, 088
Ekenman, Sofia född Lindström	mor till B:47	087, 089
Ekenman, Viktor Nils, häradshövding	far till B:47	087, 089
Ekenstam, Adolf J F af	g m A:22	071
Ekenstam, Anders Gustaf Fredrik af	son till A:22	1873 071
Ekerman, Eva Elisabet		012
Ekmansson, prost		128
Ekström, Fredrik Magnus Constans af	son till A:15	053
Ekström, Johan Carl af		035, 053
Ekström, Julie Charlotta af född von Rosen		053
Ekström, Karl Adolf Johan Patrik af	son till A:15	053
Enander, familj på Rogslösa		128
Enander, Daniel		012
Enander, Fritz		020
Enander, Nils		012
Enewald, Peter		012
Engeström, Stanislaus von		166
Ericson, Hans-Christer	svärson till C:41	111
Eriksson, Olle	svärson till C:47	106
Essen, Gustaf von, greve	g m C:15	062
Essen, Jeanna Sofia Carolina von		062
Fagerberg, Charlotte g Lidell		145
Falkenberg, Melker, greve		104
Falkman, Anna	dotter till A:30	073
Falkman, Johan L A	g m A:30	072
Falkman, Ludvig	son till A:30	073
Falkman, Oskar	son till A:30	073
Faugust, Guy M A	g m B:41	093
Faugust, Margareta	dotter till B:41	093
Faugust, Peter	son till B:41	093
Faugust, Ulla	dotter till B:41	093
Fersen, Axel von d y		029, 032-033, 123-131, 134

Fersen, Christina Augusta von g Löwenhielm		125
Fersen, Sophie von g Piper		029, 033, 127-134
Filén, S J, rektor i Jönköping		143
Forsberg, Frans, bankdirektör	far till B:37	085, 151
Forsberg, Magnus A		007
Forshäll, Gustaf Henrik		036
Franquemont, Quella de, mademoiselle		125
Fredenberg, Karl W A, generaldirektör		153
Gernandt, Jane	svärdotter till C:44	110
Goldschmidt-Björkman, Elsa		165
Gridaine, abbé		130
Groen, Cecilia Dorotea		012
Groen, Johan Georg		012, 014
Gyllencreutz, Tyke	svärson till B:34	091
Gyllenhök, Anders	kapten	026
Gyllenkrook, friherrinna		042
Gyllenram, Henrik, överste		151
Götherhielm, Hedvig Johanna		023
Hadorph, Elisabet		012
Hallström, Blanche g Taylor	dotter till B:46	097, 168
Hallström, Ivar V	g m B:46	097, 168-170
Hamilton, Carl Gustaf David		166
Hamilton, Gustaf (Gösta) P	son till A:31	073
Hamilton, H William	g m A:31	073
Hamilton, Jacob Essen, greve, överståthållare		135, 137
Hammar, Björn	son till C:39	100
Hammar, C G George	g m C:39	100
Hammar, Carl Gustaf	son till C:39	100
Hammar, Lennart	svärson till C:52	115
Hammarberg, Carl Fredrik		011
Hanner, Henrik	svärson till C:50	114
Harpeman, Johan		015
Hartmansdorf, von, fröken		042
Hedblom, Anne-Marie	klasskamrat till C:58	171
Hedborg, Fritz	svärson till A:43	079
Heidenstam, Verner von		061
Heijde, Catharina, hushållerska		127
Hellberg, Jonas		011
Henning, Eva	barndomsvän till C:58	171
Hermelin, Olof		154

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Hesselgren, Sven-Gunnar	svärson till A:43	079
Hesselman, Marianne	g m C:45	114
Hiertstedt, kyrkoherdeänka		023
Hof, Margareta		007, 009
Hof, Sven		007
Holm, Josef Cornelius	g m A:34	067
Holmqvist, Charlotta g Sparre	syster till A:27	135, 137
Holmqvist, Emilia g Odencrantz	syster till A:27	136
Holmqvist, Jeannette född Åhrberg	mor till A:27	052, 135
Holmqvist, Johan Casper	far till A:27	135, 137-138
Horn af Rantzien, Magdalena Gustaviana		019
Horn af Åminne, Fredrik		017
Hård, Adolf, överstelöjtnant		052
Högstedt, Carl-Filip	g m B:59	088
Hökeflycht, Joen		009
Ingeström, Dagmar		111
Jacobsson, Monica g Löfqvist	dotter till B:30	081
Jacobsson, Patrik	son till B:30	081
Jacobsson, Thure A G	g m B:30	081
Johnsson, Karl Emil Eurenus	g m A:34	067
Jonsson, Sofia		044
Jungstedt, Clarence	son till B:23a	083
Jungstedt, Knut	son till B:23a	083-084
Jönsson, Vera född af Ekenstam		072
Katz, Michail, konstnär		096-097, 168
Key, Ivar	God vän till Knut (B:12)	144
Key, kapten	fadder till B:19	089
Key, Leonard	skolkamrat till B:20	086
Knyff de, familj		125-126
Koskull, Anders, friherre konstnär		159
Koskull, Carl Gustaf, baron		030
Kugelberg, Fredrik, överste		151
König, Carl Gustaf, legationssekreterare		125
Lagerberg, Joen Carlsson, legationsråd m m		167
Lamm, Gustaf, grosshandlare	svärfar till C:28	117
Larsson, hästkötare åt C:13		162
Larsson, Samuel		017
Laurell, Johanna, hushållerska		031, 132-133

Leijonhjelm, Johan		015
Leijonhufvud, överstelöjtnant Gustafs familj på Asa		128
Lidell, kgl sekreterare		145
Liljensparre, Henrik Adolf Ulrik		035, 144
Liljensparre, Henrik von Sivers		014, 019, 022, 024-025, 030, 124, 128
Liljensparre, Per Henrik	mor Hedvig Reuterswärd	025, 029
Liljenstolpe, Axel		152
Lillienadler, Johan		010
Lindberg, brukspatron		140
Lindman, Arvid, statsminister		153, 155
Lindqvist, Isak		045
Lindström, Anne Eugenie f Gonon		157
Lindström, förläggare		153
Lindström, Leonard Jonatan, grosshandlare		156
Lithigius, Fr, löjtnant	fadder till B:19	089
Lundberg, O V, borgmästare		142
Lundborg, Bengt	son till C:44	110
Lundborg, Christina g Reiff-Winterheld	dotter till C:44	110
Lundborg, prost		128
Lundborg, Östen M	g m C:44	110
Lundeberg, Christian, bruksägare och politiker		141
Lundin, Anders	garvare	070
Lundin, Carl Erik		070
Lundström, brukspatron		132-133
Låftman, Anders	son till C.30	104
Låftman, Emil	g m C:30	104
Löfling, Amalia Charlotta	moster till A:28	138
Löfqvist, Per	svärson till B:30	081
Löwenadler, Eva		058
Löwenadler, Marika född Minton		058
Löwenhielm, Fredrik Adolf, greve, minister		125
Macfie, Dougald	son till B:42	093
Macfie, Gordon A N	g m B:42	093
Malmborg, Johan Adolf		036
Malmborg, Oscar		036
Mannerstedt, Beata, änkefru		039
Mansfield, David	svärson till C:52	115
Marie Therèse Charlotte "Madame royale"	g m hertig Angoulême	129
Millqvist, Viktor		137
Montén, grosshandlare		145
More, Andrew	son till C:48	106

More, Grizelda g Tyler	dotter till C:48	107
More, Ian A	g m C:48	106-107
More, Jane g Cope-Cadman	dotter till C:48	107
More, Muriel g Seale	dotter till C:48	107
Munck af Fulkila, Bror O C, general		152
Murray, Anna	dotter till C:47	106
Murray, Carl	son till C:47	106
Murray, Erik	son till C:47	106
Murray, Karin g Eriksson	dotter till C:47	106
Murray, Louise g m Norman	dotter till C:47	106
Murray, Stina	dotter till C:47	106
Murray, Uno	g m C:47	106
Neiglick, överstelöjtnant		041, 143
Nevéus, Torgny		142
Nilsdotter, Anna Sofia, trotjänarinna		055
Nilsson, Kristina sångerska		064
Nordenskjöld, Adolf N E, professor		150
Nordenskjöld, Anna, fru i Växjö		155
Nordenskjöld, Carl Axel		151
Norman, Robert	svärson till C:48	106
Norrby, Åke	svärson till C:42	112
Nygren, Johan Adolf		036
Nygren, Wilhelmina A g Forshäll	dotter till A:9	036
Näsström, Katarina g Ekström	dotter till C:58	119, 173
Näsström, Krister	son till C:58	119, 173
Näsström, Kurt S	g m C:58	119, 173
Näsström, Mikael	son till C:58	119, 173
Odenrantz, Mats	sväger till A:14	136
Olivecrona, H Detlof U	g m B:54	098
Olivecrona, L D Wilhelm	son till B:54	098
Olofsson, Pierre, konstnär		097, 168
Ossbahr, Carl P	son till A:32	073
Ossbahr, Richard E	g m A:32	073
Otter, Lars		007, 009
Otter, Märta		007
Ouchterlony, Alma	fadder till B:19	089
Oxenstierna, Axel Gabriel, löjtnant		145
Palmstierna, Ebba född Carlheim-Gyllensköld		093
Palmstierna, Nils		017

Peterson, Per August, kyrkoherde		056
Pettersson i PÅboda, Alfred, jordbruksminister		153
Pettersson, Ludvig senare Reuter	son till C:16	062
Pettersson, Marcellinus Laurentius	g m C:16	062
Pienne av, hertig		129
Piper, Axel		133
Piper, Carl F		132
Piper, Sophie, se Fersen		
Platen, Achates Carl von		028
Platen, Baltzar Achates von		018
Platen, Baltzar Bogislaus von, greve		138
Platen, Baltzar von		064, 138
Platen, Ernst Bogislaus von		018, 020, 030-031
Platen, Pribbert Achates von		018
Ponten, Johan, magister		039
Pontén, Maria Ulrika		039
Pontén, prost och läkare		143
Porat, von, kapten	fadder till B:19	089
Posse, Göran, greve, adjutant vid hovet		167
Posse, Vendla g Ridderstedt		143
Prytz, med på kronprinsparets resa i Orienten 1934		167
Prytz, Peter Andersson		015
Qvast, Magnus Petersson		027
Rappe, Axel		068
Rappe, Axel Emil, general		151
Rehnberg, Carl Göran		017
Reiff-Winterheld, Gert	svärson till C:44	110
Reutercrona, Carl Gustaf		011
Reutercrona, Erik		011, 020
Reutercrona, Margareta Sofia	mor A. Beata Reuterswärd	011
Reutercrona, Mattias Häbro		011, 014
Reuterswärd, Adam U	A:1	017, 020, 024, 025-030, 032, 035, 038, 123, 127-128, 130, 138
Reuterswärd, Adelaide född Brändström	C:20	059-060, 101, 105, 162
Reuterswärd, Adèle R född Bredenberg	C:10a	058
Reuterswärd, Adèle, E Adelaide g Lundborg	C:44	109-110, 113
Reuterswärd, Adolf F V	B:20	057, 082, 085-086, 088-089, 092, 099, 148, 151-152, 155-156
Reuterswärd, Agata Amalia	1763	019-020, 023, 123
Reuterswärd, Agatha Ulrika född von Platen	1723	018-021, 040, 123
Reuterswärd, Agneta S L född Klingspor	g m C:42	112, 165

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Reuterswärd, Amalia född Spaldencreutz	A:25		041, 052, 072
Reuterswärd, Anastasia C T född Rouget de S:t Hermine	A:28		052-053, 136, 138, 142
Reuterswärd, Anders	son till C:1	1797	042
Reuterswärd, Anders	son till C:50		114
Reuterswärd, Anders Fredrik		1756	004, 017, 019-027, 029-033, 036, 038, 042-043, 044, 049, 055-056, 063, 075, 079, 121, 123-134
Reuterswärd, Anders H H	son till B:45		097
Reuterswärd, Anders Hof		1651	008-011, 014, 016, 032, 057, 082, 112, 121
Reuterswärd, Anders Johan		1740	015, 017, 123
Reuterswärd, Anders W	A:12		035, 037-038, 049-051, 071, 079, 135, 144
Reuterswärd, Anders W	C:7		043-047, 057, 059, 064, 100-101, 119, 121-122, 138, 158
Reuterswärd, Anders W	C:38		061, 100, 119
Reuterswärd, Ann-Marie E	dotter till B:55		098
Reuterswärd, Anna	dotter till A:43		078
Reuterswärd, Anna Beata g Reutercrona		1688	009, 010-012, 019
Reuterswärd, Anna C g Törnå	B:14		054, 080, 099
Reuterswärd, Anna född Dahl		1647	009-010
Reuterswärd, Anna född Dahlgren tid g Minton	C:10b		058, 151
Reuterswärd, Anna H A P född Björksten	C:33		061, 100
Reuterswärd, Anna H född Bendixson	A:36		068
Reuterswärd, Anna M (Marianne) f Kierkegaard	A:37		068
Reuterswärd, Anna O född Lagerlöf	B:15a		080
Reuterswärd, Anna S S född Ekenman tid g Ek	B:47		086-089
Reuterswärd, Astrid M L född Törnvall	B:15b		080
Reuterswärd, Augusta A C	B:9		040, 055
Reuterswärd, Augusta C g von Essen	C:15		045, 061-064, 100, 121, 158
Reuterswärd, Augusta C H g Cassel	C:22		059-060, 101-103, 119-120, 162, 164
Reuterswärd, Augusta Carolina	dotter till C:5	1840	045
Reuterswärd, Augusta F E född Vult von Steijern	C:12		045-046, 064, 100-101, 158, 163, 165
Reuterswärd, Augusta H J C g Falkman	A:30		052, 072-073, 136, 142
Reuterswärd, Augusta J född Holmqvist	A:27		052, 135-137
Reuterswärd, Axel Arvid	son till C:7	1849	045
Reuterswärd, Axel C	B:17		054, 081-082
Reuterswärd, Baltzar C A	C:14		045, 061, 063, 100, 119, 158
Reuterswärd, Barbro V E Knutsdotter gift Faugust	B:41		092-093, 169
Reuterswärd, Beata B S	dotter till B:45		097
Reuterswärd, Beata Maria	dotter till C:7	1850	045
Reuterswärd, Beata Sofia	dotter till C:1	1810	042

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Reuterswärd, Bertil	son till B:35		091
Reuterswärd, Bertil P O	C:55		115, 117-120
Reuterswärd, Betty, Elisabet född Lindström	B:18		057, 064, 082-083, 086-087, 089-090, 092, 097-098, 145-152, 154-157
Reuterswärd, Blanche E B E g Hallström	B:46		094, 097, 120, 168-170
Reuterswärd, Blanche född Gottschalk	B:43		094, 114, 156, 168
Reuterswärd, Bo Thorstensson	B:55		097-098
Reuterswärd, Britt-Louise C g Murray	C:47		106
Reuterswärd, Britta född af Ugglas	g m B:44		095
Reuterswärd, Carl A	C:10		045, 057-058, 063-064, 151
Reuterswärd, Carl A E	C:42		003, 008-009, 011, 014, 018-019, 109, 111-112, 120, 165
Reuterswärd, Carl F C	A:29		052, 065, 071-072, 074-075, 120, 135, 138, 142, 154, 156
Reuterswärd, Carl Fredrik	son till A:3	1813	037-038, 135
Reuterswärd, Carl Fredrik	A:17		050, 067, 071, 155-156
Reuterswärd, Carl Gustaf	B:4		027, 031, 038-042, 044, 047, 053-055, 129, 132-133, 135, 143, 145, 147
Reuterswärd, Carl Gustaf L	B:19		057, 082, 086, 089-091, 099, 147-148, 150-156
Reuterswärd, Carl H E	C:25		060, 101-102, 105-106, 119, 120, 162
Reuterswärd, Carl R	C:50		114
Reuterswärd, Carl V P	son till A:42		077-078
Reuterswärd, Carl Vilhelm	son till C:25		106
Reuterswärd, Carl-Fredrik B W	son till C:41		111
Reuterswärd, Carl-Reinhold	son till B:44		095
Reuterswärd, Carolina C H g Ekenstam	A:22		051, 071-072
Reuterswärd, Carolina J B född af Robson	C:21		060-061, 101, 103-104, 105, 162-164
Reuterswärd, Caroline	dotter till B:44		095
Reuterswärd, Caroline g Hesselgren	dotter till A:43		078-079
Reuterswärd, Catharina Beata		1745	015, 020, 023
Reuterswärd, Catharina Beata född Bagge	1711-1757		015, 017, 025, 123
Reuterswärd, Cecilia H A g Ossbahr	A:32		052, 072-073, 136, 138, 142
Reuterswärd, Charlotta C A (Lotta)	C:8		029, 043
Reuterswärd, Charlotta g Sjösteen	A:4		023, 026, 029, 030-031, 035-036, 038, 127-128, 130-131
Reuterswärd, Charlotte E E gift Cappelen	dotter till C:43		113
Reuterswärd, Christina född Gyllenhöök	A:2		025-026, 035, 055, 131
Reuterswärd, Christina född Vult von Steijern	C:2		020, 028-029, 042-043
Reuterswärd, Christina g Groen		1691	009-010, 012
Reuterswärd, Christina g Hanner	dotter till C:50		114
Reuterswärd, Christina Ulrika Charlotta		1812	037
Reuterswärd, Christoffer Axel Teodor	son till A:12	1855	051, 071

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Reuterswärd, Claes H R	son till C:53		115
Reuterswärd, Clara A född Bengtsson	g m B:34		090-091
Reuterswärd, Clarence K F	B:44		095
Reuterswärd, Clarence L P	son till B:44		095
Reuterswärd, Dagmar H född Forsberg	B:37		085, 151
Reuterswärd, Dagmar V född Schumacher	B:39		092, 155
Reuterswärd, Ebba F H född Schmitterlöw	A:21		051
Reuterswärd, Ebba M född Andersson	C:34		061, 100
Reuterswärd, Ebba M född De la Gardie	g m C:43		113
Reuterswärd, Ebba T född Smedman	C:59		101
Reuterswärd, Ebbe V E	C:60		101, 119
Reuterswärd, Edvard B	C:45		109, 113-114, 119, 120
Reuterswärd, Eleonora C född Carlheim-Gyllensköld	B:5		040, 042, 053, 143
Reuterswärd, Elin född Lamm	C:54		117, 171
Reuterswärd, Elin J g Ros	C:26		061, 101-104, 162
Reuterswärd, Elin S född Kruckenberg	A:23a		071, 138
Reuterswärd, Elisabet E V E	dotter till B:12	1869	057, 082, 089, 093, 099, 149, 155
Reuterswärd, Elisabet född Almgren	g m C:53		115
Reuterswärd, Elisabet g Gyllencreutz	dotter till B:34		090-091
Reuterswärd, Elisabet Hallström g Andreasson	dotter till B:46		097, 168-169
Reuterswärd, Elisabet R I g 2 Ringborg	B:59		088
Reuterswärd, Elly G född Hagström	C:46		106
Reuterswärd, Elsa A E V g Setterblad	C:35		061, 100
Reuterswärd, Elsa M A född Hogner	B:50		097-098, 120
Reuterswärd, Emerence, E C Emerentia A	A:19		050, 067, 070-071
Reuterswärd, Emma M U g Peterson	B:11		039, 041, 054-056, 089, 147, 151, 155
Reuterswärd, Emmy E C g Widmark	C:18		045, 061-062, 100
Reuterswärd, Erik A P	son till A:42		078
Reuterswärd, Erik A P	son till B:35		091
Reuterswärd, Erik Albert	C:53		114-115
Reuterswärd, Erik M R	son till C:53		115
Reuterswärd, Ester M E g 1 Tronberg, 2 Holm, 3 Johnsson		A:34	067
Reuterswärd, Esther född Rupertson	B:28a		085, 099
Reuterswärd, Eva B C g Wickman	C:51		114
Reuterswärd, Eva C A gift Norrby	dotter till C:42		112
Reuterswärd, Eva G M g Stålhös	B:31		081
Reuterswärd, Eva M S född Enegren	B:53		098
Reuterswärd, Eva T född Uggla	C:40		109-110
Reuterswärd, Eva U B g Läftman	C:30		062, 101, 103-104, 162-164
Reuterswärd, Folke Knutsson	B:28		057, 082, 084-085, 087-088, 099, 151-152, 155-156

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Reuterswärd, Fredrik A	A:3		026, 035-038, 041, 047, 049, 051-052, 067, 079, 135, 144
Reuterswärd, Fredrik A	B:15		054, 080
Reuterswärd, Fredrik Anders	son till C:7	1844	045
Reuterswärd, Fredrik Leonard	son till C:1	1805	043
Reuterswärd, Fredrik P S	B:6		011, 038, 040-042, 053-055, 057, 063, 080, 099, 121, 143, 146, 149-150
Reuterswärd, Fredrik S	C:52		114-115, 119-120
Reuterswärd, Fredrik Vilhelm	A:23		051, 071-072, 138
Reuterswärd, Fredrik Vilhelm	son till A:12	1844	051
Reuterswärd, Fritz E	B:23		057, 082-084, 086-087, 093-094, 099, 120, 149-150, 152
Reuterswärd, Gabriella Stigsdotter	dotter till B:40		093
Reuterswärd, Gerda M H född Viktorin	B:33		090-091, 152
Reuterswärd, Gerhard U Carlsson	B:34		090-091, 121, 151
Reuterswärd, Gertrud S A g Jacobsson	B:30		081
Reuterswärd, Gretel, M Margarete född Henke	B:52		098
Reuterswärd, Gunhild M g Mansfield	dotter till C:52		115
Reuterswärd, Gunnel E Carlsdotter född Gyllenberg	g m B:40		093
Reuterswärd, Gustaf A	C:5		043-045, 057, 100
Reuterswärd, Gustaf Adolf Otto	son till B:4	1835	041, 053, 143
Reuterswärd, Gustaf F A	C:28		061, 101, 106, 115-117, 119, 120, 162, 171
Reuterswärd, Gustaf O E	A:18		050, 067-068
Reuterswärd, Gustaf P	C:43		109, 112-113, 120
Reuterswärd, Gustav F	son till C:52		115
Reuterswärd, Gustava Charlotta A född Geijer	A:20		051
Reuterswärd, Gustava Vilhelmina	dotter till C:1	1814	043
Reuterswärd, Göran E P	son till A:42		078
Reuterswärd, Gösta A C	A:43		075, 078, 120
Reuterswärd, Gösta F P, tvilling	son till A:42		078
Reuterswärd, Gösta K Carlsson	B:36		090-091
Reuterswärd, Gösta N	A:39		067-070, 077, 079, 120
Reuterswärd, Harriet S tid g Pepple född Wing	B:43a		095
Reuterswärd, Hebbila C född Ridderborg	A:10		037-038, 049
Reuterswärd, Hedda, Hedvig g Rääf	A:5		026, 031, 035, 038, 130
Reuterswärd, Hedvig Christina g Liljensparre		1738	015, 019-020, 022, 024-025
Reuterswärd, Hedvig g Hedborg	dotter till A:43		078-079
Reuterswärd, Hedvig S född Qvast	B:2		027, 038-041, 055, 134-135
Reuterswärd, Helena g Dahlgren	dotter till C:50		114
Reuterswärd, Hélène A M g Argentine	dotter till C:45		114
Reuterswärd, Helga Hildur Viktoria		1882	061, 100

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Reuterswärd, Helga K g Pettersson	C:16		045, 061-062, 158
Reuterswärd, Henrik E	B:24		057, 082, 085, 086-089, 097, 150, 153, 155
Reuterswärd, Hjördis S E g Söderqvist	B:38		085
Reuterswärd, Honorine A A E	A:26		052, 072
Reuterswärd, Hulda Carolina Gustava	dotter till A:12	1845	051
Reuterswärd, Inga född Liljeberg	g m C:50		114
Reuterswärd, Inga, E Ingeborg född Sjögren	B:48		087
Reuterswärd, Ingeborg G D född Fornander	B:51		098
Reuterswärd, Ingrid M född Steinvall	g m B:55		098
Reuterswärd, Ivar K Carlsson	B:35		090-091
Reuterswärd, Jacob		1689	009-010, 014, 082
Reuterswärd, Jan-Patrik Stigsson	son till B:40		093
Reuterswärd, Jany född Thernelius	g m B:55		098
Reuterswärd, Jeanna Maria född Hoving			128, 133-135
Reuterswärd, Jenny född Hasselqvist	g m A:39		070
Reuterswärd, Julia A F född Danckwardt-Lillieström	C:31		061
Reuterswärd, Julie E född Schmitterlöw	A:16		049-050
Reuterswärd, Karin född Herdin	g m A:42		076-078
Reuterswärd, Katarina Stigsdotter	dotter till B:40		093
Reuterswärd, Kerstin G född Allvin	g m C:52		115
Reuterswärd, Kjell C G	son till B:35		091
Reuterswärd, Klara M född Johansson	g m B:55		098
Reuterswärd, Knut A H	B:21		004, 056-057, 082, 086-087, 089, 092-093, 097-099, 110, 120, 149-151, 153, 155-156
Reuterswärd, Knut A H	B:12		004, 035, 038-041, 044, 049, 052-057, 063-064, 071, 080, 082-095, 099, 121, 135, 143-157, 164
Reuterswärd, Krister A	C:56		117-120, 171
Reuterswärd, Lars Maximilian Bogislaus		1760	018-019
Reuterswärd, Lennart U T	B:57		098, 121
Reuterswärd, Lorentz Peter		1708	010, 012, 014-021, 023, 032, 040, 052, 082, 112, 123, 162
Reuterswärd, Louise E H g Uggla	dotter till C:45		114
Reuterswärd, Louise V född Rinman	C:49		114
Reuterswärd, Lovisa Christina Henrietta		1765	019
Reuterswärd, Mac, Malcolm A R	son till C:55		118
Reuterswärd, Madeleine	dotter till B:44		095
Reuterswärd, Madeleine C g 2 de Shärengrad	dotter till C:52		115
Reuterswärd, Magdalena B E M	dotter till B:45		097
Reuterswärd, Magnhild E C född Sandegren	g m B:35		091

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Reuterswärd, Magnus C O	son till C:53	115
Reuterswärd, Maj, A S Maria g af Sandeberg	B:32	081
Reuterswärd, Margareta E g Torpadius		1734 015, 019, 023, 123
Reuterswärd, Margareta F A g Åkerhielm	A:44	075, 156
Reuterswärd, Margareta född Bager	B:58	088
Reuterswärd, Margareta g Enander		1710 010, 012, 014
Reuterswärd, Margareta g Ståhl	C:57	117-118
Reuterswärd, Margareta Sofia född Prytz		1668 010-011, 014, 016
Reuterswärd, Margareta V E Knutsdotter g Macfie	B:42	092-093
Reuterswärd, Mari-Sofi, Maria Sofia	B:3	027, 031, 038-039, 042, 055, 133-134
Reuterswärd, Maria A född Palmaer	B:29	081
Reuterswärd, Maria A P	C:36	061, 100
Reuterswärd, Maria C	C:11	045, 057-059
Reuterswärd, Maria Charlotta		1743 015
Reuterswärd, Maria Elisabet		1686 009-010
Reuterswärd, Marianne A g More	C:48	106-107
Reuterswärd, Marianne E D född Larsson	g m C:60	101
Reuterswärd, Marianne E g Collin	B:60	088
Reuterswärd, Marianne I C B född Wersäll	g m B:44	095
Reuterswärd, Marianne L E g Wellenius	A:35	067
Reuterswärd, Marie	dotter till B:44	095
Reuterswärd, Marie-Louise född Josephson	A:33	067-068
Reuterswärd, Marina B	B:49	087
Reuterswärd, Mary A L född Nordenfalk	g m A:43	078-079, 120
Reuterswärd, Matilda E C tid g Jungstedt	B:23a	083-084, 094, 120, 152, 154
Reuterswärd, Maud g 2 Näsström	C:58	117-120, 122, 171-173
Reuterswärd, Metta B C	dotter till C:55	118
Reuterswärd, Milly, Emilia V A g 2 Trygger	A:24	051, 071
Reuterswärd, Minna, Vilhelmina g af Ekström	A:15	035, 037, 049, 053, 135, 144
Reuterswärd, Måns U Göstasson	son till A:39	1932 070
Reuterswärd, Märta C	A:38	068
Reuterswärd, Märta f Hallström g Brice	dotter till B:46	097, 168
Reuterswärd, Märta född Hjortzberg	g m A:39	070
Reuterswärd, Märta född Posse	C:24a	105
Reuterswärd, Märta g Silfverswärd		1680 009-011
Reuterswärd, Olof R A	C:27	061, 101, 114, 162
Reuterswärd, Oscar G A	B:45	094-099, 120
Reuterswärd, Oscar P H	B:22	048, 057, 082, 086, 089, 093-095, 149-151, 153, 168
Reuterswärd, Patrik A A, tvilling	son till A:42	078
Reuterswärd, Patrik C H	A:42	075-079, 120
Reuterswärd, Patrik G	B:16	054, 080-081, 156

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Reuterswärd, Patrik Knutsson	B:27		057, 082-083, 085, 087-089, 097, 099, 120, 150, 152, 155-156
Reuterswärd, Patrik Oscar	A:14		035, 037-038, 048-049, 051-053, 063-064, 066, 071-072, 074, 079, 121, 135-142, 144, 164
Reuterswärd, Per Adam	A:6		026, 031, 036-038, 047, 064, 121, 130
Reuterswärd, Per Christian		1779	026, 035
Reuterswärd, Per E	B:1		017, 025, 027-030, 032, 123, 127
Reuterswärd, Per Ernst		1747	016
Reuterswärd, Per G	C:4		028, 043, 047
Reuterswärd, Per P	son till C:41		111
Reuterswärd, Peter E O V	son till C:60		101
Reuterswärd, Philip, B Filip P	C:32		061, 100, 119, 162
Reuterswärd, Pontus	C:1		018, 020-021, 025, 027-030, 032, 034, 042-043, 122-123, 125, 128, 134, 138
Reuterswärd, Pontus	C:3		028, 043-044, 047, 063, 122
Reuterswärd, Pontus	A:13		035, 037-038, 041, 049-052, 063, 079, 135-136, 144-146
Reuterswärd, Pontus B G	son till C:43		113
Reuterswärd, Pontus C P	C:23		011, 059, 101, 107, 109-110, 114, 119-120, 122, 162, 164
Reuterswärd, Pontus G M	son till C:55		118
Reuterswärd, Pontus H	A:7		021, 026, 029, 030, 035, 037-038
Reuterswärd, Pontus V H	son till B:45		097
Reuterswärd, Pontus Vilhelm Achates	son till A:13	1846	052, 072
Reuterswärd, Reinhold P O	son till A:42		077-078
Reuterswärd, Rosa E F född von Ungern-Sternberg	A:40		065, 074-075, 079, 120-121
Reuterswärd, Sigrid Eleonora	dotter till C:7	1843	045
Reuterswärd, Sofia J född Andersson	B:13		054, 080
Reuterswärd, Sofia L C	dotter till B:4	1822	040, 053, 143
Reuterswärd, Sofia-Lovisa C	B:10		039-040, 055, 147
Reuterswärd, Sonja född Zetterberg	g m B:57		098
Reuterswärd, Stig V Knutsson	B:40		092-093, 155
Reuterswärd, Stina, C E Christina	C:29		061, 101-105, 107, 109, 114-115, 119-120, 121, 162-168
Reuterswärd, Susan, född Smith	g m C:32		100
Reuterswärd, Thérèse A-L född Ingeström	g m C:41		111
Reuterswärd, Thérèse E g Ericson	dotter till C:41		111
Reuterswärd, Thérèse, M C Teresia g Hamilton	A:31		052, 072-073, 136, 142
Reuterswärd, Thora	C:19		045, 062-064, 100-101, 121
Reuterswärd, Thorsten Knutsson	B:25		057, 082, 088-089, 097-098, 150, 152
Reuterswärd, Ulla A g Wirén	B:56		097-098
Reuterswärd, Ulla, Ulrika C g Nygren	A:9		021, 026, 031, 035-036, 038, 133, 134

BILAGOR: TABELLNYCKEL, SLÄKTTAVLOR OCH PERSONREGISTER

Reuterswärd, Ulla, Ulrika E	C:6		029, 043-044
Reuterswärd, Ulrik A	A:11		035, 037-038, 049-051, 063, 067, 079, 121, 135, 144
Reuterswärd, Ulrik Sebastian	son till C:1	1799	042
Reuterswärd, Ulrik V	A:8		026, 029, 031, 036, 038, 047, 128-129, 134
Reuterswärd, Ulrika Juliana, g Sjösteen		1742	015, 019, 020-021, 023, 025, 027, 038, 040, 123, 127
Reuterswärd, Vendela C född Lindqvist	C:9		045, 057-058, 064
Reuterswärd, Vendela E V g Dahlstedt	B:8		040, 055, 136, 147, 153
Reuterswärd, Vera E g 2 Creutz	B:54		097-098
Reuterswärd, Viktor	son till C:7	1846	045
Reuterswärd, Viktor E	C:17		045, 061, 100-101, 119
Reuterswärd, Viktor E T	C:37		061, 100-101, 119
Reuterswärd, Vilhelm F O	son till C:52		115
Reuterswärd, Viveka	dotter till A:43		078
Reuterswärd, Viveka född Lilliehöök	g m C:55		118
Reuterswärd, Vivi, E Viktoria E g Hammar	C:39		061, 100, 119
Reuterswärd, Vivy, A T Viktoria	A:41		075
Reuterswärd, Wilhelm A	C:24		060, 101, 104-105, 156, 162
Reuterswärd, Wilhelm C B	son till C:42		112
Reuterswärd, Wilhelm C M	B:7		040, 053-055, 143-144, 147
Reuterswärd, Wilhelm G	C:41		109-111, 113, 120
Reuterswärd, Wilhelm P H	C:13		045, 059-061, 063-064, 100, 107, 119, 122, 151, 158-165
Reuterswärd, Åke Knutsson	B:26		057, 082-089, 097, 099, 150, 152, 155
Reuterswärd-Lundbohm, Britt I M	g m B:45		096, 120
Ridderborg, Carl Fredrik			037
Ridderborg, Cecilia			146
Ridderborg, Jacob Fredrik Georg			037, 136
Ridderstedt, Carl Johan, kapten			143, 148
Ridderstedt, Hildur g Ekermann			143
Ridderstedt, kapten			041
Ringborg, Folke	g m B:59		088
Ringström, Einar			090
Ringström, Karl Ludvig, överkonstapel på Svartsjö			090
Ringström, Paul			090
Robson, Olof Albert af, bruksägare	svärfar till C:13		162
Rodhe, Lennart, målare, professor			097, 168
Ros, Axel	son till C:26		102
Ros, Bengt	son till C:26		103
Ros, Elisabeth g Wahlbäck	dotter till C:26		103
Ros, Gustaf E	g m C:26		102-103

Ros, Lennart	son till C:26	102
Ros, Vilhelm	son till C:26	102
Rosengren, Jacob, komminister	svärson till B:8	153
Rossander, Armand N A	g m C:58	119, 172
Rossander, Göran A	son till C:58	119, 172
Rossander, Måns G	son till C:58	119, 172
Rothlieb, Axel Fredrik, major		131
Rouget de S:t Hermine, Fredrik	svärfar till A:14	136
Rudbeck, Alexander, friherre, konstnär		159
Rudebeck, överstelöjtnant		041
Rudelius, major		155
Rääf i Småland, Svante Henrik		035
Sandeberg, Madeleine af g Skattum	dotter till B:32	081
Sandeberg, Rangela af g Wallin	dotter till B:32	081
Sandeberg, William G D af	g m B:32	081
Schmitterlöw, Carl Christoffer von, kammarherre		144
Schmitterlöw, överstelöjtnants familj på Olstorp		134
Schreiber, Emil i Brunserud		143
Schultz, von, jägmästare		089
Schwerin, Carl Filip Bogislaus von		151
Schwerin, Kurt Filip Carl von		046
Schwerin, Leonora von		044
Schwerin, Ulrika Vilhelmina von, grevinna född Putbus		046
Seale, David R	svärson till C:48	107
Setterblad, Oscar	g m C:35	100
Setterblad, Sven	son till C:35	100
Shärengard, Gunnar de	svärson till C:52	115
Silfverswärd, Anders Gustafsson		011
Silfverswärd, Anna Maria	mor Märta Reuterswärd	011
Silfverswärd, Christina	mor Märta Reuterswärd	011
Silfverswärd, Gustaf		010-011
Sjöfält, Edvard Emil	g m B:51	098
Sjögren, Hilda komministerfru född Pontén		143
Sjögren, Johan Wilhelm, komminister		143
Sjösteen, (Minna) C U Vilhelmina g Malmberg		036
Sjösteen, Agata Florentina	mor Ulrika Reuterswärd	025
Sjösteen, Beata	mor Ulrika Reuterswärd	025
Sjösteen, Catharina Charlotta g Liljensparre	mor Ulrika Reuterswärd	025, 030-031
Sjösteen, Elisabet Dorothea g Berzelius		025
Sjösteen, Ernst		036
Sjösteen, Ernst Fredrik		019, 020, 023, 025, 027

Sjösteen, Fredrik	mor Ulrika Reuterswärd	025, 035
Sjösteen, Fredrika Juliana	mor Ulrika Reuterswärd	025, 030, 131
Sjösteen, Gustava	mor Ulrika Reuterswärd	021, 023, 025, 131
Sjösteen, Jacobina		128
Sjösteen, Magnus		128
Sjösteen, Melker		036
Sjösteen, Sofia	mor Ulrika Reuterswärd	021, 025, 030, 128
Sjösteen, Ulrika	mor Ulrika Reuterswärd	025
Skattum, Hans J	svärson till B:32	081
Skragge, Nils, läkare		072
Sköld, Otte, målare professor		096
Spaldencreutz, Maria C född Skragge	svärmor till A:13	052, 072
Sparre, Bleckert Casimir		016
Sparre, Carl		016
Sparre, Claës Otto	svåger till A:14	135, 137
Sparre, Fredrik Henrik		016
Sparre, Knut på Sjötorp, baron		128
Spegel, Margareta		010
Staaff, Karl		068
Sten, Adolf herrnhutistisk präst		023
Stenbock, Magnus		008
Stockenström, Stina		119, 166
Strömfelt, Fredrik Georg greve		129
Ståhl, Christer	g m C:57	118
Stålhös, Folke B	g m B:31	081
Stålhös, Gunilla g Bellander	dotter till B:31	081
Sullivan, Eleonore		125
Swedberg, Jesper		011
Swedenborg, Emanuel		011, 023
Swedenborg, Jesper		011
Söderqvist, Ragnar	g m B:38	085
Talleyrand, minister		126
Thorén, generalintendent		092
Tigerhielm, Charlotta		010
Torpadius, Agata	mor Margareta Reuterswärd	023
Torpadius, Charlotta Amalia	mor Margareta Reuterswärd	019
Torpadius, Gabriel		017, 019, 023,
Torpadius, Gustava	mor Margareta Reuterswärd	023, 031, 036, 133-134
Torpadius, Karl Adolf	mor Margareta Reuterswärd	020, 023, 030-031, 132
Torpadius, Margareta C	mor Margareta Reuterswärd	023, 030-031, 036, 134
Torpadius, Ulrika g Ehrensträhle	mor Margareta Reuterswärd	023, 030

Tottie, överste		155
Tronberg, Erik	g m A:34	067
Trygger, Carl S O	g m A:24	071
Tyler, Richard	svärson till C:48	107
Törnebladh, Ragnar		142
Törnå, Fritiof C	g m B:14	080
Törnå, Ingrid K	dotter till B:14	080
Uggla, Eddie	svärson till C:45	114
Uggla, Gustaf F O, general		108-109
Ulfsköld, Fredrik		012
Ulfsparre, Claes Johan		144, 148
Ulfsparre, Claes Johan, brukspatron		042
Ulfsparre, Vollrat, häradshövding		144
Van der Burg, familj		125
Vege sack, Ida Beata Carolina von		105
Vege sack, Otiliana Carolina von		105
Vult von Steijern familj på Hallsnäs		134
Vult von Steijern, Gustava M född Ehrensträhle		049, 051
Vult von Steijern, Henrik Sebastian		043, 138
Vult von Steijern, Isak V		028
Wachtmeister af Johannishus, Agatha g De Geer		087
Wallin, Ulf E	svärson till B:32	081
Wattrang, Werner		016
Weimer, stadsfogde i Jönköping		143
Wellenius, John Gösta Gottfrid	g m A:35	067
Westberg, förvaltare		153
Wickman, Bo	g m C:51	114
Wickman, Cecilia	dotter till C:51	114
Wickman, Erik	son till C:51	143
Widmark, Wilhelm H	g m C:18	062
Wirén, Adrienne	dotter till B:56	098
Wirén, Arne H	g m B:56	098
Wirén, Peter	son till B:56	098
Åhrberg, Hans Fredrik, grosshandlare	morbror till A:27	135-137
Åkerhielm, M Elisabeth g Öström de Boussard	dotter till A:44	075
Åkerhielm, Samuel Lars	g m A:44	103
Östberg, Susanna	barndomsvän till C:58	171
Öström de Boussard, Stig-Arne	svärson till A:44	103

